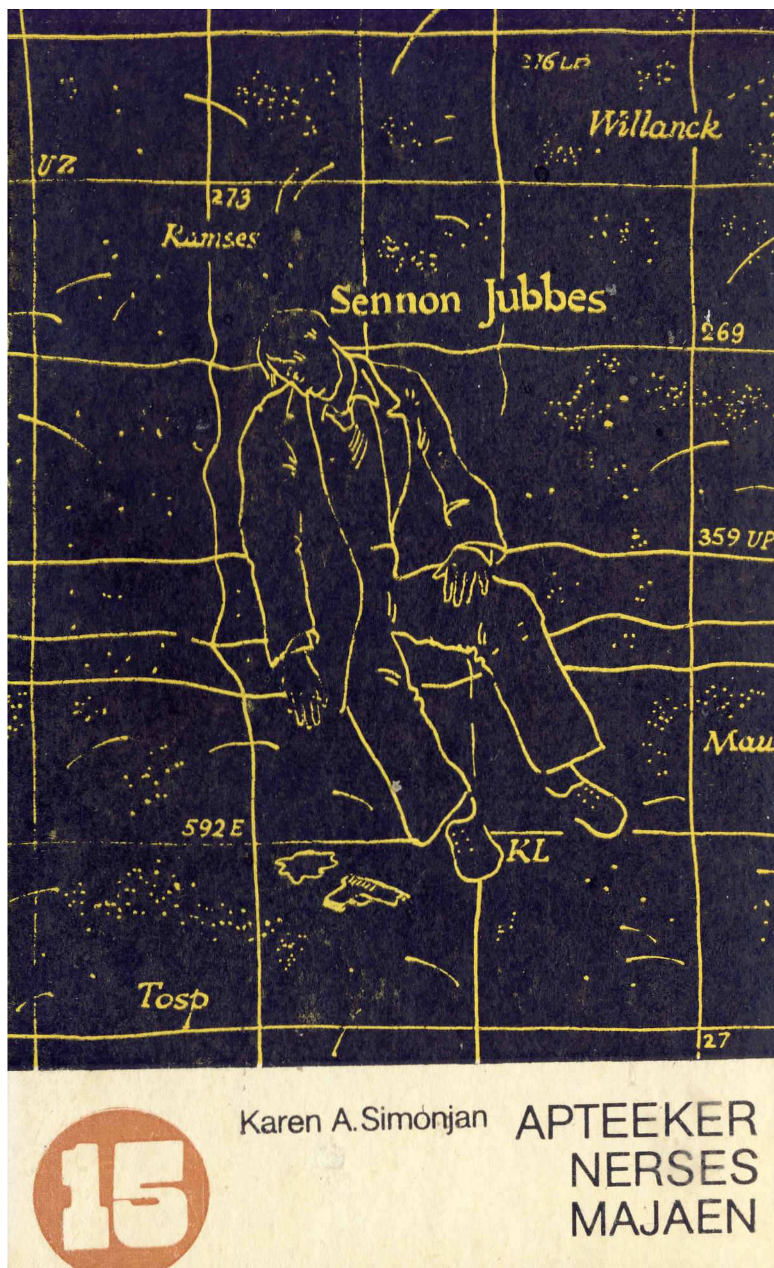

Karen A.Simonjan_APTEEKER NERSES MAJAEN

Ulmeline kriminaalromaan

Kirjastus «EESTI RAAMAT»

Tallinn • 1978

N(Armeenia)   Originaali tiitel:

Armeenia keelest tõlkinud
ANDRES JAAKSOO
Illustreerinud
JAAN TAMMSAAR

70303—011 244—77
M 901 (16)—78

I. MÕRV ..CAPELLAS'

WILLANCK. Zugastri (vt. Galaktika tsentri sektorit 276 LB) süsteemi neljas planeet. Kummagi valguskeha raskuskeskmest 7,211 astronoomilise ühiku kaugusel... Orbitaalliikumise keskmine kiirus 56,72 km/sek. ...Teeb tiiru ümber oma telje 30 tunni 12 minuti ja 15,7 sekundiga... Tal on üks tehiskaaslane ... Planeet avastati 5762. aastal G. Willancki poolt ja asustati 257 aasta pärast. Sektoris 276 LB on see planeet tuntud suurepärase suvituskohana.

Lowell, A. Täielik galaktikateatmik.
128. kd. (317. täiendatud väljaanne),
Benedict, 9827. a.

ESIMENE PEATÜKK

Apteegisaali veeres uksekellukese heiesinkjas helin. Nerses Majaen tõstis pilgu ning jäi sisenejat silmitsema. Tütarlaps astus mööda klaasi-tatud vaheseinast, kus oli luuk retseptide vastuvõtmiseks, läks saali lõppu ja istus laua taha. Tundus, et ta arvas enese siin täiesti üksipäini olevat.

Apteeker puistas kaalukausile pulbrit. Pikk läikjas osuti peatus täpselt skaala keskel. Puistanud kaalukausi sisu hülssi ja pressinud seda veidi, sai ta hööriku tableti. Linnas oli nende järele suur nõudmine: sissesõitnud ning turistid ei kujutanud oma puhkust ja lustipidusid nendeta kuidagi ette. Seepärast olid need pillid apteeker Nerses Majaeni peamiseks tuluallikaks, kui jätta kõrvale baar, kus pidas pere-meheametit Nesthor.

Nerses Majaen pistis tableti pakendisse ja heitis masinlikult pilgu kellale. Kolmest puudus kakskümmend minutit. Majaeni nägu väljendas imestust. Ta silmitses uuesti tütarlast, kes parajasti esitas ligiastunud Nesthorile poolel häälel oma tellimust. «Muretu sefiir kesk kastest aasa,» meenus talle miskipärast rida ühest vanast laulust. Vaatamata lämmatavale palavusele, mida jagasid kaks taevas rippuvat päikest, väristas

7

Nerses Majaen äkki külmatundest õlgu. Muretu sefiir? ... Ei ole ta ühti nii muretu, nagu eemalt paistab, ükskõiksuse maski tagant võis aimata ärevust ja hirmu.

Tüdruku ilmumine hämmastas tõepoolest Nerses Majaeni. Ta ei mäletanud, et sellisel kellaajal oleks keegi lihtsalt niisama baari tulnud, õnneks ei imestanud Nesthor mitte millegi üle, sest muidu, pannud klaasitäie mahla ning yabarnajäätise tüdruku ette lauale, tulnuks ta ilmtingimata Majaeni juurde retseptuuriruumi, et väljendada sõnatu õlakehitusega oma arusaamatust.

Apteeker sirutas käe kaalude järele, uuris järgmist retsepti ja süvenes töösse, unustades sedamaid tolle veidi eriskummalise külastaja.

Ta hakkas alles siis uuesti ümbritsevat maailma märkama, kui üks päikestest oli lõpuks loojunud ja Suure Peni tänav ning kogu linn oma agulitega oranžidesse toonidesse mähkus.

Inimesed naeratasid. Nad pilgutasid isegi vandeseltslaslikult silma tollele teisele, keset taevast rippuvale päikesele, mis küll säras ja sätendas, kuid ei pimestanud enam, vaid sünnitas oma heleoranžide kiirtega Willancki külaliste südameis võlumaailmu ning imekauneid unelmaid.

Nerses Majaen astus saali, suundus kõrge akna juurde ja lükkas rullkardina üles. Siis heitis Nerses Majaen pilgu sügavais mõtteis istuvale tüdrukule ning naeratas tahtmatult: too vaatas ainiti vabarnajäätist, mis oli juba ammu üles sulanud ja selles oranžis valguses kahvaturohelise tooni võtnud. Ka mahla polnud ta puudutanud.

8

... Tüdruku vaikimine ning täielik ükskõiksus väikese oranži valgusejagaja suhtes, mis kuulutas saabuvat õhtut oma lustlike pidude ja lõbusate meeletustega, oli toepoolest ebatavaline. Nerses Majaen vangutas pead, kadus klaasseina taha ja keskendas uuesti oma tähelepanu kaaluosutile.

Tänav muutus pikkamööda rahvarohkemaks.

Varsti pidi algama õhtune rüsin ja mürgel ning siis ei saa enam usaldada milligrammise täpsusega töötavat kaalu ega omaenese silmi, sest apteegisaalis ei vaiki siis enam hetkekski uksekellukese helin ning ruum täitub külalistega.

Nerses Majaen pani kaalu kõrvale ja kattis laua klaaskupliga. Nüüd oli aeg Nesthoril tööd alustada.

Apteegisaali alalisteks kundedeks olid need vähesed, kes püüdsid selle planeedi hüvesid pikkamööda ja vähehaaval maitsta, nii nagu mauli kohvi austajad joovad kohvi sõõmhaaval, pikendades niimoodi ondsushetki. Nõnda jääb soov, igavene himu maitsta ikka ja jälle seda imelist püdelat vedelikku... Seepärast hoiti Mauli kohviistandused ideaalses korras ning transpordiraketid, mis lendasid kohvi järele Galaktika igast otsast, tiirlesid maandumis-järjekorda oodates tihtipeale päevade kaupa Mauli kosmodroomide kohal.

Astunud saali, libistas Nerses Majaen pilgu üle külastajate.

Ta imestus oli suur, kui ta sealt tüdrukut enam ei leidnud..

«Aga mis minul temast?»

Tavaliselt ei tundnud Nerses Majaen külastajate vastu mitte mingit huvi. Need olid sisse-

9

sõitnud Zugastri süsteemi planeetidelt, Maulilt, Ramseselt, Orioni tähtkujult, neid kihutas siia lakkamatu soov uputada oma päevad, nädalad ja kuud veekeerisena pulbitsevasse Willancki ellu.

Küllap kuulus ka too tütarlaps nende hulka. Tõepoolest, ta oli riides küllaltki väljakutsuvalt just nagu kõik teisedki külastajad ja kandis Ramsesel moodi läinud vigurlikku soengut. Tema poolpaljast keha katsid sümboolsed mustrid, mis suundusid vasakult õlalt paremale taljesse ja milleta ei saanud läbi ükski Tospi planeedi mõtlev asukas.

Nerses Majaen kehitas õlgu ning pani imeks oma kangekaelset huvi tolle päeval ilmunud tüdruku vastu.

«Mis minul temast?»

Ta trügis laudade labürindist läbi.

Teisel korrusel põrkas Nerses Majaen kokku Nesthoriga. Too, kandik käes, osutas pilguga saalisügavusse.

Ja kuigi oli niigi selge, mida vanamees parajasti silmas peab, pöördus Nerses Majaen tahtmatult ümber ning tema pilk kohtus tüdruku pilguga. Ta sattus sellest veidi segadusse, viivitas pisut ja hakkas siis aeglaselt mööda keerdtreppi üles astuma.

Pehmete sinkjaspunaste hüääninahkadega kaetud avaras toas heitis Nerses Majaen seljast halati ning sirutas end mõnusalt ägisedes põrandal välja.

Puhketunnid põrandale laotatud hüääninah-kadel olid tal harjumuseks saanud, see oli üks vähestest mõnudest tema muidu nii üksluises elus. Tema teiseks kireks olid kallid sigaretid, mida veeti sisse Skorpioni tähtkujust ning mis rahustasid tööst vaevatud aju ja andsid muskleile nende endise jõu. Ta sulges silmad.

Selle tüdruku, selle naise pilk... Oli see nüüd nukker, äraolev, väsinud või kutsuv? Mida see pilk küll väljendas?
«Aga mis tähtsust sellel on?»
Nukker ja murelik . .. Miks?
«Pagan võtaks! See pole ju minu asi!»
Tuli teine juba päeval apteeki ja istub* seniajani laua taga.
«Ahaa . .. «Muretu sefiir kesk kastest aasa.»»
«Muuseas, mis temas siis ikka nii erilist on?»
...Võib-olla aastate pärast küsib keegi temalt, kuidas see kõik algas. Kuid tema, Suure Peni tänava endine apteeker, püüab vastusest kõrvale hiilida. Aga kui ikka peale käiakse ja vastust nõutakse, alustab ta arvatavasti nõnda: «Lamasin põrandal ja suitsetasin... Oh ei, see oli kõige tavalisem õhtu. Nesthor tuli tuppa. Te ju teate Nesthorit?... Mõistsin, et on juba öö ning kõik külalised laiali läinud. Ometigi küsisin temalt, kas all pole tõepoolest enam hingelistki. Varem polnud ma kunagi nõnda küsinud.»
Nesthor vastas:
«Ei hingelistki.»
Akende taga oli kõik juba tuhmunud. Kuu ronis aeglaselt ülespoole, sinna, kus mustas taevas säras arvutult tähti.
«Nii et sa keerasid siis ukse lukku?» ei jätnud Nerses Majaen järele.
Ja siis tunnistas Nesthor kõik üles.
«Istub,» torises ta. «Paistab, et me ei sulge täna üldse oma apteeki.» Ja küsis otsekui poolkogemata: «Millal sa ära sõidad?»
11
Viimane küsimus osutus saatuslikuks. Nõnda vähemalt hakkab Nerses Majaen aastate pärast arvama. Sest esmakordselt pikkade aastate vältel loobus ta hüäänijahist, leidmata selleks ainsatki tõsiselt võetavat põhjust.
«Ma ei sõida. Vii varustus tagasi... Seda võib mõnel teisel minu asemel vaja minna,» lisas Nerses Majaen ja kustutas sigareti... «Lähen õige alla, saali.»
Nesthor tahtis talle järgneda, kuid mõtles siis ümber, jäi trepile seisma ja, silmitsedes teraselt saali, pobises:
«Inimestest ei saa iialgi aru ...»
Heitnud apteekrile abitu pilgu, naeratas tütarlaps aralt ja äraootavalt.
«Melastra,» lausus Nerses Majaen ning vaikis samas.
«Kohe tulen,» vastas tütarlaps, mõistes seda vaikimist omamoodi.
«Mitte seda ... Milleks?» ehmatas Nerses Majaen. «Tahtsin teile vaid pakkuda ... mauli kohvi. Kas te olete seda kunagi proovinud? Tõsi küll, paljudele see ei maitse. Kuid kõik on ju harjumuse asi. Nesthor, kaks mauli kohvi!»
Tütarlaps tegi otsekui tõrjuva liigutuse ning Nerses Majaen ruttas lisama:
«Ma teen teile välja . .. Kas viibite juba kaua meie linnas, melastra?»
«Jaa... Ja mulle meeldib siin,» vastas tüdruk. «Kuid nüüd pean ma minema.»
Nerses Majaen istus ta vastu toolile.
«Nesthor toob teile kohe klaasikese kohvi.»
«Suur tänu!...» naeratas tüdruk.
«Kui kavatsete veel meie linna jääda,» ütles Nerses Majaen, «ja kui teile meeldib minu
12
baarisaalis, oleks mul rõõm ka edaspidi teid siin kohata.»
Tüdruku kaunid tumedad silmad lõid läikima.
«Suur tänu, melastr. Kuid juba üsna pea sõidan ma siit ära. Muidugi, kui minuga midagi ootamatut, ettenägematut ei juhtu...»
«Aga äkki see ootamatu, ettenägematu on juba juhtunud?»
Tüdruk vaatas ehmunult enda ümber ning ta huuled hakkasid värisema.

«Kas ... kas tõesti?»
«Muidugi,» naeris Nerses Majaen. «Võib-olla olen just mina see ootamatu ja ettenägematu?»
Vaikselt astus laua juurde Nesthor ning seadis nende ette kõrged klaasid mauli kohviga.
«Või nii?» Tüdruk libistas hulgupilgu üle avara inimtühja saali. «Ma siis meeldin teile, või kuidas?» lisas ta, kui Nesthor oli neist eemaldunud.
Nerses Majaen noogutas tummalt pead, ning et oma hämmeldust varjata, hakkas klaaspulga-kesega kõlinal püdelat kohvimassi segama.
Siis äkki pani tüdruk oma pihu ta sõrmedele.
«Tahad, kas tahad,» sosistas tüdruk, «et vee-daksime selle öö kahekesi?»
Apteeker tundis ennast ebamugavalt.
«Oled sa Willanckil üksinda?» päris ta, jättes ise vastuse võlgu.
«Nüüd jah...»
«Valetab, selge see, et valetab... Kuigi näib, et ta pole siiski ka üks nendest seiklusteotsijaist, kes kihutava naudinguihas mööda kosmost ringi.»
«Kus sa peatud?»
«Täna siin,» lausus tüdruk pulgaotsakesega kohvi mekkides. «Väga maitsev,» tunnistas ta.
13
«Aga eile?» uuris Nerses Majaen.
Tüdruk hakkas naerma. Tema naer mõjus kuidagi võõralt ja tehtult.
«Ons sellel mingit tähtsust?» päris ta. «Ma olen üksipäini. Keskpäevast peale. Ja varsti pean ma Willanckilt hoopis ära sõitma . . . Võib-olla juhtun sulle mõnikord meenumagi . ..»
«Võib-olla. ..»
«Kuid selle öö tahaksin ma sinuga veeta. Ma ju meeldin sulle?»
Nerses Majaen ei lausunud sõnagi.
«Aga see on praegu kõige tähtsam,» jätkas tüdruk. «Ülejäänu on tühi puru.»
Siis vaikis ka tütarlaps.
Nerses Majaen hakkas uuesti kohvi segama.
Kerge tuuleiil mängis uksepooltega, kiigutas neid edasi-tagasi. Ja kelluke helises ühtejärge väsinult ning kaeblikult.
«Minu nimi on Ursula,» katkestas tüdruk lõpuks vaikuse, otsekui püüdes oma tähelepanu tüütust kellukesehelinast kõrvale juhtida. Aga need helid veeresid just nagu vikerkaarevärvid mööda saali laiali, nad lainetasid ja heljusid õhus ja haihtusid siis uutes, jonnaka tuule kirglikest hellitustest sündinud lainetes.
«Aga sina kutsu mind Ulaks. Mulle meeldib, kui mehed mind Ulaks kutsuvad,» ütles ta ja jätkas äkki närviliselt: «Palun pane uks kinni või summuta mingil muul moel see jõle kelluke!»
Nerses Majaen tõusis laua tagant püsti, läks ukse juurde ja tõmbas selle mõlemad pooled kokku.
«Ja mehi armastad sa ka,» märkis ta Ursula juurde tagasi istudes. «Parem . . . joo kohv lõpuni.»
14
«Ei!... Ei!...» hüüatas tüdruk nägu kätega kattes.
Oli juba hiline tund. Linn vajus hämarikku, saali akendest vaatas sisse tume taevas ja mööda laotust laialipuistatud, külma, elutut valgust jagav tähepuru, mis meenutas hiigelpäi-keste peeni raase.
«Joo!» käis Nerses Majaen tüdrukule peale. «Joo! Ise oled näost ära. Märkasin seda kohe päeval, kui sa sisse astusid . . . Joo! Ja väsimus on just nagu käega pühitud ning sa

hakkad juba kahetsema, et veedad niisuguse imetoreda õhtu selles tühjas ja kõledas apteegis.»

Tüdruk jõi tillukeste sõõmude haaval ja vaatas vargsi meest oma ilusate silmadega. Kohv mõjus tõepoolest. Tüdruk nihutas klaasi kaugemale ning puudutas õrnalt apteekri kätt.

«Tõotan anda sulle mõned tunnid tõelist, taevalikku õndsust,» sosistas ta. «Kas saab võrrelda sinu kohvi sellega, mida sa tunned minuga olles? Mis sa vaikid? Mine tea, äkki oled sa tõepoolest see ootamatu ja ettenägematu. Kutsu, kutsu siis mind ometigi. Miks sa vaikid, mis mõtted sind vaevavad? Või äkki kardad sa, kardad mind . . .»

Nerses Majaen tõstis Ursula käe lauale klaasi kõrvale.

«Kuid sa ju plaanitsesid ära minna,» andis apteeker tüdrukule kergelt mõista, püüdes teda sealjuures mitte solvata.

«Nii et ajad ikkagi minema?»

«Ei!» vastas Nerses Majaen kähku.

«Kas ma siis ei peagi ära minema? Kui sa minu juurde tülid, mõtlesin kõigepealt, et tahad mind siit välja ajada, sest aeg on juba hiline

15

ning baar suletud. Melastr, kas te siis ei kutsugi mind!»

Nerses Majaen tõusis.

«Palun!»

«Meeleldi,» sõnas Ursula.

Külalistetoas istus ta diivanile ja nõjatus mõnuledes seljatoele.

Apteeker jälgis teda huviga.

«Sinu Nesthor on vist kogu maailma peale pahane?»

«Vist küll...»

«Ja on ta juba ammu sihuke?» «Mina mäletan teda küll ainult sellisena.» «Ja viha ei lase tal vist öösitigi magada.» «Ta ei maga üldse,» vastas Nerses Majaen. «Mis sa seisad? Istu ometi! ... Ega ta äkki meid segama tule?» «Ei ta tule.»

Ursula tõmbas jalad diivanile enda alla konksu, seadis ennast mugavamalt istuma.

«Küll ma olen väsinud,» tunnistas ta süüdlaslikult.

Nerses istus diivaniäärele.

«Miks sa siis lähemale ei istu?. . . Ma ei tea veel isegi su nime.»

«Nerses. Nerses Majaen.»

«Nerses ...» kordas tüdruk ja hakkas vaikselt naerma. «Nerses, sul siin on nii rahulik... ja ohutu.»

Ursula vidutas õndsalt silmi.

Nerses Majaen uuris teda üha kasvava huviga. Sümboolsed spiraalid, mis algasid vasakult õlalt ning kadusid taljesse, erutasid Majaeni, erutasid üha enam ja enam.

«Sa oled hea,» sosistas Ursula vaevukuuldavalt.

16

«Tänan teid, melastra!»

«Ja veel noor.»

«Oo-jaa, melastra! Ning selles on kogu mu õnnetus.»

«Miks küll?»

«Sest inimesed panevad minu noorust mulle süüks.»

«Eriti muidugi naised?»

«Ka nemad.»

«Oled sa kunagi näinud mõnda laipa?» päris Ursula, märkas siis äkki mehe pilku ja kattis kätega oma rinnad. «Mis sa vahid mind nõnda? See pole sinust sugugi ilus.»

«Paar korda on tulnud ette,» lausus Nerses Majaen kähinal.

«Mis on tulnud ette?»

«Paar korda on tulnud ette laipu näha.»

«Jaa-aa?!» Ursula näkku ilmus tuttavlik hirmuvari. «Kuid milleks seda praegu meenutada? .. .»

«Meenutada ... Teie ju tahtsite, mitte mina! Küllap oled tõesti väsinud. Soovid ehk magama heita?»

«Istu mulle lähemale!»

«Iseenesest mõistagi on siin ohutu,» sõnas Nerses Majaen ja laiutas kärsitult käsi. «Tänase öö võid olla siin minu juures. Kui vaja, jää homsekski. Ja ülehomseks. Nii kauaks kui sul tarvis.»

«Kuid Nesthor?»

«Ta on minu parim, minu ustavaim sõber. Ja mis kõige tähtsam, minu suguvõsa hea nimi maksab ka midagi,» ütles Nerses uhkelt.

«Suguvõsa,» kordas Ursula. «See kaunis roosa unistus . .'.» Vaikinud hetke, lisas ta süüdlaslikult: «Minul ju suguvõsa pole . . .»

17

«Juhtub sedagi . . . Praegusel ajal pole paljudel enam oma suguvõsa selja taga. Nesthor seadis sinu jaoks vastastoa korda.»

«Aga sina?»

«Mina olen harjunud oma toas magama.» «Kogu oma elu olen ihanud ükskord ometi üksinda jääda. Nerses! . ..» «Jah?»

«Kas tead, miks sa niisugune oled? ... Sa kannad endas oma suguvõsa mälestust. Muuseas, ma pole veel kunagi oma arvamustes eksinud.»

«Tõesti?...» Nerses Majaen kuulis, kuidas ta oimukohtades veri kumedalt mulksus. «Aeg on hiline, nüüd magama.»

«Ma ei tea isegi seda, kes on mu vanemad.» Ja unustanud oma ennistise häbelikkuse, surus Ursula enda mehe vastu. «Olen sündinud War-woux'l. Kas mõistad?» sõnas ta ahastades.

Nerses Majaen noogutas pead.

Ta polnud kunagi varem Warwoux'st sõnakestki kuulnud. Nähtavasti oli see mõni väga kauge ning tähtsusetu planeet, mida sealsed põliselanikud peavad miskipärast maailma nabaks.

«Olen kõigest Warwoux' tütar,» lausus Ursula, enesehaletsuse noodid hääles.

«On ju hilja,» kordas Nerses Majaen abitult. «Ja sa vajad rahu.»

«Kust sina seda tead?» päris tüdruk. «Tõsi, ma tarvitan õige tihti igasuguseid rahusteid.»

«Keegi ei kavatse selles põrmugi kahelda.»

Tüdruk silmitses kahtlevalt enda kõrval istet võtnud meest. Seejärel tõusis ta otsekui vastu tahtmist sellelt mõnusalt diivanilt, kohendas ja sirutas ennast. Siis ta haigutas, lasi kuuldavale

18

mingi ebamäärase häälitsuse ja raputas pead ega hoolinud sellest põrmugi, et nõnda ajab ta oma vaevaga tehtud vigursoengu sassi.

«Ja ma magan kole kaua,» ütles ta.

«Siin ei sega sind keegi.»

Nerses Majaen tegi toaukse lahti.

Lävel Ursula peatus hetkeks.

«Sa oled oma tööst liialt haaratud ... Vaatasid korraks minu poole, kui ma sisse astusin, ja unustasid samas jälle kõik. Kas sa oled alati sihuke?»

«Mihuke?»

«Noh, et kohe unustad.»

«Ei tea. Küllap vist... Head ööd.»

«On sellel nii suur tähtsus?» lausus tüdruk.

«Millel?»

«Heal ööl.»
«Küllap ikka.»
«Oled sina alles pikameelne. Ma olen su juba surmani ära tüüdanud, aga sina ei kavatsegi protestima hakata.»
«Protestima ... Milleks?»
«Kuidas milleks?» Tüdruk vaatas Majaenile arusaamatult otsa. «Ma ju lobisen alati jumal teab mis asja kokku ega kavatsegi enne lõpetada, kui mind katkestatakse. Aga hea öö on tarvilik kas või selleks et. .. Tead, ma arvan et juba pärastlõunast peale otsib mind ZUSÜPO '. Kui mind siit leitakse, süüdistatakse sind kurjategija varjamises. Aga sa ära kohku, sest sina lihtsalt ei tea sellest mitte kui midagi. Miks ma oleksin pidanud sulle sellest rääkima. Eks ole ju õige? Mis sa arvad, kas nad leiavad mu üles?»

1 ZUSÜPO —, Zugastri Süsteemi Politseitalitus. Autori märkus.

19

«Leiavad,» sõnas Nefses Majaen nukralt ohates.
«Ma ise arvan ka sedasama ... Aga kui ei leia ...»
«Võid jääda siia niikauaks, kui sul tarvis,» lausus Nerses Majaen ning lükkas teda ukse poole, võideldes samal ajal endas üha enam tekkiva tundega.
Siis läks ta kordagi tagasi vaatamata trepist üles, avas järsu liigutusega oma magamistoa ukse ning astus tuppa.
Nerses Majaen sirutas ennast tuhmilt helkivatel hüääninahkadel välja ning püüdis süveneda mõtetesse, mis lausa palavikulise kiirusega ta peas vaheldusid.
Äkki kostis alt uksekella ärev, närvesööv tilin.
Ta keeras end selili ja pingutas hinge kinni pidades kuulmist, et teada saada, mis seal all toimub.

Ajataju jättis ta õige pea maha. Ja Nerses Majaen ei suutnud enam kindlalt kinnitada, kas uksekell oli helisenud mõne minuti eest või oli sellest möödunud juba terve igavik. Aga nüüd kelluke igatahes vaikis.
Lõpuks taibates, et nõnda võib ta ju hommikuni lesida ja oodata, ajas ta ennast püsti ning hakkas aegamööda riidesse panema.
Majas valitses hauavaikus.
Ta lükkas magamistoa ukse lahti. Võõrastetuppa jõudes leidis ta sealt Ursula eest.
«Kas te pole veel magama läinudki?» päris Nerses Majaen imestunult.
Ursula raputas pead.
Apteeker astus ta juurde.
«Kas und ei ole?»

20

Ursula langetas pea, otsekui ei tahaks ta seda enesele ega teistelegi tunnistada.
«Kas olete juba ammu siin?»
«Ma kuulsin mingeid hääli,» sosistas tüdruk hirmunult ja lisas siis: «Otsekui oleks uksekell helisenud ...»
«Kes see võiks küll olla? ... Arvad, et politsei? ...»
«Politsei? ...» Ursula hääl murdus. «Nähtavasti oli see tõesti politsei.»
«Kas sa tapsid tõepoolest inimese?» küsis Nerses Majaen äkki ning ehmus ka ise oma küsimusest ja selle oletatavast vastusest.
«Mina? . ..» Ursula raputas ägedalt pead.
«Mida sa siis tegid?» karjus Nerses Majaen. «Räägi ometi!... Mida?»
«See on tema, kes tappis,» ütles Ursula ning hakkas nutma. «Tema. Aga ZUSÜPO otsib ikkagi mind. Ma olen selles kindel, täiesti kindel, et mind juba otsitakse.»

Nerses Majaen sattus segadusse. Äkki ei teadnud ta enam, mida edasi teha. Siis märkas ta, et on oma sõrmed tugevasti tüdruku õlgadesse vajutanud, teda läbis imelik tuksatus, ta laskis kätel langeda ning püüdis rahuneda.

«Mine parem magama ... Ilmaasjata arvad, et sind taga otsitakse. Sa oled ju süüst puhas? Sul lihtsalt ütlesid närvid üles. Hommik on õhtust targem. Hommikul saab kõik selgeks. Ja kui ei peakski kõik korraga selgeks saama, on ikkagi kergem. Aga kes too tapja üldse on?»

Ursula pöördus ümber ning sulges sõnatult enese järel ukse. Võõrastetuppa kostis selgesti, kuidas võti lukuaugus paar järsku krõpsatust tegi. Nerses seisis hetke veel võõrastetoas ja hakkas siis trepist alla minema.

21

Ta heitis endale kuue ülle ja tahtis juba välisukse lahti teha, kui äkki kangestus paigale. Koridorisügavuses seina ääres seisis keegi! Ta hüüdis vaikselt:

«Nesthor!»

Keegi ei vastanud talle.

Ta tundis, kuidas pihud muutusid higiseks ja higi hakkas mööda sõrmi allapoole nirisema, otsekui oleks keegi nähtamatu tahtnud temast kõik mahlad välja pigistada. Ta astus paar sammu liikumatu kuju poole ning peatus siis, kuuldes selja taga Nesthori häält:

«Jah.»

Pilk endiselt kujus kinni, sõnas Nerses Majaen:

«Ma lähen korraks välja, Nesthor. Olen varsti tagasi. Ära minu pärast muretse. Ega sa uksekella helinat kuulnud?»

«Küllap mõni juhuslik möödakäija,» vastas Nesthor. «Kui ma ukse lahti tegin, polnud seal enam hingelistki. Küllap mõni võttis lihtsalt lollitada...»

«Lollitada?» ärritus Nerses Majaen. «Nesthor, kas sulle ei tundu, et siin on peale meie veel keegi?»

«Ei,» vastas vanamees ja vaatas sinnapoole, kuhu Majaen oli oma pilgu puurinud. «Mees seisab tänaval, aga see siin on lihtsalt tema vari.»

Apteeker hingas kergendatult, silmitses veel kord liikumatut kuju seinal ning astus siis tänavale. -^dMti

Lähim valgusti jäi uksest paremale. Ka Nerses Majaen seadis sammud sinnapoole. Ta polnud veel järgmise tänavanurganigi jõudnud, kui põrkas kokku liikumatu inimkoguga, kelle

22

vari nähtavasti oligi nende koridoriseinal paistnud.

Varjamata uudishimu, tegi Majaen tiiru ümber tundmatu, takseeris ta pealaest jalatallani üle, kuid apteekrile ja tema tegevusele ei pööranud seisja mitte mingit tähelepanu. Tundmatu ei liigutanud oimugi ja uuris muudkui edasi pea kohal kummuvat kurba taevast.

«Kas see tüütuks ei lähe, melastr?» ei pidanud Nerses Majaen lõpuks enam kiusatusele vastu.

Mees ei liigutanud ennast ikka veel, vaatas apteekrile ainult altkulmu otsa.

«Melastr, kui te ootate mõnda tipsit, siis, uskuge mind, niisugusel ajal ei tule isegi mitte tipsid enam,» jätkas Nerses Majaen, rõõmustades südamest nagu väike laps, et saab oma koridori kutsumatule külalisele kätte maksta. «Küllap on ta juba ammu mõne teisega läinud. Viidate ilmaasjata terve öö tegevuseta. Palju huvitavam oleks anduda võõrastele mälestustele ning mõttes uuesti läbi elada kõik need meeletused, mida on Galaktika tsentri sadade planeetide tõelised peremehed — nende mälestuste omanikud — korda saatnud.»

Tundmatu surus läbi oma tugevate hammaste:

«Käige minema! Te segate mind.»

«Teine asi, kui te olete otsustanud ära oodata sinise päikese tõusu,» jätkas Nerses Majaen endise rahuga. «Kuid sinna on ju veel rohkesti aega.»

«Melastr!» kuulutas võõras kumedalt ja kurjalt.

«Kohe, kohe lähen,» lubas Majaen lahkelt. «Olge ainult hea ja astuge veidi edasi. Praegu

24

langeb teie vari otse minu koridori seinale. Aga sellisel süngel ööl pole see just kuigi meeldiv vaatepilt.»

Tundmatu astus sõnakuulelikult mõned sammud kaugemale.

«Suur-suur tänu,» lausus Nerses Majaen. «Rohkem ma teid enam ei sega.»

«Melastr! ...»

Majaen vaatas pahaselt selja taha.

«Kas te olete apteeker?»

«Seda küll. Kuid retsepte võtan ma vastu ainult hommikupoolikuti.»

«Kas see siin on Suure Peni tänav?»

«On küll. Aga keda te otsite?»

Tundmatu jäi hetkeks oma jutuga kinni.

«Ma ei ole teile öelnud, et otsiksin kedagi.»

«Seda nüüd küll,» vastas Nerses Majaen.

«Ja nii see ka on: ei ole öelnud!» rõhutas tundmatu.

Nerses Majaen ootas vaikides. Tundmatu ta ees oleks otsekui mõtisklustesse vajunud ning vaikis samuti.

Apteekril kadus igasugune lootus kuulda seisja suust veel mõnda sõna ning ta tahtis juba minema hakata, kui äkki haaras mees tal varrukast kinni.

«Räägitakse, et see, kes näeb ära sinise päikese tõusu, kaotab sedamaid mälu ning sünnib otsekui uuesti,» ütles ta. «Kas see on tõesti tõsi?»

«Väga võimalik,» vastas Nerses Majaen põiklevalt. Ning äkki ta mõistis väga selgesti, mis toimub selle mehega, kes hoiab ta varrukast kinni ega mõtlegi lahti lasta. «Kas te olete tõepoolest nõuks võtnud sinise päikese tõusu vaadata? Asjatu vaev . . . See kõik on ühtekokku

25

suur rumalus. Uskuge mind. Kõike seda, mida kuuldakse kaardilauas, baarileti taga või võõrastemajade sängides, ei saa ometigi tõe pähe võtta. Neid kuulujutte levitatakse lihtsalt sellepärast, et inimesed ei pühenduks liialt elumõnude nautimisele ja heidaksid vähemalt enne koitugi korraks puhkama.»

«Kas tõesti?» vangutas tundmatu kahtlevalt pead.

«Aga teie oleksite siis rõõmuga nõus ära andma oma mälestused, loobuma neist. .. Parem nad juba maha müüa, loomulikult, kui leidub inimene, kes nende eest korralikku hinda pakub.»

Tundmatu pidas targemaks vastuse võlgu jääda ja tõmbas pea veel sügavamale mantli-krae varju.

Nerses Majaen silmitses tundmatut veel kord tähelepaneliku pilguga. See oli lühikest kasvu umbes neljakümneaastane mees, kelle selgete näojoontega näost võis lugeda hoolimatust ja ka mingit muret.

Tänavanurgal ilmus nähtavale üksik mehekuju ning hakkas aegamööda nende poole tulema.

Tundmatu põrnitses lähenejat, siis heitis pilgu tänavalaternale ja lausus:

«See pole just kõige sobivam koht... Kas me parem ei läheks baari?»

Ning ta tassis peaaegu väevõimuga Nerses Majaeni endaga kaasa. Vastu tahtmist, alludes üksnes tundmatu tujule, kõmpis apteeker mehega kaasa.

Naabertänava valgus polnud eelmisest parem. Näis, nagu oleks elu kogu linnas lakanud — kõik tänavad olid tühjad ja vaiksed. Kuid see

26

oli petlik vaikus. Sest selsamal tunnil kees elu joogiasutustes, kaardilaudade taga ning võõrastemajades: Willanckile saabunud, olgu nende kodu siis Galaktika lähematel või kaugematel planeetidel, veetsid öö öö järel mõnude meeletul karussellil. Ühed leidsid rahuldust veinist, teised panid oma närvid proovile hasartmängudes, kolmandad ajasid päevad ja ööd taga armastust, uskudes, et aega võib kummi kombel lõpmatuseni venitada.

CAPELLA. CAPELLA. CAPELLA.

Punaselt, kollaselt, siniselt.

Ja jälle kollaselt, punaselt, siniselt.

Mööda fassaadi libisesid ülevalt alla tähed «CAPELLA». Siis kribis see kiri uuesti üles tagasi — «CAPELLA». Siis läks diagonaalis üle fassaadi «CAPELLA». Tähed muudkui said üheks sõnaks, ikka üheks sõnaks «CAPELLA».

Nerses Majaeni tõmbas see kiri mingi müstilise jõuga enda poole.

«Näe, siin on üks kõrts,» osutas tundmatu säravale sildile ja lisas: «Siin ei sega meid keegi.»

Nerses Majaen põrnitses imestunult võõrast meest; tal polnud midagi ühist juhusliku möödakäijaga, eriti sihukesega, kes lapselikult usub igasuguseid kuulujutte ja pajatusi. Ta tahtis seda täie otsustavusega isegi võõrale öelda, kuid pobises selle asemel miskipärast hoopis ebalevalt:

«Teate mis, melastr . . . Öösiti olen ma väga harva kodunt väljas... ja kui juba, siis eelistan kokteili juua «Capella» keldris.»

Võõras vaatas kartlikult enda ümber, ja leidnud kinnitust, et ümbruses pole hingelistki, sõnas sammule kiirust lisades:

27

«Melastr, lõuna paiku pandi «Capella» keldris toime mõrv. Ja nüüd on see politseinuhke paksult täis.»

«See ei huvita mind üldse mitte,» lausus Ma-jaen, siunates endamisi tundmatu jonnakust. «Pealegi...» jätkas ta, kuid takerdus samas. Talle meenusid ühed sõnad, mis olid kõlanud nõnda: «Kui mind siit leitakse, süüdistatakse sind kurjategija varjamises.»

Võõras astus kiirel sammul edasi ning Ner-ses Majaen järgnes talle masinlikult. Peagi oli silindrikujuline «Capella» hoone neil juba selja taga.

Nad läksid veel kaks tänavavahet ja seisa-tusid maitsekalt tagasihoidliku kahekorruselise restorani ees. Ning siis äkki hakkas see öine kohtumine paistma Majaenile hoopis uues valguses.

«Melastr, kuulge, kas mitte teie ei helistanud, mõne aja eest minu ukse taga?» uuris Nerses Majaen võõrale otsa vaadates.

«Võib-olla .. .» pobises tundmatu vastu. «Ma vajasin tablette . .. Siis aga lugesin ukselt silti, et öösiti tellimusi ei täideta.. . Ja tulin tulema. Suurepärane koht. Käin siin tihti . . . Astuge sisse. ..»

Baar oli tõepoolest mugav ja kodune: väikeses, isegi kitsavõitu saalis, mille põrandat katsid õlgmatid ja mille alt sirutusid mingid tundmatud kahvaturohelised kõrred üles, valguse poole, ja mille kiviseinte pragudes pesitsesid needsamad taimed, selles kitsavõitu saalis seisid lohakalt hööveldatud laudadest kokkulöödud värvimata lauad ning samasugused robustsed kolmejalgsed järid. Üleval puust lae all

28

hõljusid siin-seal ämblikuvõrgud. Külastajaid oli palju ning saal oli täis mõnusat mõminat.

Tundmatu juhtis ta teadja kombel laudade vahelt läbi teise saali, mis oma väljanägemiselt ja sisustuselt ei erinenud peaaegu millegi poolest esimesest. Mitmete käänuliste ja poolpimedate koridoride järel, mida nad olid läbinud, tundus see saal ehk ainult veidi valgemana, kui tegelikult oli. Nad istusid vabasse nurgalauda. «See siin on mu lemmikkoht,» märkis uus tuttav istudes.

Nerses Majaen heitis pilgu saalile ja märkas sedamaid, et see meelega rõhutatud lihtsus ja tagasihoidlikkus oli nähtavasti nõudnud siiski suuri väljaminekuid, mis aga olid juba kuhjaga tasutud nende külastajate poolt, kes väsinuina kaasaegsete mugavate hotellide pealetükkivast luksusest olid lõpuks leidnud üles selle pealtnäha mahajäetud nurgakese.

Paistis, et tundmatu polnud Willanckil mitte esimest puhkust, mil reeglina eelistatakse kalleid hotelle ja restorane, sest muidu poleks ta valinud sellist vaikset nurgakest, kus külastajate jaoks oli nii oskuslikult loodud iidsuse illusioon.

Silmad poolloojas, pea käele toetumas, tukkus naaberlauas umbes nendevanune mees. «Küllap ta on purjus,» otsustas apteeker, sest too mees näis ükskõikne kõige vastu siin ilmas, ta ei hoolinud isegi külje alla pugenud naisterahvast. Otsides käsikaudu üles oma veini-kruusi ning leides otsekui poolkogemata ka tee suu juurde, võttis mees aeg-ajalt paar sõõmu. Naine oli riietatud äärmiselt lihtsalt. Ta kandis kõrge kraega musta kleiti, mis sobis ülimalt siia nende seinte vahele.

29

«Teie soov, palun?» päris kuulmatul sammul ligi tulnud ettekandja.

«Võib-olla punši,» lausus Nerses Majaen küsivalt tundmatu otsa vaadates.

«Jah, see on just see, mis tarvis,» vastas too.

«Meil on «Hüääni kaela», «Kaameli küüru», «Ramsese käredat kaunitari», «Sinist päikest», «Legendaarset Maad», aga samuti. ..»

«Mulle palun «Sinist päikest»,» valis tundmatu.

«Aga mina sooviksin «Legendaarset Maad» ... Jah, just nimelt seda.»

«Siis võtan mina ka seda «Maad».»

«Kas läheb veel midagi või on see kõik?» päris ettekandja.

«Kõik,» vastas Nerses Majaen. Kui ettekandja oli ära läinud, ütles ta otsekui iseendale: «Muuseas, melastr, pole paha, kui inimesed meenutavad kas või aeg-ajaltki legendi Maast. Mis te arvate, kas punš äratab nendes mingeid mälestusi sellest planeedist?»

«See selgub kohe,» vastas tundmatu.

Ettekandja asetas lauale täis kruusid. Siis vaatas ta külmal, ükskõiksel pilgul apteekrile otsa ja kuulutas:

«Ei . . . Pärast esimest kruusi unustatakse isegi see, mida varem teati. See on meie kõige kangem punš, ta koosneb üksnes naturaalsetest ainetest... Kui uskuda legendi, siis tehti Maal just sellise koostisega punši. . . Aga kes seda enam suudab täpselt kindlaks teha. Palun.»

Kui ettekandja oli ruumist kadunud, kuulutas tundmatu, pilku Majaeni eest peites:

«Ma ju ütlesin teile, et siin on mõnus olemine.» Ta vaikis hetke ja jätkas siis kõhklevalt: «Eile õhtul kaotasin ma kogu oma raha ja ...»

30

«Jooge!» soovitas Nerses Majaen kruusi tõstes. «Mina kosutan.»

«Huvitav, kas kunagi oli tõepoolest Maa olemas?» päris tundmatu virilalt muiates. «Mida kõike küll inimesed mõnikord välja ei mõtle!»

Nerses Majaen vaikis.

Naine naaberlauast silmitses teda uudishimulikult. Seejärel vaatas ta viisamisi oma magava paarilise poole ning naeratas.

Mõne punšisõõmu järel valgus mööda Nerses Majaeni keha laiali mõnus soojus. Ta vaatas naisele küsiva pilguga otsa. Kuid naine langetas silmavaate ja hakkas oma pikkade peenikeste sõrmede vahel keerutama laual seisnud vaasi.

«Kuskohas ma olen sind küll näinud?»

Nerses Majaen raputas pead, mõtted jooksid sedamaid mööda ajurakke laiali, kuid ta ei ihanud neid enam kokku korjata, tundes endas mingit meeldivat virgust sündivat.
«Melastr, te arvate asjata, et mul pole oma isiklikke mälestusi,» kuulis apteeker uue tuttava kumedat monotoonset häält.
«Minu nimi on Nerses Majaen.»
«Teate, Nerses, juba lapsepõlves tahtsin ma midagi oma, ükskõik kui vähest, aga oma,» jätkas mees. «Ja nüüd, kus ma tõmban joone alla oma neljandale kümnele, selgub, et mul on üht-teist ja et see kõik on tõesti minu oma. Kuid praegu müüksin ma parema meelega kogu oma varanduse siiski maha.»
«Kas tõesti?»
«Jaa. Loomulikult ainult siis, kui leidub inimene, kes selle eest head hinda pakub. Äkki tahate teie ise minu varanduse omanikuks saada?» Ja nähes, et Nerses Majaen kavatseb
31
vaikida, jätkas: «Või vähemalt aidake mind! Teil on ju palju tuttavaid . .. Noh, võtame kas või teie kunded. Aga mis puutub protsentidesse, siis siin ma tingima ei hakka.»
«Kuskohas, kuskohas küll olen ma teda näinud?»
Nerses Majaeni pilk kohtus musta rüütatud naise pilguga. Naine noogutas pead. Majaen kehitas selle peale õlgu.
«Kas kakskümmend protsenti rahuldab teid?» päris uus tuttav.
«Milleks te peate oma mälestused maha müüma?» ei saanud apteeker aru.
«Ma ju ütlesin teile, et mängisin kogu oma raha maha ... Aga mul on praegu raha vaja kas või sellepärast, et Willanckilt ära sõita.»
«Tahate mälestustest vabana ära sõita? ... Täiesti uueks saanuna?»
«Nii olen ma praegu otsustanud. Aga kui kaup ükskord teoks saab. .. Mine tea, võib-olla jääb mu mälestuste ostja siia ... Võib-olla ... Kui inimesel on raha taskus, võib ta surmkindlalt alustada uut elu. Aga ma ju vastutan tüdruku eest?»
«Hästi, ma aitan teid,» ütles Nerses Majaen.
«Keda ta küll mulle meelde tuletab?» mõtles ta naise poole vaadates.
Naine lükkas klaasi endast eemale ja tõusis.
«Ma ei tea, kuidas peaksin väljendama oma .. » ütles tundmatu ning takerdus suurest erutusest. Lõpuks sai ta enesevalitsemise tagasi ning pobises: «Meeleldi annaksin teile kakskümmend viis protsenti.»
«Jätke juba ükskord need protsendid,» vastas Nerses Majaen talle kuivalt. «Ma annan teile raha. Laenuks.»
32
«Ei, Nerses ... Ma arvan, et ma ei. . .»
«Võite nad endale jätta,» kuulutas Nerses Majaen suuremeelselt ja pistis käe põuetaskusse.
«Pidage,» sõnas tundmatu hingeldades. «Kuid ma pean siiski oma mälestustest lahti saama.»
Naaberlaua taga istus nüüd ainult mees. Ta ajas oma silmad poolpoikvele, laskis ükskõiksel, igavleval pilgul üle saali käia, haigutas, kallas kruusi jäänud vedeliku endasse ning vajus uuesti magusasse poolunne.
«Mul pole sellest pääsu,» kuulis Majaen võõra kumedat monotoonset häält oma kõrva juures. «Need mälestused on mulle nüüd üksnes raskeks koormaks. Rääkisin täna juba isegi melastr Theophiliga. Ta oli meeleldi nõus, kuid ainult sel tingimusel, kui ma leian ise sobiva ostja ning kõik ostu-müügi formaalsused enda kanda võtan.»
«Kes on see Theophil?»
«Koloniaalkaupluse omanik .. . Aga muu kõrval tegeleb ta ka mälestuste siirdamisega.»
Nerses Majaen otsis musta rüütatud naist. Saalis ei paistnud teda olevat. Ettekandja, kes apteekri otsivast pilgust luges välja, et teda vajatakse, ruttas ligi.

«Mida soovite?»
«Korrake,» lausus Nerses Majaen.
«Nii et homme õhtul tulen ma siis teie juurde apteeki,» pakkus võõras.
Kõrvalsaalis laulis naine Willanckist, mis tiirleb Galaktika keskmes ja kutsub enda juurde kõiki, kes tahavad pääseda elu üksluisusest, kes tahavad oma laastatud hinge täita üksnes armastusega, armastusega, armastusega ... Aga kus on siis see armastus, miks ta viivitab?
33
Ärge muretsege, see on asjatu, sest Willanckil ootab kõiki... «Armastus, armastus, armastus,» kordasid külastajad kooris ja lõid jalaga takti.
Ukseauku ilmus musta rüütatud naine. Ta jäi sinna hetkeks seisma, naeratas Majaenile ning astus siis saali.
«Kas teie olete kunagi armastanud?» päris tundmatu ettekandjalt kruusi haarates. «Sel, millest siin nii kenasti lauldakse, pole mitte midagi ühist armastusega. Uskuge mind, nõnda see on.»
«Õige, täiesti õige,» ütles naine, kes oli nende laua juures peatunud. «Ehk lubate istuda?»
«Kas seda pole ühe õhtu kohta liiga palju?» mõtles apteeker. «Aga kus ma sind ikkagi näinud olen?»
«Olge nii hea, meiastra!» hüüatas ta seejärel.
«Või tahtsite juba ära minna?» küsis naine ennast istuma asutades ja naeratas oma juba tuttavat naeratust.
«Ei, ei veel... meiastra.»
«Vaatasin teid ja imestasin,» kuulutas naine. «Kas teil tõepoolest pole siis ainsamatki sõbrannat? Sest tavaliselt tullakse siia ikka tüdrukutega ... Nojah, iseasi, kui teil on mõni meeste mure, mida saab uputada üksnes punši «Legendaarne Maa»? ... Melastr,» pöördus ta äkki tundmatu poole, «kas te ci peatu mitte «Capel-las»?»
Kõhelnud hetke, noogutas võõras tummalt.
«Muidugi,» jätkas naine, «ma nägin teid seal ühe imekena tipsiga. Kas te kaotasite ta?»
«Miks te nõnda arvate?» vastas tundmatu küsimusele küsimusega.
«Muidu oleksite tulnud ehk temaga siia. Kas
34
pole? Jah, te kaotasite ta ega tea, kus ta praegu on. Eks ole ju?»
Tundmatu jäi vastuse, võlgu.
«Nii et te siis ei tea, kus ta on?»
Laua taga valitses vaikus.
Nerses Majaen pani oma punšikruusi lauale. Saalis oli palav. Isegi naabersaalist tulev muusika ja häältemõmin ei suutnud rebestada seda vaikust, seda kummalist vaikust, milles ta kuulis isegi omaenese südame rutakaid lööke.
«Oleme istumisega hiljapeale jäänud,» püüdis Nerses Majaen öelda nii ükskõikselt kui vähegi sai ja heitis laual lebavasse taldrikusse mõned vaskrahad.
«Ja-jaa,» kinnitas ka naine, «loodan, et te saadate mind?» Ja pöördudes tundmatu poole, lisas ootamatult: «Täna pandi «Ca<pellas» toime mõrv.»
«Olen kuulnud,» vastas tundmatu. «Kas te mõrvatut tundsite?» päris naine edasi.
Võõras tõmbus üleni turri, just nagu mõni aeg tagasi Suure Peni tänaval Majaeniga tänavalaterna all seistes.
«Kas te tundsite mõrvatut, Oscar?» kordas naine juba nõudlikumalt.
«Jah,» vastas too. «Ta oli minu partner.»

TEINE PEATÜKK

Kaupmees, kes oli juba aastaid enda ees lükanud pudi-padi täis käru ja kes sellisel varasel hommikutunnil polnud veel kunagi ainsatki vastutulijat kohanud, juhtus seekord Nerses Majaeniga ootamatult kokku. Tõstnud pilgu, silmitses ta arusaamatult inimest, kelle kohalolu, aga võib-olla olemasolu üldse rikkus ta elurütmi, murdis ta igapäevaste tööde ja toimetuste nähtamatu mehhanismi.

Kaupmees pobises midagi endamisi, tema käru kaldus igapäisest marsruudist kõrvale ning joonistas Nerses Majaenist mööda sõites väikese poolkaare.

Suure Jänese tänav sulas kauguses ühte uduvines silmapiiriga, mis sellel koidueelse! tunnil hõõgus sinise päikese lillades kiirtes.

Kärurataste krigin vaibus pikkamisi. Nerses Majaen astus mööda aedadega ümbritsetud kahekorruselistest majadest. Tänavat oli äsja kastetud, see läikis, peegeldades kummalise lillakassinise koidu värve. Rentslites vulasid vallatud veenired.

Tänavanurgal rahavahetaja maja ees ta peatus hetkeks. Hommikuse ärkava aia lõhnad uimastasid teda. Kirjukuuelised linnud häälitsesid lausa kõrvulukustavalt, nad oleksid otsekui

26

millegi üle tigedalt vaielnud, püüdes siiski päevakorras üksmeelele jõuda ... See lindude sädin rahustas ta närve, mis õhtul ootamatult olid saanud niisuguse suure ja ränga katsumuse osaliseks.

Maja asus Suure Peni tänava nurgal. Nerses Majaen oleks tahtnud veel nõnda seista ja linnulaulu kuulata, aga siis ilmus maja teise korruse rombikujulisele aknale rahavahetaja naise ärev ja uudishimulik nägu ning Nerses astus otsustavalt edasi. Mõne sammu järel ta seisatas ja vaatas selja taha. Aknast vahtisid talle järele rahavahetaja naine ning rahavahetaja ise, kohendasid oma pitsilisi öömütse ja hõõrusid uniseid silmi.

Nerses Majaen lisas sammu.

Ta läks ja mõtles palavikuliselt, missugune peaks olema tema osa tekkinud olukorras. Ettevaatus soovitas tal sellest asjast kõrvale hoida või vähemalt vaadata sellele kõrvalseisja pilguga. Aga kui ta nõnda peaks tõepoolest tegema, jääb see kivina ta südametunnistusele ja võib-olla tuletab ennast kogu elu meelde. Kuid ometi polnud ta kindel, et ta võiks oma vahelesegamisega tuua selgust sellesse segasesse loosse, sest tal polnud endasse kui detektiivi suuremat usku.

Aastate pärast hakkab ta meenutama seda ebalust ja kõhklust, mis valdas teda tol hetkel, kui ta Suure Jänese tänavalt vasakule keeras, hakkab meenutama hetki, mil mõistus maadles südametunnistusega. Seda meenutades tunneb Nerses Majaen endas vaimustust, mis on tuttav kunstnikule, kes pärast pikki tegevuseta päevi leiab endas äkki jõudu midagi luua.

Aga see on kunagi hiljem, praegu seisis

37

apteeker Nerses Majaenil ees hetk, kus ta pidi tähtsa otsuse langetama. Koju ei tahtnud ta minna, sest ta kartis, et muidu nii ükskõikne Nesthor võib asjasse sekkuda, kartis, et otsuse langetamisel võiks teda segada see tüdruk, kelle keha katsid imelikud mustrid ning keda otsis ZUSÜPO. Võõrastemaja baari juurest alanud Suure Jänese tänava käis Nerses Majaen aeglasel sammul lõpuni, püüdes leida seda ainsat ja õiget otsust.

Kuid kõik pingutused olid asjata ...

Ta pidi mõtteid koguma, aga seda sai ta teha üksnes magamistoas,_ kus ta hüääninah-kadel kohutades võis mõelda ja mõelda ja mõelda.

Siis meenus talle Alaliste Elanike Klubi. Jah, see oli ainus koht, mis võis talle asendada magamistoa mõnusid. Ning Nerses Majaen seadis sammud sinnapoole.

Nurga tagant hakkaski talle silma klubihoone poolringjas kentsakas siluett. Skorpioni tähtkuju Viienda Alfa planeedi põliselanikud olid selle fassaadi kaunistanud salapäraste

mao-kujuliste mustrite ja märkidega, millest igaühel oli kunagi olnud oma tähenduski, kuid mis siin Willanckil olid ammuilma igasuguse mõtte kaotanud. Möödujais tekitasid nad imeliku hinge kõditava mulje. Meenusid põliselanikud, keda ammustel aegadel oli alandatud ja porri tallatud ja kes oma eneseväärikuse säilitasid vaid füüsilises hävingus. Kui põhielanikkond oli hävitatud, muutsid kahtlase päritoluga inimesed nende maad tchamtchariistandusteks, mis on säilinud tänapäevani välja, sest tchamtchari-juurtest valmistatakse kõikjal kuulsaid sigarette «Skorpioni süda».

38

«Tere hommikust, melastr Majaen!»

«Tere hommikust!» vastas ta vanale riidehoidjale.

«Pole teid enam ammu siin näinud.»

«Tõsi ta on.»

«Olge hea, melastr Majaen! Täna olete teie üks esimesi,» sõnas vanamees apteekrilt mantlit vastu võttes.

«Seda ma arvasingi,» märkis apteeker rahulolevana.

Hommikuti oli klubi inimestest tavaliselt tulvil. Pärast ping_sat öist tööd tuldi siia klaasikesele grokile või mauli kohvile, tuldi uudiseid kuulama.

Kerge peanõksuga tervitas Nerses Majaen neid paari-kolme külastajat, kes olid vajunud pehmetesse sügavatesse tugitoolidesse ning vestlesid ümamisi omavahel.

Võtnud istet akna all, kust võis jälgida roosatavat koidupurset, heitis ta pilgu kellale. Jäi veel umbes poolteist tundi selle ajani, mil saal saab inimesi täis ja oranži päikese esimesed kiired löövad aknaklaasidel kilgendama, astudes julgelt kahevõitlusse sinetava ööga, mis peagi oma jõuetust tunnistades kahvatab ja ärkab alles õhtul, mil sinine päike on hakanud jälle valgust jagama.

Apteeker võttis laualt kireva sildiga pudeli. Jahe, kergelt kihisev vedelik viis tinase raskuse, mis ta väsinud ihus oli pesitsenud.

«Mul on üks väike asi teie sõbrale. Ja teile enesele ka .. .»

Miks ta seal kohe ei öelnud, et tal pole midagi pistmist selle mehega, et ta kohtas seda meest, seda Oscarit kõigest tund aega tagasi?

39

«Kuulen teid, melastra.»

«Siin on üpris ebamugav. Kas me ei läheks teisele korrusele?»

Ja tema kordas veel kord: «Kuulen teid, melastra.»

Seejärel teine korrus, võõrastetuba, kus baaripidaja võttis nähtavasti vastu üksnes auväärseid linnaisasid ja ajas rikkaliku laua taga oma äriasju.

Ja silmipimestavalt ere valgus pärast seda mahedat hämarust seal all.

«Võtke istet!»

Nüüd naine enam ei naeratanud. Ning kui naine Oscari tooli taga seisatas ja käed rinnale risti pani, karjatas Nerses Majaen lausa tahtmatult: «Linda Lourl», sest lõpuks ometi tundis ta ära naise, tundis ära Linda Louri, võluva Linda Louri, ZUSÜPO ühe kõige kogenenuma uurija.

«Teie nimi, melastr?» küsis Linda Lour, pööramata Nerses Majaeni hüüatusele vähimatki tähelepanu.

Oscar vaatas imestunult apteekrile otsa, mõistmata, misjaoks päritakse temalt nime, kui see on niigi teada. Nerses Majaen ei jaganud tema imestust ning sellepärast pidi mees vaikselt vastama:

«Oscar Oscar.»

Nerses Majaen jõi veel ühe klaasikese seda karastavat vedelikku ja siunas sisimas, et ettekandja on kusagile tukkuma jäänud. Saali sisenes kaks inimest. Nähes akna all Nerses Majaeni istumas, lasksid nad kuuldavale rõõmu-hõiske. Apteeker tundis kogu oma kehaga, et kohe tulevad nad tema juurde. Aga tema ei tahtnud mitte kellegagi vestlusse astuda, ning

40

et seda veel rohkem rõhutada, pöördus ta aknast välja vaatama.

«Kas te mäletate oma partneri nime, melastr Oscar?»

«Aga loomulikult!»

«Palun teid täpsemalt väljenduda!»

«Sennon Jubbes.»

«Millal te temaga esimest korda kohtusite?»

«Kuus aastat tagasi.»

«Kus?»

«Ikka seal, «Capellas». Sel päeval polnud mul mängutuju, kuid ta käis mulle peale, lausa sundis. Nõndamoodi me saimegi tuttavaks.»

«Miks te siis ei tahtnud mängida?»

«Olin enne seda suurema summa kaotanud.»

«Ja ometigi õnnestus Sennon Jubbesil teid pehmeks rääkida?»

«Jah. Saanud teada mu keeldumise põhjuse, tegi ta ettepaneku, et võitja maksab mängu lõppedes võidetud summa tagasi.»

«Ning teie olite sellega nõus?»

«Jah. Sest sellel päeval tahtis ta lihtsalt niisama, oma lõbuks mängida. Aga minul polnud ju midagi kaotada. Nii ma võtsingi tema naljaga pooleks öeldud tingimused vastu.»

«Võib juba aimata, et te kaotasite.»

«Ei, seekord ma võitsin. Järgmisel hommikul saatsin korruseteenijaga kogu võidu talle tagasi. Asi oli nimelt selles, melastra, et Sennoni kirumine, nagu ei kavatsekski ma talle raha tagasi anda, mitmekordistas minu võidumõnu. Kuid ma saatsin raha vähimagi kahjutundeta tagasi. Sest minu jaoks otid üle kõige tunded, mida me olime tunda saanud. Nii mina kui tema.»

«Nii et te ei rikkunud tingimusi. Ning nähtavasti

41

teie ausust hinnates tahtiski Sennon Jubbes teid endale alaliseks partneriks.»

«Hinnates?... Ma ei arva seda. Kuigi, tõsi jah, juba järgmisel päeval pakkus ta mulle uut mänguvõimalusi. Endistel tingimustel. Ta ütles seda naljatamisi ja mina nõustusin niisamuti naljaga pooleks. Hommikul aga saatsin kogu võidusumma talle jälle tagasi.»

«Kas ta siis ei oodanud seda?»

«Ei oodanud, sest ta astus pärast õhtul minu poolt läbi ja ütles, et oli pakkunud neid tingimusi lihtsalt niisama, naljaviluks, ja tõi kogu raha tagasi. . . Loomulikult keeldusin ma seda vastu võtmast. Sest lõppude lõpuks ei võida niisugustes mängudes mitte keegi. Kõik ainult kaotavad, nii nagu see on eluski. Aga mind oli lihtsalt tüüdanud see petlike võitude ja kaotuste üksluisus. Raha tagasi andes sain ma palju suurema naudingu. Ta sai kõigest aru, mõistis. Noogutas sõnatult pead. «Nii et me mängime selgi ööl,» ütles ta. Ning nõnda me saimegi varsti alatisteks partneriteks.»

«Mitu korda aastas te viibite siin?»

«Üksnes puhkuse ajal.»

«Mängulauas nähti teid alati koos. Kas te leppi-site varem järgmises kohtumisajas kokku? Nagu mulle teada, elate ju erinevatel planeetidel.»

«Jah, seda küll. Tema elas Lethel. Mõnikord juhtus tõesti, et me leppisime kohtumises juba varem kokku, kuid tavaliselt kohtusime siiski täiesti juhuslikult. Mõnikord mängis oma osa ka lihtne kokkusattumus. Tavaliselt on tema ikka juba ees olnud ning oodanud, millal mina Willanckile saabun. Ja ainult üks kord — aga seda mäletan ma hästi — jõudsin mina temast mõned päevad varem kohale.»

42

«Nerses!» Juba tüdruku hääle järgi taipas Nerses Majaen, kui rõõmus oli hüüdja teda nähes.

Vidukil silmi vaatas ta klubi perenaist ja sõnas:

«Tere, Sabel. Sina muutud iga päevaga aina kaunimaks!»
Naine astus ta juurde ning puudutas oma pehme käega ta hallinevaid juukseid.
«Ega kavatsegi veel vananema hakata ...»
Sabel võttis käe ta juustelt, nõjatus toolileenile ning vaatas talle hellalt otsa.
«Aga sina, kas sina siis oled nõuks võtnud vananema hakata?»
«Ei, seda muidugi mitte!» vastas apteeker.
«Kuid su juuksed hakkavad siiski juba halliks minema. Ja just nende hallide juuste pärast ma sind armastangi.»
«Nii et juukseid, aga mitte mind?»
«Kullake, meil on ees veel nii palju päevi.»
«Jaa, seda muidugi,» jäi Nerses Majaen nõusse.
«Soovid sa hommikueinet?»
«Kui see sulle tüli ei tee, Sabel.»
«Aga mina juba mõtlesin, et sa oled minu päris ära unustanud.»
«Ei, Sabel. Seda arvasid sa ilmaasjata. Kas siis meid ei ootagi ees terve igavik?»
«Paistab, sa oled erutatud.»
«Kas tõesti?»
«Sa oled ju tujust ära,» ütles Sabel. «Mida sulle siis tuua?»
«Ma pole muutnud oma harjumusi, Sabel. Ja ma loodan, et sa pole midagi unustanud?»
«Ei, ma pole midagi unustanud. Täna kosutan, täna tahan ma sind linnulihaga kostitada.»
43
«Aitäh, kallis. Sa oled alati mu soove silmist lugenud.»
«Kuid sa oled tõepoolest ju ärevil,» lausus naine ja silmitses murelikult ta tursunud silma-aluseid. Seejärel ta viibutas ähvardavalt sõrmega: «Seda ma poleks sinust küll uskunud! Kas tõesti armusid?»
«Kus on Ursula?»
«Ma ei tea seda,» oli Oscar vastanud ja altkulmu Nerses Majaeni poole vaadanud.
«Ja ka teie, melastr Majaen, ei tea temast midagi?» pöördus Linda Lour apteekri poole.
Küsimus oli Nerses Majaenile ootamatu, kuid ta suutis end peagi koguda.
«Kellest on jutt, melastra?» vastas ta küsimusele küsimusega.
Nerses Majaen püüdis rahustada ennast sellega, et temasugune pisike apteegipidaja Suure Peni tänavalt ei pidanud üldse mitte teadma Ursula olemasolust ja et vaevalt küll ZUSÜPO vajab tema, lühise proviisori abi ja teeneid.
«Noh, kas arvasin ära?» kordas Sabel. «Nii et oledki armunud?»
«Jaa,» vastas Nerses Majaen väsinult. «Arvasid, tõepoolest arvasid ära.»
«Aga kellesse siis?»
Klubi perenaine vidutas silmi ja vaatas küsivalt Nerses Majaeni otsa. «Noh, lase tulla?»
«Ei oska mitte aimata,» sõnas Sabel.
«Lindasse.»
Sabel hakkas naerma.
«Ja-jaa. Linda Lourisse,» Nerses Majaen libistas käega üle oma_ näo, otsekui tahaks ta sealt kleepjat ämblikuvõrku ära pühkida.
«Jutt või asi,» lausus Sabel naerust lausa
44
lämbudes. «Temasse armuvad üksnes kurjategijad.» Sabel pühkis silmi tulnud pisaraid. «Räägitakse, et selles ongi tema edu põhjus. Armu-avalduste asemel kukuvad need oma saladusi välja lobisema ning satuvad otsemaid lõksu. Oh, Nerses, sa tahad mind oma jutuga tappa ...»
«Aga ma olengi kurjategija.»

«Sina? ...»
«Jah. Ja varsti tunned sinagi ennast samasugusena ...»
«Ma ju ütlesin, et sinuga on midagi juhtunud.»
«Kõik, me kõik oleme kurjategijad ... Kõik ... Need, kes pruugivad pikendatud nooruse vilju. Muuseas, kas me neid vilju ikka pruugime, neist mõnu tunneme? Ja kas tõesti selles ongi siis nooruse mõte?»
«Kohe lasen sulle hommikueine tuua,» rahustas teda Sabel. «Ja su nukrad mõtted saavad otsekui käega pühitud.»
Nerses Majaen tundis naise pihu hella puudutust.
«See on tema ...» Oli tüdruk öelnud. «Tema, kes tappis.»
Apteekri kandiline lõug venis veel pikemaks, pilk tõmbus pilve, huuled krampusid kokku. Järsku oli talle kõik selge: Oscar ei helistanud ukse taga mitte selleks, et tablette saada. Ja ka oma mälestustele oleks ta leidnud ostja iga baarimehe abiga, kes oleksid asja jutti ajanud paari-kolmeprotsendilise komisjonitasu eest.
Lauale ilmus linnuliha. Uks osa külmalt, teine kuumalt. Mingid pudelid ning pakk sigarette «Skorpioni süda», mida Sabel oli ikka tema jaoks hoidnud.
45
Apteeker hakkas aegamisi toidupala mäluma, vaadates üksisilmi vaasi, kus ujusid oranžid mooniõied.
«Millal te nägite viimast korda Sennon Jubbesi?»
«Läksin temast lahku eile koiduajal.»
«Ja rohkem te enam temaga ei kohtunud?»
«Ei, sest ma kuulsin, et ta oli oma magamistoas mõrvatud.»
«Kes teile seda ütles, ja millal?»
«Kõik rääkisid. Algul ei saanud ma mitte kui millestki aru. Õigemini, ei tahtnud neid jutte uskuda. Siis läksin uksehoidja juurde asjas selgust saama. Ja tema kinnitas ka, et Jubbes on tapetud.»
«Mis ta teile veel ütles?»
««Melastr Oscar! Te olite ju sõbrad! Kellega te hakkate nüüd koos oma õhtuid veetma?»,» kordas Oscar sõnasõnalt mehe sõnu.
«Kes teist oli võitnud sellel õhtul? Kas jälle teie?»
«Ei, melastra. Seekord ma kahjuks kaotasin.» «Kui palju?» «Kõik, mis mul oli.»
«Kuid mispärast «kahjuks»? Jubbes oleks ju pidanud hommikul kogu võidetud raha teile tagasi tooma?»
«Jah, melastra. Kuid ta ei teinud seda. Ja nüüd olen ma pankrotis, mul pole isegi koju-sõiduraha. Mis minust niimoodi saab? Mind oodatakse kodus. Pealegi pole mul siin enam midagi teha.»
«Pidage-pidage ... Ja see ei häirinud teid?»
«Kaotades tundsin ma alati rahutust, kuni lõpuks ilmus korruse korrapidaja ja . ..»
«Aga teil oli ju kokkulepe.»
46
«Kuid ma ootasin siiski kõik need kuus aastat, et ta tuleb mõistuse juurde ja unustab meie tingimused. Sennon Jubbes oli ju üldiselt kainelt arutlev, kaine mõistusega mees. Ning mõnikord mulle isegi näis, et ta tahab mind ümber sõrme mässida ... Kes Willanckil mängib veel nõnda nagu meie? Ei keegi. Uskuge mind, ei keegi. Mõnikord ma mõtlesin, et Sennon unustab selle tobeda kokkuleppe sedamaid, kui on mu puupaljaks mänginud ... Mõtlesin, et küll ta võib ikka olla pika meelega mees. Kuus aastat!... Kasutada raudse kindlusega ära minu riskihimu mõnude ja üleelamiste nimel... Mis siin rääkida, melastra, kuid ta tõmbas mind pagana osavalt.»
«Ja vaatamata oma kahtlustele jätkasite mängu nende tingimuste põhjal?»
«Selles see konks oligi! Sest mäng jätkus ju ka pärast seda, kui me olime saalist lahkunud. Kui poleks olnud riski, ei oleks ka mängust ju midagi välja tulnud. Sest seda

hetke, mil korruse korrapidaja sulle raha või veksli ulatab, ei saa mitte millegagi võrrelda ... Aga teie ei saa sellest ju muidugi aru.»

Vaasis ujuvad moonid pakatasid. Nerses Majaen pühkis käed salvrätikusse puhtaks ja vaatas aknast välja. Kollakaspunane päike tõusis aegamisi taevasse. Saal oli hääli ning liikumist täis. Üle saali täitva jutuümina kõlas kellegi põrisev bass. Rääkijat ennast polnud küll näha, kuid arvatavasti kuulus hääl linnalähedase raketodroomi korrapidajale, kes jutustas lauanaabritele suure õhinaga öösel saabunud uutest turistidest.

«Öelge .. . Öelge, millal tavaliselt see võidusumma tagastamise tseremoonia toimus?»

47

«Meil polnud selleks kindlat kellaaega.»

«Aga siiski, kas päeva esimesel või teisel poolel?»

«Ikka enne keskpäeva ... Tund või paar enne keskpäeva. Paar korda tagastas ta raha isegi varahommikul. Kuid sihukese asja vastu tõstsin ma protesti.»

«Miks?»

«Sest ma vajasin aega, et tunda mõnu teravast olukorrast. Aga kui ta raha nii varakult tagastas, oli see võimalus ju minult võetud.»

«Aga miks te sel juhul valisite siiski päeva esimese poole, miks te ei jätnud oma arvete õiendamist pärastlõunale?»

«Lugu on nimelt selles, et me olime kodus kuni teise eineni. Pärast seda läksime välja ega kohtunud enne õhtut.»

«Kas te kohtusite ainult mängulaua taga?»

«Kuidas kunagi.. . See sõltus sellest, kas me kavatsesime õhtul mängida või mitte. Kuid me kohtusime siiski ainult õhtuti ja läksime lahku üksnes pärast seda, kui olime teineteisele head hommikut soovinud.»

«Täna oled sa kuidagi närb sööja,» märkis Sabel.

Nerses Majaen lükkas taldriku endast kaugemale. «Aitäh, Sabel!»

«Kas ma võin su juurde istuda?»

«Aga muidugi, Sabel.»

«Ja paitada su juukseid.»

Nerses Majaen noogutas nõusolevalt.

Sabel istus vaikselt tooli käetoele ning võttis apteekril kaela ümbert kinni.

«Nii et eile kestsid teie üleelamised keskpäevani välja?»

48

«Täiesti õige, melastra.»

«Aga mis juhtus pärast?»

«Kui kell oli kolmteist korda löönud, tundsin ennast pankrotis olevat.»

«Kuid midagi ennenägematut ei juhtunud, sest te olite seda hetke ju kuus aastat oodanud.»

«Tõsi, ma olin seda tõepoolest oodanud. Kuid ma lootsin ikka. Ja alles siis, kui kell oli viimase, kolmeteistkümnenda paugu löönud, mõistsin ma, et mäng oli pöörde teinud.»

«Palun tuletage meelde, kus te viibisite sel hetkel, kui saite teada Sennon Jubbesi mõrvast.»

«Püüan, melastra. .. Kuigi ma, tõtt öeldes, ei taipa siiamaani, milleks kõik need küsimused. Vaevalt, et minu vastused aitavad teil mõrtsukat leida. Nii et... Tavaliselt tuuakse hommikueine mulle voodisse. Ka eile polnud mul vähimatki põhjust oma harjumusest loobuda. Mulle meeldib elada kindla, kord loodud päevakava järgi. Keskpäevani oli jäänud veel mitu head tundi, Sennon Jubbesi saadik ei oleks pidanud niipea tulema ning ma jäin voodisse vedelema. Kuid varsti tüütas see mind. Võib öelda, et minu päev siin, Willanckil algas sellest hetkest, mil ma sain tagasi oma kaotatud summad. Suurest igavusest keerasin raadio mängima ning hakkasin kuulama päevauudiseid. Seda juhtub minuga üldiselt harva. Aga seekord ma kuulasin, kuulasin isegi huviga. Selgus, et elu Galaktika tsentri planeetidel on pagana rahutu ... Ja kui kõik nii edasi

läheb, pole sõdagi enam kaugel — olgu see siis sõda omasuguste või mõnda muud moodi olevustega. Kahetsesin isegi sisimas, et olin nii palju huvitavaid saateid endal kõrvust mööda lasknud . . . Kui päevauudised lõppesid, lõi kell kolmteist

49

pauku ning ma mõistsin, et korrapidajat oodata on juba täiesti mõttetu ja et ma olen omadega täiesti läbi, põhja kõrbenud. Tõusin voodist ja võtsin kerge eine ... Pesin, ajasin habet... Ühesõnaga, tavaline igapäevane tüütu rituaal ...»

«Ja väljusite toast?»

«Jah?»

«Mis kell?»

«Seda ei või ma täpselt öelda. Võib-olla et kell üks, aga võib-olla et ka kell kaks ... Ma ei tea seda tõepoolest. Mulle tundus, et viimase kellalöögi ja minu väljumise vahele mahtus terve igavik.»

«Kui ma ei eksi, elasite temaga ühel korrusel?»

«Me olime naabrid. Käisin iga päev Sennoni uksest mööda.»

«Kas te tahtsite teda näha?»

«Jah. Hetkeks ma isegi peatusin ta ukse taga. Kuid, melastra, ma pole veel kaotanud eneseväärikust.»

«Selge.»

«Läksin alla vestibüüli... Ja seal saingi teada selle minu jaoks nii raske uudise.»

«Kuid te olite ju enne sedagi numbrist väljas käinud?»

Oscar vaikis.

«Kella ühe ja poole kahe vahel käis politsei esindaja kaks korda teie ukse taga.»

«Ma ei kuulnud kedagi koputamas.»

«Sest teid lihtsalt ei olnud sel ajal enam numbris.»

«Ma ei kuulnud . . . Ma ei tea, võib-olla olin ma siis vannitoas. Pärast hommikueinet on mul kombeks kümmelda.»

50

«Niisiis, te väidate, et ei kohanud Sennon Jubbesi pärastlõunal?»

Oscar laskis pea longu. Nerses Majaen märkas, kuidas veri ta meelekohas pulseeris.

«Kuidas siis oli? Kas te kohtasite teda?»

«Te oletate, oletate, et mina ...»

Oscar takerdus jutus.

Nerses Majaen pühkis higist laupa ja vaatas aknast õue, kus käis päikesekiirte lõbus mäng.

Siis äkki astus võõrastetuppa pikk luider politseinik, baaripidaja sabas. Politseinik kummardus Linda Louri kõrva juurde ning sosistas tulle midagi. Kuulanud ära uurija sosinal jagatud käsklused, heitis ta korraks kiire pilgu Oscarile ning Majaenile ja väljus niisama kuulmatult, nagu ta oli tulnudki. Baaripidaja aeglustas sammu, vaatas küsivalt Linda Lourile otsa, mõistis, et teda praegu siin ei vajata, ja järgnes politseinikule.

«Kui palju raha te eile kaotasite?»

«Kakskümmend tuhat.. . Lisaks veksleid . . .»

«Leidsime Sennon Jubbesi juurest tšekiraa-matu ja veidi sularaha — kõigest viis tuhat seitsesada kakskümmend üks ... Veksleid seal polnud,» rääkis Linda otsekui iseendaga. «Mis te arvate, kuhu võisid kaduda teie kakskümmend tuhat ja vekslid?»

«Tähendab, neid pole?» sosistas Oscar.

«Võib-olla tapeti Sennon Jubbes röövimise eesmärgil?» arutles Linda Lour edasi.

«Õige, melastra .. . Just nimelt.»

Oscar muutus näost kaameks.

«Kuid röövija oli mingil määral isegi aumees,» jätkas Linda Lour.

«Kas siis mõrtsukas saab aus olla!» hüüatas Nerses Majaen.

51

«Jaa,» ütles Linda apteekri ees seisma jäädes. «Muuseas, melastr, kas te kinnitate ikka endist viisi, et ei tunne Ursulat?»
«Kes see Ursula lõppude lõpuks on?» päris Nerses Majaen süütul ilmel.
«Röövija ausus oli muidugi suhteline,» jätkas Linda Lour Oscari poole pöördudes. «Ta võttis üksnes kakskümmend tuhat ja vekslid, jättes seitse tuhat seitsesada kakskümmend üks, mis temale ei kuulunud, puutumata. Sellega tegi ta saatusliku vea. Eks ole ju, melastr Oscar?»
Oscar lõi vankuma, tema silmavaade kaotas sihi ning ta haaras kahe käega kinni lauast, mis ta ette jäi. Majaen kargas püsti, haaras temast kinni. Veetlev Linda Lour valas klaasi vett ning ulatas Oscarile.
«Kas sulle meeldib, kui ma su juukseid paitan?»
«Jah, Sabel.»
«Nerses, kas sa pole kunagi mõelnud, et kõik meie kunagised eakaaslased on juba ammu surnud? Sest nad valisid tavalise elu ... Ja sellepärast neid nüüd polegi enam. Kui palju põlvkondi on vahepeal vaheldunud! Aga meie sinuga elame alles oma kõige paremat aega elust... Ja sina veel kahtled, kas me ikka pruugime kõiki elu vilju, kas me neist mõnu tunneme? Pruugime, pruugime kindlasti, sest me ju elame.»
«Aga kellele on tarvis seda meie elu? Mistarvis, mille nimel me elame seda pikaks veninud elu? Mis mõte on sellel pikendatud noorusel?»
Sabel hakkas vaikselt naerma.
«Ma olen juba kolmekümnene ...» sõnas Nerses väsinult. «Kaheksa aastat tagasi alustasin ma oma uut, veidi veidrat ja paljuski veetlevat
52
elu. Need kaheksa aastat kuuluvad mulle. Aga tegelikult. . . tegelikult on möödunud kümned aastad.»
«Sajad...»
«Võib-olla et ka sajad. Juba ammu ei oska ma enam tähelepanu pöörata võõrale ajale. Ja sina ka ... Ja kõik ülejäänudki... Me ei oska tähele panna, kui kiirelt ruttab teiste aeg. Me ei oska märgata enam isegi seda, mis üldse nende lihtsurelike maailmas sünnib!»
«Ei, ei, sa oled tõepoolest armunud,» sosistas Sabel. «Ja mul ei jää muud üle kui armukadet-sema hakata.»
«Kas Sennon Jubbes teadis, et te kohtute Ursulaga?»
«Nähtavasti mitte. . . Aga võib-olla aimas siiski, kuid tegi näo, et ei märka midagi. Ei tea, ei tea tõesti...»
«Misjaoks oli teil äkki vaja alustada romaani Ursulaga?»
«Me armastame teineteist.»
«Kas tõesti?» Linda Lour vaatas huviga Osca-rit, vaatas nõnda, nagu näeks ta seda kõhna kurbade silmadega meest esmakordselt. «Ja kas te kohtusite ka sageli?»
Oscar ohkas: «Ma ei oska seda öelda.»
«Tänan teid, melastr ... Minul rohkem küsimusi ei ole. Pean vaid hoiatama, et nähtavasti esitatakse teie vastu süüdistus. Kuid teile antakse võimalus ennast kaitsta. Melastr Majaen, te siis ei tunne Ursula-nimelist naisterahvast?»
«Ma ju ütlesin, et ei tunne.»
«Mis te pahandate, melastr, mis te tühja pahandate,» naeratas Linda Lour.
«Me petame ennast, Sabel,» ütles Nerses
53
Majaen. «Ära pahutse ega kurvasta, aga nii see on. Ja kõige kurvem on see, et me petame just iseennast. Ja kõigest loobudes hakkame petma ka teisi.»
Sabeli nägu lähenes aegamisi Nerses Majae-nile.
«Sabel . . .» Apteeker püüdis naeratada. «Kui inimesed tegelevad ainult sellega, et tunda mõnu igavesest noorusest, siis nad ju jäävad kõigest muust ilma. Jäävad ilma tähtsamast. Nad ei jõua oma hinge tundma õppida, nad ei jõua teiste mõistmiseni... nad

ei jõua isegi tõeliselt ... armastada. Niisugustele inimestele näib, nagu voolaks aeg nende ümber lõppematu joana ...» Nerses Majaen võttis naise käe oma juustelt, silmitses ükskõiksel pilgul ümbrust ja tõusis püsti. «Nüüd ma lähen... Olengi juba kauaks istuma jäänud.»

Ta hakkas laudade vahelt läbi trügima, tervitades hajameelselt tuttavaid ja võhivõõraidki.

Sabel läks talle vaikides järele.

Ukse juures võttis Nerses Majaen tal õlgade ümbert kinni ja ütles vaikselt:

«Hüvasti, Sabel.»

«Ma jään sind ootama, Nerses.»

«Ja ta ärkas sügavast unest... Enda ümber nägi ta heledat, muretut maailma. Ta lõi oma tillukesed tiivad laiali ja jõud, mis neis peitus ja mis nad liikuma pani, ehmatas äkki teda ennastki.»

Mantel õlgadel, astus Nerses Majaen aegamisi kodu poole. Ta tahtis koondada oma mõtted millegi väga tähtsa ümber, kuid see ei läinud tal korda.

«Liblikas vaatas algul ühte päikest, seejärel

54

silmitses teistki.. . Ta tahtis lennata päikesele, lapsed, kuid millisele, millisele siis? ... Ta ei osanud otsustada, sest et tema isal ja emal, tema vanaisal ja vanaemal oli alati üks päike olnud ja neil polnud iialgi vaja millegi niisugusega pead vaevata. Tema tillukeses ihus tärkas ärevus. Mingi kirjeldamatu, hinge kriiply ärevus. Liblikas vahtis kahte taevas kiiskavat päikest ega julenud tiivaotsagi liigutada. Ei jule-nud, lapsed, ei julenud ... Sest et see liblikas, lapsed, oli meie maailma sattunud täiesti juhuslikult, täiesti, täiesti juhuslikult...»

Valge varul veega ülevalatud tänavad olid jõudnud juba tuhmuda ning oma märja läike kaotada.

Nerses Majaen peatus pillipoe vaateakna ees. Ta püüdis keskenduda ning kas või veidikesekski unustada selle õnnetu liblika, kes ei suutnudki otsustada, kuhu lennata, ja suri siinsamas mõne tunni pärast, mis talle eluks oli antud.

Vitriinis oli musta sameti voltidesse maitseka hoolimatusega laiali pillutud kuldselt kiiskavad timpanid, lautod, metsasarved ja trompetid, mille mängimiseks oli vaja üksnes tahtmist ja raha.

Müüja, kes märkas vaateakent hoolega uurivat meest, kutsus energiliselt kätega vehkides teda sisse.

Nerses Majaen kehitas õlgu ning astus poodi.

«Kas te olete muusikamees, melastr?» päris pilves müüja, kes vehkis endist viisi kätega, leidmata neile nähtavasti paremat tegevust.

«Ei.»

«Seda ma arvasin,» sõnas müüja ning tema käed tegid suure kaare pilliriiulite ees. «Me ei taha muusikutest mitte midagi kuulda ning

55

nemad vastavad meile mõistlikult sellesamaga. Ja te pole kunagi muusikaga tegelnud?»

«Et mitte iseennast petta, peate valetama teistele.»

«Ei,» vastas Nerses Majaen.

«See on ju suurepärane!» hõiskas müüja. Vaid hetkeks said ta käed paksude kintsude peal rahu, et siis taas alustada oma meeletut tantsu. «Seda ma arvasin kohe, sest muidu poleks te sellise vaimustusega jõllitanud meie vaateakent. Nii et te ei tea isegi seda, mis on do-oo!» Müüja huuled moodustasid rõnga ning jäid sellisesse asendisse seniks, kuni mees ise polnud veendunud, et ostja on lõplikult segadusse aetud. «Suurepärane, s-suurepärane! Aga re-ee! Ei tea?»

Nerses Majaen jälgis huviga paksukese äärmiselt väljendusrikast miimikat.

«Või siis ... mi-ii!» hakkas müüja käsi hõõrudes laulma. «Fasolasido-ool ...» Ta tõmbas hinge tagasi. Silasolfamiredo-oo ... Oh melastr, te olete haruldane ostja. Võin teile pakkuda selle lauto, mis on valmistatud kahesaja viiekümne aastasest makisest, või siis selle simbli . . . Või eelistate hoopis seda kampanel-lat, mille selge hääl teeb meeletuks isegi kõige peenema maitsega naised?»

«Ma pole muusikamees, melastr.»

«See just ongi hea ...» Ja müüja oli juba hetke pärast metallredeli viimasel pulgal. «Kohe näitan teile flööti, mille tämbr jääb teile igaveseks kõrvu helisema ning iga kord, kui te juhtute kuulma midagi Willanckist, hakkab ta helisema nii nukralt ja hellalt, et päevad, mis te kunagi veetsite meie planeedil, näivad teile tagantjärele sada korda kaunimatena, kui nad

56

tegelikult olid ...» Ta ronis ägisedes redelilt alla ja ulatas Nerses Majaenile musta flöödi, millel sätendasid metallklapid ja poleeritud nöpsikud. «Vaadake, vaadake ainult! Missugune töö! Missugune peen töö! ... Ja võrreldes Willancki muude meelelahutustega — täiesti kättesaadava hinnaga. See on parim, mida võin teile pakkuda. Te ei tea, mis see muusika on, kuid kõigele vaatamata ta meeldib teile. Olgem avameelsed, melastr, muusikuid kuulates olete neid alati südames kadestanud. Ja alati olete tundnud oma alaväärsust. Just nagu jääks teis miskit puudu. Alaväärsuse tunnetamine on toonud teile sõnulseletamatuid kannatusi. . . See, et te ei oska ühtegi pilli mängida, oli teie hell koht. Ja-jaa! Oskaksite kas või trummi mängida ... Pum-pum-pumm! ...»

Paksuke tegi pausi ja piilus kahtlustavalt Nerses Majaeni poole, kes ainult tummalt naeratas. Mõistes seda naeratust omamoodi, sai müüja jälle elu sisse:

«Meie kauplus on loodud just teiesuguste alaväärtuslike ja õnnetute inimeste tarvis. Kas võtate siis flöödi? ... Kohe ma õpetan teile. See on väga lihtne. Näete, siia pilu vastu surute oma huuled. Nõndamoodi. Proovige puhuda. Võite ka puhumata jätta, sest sellel pole suuremat tähtsust. See on vajalik vaid väikeseks enesepettuseks ... õige väikeseks enesepettuseks ... nagu te mängiksite... mängiksite ise! Pole ka tähtis, mitmele nöpsikule te vajutate. Kõige tähtsam on võtta pillimehe poos ja vajutada nimelt sellele nupule . . .» Müüjal jäi hing erutusest kinni. «Ja flööt hakkab iseenesest mängima. Muinasjutuline meloodia, mis on loodud üksnes selle flöödi tarvis.»

57

«Nii et siis isemängija?»

«Aga muidugi... Saladuskatte all võin teile öelda, et meloodia kuulmiseks pole teil vaja flööti isegi suu juurde tõsta ning puhumist teeselda. Te peate üksnes ühele nöpsikule vajutama. Kuid täie tunde saavutamiseks oleks soovitatav siiski ennast veidi petta, õige-õige vähe petta. Et kinnitada endas usku, nagu teie ise mängiksite.»

«Ja iga kord kostab ainult üks ja seesama viis?» uudishimutses Nerses Majaen.

«Kas ma tõesti ütlesin nõnda?» imestas müüja flööti vutlarisse toppides. «Minu meelest pole ma seda öelnud . . . Meloodiat on võimalik kuulda ainult üks kord, siis kui te nöpsikule olete kord vajutanud. Seejärel võib flöödi minema visata, kuid niipalju kui mina tean, jätavad paljud pilli endale siiski mälestuseks. Uskuge mind, sellisel juhul saate tõepoolest kordumatu rahulolutunde osaliseks. Palun teid .. .»

Nerses Majaen võttis väikese vutlari masinlikult vastu. Seejärel ulatas ta raha.

«Minu kauplus on alati teie teenistuses, melastr,» siristas paksuke peenraha tagasi andes. «Võib-olla on teil himu mängida lautot, kampanellat, trummi? . .. Ha-haa! Nagu te juba ise võite aimata, on trummid kõige lootusetumate tarvis. Aga üks on kindel — inimene, kes valis endale flöödi, ei lasku iialgi trummilööja tasemele ... Pum-pum-pumm! ... Oo, milline nõmedus!... Nägemiseni, melastr!»

Tänaval Nerses Majaen peatus ja vaatas mõistmatul pilgul pruunjat vutlarit. Siis vangutas ta pead, pistis ostu taskusse ja hakkas kodu poole minema.

58

Mõne minuti pärast oligi ta juba Suure Peni tänaval.
Ta oleks otsekui esmakordselt näinud teda ümbritsevat maailma. Kahe- ja kolmekorruse-lisi maju täisehitatud tänav tuletas talle meelde neid ammuseid aegu, mil ta esmakordselt oli saabunud Willanckile, mil ta oli valinud selle linna ning otsustanud oma apteegi avada just selles koduses ja vaikses Suure Peni tänavas.
Viimase kümne aasta jooksul polnud siin peaaegu mitte kui midagi muutunud. Peaaegu mitte kui midagi...
Ta mõtles kahetsusega möödunule, mis polnud ta mälestustesse jätnud mitte midagi, sest mälestused sünnivad muutustest... Ta lisas sammule kiirust, peletades endast eemale mõtteid liblikast, kes oli ehmunud oma tiibades peituvast jõust.
Nerses Majaen riputas kiirustamata oma mantli esikusse ning märkas Nesthori pahurat, rahulolematut pilku.
«Mis sul on, Nesthor?» küsis Nerses Majaen leplikult, ja nähes, et mees kavatseb vaikida, jätkas: «Anna andeks, vana, jäin veidi hilja-peale. Juhtus juba kord sedaviisi.»
Nesthor astus kõrvale, andes talle teed.
Külalistetoas libistas ta hindava pilgu üle ruumi ja taipas otsemaid kõik. Ja otsekui märkamata hommikusöögiks kaetud lauda, jätkas:
«Olen näljane kui hunt.»
«Ma kohe.»
Nerses Majaen mõtles mõnuga sellele süütule valele. Kui kaevata kõhutühjust, võis vanamees kas või nahast välja pugeda.
«Istu!»
Nesthor pani ta ette kandiku.
59
«Kas oled ikka veel pahane?»
«Söö nüüd!»
Majaen tõmbas taldriku pahuralt enda poole. «Oled sa haige või?» muutus vanamees murelikuks.
«Näib vist tõesti niimoodi ... Tead, ma leidsin selle varju peremehe üles, tema nimi on Oscar. Läksime temaga korraks baari. Kuigi mina olin tahtnud ainult veidikene jalutada. Kuid mis parata, juhtus kord juba niimoodi. Vastu minu tahtmist.»
«Aga süüa ei taha sa siiski,» märkas Nesthor.
«Ei tea. Vist mitte ... Kuid ausõna, ma olen näljane nagu hunt. Mida teeb siis meie külaline? Kas ta einestas juba?»
«Ei jõudnud, vaeseke . . . Pidi teine nii varakult üles tõusma ...»
Nerses Majaen pani noa lauale.
«Mispärast siis?»
«Ta viidi minema.»
Nerses Majaen hakkas taldriku sisu kahvliga sonkima. Ning otsekui kusagilt kaugelt mitme seina tagant jõudis tema teadvusse Nesthori kiretu hääl:
«Neid oli kaks . .. «Tahaksime näha Ursulat,» kuulutas pikem ja kõhnem. «Teame, et ta on siin.» — «Kas tõesti?» pärisin mina. Aga tema tuli sel ajal juba ise trepist alla. «Ma olen siin!» hüüdis ta. «Astuge sisse.» Nad tõukasid mu ukselt kõrvale, sest seisin neil teel ees, ja astusid söögituppa. «Võib arvata, et teate, et eile pärastlõunal läks teenija Sennon Jubbesile einet viima ja leidis ta toast surnuna.» — «Jah, ma tean seda,» vastas tütarlaps, «ma nägin teenijat, kui too Sennoni juurest välja tuli.» — «Usun, et teil pole midagi selle vastu, kui me
60
oma jutuajamist kusagil mujal segamatus kohas jätkame?» pakkus kõrend. «Kas teil on kiire?» päris Ursula. «Jah.» — «Mis siis ikka. läki,» ütles ta toitu puutumata. «Läki siis, kuigi vaevalt on meil, melastr, midagi omavahel rääkida.» — «Kas te tõesti arvate

nõnda?» päris rässakas muigamisi. «Jah, ma olen selles veendunud,» vastas tütarlaps. Ja siis nad läksidki.»

«Mis kell see juhtus?»

«Kuskil esimeste koidukiirte aegu.»

«Kas ta ei palunud mulle midagi edasi öelda?»

«Ütles, et kahetseb, et ei saa tänada lahke vastuvõtu eest. Ära muretse, mu poiss,» lausus Nesthor, «ma ise õiendan klientidega. Aga sina mine ja puhka veidi, aja habe ära, käi vannis ... ja sa veendud, et kõik see pole küüne-mustagi väärt.»

«Jah, peaks tõepoolest veidi puhkama,» sõnas Nerses Majaen juba keerdtreppi mööda üles minnes.

Tahtmatult astus ta Ursula tuppa, lootes sealt leida kas või mingitki märki tüdrukust, kuid igi-korralik Nesthor oli juba aseme korda teinud ning tuba oli saanud tagasi oma tavalise range ilme.

Nerses Majaen ohkas ja lahkus sellest toast.

... Hüääninahad võtsid ta väsinud keha oma embusse. Ja juba järgmisel hetkel hõljus Nerses Majaen keset tähepuru, mis oli mööda sinist sametit laiali puistatud.

Jalg üle põlve heidetud, istus kahe tähe vahele tõmmatud traadil üks köietantsija ning mängis sügavamõtteliselt viiulit.

Viiuliviis hõljus piimja udu pilvedena laiali

61

ning nende vahelt kostis tähtede punaseid, siniseid, kollaseid ja oranže karjeid ... «Esther!.. .»

Madalukese maja läve eest algab sinine luht, mis ulatub kaugele silmapiirini, kus punane päike imeb endasse halli koiduvalgust.

Seal orasheinas lähevad mööda luhta kellegi jäljed.

«Esther!... Tere hommikust!...»

Ma kohtan teda tänavanurgal rahavahetaja aia juures, ja sedagi üksnes nendel kordadel, kui tähise kupli all kõigub köietantsija ning ma ise olen end mullast lahti rebinud ja hõljun udu-sulena udupilvede kohal.

Kastanpruunid, kastanpruunid, kastanpruunid keerised . .. Ning tütarlapse häbelikkus. Värisevad huuled, mis otsivad helli ja puhtaid suudlusi.

Aga köietantsija muudkui mängib oma pillilugu.

Sinisel luhal on jäljed, mis kutsuvad igavesse lõputusse noorusesse. Kolm inimest istuvad väikelinna kärarikkas kohvikus, üks neist oleksin otsekui mina, teine paistab tütarlaps olema, aga kolmas, kolmas on köietantsija, plüüsmüts peas.

«Sa segad meid,» ütleb köietantsija ning mälub oma mütsituti narmaid.

«Lähme, Esther . . . Ma mängin sulle võlü-flööti. See viis sünnib ainult kord. Ja ei kordu enam kunagi. Mitte kunagi. Lähme, lähme nüüd, Esther!»

«Kao, kao heaga siit,» ütleb köietantsija. «Esther on minu oma, minu oma on ta, ja juba ammu. Ta on minu laul; kas sina siis seda ei tea? Kuula ise,» ning ta surub oma viiuli lõua

62

alla ja pillilugu saab tuule tiibadesse, täidab kogu tähistaeva.

«Esther!»

«Jäta mind rahule,» sõnab tüdruk ja paneb oma pea köietantsija õlale. «Ma kuulun temale. Ammu ... ammu juba ...»

Tähed värelevad, säravad taevas. Traat kõigub tasakesi seal üleval. Köietantsija kõrval istub Esther ja kiigub tema seltsis.

Ma ukerdan mööda udutorte, aga need libisevad mul muudkui jalge alt ära.

«Ma olen laul.. . Laul... Laul. ..»

«Kahju,» pobisen ma omaette nina alla. «Kahju, väga kahju ... Sa oled tüdruk, kelle huuled otsisid suudlusi. Aga mina ei julenud sulle neid viia, kartsin, et su uned purunevad vastu igavese nooruse äraspidisust.»
«Esther!»
Sinine orashein ajab end sirgu ja jalajäljed kaovad. Juba kord kaduma läinu läks uuesti kaotsi.
Silmitsen köietantsijat, seda väikest täppi seal sinise kupli all.
«Mine ära,» kajab tema hääl tähtede alt minuni. «Mine ära. Sind oodatakse.»
«Kes mind ootab? ...»
«Linda!... Linda! ... da-aa!»
Kaks inimest jooksevad puna-punase päikese all koidukumas, mis täidab Giusarocca künkaid, metsi ja aasu. Kärsitult ja nukralt vaatan ma neid ja mõtlen: kas te jõuate pärale, kas kohtute, kas armute?
Sest üks jooksjaist olen mina ise, aga teine on Esther.
On jäänud veel ainult mõned sammud. Sirutan käed välja ning püüan jutustamata jäänud
63
muinasjuttu kätte saada. Juba ma tunnengi Estheri sõrmede puudutust, kuulen ta hingamist, kuid köietantsija haarab mul õlast kinni: «Sind oo-datakse-ee! ...»
Nerses Majaen ärkas, kuid jäi silmi avamata lamama. Kahju, et unenägu nõnda oli katkenud.
«Mispärast meenus mulle äkki Esther?» mõtles ta endamisi.
Süda tõmbus valust kokku.
«Estheri...»
Ta suutis end hädavaevu talitseda, et mitte karjatada, et mitte uluma hakata, pea pehmetes hüääninahkades.
«Esther!. . .»
«Sind oodatakse, ärka nüüd ometi, Nerses,» kuulis ta Nesthori häält ning tegi silmad lahti.
«Kes mind ootab?»
«Linda, mu poiss, Linda Lour.»
«Mis tal vaja? Ja kus ta on?»
«Ta on söögitoas, mu poiss . . . Paistab, et eilne tütarlaps ei anna talle rahu.»
«Ma kohe, Nesthor.» Nerses Majaen ajas end istukile ning sulges uuesti silmad, püüdes kas või korraks taaselustada juba ammuilma unustatud kalli kuju. «Kohe. Ajan ainult enne habeme ära.»
«Pärast, mu poiss, pärast ajad habeme ära',» sõnas Nesthor. «Võimuesindajail, veel enam naistel ei meeldi oodata.»

KOLMAS PEATÜKK

See oli nõnda ammu olnud, et igasuguse ajataju kaotanud Nerses Majaen polnud suuteline enam täpselt ütlema, mitu aastakümmet sellest kaugest päevast nüüd möödas oli. Ja ega see olnudki nii tähtis neil hetkil, mil Nersesile äkki täiesti ootamatult meenus lapsepõlv, õigemini öeldes, mil ta nägi ennast neljateistkümneaastase poisikesena.
Ta võis endale ette kujutada linna ja tänavasilte, mis kui helmed sätendasid kaldaäärse tänava majade seintel, selle linna ainsa tänava majade seintel ja mida seepärast kutsuti Peatänavaks ning mis apteekri mälestust mööda juba õige varasel tunnil pärast keskpäeva mäh-kus hämarusse.
Ta õngitses oma mälestustest välja just selle, mis on kallis kõikidele neljateistkümneaastastele. Linna olid nad vastavalt kokkuleppele jaganud tsoonideks

ning igal õhtul tormasid nad välja oma majadest, oma õuedest ja oma aedadest, et kaitsta oma kvartali puutumatust.

Nerses oli rühma realiige. Koos teistega oli ta vaimustuses pealikuks valitud Nässaka Madgo lühikestest raevukatest kõnedest, millega too vaiksetel õhtutel külmalt sätendava taevalaotuse all üles astus.

65

Millest nad rääkisid? Kas seda saabki enam praegu meenutada?

ühte mäletas Nerses Majaen aga kindlasti: pealiku kõned sarnanesid üksteisega nagu kaks tilka vett.

Algas see nii:

«Caputani ustavad mehed, ma pöördun teie poole . . . Mina, Nässakas Madgo, pöördun teie poole.»

Ja siis edasi:

«Eile õhtul rikuti meie lõunapiire.»

Või siis põhjapiire, sest nende valdusel oli vaid kaks piiri. Idas voolas jõgi, aga läänes kõrgusid majad, mille taga laiusid rohirohelised Giusarocca luhad.

«Aga me neile veel näitame!» kisendas Nässakas Madgo kätega vehkides, ja poistel jäi sellest hing kinni.

«Näitame!» vingusid nad ühel häälel.

Neil polnud vähimatki kahtlust selles, et nad peavad veriselt arveid õiendama jultunud vaenlasega, kes oli julgenud nende lõunapiiride puutumatust rüvetada.

Nässakas Madgo saatis seejärel mõned poisid põhjapiiri rikkuma, et neil oleks tegevust ka järgmisel päeval. Samal ajal läksid teised aga sõjakäigule lõunasse.

Poisid hiilisid üksteise järel ettevaatlikult piirini, mis algas «Caputani Kulleri» toimetuse hoonest ning suundus mööda Peatänavale maalitud valgeid ja kollaseid triipe jõe äärde, maha-varisenud tuhandeaastase tüveka tammeni. Loomulikult olid ka naabrid positsioonid sisse võtnud ja ootasid kannatlikult, millal Madgo rühm tuleb omakorda piiri rikkuma.

Aga edasi...

66

Kaks korda oli ta tundnud elus magusaid hetki. Uks oli siis, kui ta suutis märkamatult piiri ületada ning vaenlase tagalasse tungida. Ehkki see oli ühtaegu ka vangipõli kuni hommikuni, võis ta ennast mõnda aega kangelasena tunda ja tema nimi oli Caputani tüdrukutel tükk aega suus.

Eriti on talle meelde jäänud üks õhtu.

Soe, sume, salapärane.

Poiste meelest ei erinenud see põrmugi eelmistest õhtutest.

Ebatavaline oli see õhtu üksnes Nersesi meelest.

Isa oli just kosmosepatrullist tulnud, istus nüüd aias, togis kinganinaga mulda ning rääkis parajasti sellest, kuidas üks transpordirakett oli avarii tagajärjel kõverruumist välja lennanud. «Patrullimine on tüütult igav, kuid samal ajal väga vajalik,» lausus isa otsekui lõdvestuseks, enne kui jätkas, kuidas ta oli kannatada saanu leidnud. Selle meeskond polnud isegi aimanud, et nende tähelaev asub juba täiesti tavalises ruumis.

Isa jutud olid alati haaravad ning Nerses taipas äkki ehmatusega, et ta hilineb ju nõnda koondusele. Ta hiilis vaikselt ja teistele märkamatult aiast välja, läks üle tänava ja oligi metsalagendikul.

Oli juba pilkane pime, lehestik kattis pilgu eest taeva. Nerses tõmbas hinge tagasi alles jõe ääres, kuid hilines siiski. Nässakas Madgo oli ammu lõpetanud oma järjekordse kõne ning poistest polnud enam jälgegi järel.

Nerses istus suurele kivile, mida lakkusid sogase jõe lained. Selle rahnu otsast pidas Madgo tavaliselt oma kõnesid.

67

Jõevees peegeldusid taevasse laialipillatud tähed, ümberringi oli vaikne ja rahulik.

Nersesil hakkas igav ning ta võttis nõuks tagasi koju minna. Hüpates kivilt kivile põrkas ta äkki ninapidi kokku Nõgi-Noeliga.

Algul sattus Nõel ootamatust kohtumisest segadusse, aga kogus ennast kähku ning oli valmis kaklusse astuma. Kuid Nersesi käskiv toon peatas teda:

«Nõel?»

«Mühüh.»

Nõel oli naaberkvartalist ega tohtinud niisugusel kellaajal vaenlase territooriumil viibida. Veel enam, ta oli vaenlaste pealik ning Nerses taipas sedamaid poisi täbarat olukorda.

«Ma pole veel kordagi kedagi vangi võtnud,» kuulutas Nerses.

«Aga kas sa ise oled vangi kukkunud?»

«Paar korda.»

«Ja nüüd võtad minu vangi?»

«Muidugi.»

«Oled sa üksinda?»

«Üksinda ... Jäin täna mängule hiljaks. Ma isegi ei tea, kus poisid praegu on ja mida nad teevad. Kuid sel pole ju mingit tähtsust. Eks ole?»

«Noh, eks sa võta mind vangi,» lausus Nõgi-Noel leplikult. «Kas sa siis annad niisama alla?» «Jah, ma annan niisama alla.» «Võib-olla hakkad siiski vastu?» «Ma ei taha.»

«Ma olen küll kõigest kaks korda vangi langenud, kuid enne said nad mu käest kena koosa ja alles siis õnnestus neil mu käed selja taha siduda ... Kui neid poleks nii meeletult palju

68

olnud, ei oleks ma ennast mitte mingi hinna eest nende kätte andnud ... Aga niimoodi polnud mõtet suurt rüselda. Noh, aga mida sina oled otsustanud teha?»

Nõel seisis temast paari-kolme sammu kaugusel ja ootas kannatlikult. Selline asi tundus Nersesile ebatavalisena ja ega see pikk vibalik poiss ise ka teisiti välja paistnud.

«Võta mind vangi,» ütles ta Nersesile, «ei hakka ma midagi vastu punnima.»

«Aga nii oleks ju huvitavam ...»

«Argpüks!» surus Nõel läbi hammaste. «Sedaviisi võtavad mu Verona rühma plikad küll enne vangi kui...»

Nerses püüdis talle selgeks teha:

«Nõel, ma olen täna mängust väljas ... Kui sa just hakkaksid vastu ...».

«Ei, seda ma ei tee,» vastas Nõel. «Nii et ma lähen siis minema ...»

«Noh, kui sa just tõepoolest oled otsustanud ...»

«Ma olen tõepoolest nõnda otsustanud.» «Hästi. Sa oled mu vang.» «Tore!» rõõmustas Nõel. Sõna lausumata hakkas Nerses edasi minema. Ta oli kindel, et Nõel tuleb talle vaguralt järele.

Alles Nersesi koduukse ees julges Nõel pärida: «Kuhu sa mu viid?»

«Pole sinu asi,» vastas Nerses talle järsult. Nüüd miskipärast ei pidanud ta vajalikuks vangiga enam hellalt ümber käia.

Kodus ootas neid õhtusöök ning isa põnev jutt kosmoses juhtuvatest üllatustest.

«Läksin omadega riidu,» tunnistas Nõel, kui nad pärast õhtusööki Nersesiga kahekesi jäid.

69

«Tahtsin Nässakale Madgole kena vingerpussil mängida, aga kus nüüd nemad ... Nemad läksid Verona plikadega kalale. Ja siis ma neile-ütlesingi, ütlesin, et annan ennast vangi. Nadi ei uskunud. Küllap nad homme kahetsevad,, kui kuulevad, et nende pealik on vangi langenud.»

Nerses hakkas talle tõestama, et pole aus-, nõnda poistele kätte maksta, sest ta pole mingi lihtinimene, ta on ju pealik. Nad vaidlesid kaua õigluse, aususe ja inimväärikuse üle. Ja lõpuks suutis Nerses teda siiski veenda.

Hilisõhtul saatis Nerses oma vangi koju.

Tagasiteel kohtas ta teatriväljakul poiste-salka. Nässakas Madgo seletas midagi laial häälel Nõgi-Noeli salga poistele.

«Miguel ise nägi,» raius Nässakas Madgo. «Oma silmadega nägi.» Märganud lähenevat Nersesi, pöördus ta rõõmsalt tulija poole: «Sa ju võtsid Noeli vangi? Miguel nägi teid. Need siin tulid oma pealikule järele. Kuid ärgu lootku gi — ei saa nad midagi... Hommikuni on ta meie vang.»

«Pole ma kedagi vangi võtnud.»

«Kuidas siis nõnda? . .. Aga ...»

«Mu isa tuli patrullretkelt... Ja Noelile meeldivad igasugused kosmoselood. Nii ma kutsu-singi ta enda poole. Kuid vangi, vangi pole ma teda võtnud.»

«No-el! ... No-el!» hõiskasid vaenlased rõõmsat uudist kuuldes.

Keegi poistest, kalaämber näpuotsas, astus Madgo juurde ja kuulutas väljakutsuvalt:

«Kui sa peaksid mu kätte sattuma, siis ... Vaadake, te vaid vaadake! Inimene käis külas, aga tema ...» Siis pöördus ta põlglikult ümber ja hakkas minema nii kiirel sammul, et ämbrist vett kõnniteele pritsis.

70

Oli juba sügav öö. Tänaval valitses soe pigimust pimedus.

Nerses meenutas erilise heameelega seda õhtut, Nässakat Madgot, Nõgi-Noeli ja ise-ennastki, mil ta oli kas neljateistkümne- või viieteistkümneaastane poisike.

Ning ta kurvastas siiralt, et polnud ammu enam mõtteis viibinud selles kaunis, nüüd juba ammu muinasjutuks muutunud maailmas.

«Nii et võimuesindajaile ei meeldi ootamine.»

Nerses Majaen naeratas endamisi ning astus aeglasel sammul ükskõikse ilmega söögituppa.

Linda Lour oli rõivaid vahetanud ning tundus nüüd täiesti tavalise naisterahvana, ja mis kõige imelikum, ta isegi käitus hoopis teistmoodi. Igatahes ei istunud siin ruumis mitte see naine, keda ta oli mõned tunnid tagasi kohvikus kohanud. Uurija ilme oli väsinud, kuid ometi asjalik. Mingi umblik naeratus mängles ta rangelt kokkusurutud huultel.

«Olen sunnitud teid tülitama,» sõnas veetlev Linda ning vaatas magamatusest punaste silmadega Nerses Majaenile otsa.

«Melastra, olen liigutatud teie ootamatust visiidist.»

Linda Lour heitis pea selga ning kohendas soengut.

«Oled huvitav ja tark naine. Kuid mispärast, mispärast küll meenus mulle täna Esther?»

«Olete väga armastusväärne,» märkis Linda sellisel toonil, millest oli võimatu aru saada, kas ta teeb nalja või räägib tõsimeeli.

«Võin kihla vedada, et te pole pärast meie

71

öist kohtumist sõbagi silmale saanud,» jätkas Nerses Majaen, et meelega juhtida vestlust põhiteemast kõrvale. «Teil on õigus.»

«Ning te pole ivakestki söönud, sest viibisite ülekuulamisel.»

«Olete tõesti läbinägelik. Ometi ei tulnud ma siia hommikust sööma.»

«Selge! Nii et siis kohvi.»

«Ja lisaks olete veel ka jonnakas.»

«Nesthor!» kutsus Nerses Majaen.

«Jah,» vastas vanamees kandikuga uksest sisse astudes.

Ta asetas madalale lauakesele Linda ette klaasi. Nerses Majaen võttis teise klaasi ja ikka ühesuguse hajali pilguga hakkas näpu vahele jäänud klaaspulgakesega vedelikku segama.

Nesthor viis pilgu Linda Lourilt apteekrile. Nerses Majaeni kulmud liigatasid korraks. Ja saanud sellest kulmuliigutusest aru, jäi Nesthor ukse kõrvale ootavalt seisma.

Linda Lour võttis tassi ja lausus vaikselt:

«Mul on vaja teiega mõningatest asjadest rääkida. Nii et meie vestlus hakkab siis kulgema tunnistajate juuresolekul?» lisas ta, osutades Nesthorile, kes seisis ukse kõrval, pea veidi viltu.

«Kui teil selle vastu midagi pole,» vastas Nerses Majaen ükskõikselt, rõõmustades ise, et tal läks korda varjata rahutust, mille oli põhjustanud Linda Louri ilmumine.

Söögituppa sigines vaikus, mille ta heameelega laseks katkestada tollel naisel seal laua taga.

Aga vaikus aina süvenes ning uurijal muutus üha raskemaks jutuotsa esimesena lahti teha.

72

Linda Lour keerutas tühja klaasi sõrmede vahel, lootes, et Nesthor astub ligi ning võtab selle ta käest ära. Siis ta võiks öelda: «Tänan!» ja Nesthor vastaks talle: «Võtke heaks, me-lastra!» Ja pärast sellist süütut sissejuhatust võiks ta jutu julgelt vajalikku suunda juhtida.

Kuid Nesthor seisis langetatud päi ja vahtis kangekaelselt põrandale. Ta ei mõelnudki kohalt liikuda.

Linda Lour asetas klaasi madala laua äärele, tõstis järsku pea ja tabas apteekri silmis üleoleva muige. Kuigi see kestis vaid hetke ning Majaeni näole ilmus samas juba tuttav üks-kõiksusmask, oli sellest ometi küllalt, et ta mõistis: siin pole kaugeltki tegu rumala mehega.

«Niisiis, te tunnete Ursulat?»

Nerses Majaen naeratas rahulolevalt, sest Linda Lour pidi ikkagi esimesena jutuajamist alustama, alustama ilma igasuguse sissejuhatuseta.

«Tunnen, melastra. Tunnen.» «Selle küsimuse esitasin ma teile juba neljandat korda.»

«Õigus. Aga enne siiatulekut kuulasite tema üle. Noh, kas selgus midagi?» küsis Nerses Majaen.

«Kas te tunnete teda juba ammu?»

«Eilsest.»

«Kus te temaga tutvusite?»

«Siin, minu saalis. Teate, õhtuti müüakse meil baaris jäätist ja mahlu. Külastajaid on palju. Nesthor näeb nendega hullupööra vaeva. Pole ju kuigi lihtne kõigile meele järgi olla, eriti veel siis, kui saal on rahvast täis. Eks ole tõsi, Nesthor?»

«Jah,» vastas vanamees pilku tõstmata.

73

«Kas te tutvute tõepoolest kõigi oma külastajatega?»

«Näo järgi tunnen ma paljusid. Aga kui eile ilmus baari Ursula ... Muuseas, ta tuli apteeki kell kaks ja nelikümmend minutit. Sel ajal on baar tavaliselt tühi.»

«Kas te tutvute alati oma kundedega?» kordas Linda Lour küsimust.

«Ei. See oleks lihtsalt võimatu.»

«Kuidas siis juhtus, et temast sai erand?»

«Nähtavasti ei väljendanud ma ennast küllalt selgesti... Külastajaid on sel kellaajal väga vähe, kui neid üldse on, tavaliselt ainult õhtuti. Pealegi palus Ursula peavarju. Ohutut nurgakest. Lubage... Siiski ei saa ma aru, milleks see ülekuulamine. Ei kujuta ette, millega saan olla kasulik juurdluses tapmise asjus. Muuseas, inimese tapmises, kelle isikut pole isegi veel kindlaks tehtud.»

«Ärge erutuge tühja. Laip on ära tuntud. Teate Sennon Jubbesi tapmise kohta saatsime juba Lethele. Ning palusime ühtlasi üksikasjalisi andmeid, mis aitaksid meil juurdlust maksimaalse täpsusega läbi viia. Paari-kolme päeva pärast võib vastust oodata. Aga teie rääkige mulle sellest, missugune oli Ursula siis, kui ta Willanckile saabus, ning missugune oli tema vahekord Jubbesi ja Oscariga? ... ühesõnaga kõigest, mida te vähegi teate.»

«Seda ei saa ma kahjuks teha.»

«Siis peab küll arvama, et teil on selleks tõsised põhjused?»
«Jah.»
«Neid oleks huvitav teada.» «Põhjus on tõepoolest tõsine, kuigi täiesti tavaline. Vaat et isegi naeruväärne. Asi on liht-
74
salt selles, et ma ei tea temast mitte kui midagi.»
Linda Lour jäi teda vidukil silmi uurima. «Ja ometigi otsustasite talle peavarju anda? Ohutu nurgakese pakkuda? ...» Apteeker kehitas õlgu.
«Meil poleks siiski paha omada mõningaid ühiseid andmeid,» märkis Linda Lour mõtlikult.
«Loomulikult,» jäi Nerses Majaen nõusse. «Missuguste tulemusteni on uurimise käigus jõutud?»
«Tütarlaps keeldub tunnistusi andmast.»
«Kahju,» ohkas Nerses Majaen.
«Kas te teadsite, et me otsime teda taga?»
«Jah!»
«Millal te sellest teada saite? Kas baaris?»
«Varem. Ta hoiatas mind ise.»
«Nii et laskis ligi,» tegi Linda Lour kokkuvõtte. «Ja selleks oli tal ka põhjust. Aga nüüd on ta otsustanud millegipärast vaikida.»
«Teie arvates ta . . .»
«Mul puudub praegu veel isiklik arvamus,» katkestas Linda Lour apteekrit. «Aga peavarju andsite talle nähtavasti sellepärast, et ise meeldivalt aega veeta?»
«Ei,» vastas Nerses Majaen. -
«Olgu, usun,» jätkas Linda Lour. «Ehkki oleks arusaadavam, kui_ oleksite ta võtnud oma katuse alla just sellel põhjusel, et tema olukorda ära kasutada. Muuseas, meil on isegi see teada, et te ei ööbinud kodus. Praegu jääb igatahes arusaamatuks, miks te üldse tahtsite teda varjata. Miks te baaris keeldusite mulle üles tunnistamast? Loomulikult, kust te võisitegi teada, et siis, kui ma viimast korda teilt tema kohta päri-
76
sin, teadsin ma juba, et ta varjab ennast teie pool.»
«Võiksin teie küsimustele ka vastamata jätta,» lausus Nerses Majaen püsti tõustes. «Et te tahate aga kõike teada saada . . . Kuid ma pole ka ise veel kõiges selgusele jõudnud ... Tõepoolest, mispärast ma andsin talle peavarju? Mispärast ma ei teatanud politseile otse-kohe, kui Ursula oli öelnud, et ZUSUPO teda taga otsib?» Nerses Majaen käis toas*edasi-tagasi, peatus siis akna all, vaatas tänavale ja lausus: «Nähtavasti sellepärast, et ma sisimas uskusin tema süütusse. Kas teiega pole midagi niisugust juhtunud? Te olete naine, aga naise vaist ei peta mitte kunagi. Võib-olla olete ise ka südamepõhjas kindel, et ta pole süüdi.»
«Minu jaoks on tähtsad üksnes faktid,» naeratas Linda Lour leebelt. «Ainult faktid ... Vaist võib uurimist mõnikord isegi segama hakata. Mina ei usalda juba ammu enam oma vaistu. Aga praegu on kõik faktid Ursula vastu. Ainus ülestunnistus, mida ta seni on teinud, pärineb siit apteegist ja kõlab nõnda ... Ma võin isegi sõna-sõnalt korrata seda, mis politseinik mulle ütles: «Nägin seda teenijat siis, kui tulin Sen-noni juurest.» Ka teenija ülestunnistused on huvitavad. Kuulasin ta täna üle. Kui Ursula pole mitte viimane, kes nägi Sennoni elavana, siis on ta vähemalt esimene, kes nägi teda juba surnuna.»
«Ja-aa ... Tähendab, te pole ka ise kindel, et tüdruk on süüdi. Miks te siis ta kinni võtsite?»
«Ma ei saa seni mitte milleski kindel olla, kuni pole küllaldaselt süütõendeid ning kuni pole leitud relv, millega kuritegu toime pandi,»
77

sõnas Linda Lour püsti tõustes ning astus apteekri juurde akna alla.

Nesthor, kes ikka veel ukse juures seisis, silmitses neid ning muigas endamisi. Nerses Majaen ja Linda Lour meenutasid ennemini armunuid, kes on esimese armuavalduse eel segadusse sattunud ja vaatavad sellepärast aknast välja, et mitte teineteisele otsa vaadata.

«Kui te oleksite oma eesmärki veidi täpsemalt selgitanud, võib-olla oleksin saanud teile isegi kasulik olla,» märkis Nerses Majaen.

«Missugune tark võluv naine! Miks temasugune küll areteeris Ursula, kui üks on selge — tõsiseid põhjusi mõrvaks oli üksnes Oscaril?»

Apteeker muigas.

«Mida te naerate?»

«Lihtsalt niisama ... Kõige tõenäolisem, et iseenda üle. Olin kindel, et politseil ei tule pähegi Ursulat minu juurest otsida.»

«Jah. Politsei otsis läbi kogu linna ja ümbruskonna, kogu transpordi. Kas te kujutate ette minu pettumust? Kuid oli vaja ka Oscarit kohata. Ootasin teda kella seitsmest peale. Teadsin, et ta tuleb üksi, sest oli väheusutav, et pärast mõrva julgeks ta Ursulaga mööda linna käia. Tema jälgi pidi võis aga leida ka Ursula. Kuid ta tuli baari mehega, tuli koos teiega. See ei saanud olla juhus. Ei Oscari jaoks, ei Ursula ega teiegi jaoks.»

«Kuid see oli tõepoolest juhus, pime juhus.»

«Olgu nõnda. Ja seda üksnes teie meelest.»

Aknast paistis väike õu, kus kasvas mõni puu. Veidi eemal kõrgus naabermaja hall sein kahe otsekui üksiku aknaga. Kuuma heleda päikese käes olid puude lehed jõudnud juba närbuda,

78

kollaseks tõmbuda. Keset õue helkivas väikeses basseinis õitsesid vesiroosid. Ja kõike seda nähes haaras Nerses Majaeni rusuv tunne.

«Mulle näis, et te tunnete juba ammu Ursulat,» jätkas Linda Lour. «Ning ma panin üsnagi suuri lootusi teiega kohtumisele.»

«Kõige tähtsamad on siiski motiivid, mida nii avalikult levitab Oscar.»

«Motiivid? . . . Jah, nad on üsna selgepiirilised. Ja see just ärritabki, sunnib valvsusele.»

«Kas Oscar on areteeritud?»

«Ei.»

«Aga kuidas te siis, kui olete kindel, et Ursula pole süüdi. .. Lubage, lubage mul lõpuni rääkida, öelda välja oma mõte,» hoiatas Nerses Majaen, nähes naist ilmutamas kannatamatuse märke. «Kuidas siis juhtus, et te ei areteerinud mitte Oscarit, vaid võtsite tüdruku kinni. Imelik.»

«Mul ei ole praegu veel kindlat arvamust.»

«See on muidugi teie asi. Kuid teie asemel võtaksin ma kuulda oma südame häält. Naised teevad tihtilugu nõnda.»

Linda Lour astus akna juurest eemale. Heitnud veel kord pilgu nukrale õuele, järgnes talle ka apteeker.

«Teile tundub veidrana, et Oscari asemel on kinni võetud Ursula. Aga selles pole mitte midagi loogikavastast. Oscaril oli tõepoolest põhjust oma partneriga arveid klaarida. Kuid just nimelt Ursula oli Sennon Jubbesi numbris. Kuigi meil pole teada mingeid otseseid motiive, mis võisid teda teise inimese elu kallale viia, ei saa me siiski jätta kahe silma vahele seda, et ta võis ju olla Oscari mustade tegude kaasosaline. Kui naeruväärne see oletus Willanckil ka

79

ei tundu, ei maksa unustada, et Oscar ja Ursula armastavad teineteist. Aga kui Ursula oli vaid tööriist mehe käes? ...»

«Mjaa,» sõnas Nerses Majaen. «Vaesekese olukord pole kuigi kadestamisväärne.»

«Ja mis kõige tähtsam,» jätkas Linda Lour, «selle asemel et otsemaid mõrvast teatada, puges ta teie apteeki peitu! Ja miks ta siis ometi vaikib, kui tal pole kuriteoga midagi pistmist?»
«Tema ... Tema tegi seda ... Aga ZUSÜPO otsib just mind taga. Olen selles surmkindel.»
Nerses Majaen raputas pead. Linda hakkas naerma.
«Mis siin rääkida — segane lugu,» lausus apteeker.
«Sellest hoolimata tahaksin uskuda, et olete valmis meid aitama.»
«Melastra, olge kindel, ma ...»
«Kindel? ... Mind võivad veenda üksnes faktid. Nägemiseni, melastr!»
Silmad endist viisi maas, avas Nesthor ukse.
«Küllap olete väsinud?» päris Linda salakavala uudishimuga.
«Ei, melastra,» vastas too, «ma ei väsi kunagi.»

Nerses Majaen silmitses aukartliku hirmuga võõrastemaja silindrikujulist hoonet, kus teda ootas ees karm katsumus.
Apteeker silus mõtlikult ning ebakindlalt lõuga, tundis karedust sõrmeotste all ning talle tuli meelde, et oli jätnud habeme ajamata. See oli ebameeldiv uudis. — Temas asetleidnud imelikud ning arusaamatud muutused said sedasi kõigile teada. Heameelega oleks ta pugenud selle tühise põhjuse taha, et loobuda tegelemast
80
«Capella» juhtumiga, kuid pead tõstev argustunne andis talle seekord jõudu, tõukas teda tagant.
Nerses Majaen tõusis mööda kivitreppi aegamisi ülespoole ja leidis ennast lõpuks avarast hallist.
Klaasakna taga istuv administraator kargas teda märgates püsti, plaksutas käsi ja surus need siis vastu rinda.
«Nerses!»
«Tere päevast!» lausus Nerses Majaen. Administraator astus leti tagant välja ja ajas käed laiali.
«Missugune üllatus! Poleks iialgi arvanud . . . Tere, sõbrake! .. . Istu, istu, kullake. Kohe kostitan sind oivalise veiniga. Usun, et sa pole sihukest sorti elu seeski suhu saanud.»
Apteeker naeratas kohmetult. Ta püüdis meeleheitlikult meelde tuletada, kuidas administraatorit kutsutakse, kuidas ta nimi on.
«Läksin mõõda,» hakkas Nerses Majaen jutuotsa üles võtma, «ja mõtlesin, et vaatan korraks sisse... Inimesed unustavad ruttu oma vanad sõbrad ... Aga uusi... Noh, aga mis neist ikka rääkida, nemad on ju alles uued.»
Administraator märkis peanoogutusega oma nõusolekut ja hakkas rõõmsalt naerma. Siis võttis ta kapist kaheksakandilise pudeli ja klaasi.
«Üks külastaja kinkis mulle mõned päevad tagasi selle. Kinnitas, et seda veini joovat Viiendas sektoris üksnes presidendid. Mina ei pidanud muidugi vastu ja proovisin juba klaasikese . ..»
«Noh, ja kuidas oli?»
«Oo!» Ta ajas silmad suureks. «See vein on
81
tõepoolest sihuke, mida Viiendas sektoris üksnes presidendid võiksid juua.»
«Nii et sa siis nägid ühte neist?»
«Miks sa seda arvad?»
«Kuidas ta siis muidu oleks saanud seda sulle kinkida?»
«Nojah,» hüüatas administraator asjast aru saades. «Kuidas ma ise selle peale ei tulnud? See hirmus külastajate vool, nendest käib pea lausa ringi.»

Ta täitis hoolikalt klaasid.
«Meie kohtumise auks!»
Administraator seadis ennast mugavamalt tugitooli istuma ja vidutas õndsalt silmi.
Nerses pani pooliku veiniklaasi lauale.
«Loomulikult ei tulnud sa mitte üksnes sellepärast siia, et kohtuda oma vana sõbraga?» märkis administraator vaikselt, silmad endist viisi vidukil.
«Vist küll,» vastas apteeker ebamääraselt, tänulik selle ootamatu kohtumise üle «vana sõbraga». Ja see polnud enam üldse tähtis, et talle ei tulnud ikka veel administraatori nimi meelde. Pole viga, kuidagi saab ka niimoodi hakkama.
«Õigesti tehtud! Õige otsus, Nerses,» kuulutas administraator pidulikult.
«Arvad?» päris Nerses Majaen veel enam ebamääraselt.
«Kahtlemata, kullake.» Administraator tühjendas ainsa sõõmuga klaasi. «Varem või hiljem saavad sellest aru ka ülejäänud põliselanikud, võtavad aru pähe.»
«Ja-jaa, sul on õigus, seda muidugi . . .»
«Sa oled veel noor,» jätkas administraator. «Vaevalt, et sa oled kuulnud, kuidas ma omal
82
ajal armastasin korrata, et me peame iga minuti elust ära kasutama.»
«Seda pole ma tõepoolest kuulnud,» tunnistas Nerses Majaen. «Aga kas sa ise kasutad elu iga hetke?»
«Tahaksin küll,» ohkas administraator, «aga ei tule kuidagimoodi välja. Olen hiljaks jäänud. Vaata, et ka sinuga sedasi ei juhtuks. Ega vist juhtu. Sest sa oled minust tüki targem, võtsid õigel ajal aru pähe... Igavene noorus... Mis jama! Aeg jõuab ju kunagi ikka lõpule. Aeglaselt küll, aga siiski. Ise ei märkagi, kui asjad nii kaugel...»
«Mina kahjuks küll tunnen.»
«Siis pole ju kõik veel kadunud.» Administraator täitis uuesti klaasid. «Joome, vana, sinu esimese julge sammu terviseks!»
Nerses Majaen jõi heameelega presidentide märjukest ja püüdis ära arvata, missugusest julgest sammust räägib tema juhuslik joomakaaslane.
«Võin sulle välja pakkuda suurepärase numbri kolmandal korrusel.» «Suur tänu.» «Oled sa üksinda?»
«Seni jah,» vastas Nerses Majaen ja taipas äkki, millest on kogu aeg rääkinud tema tut-tav. «Sa ütlesid kolmandal?»
Administraator mõistis seda süütut küsimust nähtavasti omamoodi, sest ta tõmbus pilve ning põrnitses apteekrile otsa.
«Ka sina? ...» hakkas ta puhkima. «Mis seal's ikka, võin pakkuda sulle tuba ka mõnel teisel korrusel. Aga kui see nõnda peaks jätkuma, pole kolmandal korrusel varsti enam ühtegi külalist.»
83
«Miks?»
«See peaks ju selge olema . . . Nad lihtsalt kardavad.»
«Mina küll kolmandast korrusest ära ei ütle.»
Administraator ühmatas meeleheast.
«Aga mina juba mõtlesin, et... Saad suurepärase numbri.» Ja väikese pausi järel lisas: «Ma pole juba ammu meie klubis käinud.» Ner-ses Majaen sirutas ennast rahutult tugitoolis. Oleks kahju, kui nii edukalt alanud jutt järsku uutesse roobastesse veereks.
«Ka mina pole seal käinud,» katkestas ta administraatorit. «Aga mispärast siis ei taheta kolmanda korruse numbreid võtta? ... Kas asi on tõesti selles, et...» Ning ta jättis meelega lause lõpetamata.
«Jah, ainult selles ...» ütles administraator end sirgu ajades ning kallas klaasid uuesti täis. «Eilne lugu läheb meile veel kalliks maksma. Kes võis sihukest asja arvata!» Ta ohkas. «Olime natuke aega enne seda vaesekesega just siinsamas rahulikult vestelnud.

Tahtsin isegi selle pudeli avada, aga tal oli kiire. Otsin juba mitmendat päeva, kellega see pudel tühjaks teha. Kui ta oleks minuga veini maitsma jäänud, poleks mitte kui midagi juhtunud. Kuid tal oli hirmus kiire. Otsekui oleks ta teadnud, mis teda ees ootab, ega tahtnud asjaga venitada. Mis sa arvad, kas ta tundis seda ette?»

Administraator vaikis veidi aega ootavalt. Kuid Nerses Majaen ei kavatsenudki midagi lausuda.

«Tundis, kindlasti tundis,» jätkas administraator veendunult. «Ise ma küll ei usu niisuguseid asju, kuid nüüd nägin seda oma silmaga ...

84

Mõnikord tuli ta alla ja jäi minuga juttu ajama. Istus, näe, sellesse tugitooli ja ootas, kuni ma tema vastu istun. Just nii nagu meie praegu. Ja päris siis: «Noh, mida uut on maailmas, melastr Daniel?» Trummeldas sõrmeotstega vastu lauda ja muudkui naeratas.»

«Oli ta siis lõbus inimene?» päris Nerses Majaen.

«Ta naeratas sellepärast, et oli kurvameelne inimene. Lõbusad inimesed ei naerata peaaegu mitte kunagi. Aga tema oli veidi veider kurvameelne inimene. «Mida uut on maailmas, melastr Daniel?» päris ta, kuigi minu vastus ei huvitanud teda põrmugi. Viimasel ajal jätsin paar korda meelega vastuse võlgu. Kuid see ei häirinud teda põrmugi, sest ta armastas ise rääkida. Ning talle oli vaja kuulajat. Muudkui rääkis ja rääkis. Ma kuulasin teda ammuli sui, ja mis pattu salata, ta unistas ju, unistas kuuldavalt. Niisuguseid inimesi tuleb ette. Nad võtavad unistusi tõelisuse pähe.»

«Millest ta rääkis?»

«Oma planeedist, naisest, lastest, aga mida just... ei mäleta enam täpselt. Tegin ainult näo, et kuulan teda, aga tegelikult mõtlesin hoopis omi mõtteid ... Joome, Nerses .. . Mida kõike ei juhtu selles suures maailmas!»

Vein oli küllaltki kange. Nerses Majaen võttis veel ühe sõõmu, et mitte solvata administraatorit, kelle põsed olid jõudnud juba õhetama hakata.

«Nii et ta tundis midagi, aimas midagi ette?» huvitus apteeker.

«Selles pole mingit kahtlust,» kinnitas administraator tühjaks saanud pudelit nukralt silmitsedes. «Ma ei jõudnud eile veel vahetustki

85

üle anda, kui ta jäiie tuli, istus siia tugitooli ning esitas oma tavalise küsimuse: «Mida uut on maailmas, melastr Danie!?» Ja see oli vist ainus kord, kus ta ei trummeldanud sõrmeotstega vastu lauaplaati. Seepärast ma küsisingi: «Paistab, et olete täna tujust ära?» Aga tema ainult naeratas. Just nagu mõni poisike ... Näe, sedaviisi . . .» Administraator püüdis jäljendada Sennon Jubbesi naeratust. See oli tobe ja naljakas grimass, mis moonutas administraatori nägu. «Pakkusin talle klaasikest presidentide jooki. Kuid ta keeldus ...» «Kas ta oli erutatud?»

«Ei. Sest erutatuna trummeldas ta tavaliselt sõrmeotstega vastu lauaplaati.» Administraator raputas energiliselt tühja pudelit ja Nerses Majaen jagas oma klaasi sisu janusega. «Aga eile ei trummeldanud. Kuigi, muuseas, oli ta selgi korral veidi ärevil... Paistis, et teda rõhus miski... Kõik need aastad ... See on selline ärevus, mis sunnib inimesi pidevalt naeratama ja lõputult rääkima oma unistustest, millel pole tegelikkusega mitte midagi ühist... Kuid eile istus ta siin väga vähe aega, oli vaikne ja kuidagi enesessetõmbunud ... Justkui räägiks mõttes. Niigi juhtub mõnikord. Kaks inimest istuvad vastamisi. Kõrvalt vaadates näib, nagu vaikiksid nad kogu aeg. Aga tegelikult nad räägivad. Isegi vaidlevad . . . Nii oli seekord ka temaga, ta oleks otsekui mõttes minuga rääkinud. Saad sa aru, mõttes? Kuni lõpuks ütles juba kuuldavalt: «Jääge jumalaga, melastr Daniel!» — «Nägemiseni!» sõnasin mina. «Nähtavasti on see meie viimane kokkusaamine,» lisas ta seejärel. «Sellisel juhul tuleks klaasike tõsta!» — «Ei, praegu ei või,» keeldus

86

tema. «Praegu ma ei või juua.» Tundsin huvi, kas ta mitte ei kavatse meilt ära sõita. «Jah,» ütles ta minu kätt surudes ja suundus panga-esinduse kassa juurde. Tal oli juba tükk aega olnud plaanis Willanckilt ära sõita, kuid seegi kord ei läinud tal see õnneks,» lausus administraator nukralt. «Sinu terviseks, kulla sõber! Vabanda, lobisen liialt. Kuid ma pole purjus. See surm lihtsalt mõjus mulle hirmsal kombel. Parem, kui ma poleks teda eile kohanud!»

«Kas tal tekkis tihtilugu tahtmine Willanckilt ära sõita?»

«Tihtilugu? ... Muidugi. Vähemasti iga kord, kui ta meilt ära sõitis, kinnitas ta, et ei tule enam nendesse paikadesse tagasi. Kuid tuli ometi, tuli korduvalt ja palus, et ma majutaksin ta kolmandale korrusele eelviimasesse tuppa. Eile, kui ta pangaesinduses oli rahaoperatsioonid lõpetanud, mulle eemalt viipas ja lifti juurde astus, hüüdsin talle järele, et hoian siiski numbri vaba. «Ei, enam ma siia tagasi ei tule,» vastas ta mulle. «Kindlasti ei tule ma siia enam tagasi.» Ja sõitis üles.»

«Ja just nii ütleski: «Kindlasti ei tule ma siia enam tagasi.»?»

«Just nii. Näed nüüd ise, et ta aimas täpselt ette.» Administraator äigas käega üle oma higise otsaesise.

Nerses Majaen noogutas.

«Andsin valvekorra üle, võtsin vormirõivad seljast ja pidin hakkama just minema, kui trepile ilmus kolmanda korruse korrapidaja ja lausus kuidagi kummaliselt: «Inimene on ära tapetud.» Ta ütles seda nõnda, nagu oleks laulnud mingit laulu. «Jubbes?» pärisin mina. Mis sa arvad, kuidas ma selle peale tulin? Jubbes

87

ise oli mulle selle mõtte sisendanud. Jaa! Ta teadis, ootas seda ning läks kadestamisväärt külmaverelisusega paratamatusele vastu. Jaa ...»

«Aga mis sai pärast?»

«Pärast helistasime politseile.»

«Kas ka sind kuulati üle?»

Administraator vaatas imestunult Nerses Majaenile otsa.

«Aga loomulikult,» lausus ta. «Algul jaoskonna töötaja, pärast see naine... Linda.»

«Ja sa rääkisid neile kõik ära, nii nagu oli?»

«Kui nad oleksid selle vastu huvi tundnud, võib-olla et oleksingi rääkinud. Aga kui ma olin öelnud neile, et Jubbes aimas seda kõike ette, tänas Linda mind ja kõndis minema. Imelik. Minu meelest on kõige tähtsam just see, et Jubbes tundis seda kõike ette. Eks ole ju nõnda?»

«Muidugi peaks see kõige tähtsam olema,» vastas Nerses Majaen. «Kuigi ma ei usu mitte üks põrm eelaimustesse.»

«Aga mina nüüd küll usun,» tunnistas administraator. «Sa lihtsalt ei oska ette kujutada tema nägu sel hetkel, kui ta ütles mulle, et ta ei tule kindlasti siia enam tagasi.»

Nerses Majaen võttis klaasi pihku, mudis seda ja pani siis jälle tagasi.

«Ehk lähme keldrisse?» pilgutas administraator silma. «Sihukest veini me sealt muidugi ei saa, kuid ...»

«Mõni teine kord,» keeldus Nerses Majaen. «Ei tasu presidentide märjukese maitset rikkuda.»

«Seda muidugi, seda muidugi,» hakkas administraator naerma ja surus uuesti käed vastu rinda. «Ei tasu tõepoolest. Oli meeldiv jälle kokku saada.»

88

«Suur tänu!»

«Mis te nüüd! Pole juba ammu saanud head veini maitstes südant puistata. Peab ütlema, et läks teine hulga kergemaks. Kas sa arvad, et meie mõtted kedagi huvitavad? Ei kedagi. Ise peame olema endale lohutajateks.»

Nerses Majaen tõusis püsti.

«Ehk vaatad ka oma numbri üle?» Administraator läks leti taha ning ulatas apteekrile šifri-kaardi. «Korruse korrapidaja juhatab su ko,hale. Jah, mu kullake, meile näib, et pikendatud noorus on tõepoolest lõputu. Aina ootame midagi, lükkame järgmiseks korraks. Aga kümned ja sajad aastad muudkui lendavad vuhinal mööda ja ühel ilusal päeval saab sulle äkki selgeks, et sinu aeg on möödas ja et sa oled siin ilmas täiesti üksi. Kuule, kas sa kavatsed endale habeme kasvatada?»
«Jah,» vastas apteeker šifrikaarti võttes. «Nii et siis kolmas korrus?»
«Just, kullake, just kolmas korrus,» vastas Daniel kiiruga.

«Noh, kuidas oli? Kas meeldis?»
Nerses Majaen kehitas harjumust mööda õlgu. Praegu pidi see tähendama — pole viga, kõlbab. Korruse korrapidaja jäi esikusse. Apteeker silmitses teda silmanurgast, mõeldes endamisi, kas suudab midagi välja pinnida ka sellelt aastates mehelt, kes ühtaina lükkab tagasi laubale vajuvat halli tukka.
«Mugav number,» ütles Nerses Majaen. «Kas siin on alati nõnda?»
«Jah, melastr.» Korrapidaja paksud rasked huuled hakkasid otsekui väevõimuga liikuma, just nagu tõmbaks keegi neid allapoole, «Üldiselt
89
on siin rahulik. Täna eriti... Sest praegu on siin palju vabu numbreid. Pärast eilset vahejuhtumit . . .» Ning ta vaikis.
«Pärast mõrva?» päris Nerses Majaen hoolimatul toonil.
«Te siis teate sellest ja ometi nõustute selles numbris elama?» hakkas korrapidaja miskipärast sosistama.
«Mis siin erilist?»
Korrapidaja muutus elavamaks ning tema huuled hakkasid kiiremini liikuma.
«Mina räägin sedasama — mis siin siis ikka on. Kuid pärast eilset nõudsid paljud endale uut numbrit. Kui nii edasi läheb, ei jää meie korrusele ainsatki elanikku. Äkki mõtlete teiegi veel ümber?»
«Vaevalt küll.»
«Uskuge mind, selliseid numbreid on «Capel-las» vaid viis tükki ja neid antakse üksnes väga mõjukatele isikutele ... Sest nad on erilised, need numbrid.»
«Kuid ma pole mingi mõjukas isik,» lausus Nerses Majaen.
«Nähtavasti seoses tekkinud olukorraga tehti teile erand,» sõnas korrusevalvur ning ta huuled liikusid veel sõnatultki paar-kolm korda. Pärast väikest pausi ta jätkas: «Meie juures võite suurepäraselt meelt lahutada ...»
«See sobib.»
«Te võite jälgida teiste elanike elu,» sõnas korrapidaja häält madaldades. «Pole midagi meeldivamat kui vaadata kõrvalt inimest, kes on veendunud, et ta on üksipäini oma toas. Aga kui neid on seal kaks! ... He-he-hee! ... Kas kujutate ette? Sellest saavad mõnu tunda üksnes
90
kõrgelseisvad isikud, kes peatuvad meie juures inkognito.»
«Veensite, veensite ära,» naeratas Nerses Majaen. «Paari päeva pärast kolin sisse.»
«Miks nii hilja? Võib-olla tulete siiski juba täna?»
«Ei,» vastas Nerses Majaen. «Mul on kiired ja edasilükkamatud asjatoimetused ... Tahan ilmtingimata leida...» Ta vaikis hetkeks ja vaatas siis vaimustatult korruse korrapidaja ümarasse näkku, otsekui oleks ta vapustatud ootamatust avastusest. Seejärel ulatas ta mehele suure rahatähe.
«Millega võin teile kasulik olla?» hakkasid korrapidaja huuled värisema ...
Nerses Majaen istus tugitooli ja viipas tuppa ka valvuri, kes ikka veel esikus seisis.
«Ma tahaksin, kulla .. .»
«Agram, melastr. Agram on minu nimi.»

«Kulla Agram, tahaksin näha seda inimest, kes eile avastas esimesena mehe numbris surnuna. Mulle öeldi, et see oli olnud üks teie võõrastemaja teenistujatest.»

«Õige,» vastas Agram.

«Kas ma saaksin temaga kokku? Täna.»

«Pole midagi lihtsamat.»

Agram jäi virila muigega oma käsi vahtima. Siis hakkasid ta huuled sõnatult liikuma, kuni lõpuks ulatus Nerses Majaeni kõrvu ka tema kare hääl:

«Kas teil on temaga mõni tähtis asi ajada?» «Jah.»

«Kas te tahate temalt teada saada üksikasju eilsest?»

«Täiesti õige.»

«Kas te olete politseist?»

91

«Ei, kulla Agram. Mul pole kunagi olnud tegemist politseiga ning ma ei tahaks ka edaspidi temaga suhelda.»

«Mina samuti, melastr.»

«Kuidas ma siis saaksin temaga kokku? Võibolla saadate tema ... saadate tema Suure Peni tänavale apteeki? Las ta küsib seal Nesthorit.»

«Kas teie nimi on Nesthor?»

«Ei. Kuid tema küsigu Nesthorit.»

«On see hädavajalik, et ta just apteeki peab minema?»

«Võime ju kohtuda ükskõik kus. Kuid meil on vaja ilmtingimata juba täna kokku saada.»

«Aga mis teid huvitab, melastr?»

«Kuulsin, et eilne korrapidaja näinud tüdrukut, kes oli väljunud tapetu numbrist... Ning ma tahaksin ...»

«Kas te räägite Ursulast? Tema jah, melastr... Eine oli juba talle numbrisse saadetud, ma mõtlen tapetule numbrisse. Ja ma läksin talle lauda katma . .. Trepil kohtasin Ursulat. Ta tuli Sennon Jubbesi numbrist, seisatas hetkeks .. . Märkasin, et ta oli väga erutatud. Ja-jaa, ärge vaadake mind nõnda: mina see eilne korrapidaja olengi... Eilne ja üleeilne. Ta oli erutatud ja ehmunud. Surus käe rinna vastu. Just nagu meie Daniel, ainult et Danielil on see selline komme ...»

Agram vaikis ja tõmbas hinge tagasi. Nerses Majaenile tundus, et korrapidaja nägu oli muutunud, isegi kortsud suuremaks ja sügavamaks läinud, just nagu oleks tal naha asemel näos kortsus riie.

«Millest ta võis nõnda erutatud olla? Mida te mõtlesite sel hetkel?»

«Ei midagi erilist. Siin sünnib iga jumala

92

päev suuri.ja väikesi tragöödiaid, nii et ma ei pööra neile enam erilist tähelepanu. Mind ta igatahes ei märganud .. . Läks kiirel sammul oma numbrisse. Nende numbrid olid kõrvuti.»

«Nii nagu Oscari omagi.»

«Te teate ju rohkem, kui ma arvasin ... Kuigi väidate, et te pole politseist.»

«Ma olen apteeker.»

«Ja kui te oleksitegi politseist, pole mul sellest sooja ega külma, sest ma rääkisin juba eile kõigest sellest ka neile. Teate, väga ebameeldiv on nõnda rääkida, et sa pead meenutama igasuguseid pisiasju, detaile, mis võiksid uurimisel vajalikud olla. Ja kui sa siis sedaviisi kangesti püüad kõike meelde tuletada, mõtled tahtmatult midagi ka välja.»

«Sellepärast rääkigegi mulle lihtsalt niisama, nagu te räägiksite oma sõbrale.»

«Palun väga! .. .» Iga pausi järel limpsas korrapidaja alahuul pingutatult ülahuult. «No-jah, kõik see kestis vaid mõned sekundid. Astusin rahumeeli tapetu numbrisse. Toauks oli poikvel. Lükkasin selle lahti. Söögitoas polnud hingelistki.»

«Ja see ei teinud teid rahutuks?» päris Nerses Majaen.

«Milleks? Arvasin, et Jubbes, kes oli tüdruku ära saatnud, paneb nüüd ennast magamistoas riidesse. Kui laud oli kaetud, hõikasin ma, et kõik on valmis ja melastr võib einele tulla. Tavaliselt oli ta pärast seda mind tänanud ja mina võisin ära minna. Kuid eile ei lausunud ta sõnagi. Otsekui poolkogemata astusin siis magamistoa ukse juurde ja piilusin prao vahelt sisse. Südamest käis valusurin läbi, kui nägin, et voodi on üles tehtud, aga teda ennast pole

93

kusagil. Hõikasin uuesti, nüüd juba veidi valjemalt. Aga kui inimene on tapetud, või ta siis sulle veel vastata saab, kui sa kas või täiest kõrist karjuksid?»

«Ega ei saa küll,» kinnitas Nerses Majaen, sest raskelt hingav Agram ootas vastust.

«Astusin magamistuppa. Jubbes istus nurgas diivanil, pea veidralt õlale vajunud. Algul ei saanud ma millestki aru. Tundsin üksnes, et on juhtunud midagi õudset, kuid ma kartsin seda endale tunnistada. Seejärel langes mu pilk põrandale. Meelekohast tilkunud veri oli juba kenakese loigu tekitanud. Kole asi see inimese tapmine.»

«Eks ta ole.»

«Kui mul jälle mõistuse selgeks lõi,» naeratas Agram ja jätkas siis õhku ahmides, «just nimelt mõistuse selgeks lõi, sest olin vahepeal otsekui mingis udus ... siis tormasin numbrist välja ... Kui olin trepini jõudnud, turgatas mul äkki pähe, et kuni politseinike tulekuni ei tohi tüdrukut silmist lasta. Pöördusin ümber ning keerasin ta ukse väljastpoolt lukku. Olin kindel, et just tema tappis Sennoni.»

«Miks?»

«Aga kes veel?» päris korrapidaja arusaamatult. «Nojah, ja siis kihutasin ma trepist alla. Ma polnud juba ammu enam nõnda jooksnud. Keegi helistas otsemaid politseile. Aga pärast...» Korrapidaja naeratas rahulolevalt. «Pärast kuulati mind üle. Kus oli alles kena näitsik, melastr... Mõni ei saa eluilmaski sihukesega jutuotsale. Aga kui ma läksin tüdrukut alla tooma, selgus, et number on tühi. Mis te selle peale ütlete?»

«Mis mul öelda?» vastas Nerses Majaen.

94

«Kuidas nõnda? ... Kas see ei pane teid imestama?»

«Seda küll...»

«Kuidagi kurb, kui inimene tapetakse tema enese magamistoas, andmata tal aega isegi einestada,» lausus korrapidaja. «Kuid kas see on siis nüüd mõni tõeline põhjus, et inimesed peaksid sellelt korruselt paaniliselt põgenema? Millal te sisse kolite? See avaldaks kõikidele psüühiliselt mõju.»

«Vaatame veel... Umbes paari päeva pärast,» vastas Nerses Majaen masinlikult. «Kui seni muidugi minuga midagi ei juhtu.»

Korrapidaja tõmbus pilve.

«E-eeh, melastr! ... Kõik olete ühesugused. Asjata õiendasin teiega... Kuid pidage meeles, et sellise numbri pärast seistakse mõnikord kuude kaupa järjekorras.»

«Seda muidugi, seda muidugi...»

Numbrist väljudes peatus apteeker hetkeks lävel, vaatas korrapidajale korraks otsa ning ulatas talle veel ühe paberraha lisaks.

«Tänan teid, melastr. Kui mul juhtub veel midagi meelde tulema, tulen ilmtingimata Suure Peni tänavale ja küsin Nesthorit. Te jääte minuga rahule, melastr. Palun teid ...»

Kui paksud hallid pilved olid sinise päikeseketta endasse neelanud, lõi taevas lõõmama oranž päike.

«Tuleks vähemalt vihmagi.»

Pilved tihenesid silmanähtavalt, aga selle asemel, et hämaramaks muutuda, sai maailm oranžide kiirte käes veel eredamaks.

«Kas või viieks minutiks ... Kas või mõni piiskki.»

95

Vihm oleks vähemalt mingi vaheldus, vahe-paus. Kuid vaheldust vajas Nerses Majaen praegu kõige rohkem.
Ta silmitses veel kord lootusetult pilvi, käis sihitult mööda tuba edasi-tagasi, astus koridori, kõndis magamistuppa ja otsustas sealt alla minna, et vähemalt Nesthorigagi vestelda, kuid muutis juba järgmisel hetkel oma plaani ja leidis ennast raamatukogust. Püüdes akna poole mitte vaadata, suundus ta kirjutuslaua juurde, võttis väikese vutlari sõrmede vahele ning avas selle. Mustal sametil lebav flööt säras, säras kogu korpus, särasid nupud. Tema sisemusse oli peidetud meloodia, võib-olla tõepoolest ainus ja kordumatu meloodia, mis oli valmis iga hetk mustast läikivast sisemusest välja tungima. Oli tarvis vaid nöpsikule vajutada. Nerses Majaen silus sõrmega nuppe, millelt peegeldus vastu mitte üksnes kogu see tuba raamatukap-pide ja seinal rippuvate piltidega ja laes säravate tillukeste lühtritega, vaid kogu maailm, mis kippus läbi akna tuppa.
Kui ta vajutab sellele nöpsikule, kaob selle lõputu maailma tasakaal ning tuba saab täis meeldivaid ja kordumatuid helisid.
Nerses Majaen pani vutlari kähku kinni ning torkas ta sahtlisse.
Ei tasu, tõepoolest ei tasu mingi tühise asja pärast kaotada haruldast meloodiat, ehkki kaotus saab korvatud väljapääsu leidmisega ja seda oli Nerses Majaen pärast «Capellast» lahkumist nii väga otsinud.
Väljapääs oli olemas, eksisteeris. Selles ta ei kahelnudki. Oli vaid tarvis teada, kus suunas minna, et mitte põrgata vastu seina. Teada. Tähendab, küsida teele sattuvatelt inimestelt.
96
Ja kõigepealt Ursulalt, kes vaikib kangekaelselt.
Nerses Majaen heitis pilgu kellale. Tööpäev polnud veel lõppenud ja Lindat võis leida arvatavasti ZUSÜPO keskosakonnast.
Apteeker võttis taskust paberitüki, kus seisis kirjas uurija videofoninumber, ja astus-aparaadi juurde.
Algul ta kuulis üksnes Linda häält ja alles mõne hetke möödudes ilmus naise nägu ekraanile. Ei, kahvatu ta enam ei olnud. Kahvatus oli ta näost kadunud.
Vihmapiiskade all tinisesid aknaklaasid. Ja Nerses Majaen naeratas.
«Olgu peale,» sõnas Linda Lour, kui oli apteekri palve Ursulaga kokku saada ära kuu-lanud. «Tulge kas või kohe.»
Aknaklaasid hakkasid valjemini tinisema.
«Mida te seal naeratate?» päris uurija.
«Vihma sajab,» vastas Nerses Majaen. «Kas teile meeldib vihm?»
«Mitte eriti . . . Vihm segab tublisti meie tööd...»
«Ah-jaa!» tuli Nerses Majaenile meelde.
«Kui mind ennast siin pole,» seletas Linda Lour, «võtke korrapidajalt läbipääsuluba. Loodan, et suudate tüdrukut veenda, suudate talle selgeks teha, et vaikimine on mõttetu.»
«Eks me näe,» vastas Nerses Majaen. «Teen kõik, mis minu võimuses.

NELJAS PEATÜKK

Siis äkki sai taevast üksainus tinakarva pilve-laam, mis vajus linna peale, mattis kõrgemate majade katused ja jäigi nõnda tänavate kohale rippuma. Hakkas sadama kuidagi nagu vastu tahtmist, pehmelt ja hääletult. Vihmajoad sarnanesid suure oreli viledega, mis ümisesid endamisi vihma kurba hümni. Nerses Majaen tõstis mantlikrae üles ning astus kiirel sammul mööda tänavat, lootes endamisi, et kui ta tagasi tuleb, pole vihm ikka veel lakanud ning siis on tal küllalt aega mööda tänavaid kõndida ja üksindust nautida.

Kuid praegu pidi ta ruttama. Ta aeglustas sammu alles siis, kui vihmaloorist hakkasid paistma pika kahekorruselise hoone piirjooned.

Maja hoovist sõitis välja kinnine pruun auto ning kihutas poripritsmeid pildudes mööda tänavat minema. Nerses Majaen hüppas kartlikult kõnnitee kaugemasse serva, surus ennast vastu kiviaeda, jälgis, kuidas punakassinine valgustäpp kaob vihma varjava loori taha, surus seejärel käed kuuetaskusse, püüdis üksnes otse enda ette vaadata, astus õue ning lükkas otsustava liigutusega ZUSUPO keskerakonna raske ukse lahti.

98

Ta ei hakanud küsima Linda Louri järele, teatas korrapidajale üksnes oma külaskäigu põhjuse ja, saanud läbipääsuloa ning lisaks veel mõned instruktsioonid selle kohta, kuidas ennast ülal pidada nende isikute juures, keda peetakse eeluurimise all, suundus keldrikorrusele.

Koridori valgustasid üksnes niššidesse peidetud lambid. Kuni ta aru pidas, kuhupoole minna, astus valvur ta ligi. Kääbusliku kasvuga kõrgilt pead hoidvale asjamehele oli nähtavasti tema tulekust juba teada antud.

«Palun teid, melastr,» sõnas valvur Majaeni otsa vaatamata, sest selleks oleks tal tulnud pead liigutada. Ta oli uhke loomuga inimene, peale kõike veel vangivalvur. «Olge lahked!»

Ta hakkas astuma ning tema sammud kajasid koridorivaikuses kumedalt vastu. Nähtavasti oli ta juba kätte õppinud selle erilise kõnnaku, selle raksuva sammu, mis kuulutas kambrites istujaile jõu ja võimu lähenemist.

«Kes teie talle olete?» küsis ta, heitmata Majaenile endist viisi ainsatki pilku.

«Hea tuttav.»

«Ta on üks kangekaelne naisterahvas. Küllap saame temaga veel teab kui kaua näguripäevi näha. Linda Lourile võib üksipäinis kaasa tunda. Noh, aga mis seal rääkida, ka temal on kõvad närvid.»

«Ursulal? ...»

«Ma räägin Lindast. Aga ega Ursulagi talle palju alla jää. Kuid kes teie talle ikkagi olete?»

«Ma ju ütlesin, et sõber.»

«Ärge pahandage, melastr. Mulle lihtsalt tundus, et ma kuulsin valesti. Neil, kes siin istuvad, tavaliselt sõpru ei ole...» Ta peatus

99

ühe ukse juures ja keeras luku lahti. «Astuge sisse, palun. Ja pidage meeles, et aeg on piiratud.»

«Seda muidugi.»

Uks ta järel lõksatas kinni.

Ursula istus voodil, käed põlvedel lebaval padjal, ja mõtles millegi üle või oli siis unistustele voli andnud. Ta oli kindlasti kuulnud nii ukse avamist kui ka sulgemist, kuid ei teinud sellest väljagi.

«Tere, Ursula ...»

Nähtavasti arvas ta endal olevat kuulmis-luulu. «Ursula ...»

Luul ei saanud olla nõnda reaalne. Ning ta pööras pead.

Seejärel hüüatas ta summutatult: «Sina! ...»

Nerses Majaen oleks tahtnud talle öelda midagi hella ja head, kuid üksnes noogutas tummalt.

«Sa tulid . .. Tulid ... Ma teadsin, et sa ei jäta mind. Ei hülga. .. Ma ootasin sind. Ei uskunud küll, kuid ootasin ometi.»

«Aga mulle öeldi, et sa oled rääkimise hoopis ära unustanud.»

«Nendega, Nerses.»

«Ja minuga mitte!»

Ursula ainult naeratas.

«ütle mulle, kas sa ootasid ainult mind?»
Ursula noogutas.
«Aga võib-olla Oscarit ka?»
Ursula tõusis püsti, keeras end järsult ümber ning läks seina äärde.
«Pagan võtaks, kiirustasin liialt! Vara veel.»
Tütarlaps nõjatus vastu seina.
100
«Eksisin. Poleks tohtinud nii äkki. . . Miks ta vaikib? ütleks kas või sõnakesegi.»
Ursula pani käed selja taha, jäi ühel jalal seisma, teise kõverdas põlvest, just nagu püüaks ta sellega seina toetada. Kõik see ühtekokku pidi väljendama tema sundimatust ja iseseisvust. Ja peale kõige muu märkas Nerses Majaen, et muster ta rinnal kaotas äkki kindlad piirjooned.
«Mida sa tead Oscarist?» päris Ursula kumedalt.
«Eile ootas ta sind apteegis.»
«Aga kus ta praegu on?»
«Kus? ... Ei tea. Küllap sa tunned muret, miks ta eile ei tulnud? Nagu ma aru olen saanud, leppisite ju nõnda kokku. Niipalju kui mina tean, hilines ta sellepärast, et otsis oma mälestustele ostjat. Koloniaalkaupmees Theo-phil oli nõus talle vahemeheks olema.»
«Oscar tuli apteeki? Millal siis?»
«Kesköõl . . . Kahju, et ma siis veel mitte kui midagi ei teadnud. Oleksin aidanud teil kokku saada. Olime temaga hommikuni koos. See Sennon tegi temaga õige kurba nalja. Kes siis tohib oma vana mängukaaslast sihukesse olukorda seada, et too on sunnitud oma mälestused maha müüma? See on ju kohutav asi. Kuhu üks mäluta inimene kõlbab? Võid sa mulle öelda, miks Sennon järsku otsustas võidetud raha endale jätta?»
Ursula väristas õlgu, otsekui oleks külmalaine ruumist läbi käinud.
«Noh, räägi siis ometi!...»
«Ta tahtis Oscarile kätte maksta.»
«Mille eest?»
«Nähtavasti teadis, et armastame teineteist.
101
Kas me oleme siis selles süüdi? Ma pole iialgi keeldunud oma lepingukohustustest Sennoni vastu. Miks, miks see küll ometi pidi nõnda juhtuma? ... Olime otsustanud juba igaveseks siinsete paikadega jumalaga jätta. Tahtsime leida mõne vaikse planeedi, kus saaks muretult teineteist armastada. Armastada elu lõpuni. Ja surra ühel ning samal päeval. Mis saaks sellest veel suurem õnn olla!» «Aga Sennon?»
«Sennon? ... Tema mõtles ainult endale. Armastas mind nagu asja. See oli mulle väga ränk koorem. Kuid ma ei saanud siiski oma kohustustest lahti öelda. Kahetsen ainult ühte — seda, et ma nõnda hilja kohtasin Oscarit. Ehkki, tõsi küll, Sennonita poleks ma temaga nähtavasti mitte kunagi kokku saanud.»
Ursula seisis ikka veel ühel jalal ning silmitses keskendunult oma voodit.
«Mis sellest, et ma olen Warwoux' tütar, see ju ei tähenda ometi, et mul poleks õigust inimese moodi elada,» lisas Ursula nukralt.
«Ja ikkagi pean ma katsuma ... Ma olen sunnitud ... Anna mulle andeks, Ursula ...»
«Kas see on tema?» päris Nerses Majaen. «Kas tema on mõrtsukas?»
«Kust sina seda tead?»
Nerses Majaen kehitas ebamääraselt õlgu.
«Ma ei saa aru ainult ühest, ja nimelt sellest, misjaoks oli sul vaja minna Sennoni numbrisse?» sõnas Nerses Majaen mõtlikult vastuse asemel.
Ursula muiatas.
«Sellest ei saa ka uurija aru ja püüab sundida mind välja mõtlema lugu, kuidas ma Sennoni tapsin. Aga mida ma oskan välja mõelda?»
102

«Ja sellepärast otsustasidki vaikida?»

«Tead, ma olen lihtsalt üks rumalavõitu tüdruk. Kui ma peaksingi mingi loo välja mõtlema, siis on karta, et ta surub mu oma küsimustega lõpuks ikkagi vastu seina ning ma ütlen kogemata välja, kes on tõeline mõrtsukas. Sellisel juhul ei saaks me enam kunagi teisele planeedile elama asuda ning seal oma õnne leida . ,. Ja kõik on mulle igaveseks lõppenud.»

«Kuid minu meelest pole ka praegu olukord parem. Sest kõik tõendid on sinu vastu. Ja mõrvas süüdistatakse sind. Mis vahet siin üldkokkuvõttes on?»

«Ei!» Ursula heitis laubale vajunud juuksed pealiigutusega kaugemale, tema uhkest soengust polnud enam midagi järel. «Sa lihtsalt ei taha sellest aru saada, Nerses. Ma pole mõrtsukas. Kuidas üldse saadakse mind süüdistada? Uurija veendub varem või hiljem selles ka ise ning mind lastakse vabaks. Ja küllap me kahekesi kuidagimoodi Willanckilt ikka minema pääseme. Või arvad sa, et see on hirmus raske? Aga meie ju armastame teineteist. Mis sellest, et Oscar on kogu oma varanduse kaotanud. Kas sina, Nerses, siis tõesti ei aitaks meid? Me saadame võla sulle kindlasti tagasi. Ja üsna pea. Kunagi kutsume su ka külla, näitame sulle oma maja, mis saab ilmtingimata järve kaldal seisma, ja lapsi näitame ka ... Me tahaksime nii väga lapsi saada. Päris oma lapsi. Mitte nii nagu Warwoux'l. Ja meist saab suure suguvõsa esimene lüli...»

«Aadam ja Eeva.»

«Palun ära naera, Nerses.»

«Ma ei naeragi. Ja ma aitan teid ilmtingimata ... Aga kui siiski ei usuta sinu süütusse?»

103

«Olen ka selle üle mõelnud. Kui mind ei usuta, siis mõistetakse mind ilmtingimata süüdi. Ja siis lõpevad ka minu piinad. Nii on võib-olla isegi parem. Aga kui tema kinni võetakse, siis kellel mind veel vaja on. Siis pole ma isegi iseendale enam tarvilik. Järsku ilmub kusagilt veel mõni Sennon ja hakkab mind ainult iseenda mõnuks armastama.»

Ursula tuli seina äärest ära, lükkas voodi ees seisva lauakese veidi eemale ning istus Nerses Majaeni kõrvale voodile.

«Näed nüüd, kui lihtne kõik on.»

«Jah,» jäi Nerses Majaen nõusse. «Ja ilmaasjata pead sa ennast rumalaks. Mõtle ise, kuidas, kuidas sa Oscarit armastad. Kuid kas ta on ikka seda väärt? ...»

«Nüüd on juba hilja selle üle targutada ... Ma poleks tal iialgi lasknud inimest tappa, kui ma oleksin seda vaid teadnud, oleksin sedamaid vahele astunud. Kuid nüüd ei saa enam miskit parandada. Ja sellepärast ma praegu nii rahulik olengi... Ja ma ei luba mitte mingil juhul ühelgi uurijal sorida oma asjades, selles, mis puudutab üksnes mind. Ma pole kurjategija. See on kõige tähtsam, ülejäänu on tema, selle uuri-janna asi. Ja kuidas see lugu ka ei lõpeks, üldkokkuvõttes võidan siiski mina.»

«Suur tänu, Ursula . .. Sa ei varjanud mitte midagi minu eest. Ja see on just sinu enese huvides.»

«Kuid sa pole mulle veel öelnud, mida sa tegid Sennoni numbris.»

Ursula hakkas Nersesi sõnu kuuldes naerma.

«See peaks ju selge olema! . . . Läksin uurima ... noh, kuidas seda sulle öelda . . . Noh,

104

kas ta ehk äkki vajab mind. Iga päev pidin ma Sennoni käest sel ajal uurimas käima, kas tal äkki pole midagi vaja. Meestel on ju oma kapriisid. Nad võidavad oma sentimentaalse udutamisega naiste usalduse ning kurnavad siis vaesed naised oma tujudega päris ära.»

Ursula viskas jala üle põlve ja köitis käed põlvede ümber. Nähtavasti tundus talle selline poos kõige mugavam, sest rääkides hakkas ta isegi keha kõigutama.

«Kui Sennon oli mu tagasi saatnud, veetsime Oscariga toredasti aega. Minu juures numbris, aga ka . . .»

«Aga ka baaris.»

«Jah, ka baaris. Kas seda ütles Oscar?»
«Ei.»
«Kes siis?»
«Linda Lour. Sel päeval, mil toimus mõrv, ootas ta sind ja Oscarit hilise õhtuni.»
«Oscarit?» Ursula raputas pead, otsekui tahaks ta lahti saada kutsumatutest mõtetest.
«Sa tahtsid midagi öelda.»
«Mina? ...» Ursula ohkas sügavalt. «Kui ma Sennon Jubbesi sihukeses olukorras seal magamistoas nägin . ..»
«Missuguses olukorras?»
«Surnuna,» vastas Ursula lühidalt.
«Kas ta oli siis juba surnud, kui sa magamistuppa astusid?»
«Aga muidugi... Algul haaras mind õudne hirm. See on ju kohutav — istuv laip! Ta istus diivanil just nii, nagu polekski surnud. Läksin ähmi täis. Siis taipasin, et Oscar oli temaga arved õiendanud. Ainult üks pani mind imestama — kuidas ta küll lasi mind nii lihtsalt
105
Sennoni juurde. Oleks võinud vähemalt hoiatadagi...»
«Aga mispärast sa arvasid, et tapjaks oli just nimelt Oscar?» Ursula vaatas imestunult Majaenile otsa. «Kes siis veel?»
«Millal sa kohtasid Oscarit? ... Ja millal said sa üldse teada, et Sennon on teda petnud?»
«Keskpäeval tuli Oscar ise minu juurde ... Ta oli näost kaame. «Olen kaotanud kogu oma raha ... Kokkulepitud tagastamisaeg on juba ammu möödas,» ütles ta. Mulle tundus, et kohe variseb kogu maailm rusudeks. Ma hakkasin kartma, et Sennon võib ka muudes asjades meid segada, ja läksin uurima, kas tal mitte pole midagi tarvis.» Ursula hoidis käsi ikka veel ümber põlvede ning kõigutas ennast edasi-tagasi, märkamata, et see häirib Majaeni hirmsal kombel. «Kust ma taipasin, et tapjaks on tema? Ma ei oska öelda, kas tulin sellele kohe ja märkasin alles pärast revolvrit või märkasin esiteks relva ning alles siis sain kõigest aru.»
«Millist relva?»
«Oscari revolvrit,» jätkas Ursula ühtaina ennast kõigutades. «Mu jumal, see seal oli ju Sennon. õudne, kuidas ta küll seal oli! Ja alles siis ma taipasin, miks Oscar ei hakanud mind keelama, kui tahtsin Sennoni juurde minna.»
Nerses Majaen nägi äkki väga selgelt Oscarit oma vaimusilma ees: kui kuul oli tunginud mängukaaslase meelekohta, jäi ta hetkeks diivani ette seisma ning püüdis jagu saada õudus-tundest, mis teda haaras. Nerses Majaen nägi Oscari pilku, tühja mõttetut pilku, kujutas ette, kuidas revolver kukub tasase kolksatusega tema sõrmede vahelt põrandale. Aga siis? Siis tormab
106
ta paaniliselt sealt magamistoast välja. Või mine tea, võib-olla hakkas ta hoopis minema nagu kuutõbine, aeglaselt, just nagu mõnes painajalikus unenäos. Nerses püüdis isegi seda endale ette kujutada, kuhu Oscar suundus: läks ta nüüd oma numbrituppa või Ursula juurde. Kuid see tal ei õnnestunud.
«Ma olin seda revolvrit Oscari käes näinud,» jätkas Ursula. «Ta oli sihuke väike, otsekui mõni mänguasi. Ja tema külje peale oli graveeritud kaks teineteisega põimuvat O-tähte.»
«Kas sa viisid selle Oscarile tagasi?»
«Ta teeskles imestust, ütles, et oli selle asjakese olemasolu juba ammu unustanud. «Kust kohast sa selle said?» päris ta. Mina aga suutsin mõelda ainult ühte, seda, et korruse korrapidaja võib iga hetk kisa tõsta. «Lendame Wil-lanckilt otsemaid ära, otsemaid, kuni keegi pole veel midagi märganud,» anusin ma teda. Tema hakkas ainult naerma. «Kuidas me saame siit ära sõita! Ma ju ütlesin sulle, et olen kogu oma raha

maha mänginud.» — «Miks sa küll seda tegid?» karjatasin mina meeleheites, kindel selles, et mõrvar on just nimelt tema. «Mida ma tegin?» päris tema imestunult ning ma uskusin isegi hetkeks, et tal pole selle õudse tapatööga mitte mingit pistmist. Kuid ma kiirustasin liialt, kui ütlesin, et praegu pole aega imestamiseks, et kohe avastab korruse korrapidaja Sennoni laiba. «Sennoni!?» kordas tema ning sattus pisut isegi segadusse. Siis peitis ta revolvri ja lausus mingil veidral toonil: «Mine Suure Peni tänavale. Seal saame kokku!» Ta nõudis, et mina väljuksin esimesena «Capellast». «Ma ise jään hetkeks veel siia, ootan ja vaatan, mis edasi saab. Sa oled kõik me plaanid segi löönud,

107

Ursula.» Ma ei taibanud, niis on minu süü, aga tema ei hakanud midagi selgitama, kiirustas mind ainult minekule.»

Ursula jäi äkki vait, kõigutas ennast vaid endist viisi edasi-tagasi. Ja Nerses Majaen taipas, et nõnda, sõnagi lausumata, võib ennast kõigutada ükspäinis inimene, kel on suur mure ja kelle pisarad on juba ammu otsa saanud.

«Kas sa ei saaks rahulikult paigal istuda?» palus Nerses Majaen.

«Ma olen rahulik . . . Praegu olen ma täiesti rahulik.»

Nerses Majaen uskus teda, kuigi väga raske oli midagi kindlat järeldada. Ursula näis olevat selgusele jõudnud mingis asjade loogilises käigus ning teinud sellest ka omad järeldused. Aga kui õige oli tema lähtepunkt? Nerses Majaen oli veendunud, et kui tüdrukul tekivad ükskord mingid kahtlused, siis muudab ta varem või hiljem ka oma suhtumist ellu ja Oscarisse. Kuid tema arusaamad tuli murda alles lõpus, sest muidu läheks tarvis veel teistki kokkusaamist.

«Aga Sennon? Mida sa tead temast?» päris Nerses.

«Õige vähe,» vastas Ursula.

Majaenil ei läinud meelest Danieli sõnad, et Sennon aimas oma lähenevat lõppu, et ta isegi ootas seda ning läks oma lõpule vastu kadesta-misväärt külmaverelisusega.

«Millal te tutvusite?» päris apteeker.

«Juba ammu ... Oma seitse-kaheksa aastat tagasi.» Ursula ohkas raskelt. «Siis oli ta veel muretu mees. Mõni päev pärast meie tutvumist tegi ta ettepaneku sõlmida omavaheline leping... kümneks aastaks. Sellist asja

108

tuleb harva ette. Tavaliselt sõlmitakse niisugused lepingud kõige rohkem kaheks või kolmeks aastaks. Sennon armastas mind. Alles hiljem ma taipasin, et ta armastab ennast minus ...»

«Oli ta Lethelt?»

«Jaa.»

«Ja te ütlete, et ta oli varem õige "muretu mees ... Aga hiljem ... Kas sa märkasid hiljem temas murelikkust ja ärevust?»

«Küllap märkasin.»

«Millega ta Lethel tegeles?»

«Ma ei tea seda. Talle ei meeldinud endast rääkida. Kordas aina, et olen tema jaoks kõik.»

«Kuidas seda mõista?»

«Ma ei tea seda. Kui ta nõnda ütles, oli mul väga hea meel. Ning temagi rõõmustas, kui nägi mu heameelt, kui tundis minu rõõmu. «Vähemalt üks meist peab olema heas tujus,» kordas ta ikka.»

«Mispärast ta sinu arvates nõnda järsult muutus? ... Mis teda nukraks tegi? Kas sa mitte kunagi ei mõelnud selle üle?»

«Ei, ma ei pööranud sellele tähelepanu ... nii kaua kui ma ükskord Oscariga kohtusin. Ja alles siis hakkas Sennoni olukord mulle muret tegema. Ta oleks otsekui teadnud või siis aimanud, et me Oscariga teineteist armastame.»

«Vihjas ta sellele?»

«Ei, mitte kunagi,» lausus Ursula, «aga võibolla ei teadnud ta tõepoolest mitte midagi. Võibolla see näis mulle ainult nõnda. Ta oli väga kinnise loomuga inimene.»
«Püüa meelde tuletada, sest see on erakordselt tähtis ... Kas ta avaldas soovi jätta Willanckiga igaveseks jumalaga?»
109
«Viimastel aastatel, kui ta oma Lethele tagasi lendas, ütles ta alati, et ei tule enam iialgi siia tagasi. Algul ma isegi uskusin teda. Ja siis tundsin ma ennast väga õnnetuna. Kuid umbes samal ajal kohtasin ma Oscarit... Varem olin teda vaid Sennoni seltsis aeg-ajalt näinud. Mingit lepingut Oscar mulle ei pakkunud, meil kummalgi polnud seda vaja. Aga siis äkki saabus Sennon jälle siia. Mäletan seda päeva väga täpselt. Ta väljanägemine oli lausa haletsusväärne. Isegi kohtumine minuga ei rõõmustanud teda. Hiljem püüdis ta mitu korda aastas Lethele sõita. «Nüüd on surmkindel, et ma ei tule siia enam kunagi tagasi,» ütles ta. Aga ma teadsin, et ta tuleb ikka ja jälle «Capellasse» tagasi.»
«Kas ta ei püüdnud seletada oma sellist käitumist?»
«Ei. «Kas sa näed, kohtusimegi jälle,» ütles ta tavaliselt nukralt naeratades. Aga mina hakkasin ennast temast eemale hoidma, mulle näis, et ta tahtis veenduda minu truuduses. Kõik mehed on sihukesed ...»
Nerses Majaen tõusis püsti.
«Lähedki juba ära?» sõnas Ursula kähvatades. «Nii ruttu?»
«Aeg on täis, veel mõni hetk ja siis ilmub ukse vahele valvur,» sõnas Nerses Majaen.
«Nerses, võib-olla tuleksid veel...»
«Muidugi, muidugi,» vastas Nerses Majaen. «Tulen kindlasti ...»
«Olen nii üksik ... Ja mul on hirm...»
«Tulen tingimata tagasi,» vastas Nerses Majaen. «Tulen tõesti.» Ja vaikinud veidi, lisas: «Ursula, sinu asemel ei varjaks ma Linda eest midagi.»
110
«Nerses, ma palun sind!» karjatas tüdruk õudustundest.
«Ära karda ... Ma ei hakka sinu eest tunnistusi andma. Muuseas, Sennoni juurest avastati tšekiraamat ning üksnes viis tuhat seitsesada kakskümmend üks rubla sularahas.»
Ursula jäi arusaamatult Nerses Majaeni otsa vaatama: mis siis sellest, et leiti?
«Veksleid ja Oscari kahtekümmet tuhandet ei leitud kusagilt,» selgitas Nerses Majaen.
«Sa tahad öelda, et...»
«Et Oscar võttis ausalt oma raha, selle, mis ta oli kaotanud. Ja ei osanud aimatagi, et ta just nimelt nõnda annabki enda välja.»
«Aga ta ju ütles, et meil pole ärasõiduraha!» hüüatas Ursula. «Ütles: «Ma olen kogu oma raha maha mänginud ...»»
«Aga võib-olla ei tahtnud ta sinu seltsis ära sõita?»
«Ei!» karjatas Ursula. «Ei! ...»
«Mõtle selle üle veidi järele,» lausus Nerses Majaen rahulikult. «Kas sellises olukorras tasub üldse vaikida?»
Ursula raputas pead.
«Mõtle järele,» kordas Nerses Majaen.
«Ei... Mul ükspuha ... Kui sa isegi peaksid tõtt rääkima. Mul pole teist väljapääsu. Tead, mis,» ütles Ursula, sättis käed rinna peale risti ja jäi Nersesile mõtlikult otsa vaatama, «praegu vist oleks kõige parem ... kui... Ma pole isegi endale enam vajalik. Nii et ta ei taha siis minu seltsis minna kaugele rahulikule planeedile õnne otsima.» Ursula jäi vait, murdis ainult närviliselt oma sõrmi. Seejärel sõnas ta rabedal häälel: «Ma räägin, Nerses.., Kõik. Ilmtingimata.»
111

«Räägi, räägi, ja ära varja mitte kui midagi,» sõnas Nerses õhinal. «Minu meelest pole Oscar sind väärt.»

«Ma mõtlen välja imeilusa loo,» sõnas Ursula naeratades. «Imeilusa loo selle kohta, miks ma tapsin Sennoni. Uurija rõõmuks ...»

«Ursula, oled sa aru kaotanud?!»

«Jaa, ma mõtlen selle veel tänapäev välja.»

Nerses Majaen vaatas abitult kambris ringi.

«Oled sa mõistuse juures? ... Oota vähemalt paar-kolm päevagi. Võib-olla ma kohtan Osca-rit ning saan ta pehmeks rääkida. Nii et ta kõik puhtsüdamlikult üles tunnistaks. Palun sind, ära hakka mitte mingisuguseid lugusid välja mõtlema. Kas sa lubad mulle seda? ... Anna mulle sõna... et sa vähemalt vaikid edasi.»

Ursula seisis otsekui veest välja tõmmatu ja toetas käe lauaplaadile. Siis äkki tormas ta paigalt, jooksis apteekri juurde, surus oma näo ta rinnale ja hüüdis läbi pisarate: «Nerses!»

Kambrisse kostis ukseriivi loginat.

Nerses Majaen silmitses poolsuletud laugude vahelt puhast, läbipaistvat taevast, mille sügavuses sündisid tillukesed sädemed. Sellised ebamaised ja tabamatud otsekui mälestused, mis sulavad tasapisi, haihtuvad ja jätavad endast järele üksnes igatsuse ning nukrustunde.

Mälestused lõid lainetena ta üle kokku. Ja Nerses Majaen mõtles, kuhu küll kaovad kunagi inimest erutanud, kurvad või rõõmsad täkked mälust, need täkked, mis ometi olid olnud nii kallid ja lähedased. Kus on Esther, kus on Madgo ja see sametine sügis, mis oli andnud Giusarocca planeedile imelise sära.

Giusarocca sügis.

112

Kohe esimestel päevadel, mil sügis oli aasade ja küngaste tagant kohale jõudnud, lõid metsad närtsima. Mõne ainsa päevaga muutus helesinine maailm äkki punaseks või isegi roheliseks, õhk lausa helises, otsekui halvas kõiki oma värskusega, aga viinamarjakobarad aedades ahmisid ahnelt viimaseid suvepäikese kiiri.

Viinamarjade lõikusajaks tuli Nersesi isa patrullkäigult tavaliselt tagasi. Nüüd on juba raske kindlaks teha, kas isa jõudis koju lõikusajaks või algas lõikusaeg isa saabumisega.

«Nerses, kus sa oled? ...»

Pikk, tugev, tihedalt kokkusurutud huultega vana Majaen rebis ise vaatidelt raskeid kobaraid lahti, küpseid hallikirmelisi valgete, roosade või mustade marjadega kobaraid.

Aga mõni päev hiljem õiendasid isa ja poeg juba surulas, mis asus aiasügavuses, ja pressisid marjadest mahla välja. Suured veemulli-dena läikivad marjad lõhkesid nende tugevate muskleis jalgade all, oli kuulda üksnes plaksa-tusi.

«Millest sa mõtled, Nerses? .. .»

Ja siis see sagune viinamarjamahl, millest kipitas kurk... Vana Majaen andis suure emailkruusi kõigepealt Nersesi kätte. Küll oli see mahl alles magus! Varsti hakkab ta käärima. Nad pugesid iga päev keldrisse ja kuulasid hinge kinni pidades seda viinamarja ning päikese uut, purju panevat laulu. Keldris oli jahe ja pidulik otsekui Giusarocca suurtes kivimurdudes ...

«Sa ei armasta mind, Nerses ...»

Aga sügis sai aina vanemaks. Ja pärastlõu-nased tuulehood kammisid puude peadest üha rohkem ja rohkem punetama või rohetama löö-

113

nud lehti, lennutasid neid loojuva päikese kiirtes ning puistasid siis maapinnale huumuseks saama.

«Jälle mõtled sa Ursulale? ...»

Läksid päevad ja nädalad. Mahl oli veiniks käärimas, luhad ja metsad kirendasid värvikülluses, vana Majaen sõitis uuesti patrullretkele ja tuli taas tagasi. Jõudis kätte sinine kevad-aeg.

«Vaat kui võtan ja ... Pritsin sind veega!...»

Ta kargas püsti, pühkis külmad suured veepiisad näolt ja vaatas jahmunult ringi. Sabel puhkes naerma ning ta rinnad linase kleidi all läksid pringiks.

Nerses Majaen ei saanud ta üle naerda, heitis uuesti liivale ja püüdis oma pilguga haarata kogu silme ees sinetava mere ning selle naise keha, mis oli elust pakatamas. Päikesekiirte käes muutus silme ees kõik kollaseks ja tuulest vahulepekstud lained ründasid kangekaelselt kaldaliiva. Mõni hetk veel pärast sedagi, kui laine oli juba merre taandunud, kihi-ses vaht liival edasi.

Nerses Majaen oleks tahtnud kuulda vahu laulu, kuid meremühin osutus sellest tugevamaks. See meloodia võis üsna vähe erineda suru-last tuttavaks saanud ülemlaulust, sest nii siin kui seal laulis ju elu ise.

Nerses Majaen keeras ennast küljeli ning nägi mere taustal lühikesi kiharaid, tugevat kaela, prinke rindu triibulise linase kleidi all, nägi tillukesi higipiisku hingavat ihu ja veidi laiali-hoidvaid päikesest punetama löönud sääri, sääri, mis olid ühtaegu hellad ja õrnad oma täiuses ning tugevad ja nõtked ning kutsusid salapärasesse, aga ometi nii elulähedasse maailma, mis

114

ta kätte oli usaldatud. Tükk aega sahisesid ainult lained randa ning lasksid liiva läbi oma sõrmede, siis äkki hakkas Sabel naerma.

Nerses Majaen tõmbas silmad vidukile.

«Nerses, ära maga!.. .»

Ega ta maganudki.

Ta lihtsalt kuulas elu rõõmsat ja surulist, erutatud ja rahulikku voolu. Mitte nagu eemalseisja, kes oli andnud ennast igavese nooruse võimusesse, aga nagu sellest elust osasaaja.

Oli uskumatu, et see kõik toimub Willanckil. Sest Willancki peeti ju enesepettuse planeediks, planeediks, kus inimesed andusid lõpututele mõnudele ja kus üldkokkuvõttes ei erinenud sissesõitnud karvavõrdki kohalikest, või siis vastupidi.

Kastanpruunid, kastanpruunid kiharad. Est-her või Sabel? Sinetavad luhad ja Madgo, aga võib-olla hoopis Nõgi-Noel? Päikesest pakatanud viinamarjad, millest purskub võlumahla. Ja hiiglasuur Willanck, mis kõike seda meenutades muutub aina väiksemaks ja väiksemaks, kuni saab üksnes mõneks reaks Benedictis väljaantud «Täieliku galaktikateatmiku» 317. täiendatud väljaandes.

«Nerses!...»

Nüüd tundis ta enda kõrva ääres Sabeli rahutut ja tulist hingamist. Seejärel kuulis liivaterade kuiva ühetasast sahinat: nähtavasti keeras tüdruk end küljeli.

Ja siis jõudis Nersesi teadvusse see, et viinamarjamahl läheb käärima ning saab alles siis veiniks . . .

Ta tõusis küünarnukkidele ja silmitses tütarlast, kes pööras ennast parajasti laisalt selili ning ajas käed laiali, otsekui oleks tal tahtmine

115

emmata kogu seda säravat vikerkaarevärvilist maailma.

«Sabel!» sosistas Nerses.

«Kuuled, kuidas meri meile lähemale tuleb?...»

Meri hingas sügavalt välja, lained tormasid enesekindlalt edasi ja ujutasid kaldaliiva üle. Õhk oli tuline ja täis külma veetolmu.

«Ära pane oma silmi kinni!»

«Nerses, liiv on nii tuline! ...»

Lained tungisid kangekaelselt edasi. Kuid isegi kõige julgemad neist raugesid poolel teel.

Liivast õhkus tulist kuuma. Taevast polnud olemas, meri muutus mälestuseks, maailm muutus üheks suureks vikerkaareks ja lõi lustlikult lõõmama.

«Ma hakkan karjuma!»

«Eks sa karju pealegi,» sosistas Nerses Majaen.

Kui sinine päike hakkas loojakusse vajuma, et merepõhja kaduda, polnud kaldal enam hingelistki. Lained olid laiemaks saanud, ründasid raevukalt kallast ning nüüd väsisid vaid vähesed poolel teel. Kuuma liiva sisse uuristus sügav jälg ja iga kord, kui merevaht roomas mööda kallast laiali, läksid liivateradki värinal liikvele, veeresid jäljepõhja, püüdes seal mõnda vaiksemat ja rahulikumat kohta leida.

Aga siis sündis meres suur laine ning tormas mürinal kaldale liiva sisse. Ta leidis rõõmsalt üllatudes sealt kirju riidehilbu, haaras selle endaga kaasa, mängis temaga ja unustas hoopis, et ta polegi võimas veevool, vaid tavaline merelaine, ja nõnda mängides hakkas ta väsinult merre taganema, taganes ja taganes, kuni liiv ta suuremalt jaolt endasse imes. Tahenevas

116

jäljes rabeles halastamatute päikesekiirte käes kala, kelle läikiv soomus hakkas otsemaid silma.

«Huvitav, mida räägitakse linnas Ursulast?» ütles Nerses Majaen õhtul Nesthorile, kui saal oli jälle külastajatest tulvil.

Külastajaid huvitas üksnes see, missuguse laua taga oli istunud see mustrilise rinnaga tütarlaps. Keegi meenutas või mõtles midagi väjja ja ülejäänud ühendasid kõik selle kähku mõrvaga ning kõik imestasid otsekui üks mees selle üle, kuidas nad polnud küll märganud, et istusid nii mõrvari lähedal.

Nerses Majaen heitis jala üle põlve ja seadis ennast tugitoolis mugavamalt istuma, et jälgida inimesi, kellele oli isegi see tapmislugu teatud mõttes meelelahutuseks.

Tuleks analüüsida kõiki fakte ning jõuda kindlale järeldusele, mõtles apteeker. Faktid meenutasid elavhõbedakuulikest, mis puudutades otsemaid tillukesteks teradeks pudenes ... Neid terakesi oli palju ja igaühel neist oli oma nimi. .. Pea kaotanud Oscar, kes on otsustanud oma mälestused maha müüa ... Naljakas müüja muusikariistade ärist (Aga mis puutub tema siia?) ... Ursula, esiteks siin, apteegis, ja pärast seal, kinnipidamiskambris . . . Sabel! Alles mõni hetk tagasi oli ta lugenud Sabeli seljale kleepunud liivateri. Siis see Madgo ... Ja jälle Sabel, kes oli otsinud liiva alla uhutud triibulist supelkostüümi. Ja oma numbri magamistoas istuv Sennon Jubbes («Kuidas mulle küll ei meeldi igasugused istuvad laibad! See on ju õudne!»). Traadil kõikuv köietantsija, kes mängis viiulit ning näris mõnuga oma kaabu

117

äärt («Mine ära! Ma olen tema oma! Juba ammu.») ... «Tere õhtust, Nerses!»

Apteeker pöördus võpatades ümber. Oscar tõmbas tooli laua tagant välja ning istus.

«Sa vabanda mind, ma ainult veidikeseks ...» Oscarile näis, et ta istub apteekrist väga kaugel. «Ma olen natuke lõbusas tujus... Anna mulle andeks, et ma jõin päris üksipäini... Kuid kohe võime seda kahekesi jätkata. Ma teen välja.»

«Kas sa tuled Theophili juurest?» päris Nerses Majaen.

Kuni Oscar vaatas segaduses apteekri poole, mõistis Nerses Majaen äkki, mispärast oli too oma mälestusi tahtnud maha müüa.

«Kuid ma pean siiski oma mälestustest lahti saama ... Mul pole sellest pääsu... Need mälestused on mulle nüüd üksnes raskeks koormaks.»

Nähtavasti on oma isiksuse kaotamine kõige kindlam vahend ZUSUPO käest pääsemiseks. Pärast oma mälestuste müümist oleks Oscar politseile juba täiesti tabamatu. Mingil moel võiks ehk süüdistada ostjat. Aga kui peakski korda minema see

ostja üles leida, pole talle siiski kuigi lihtne süüdistust esitada. Sest et... sest et kaotanud oma individuaalsuse, säilitab müüja üksnes oma välimuse, välise vormi, aga ostja saab lisaks oma individuaalsusele veel võõragi eripära. Ja ongi kõik... üldkokkuvõttes pole enam ei de facto ega ka de iure süüdlast olemas.

Nerses Majaen tundis kõhus valu. Kurku tekkis klomp. Ning ta kummardus, et haarata laua-nurgast kinni.

118

«Mis Theophil?» kuulis ta Oscari häält otsekui paksu seina tagant tulevat. «Aa-aa, see koloniaalkaupluse omanik? ...» Oscar kõneles kuidagi väga naljakalt, helid, mida häälepaelad tekitasid, kord segunesid üksteisega, kord järgnesid üksteisele, kord sündisid hoopis sobimatus kohas. «Ei, Nerses ... Ei. Eile õhtul sain ma tagasi kogu oma kaotatud raha ... Jaa... Sain tagasi... Noh, kas võtame paar pokaali «Legendaarset Maad»?»

Nerses suutis hädavaevu alla suruda teda vaevavat iiveldust. Teadvus pani ta ette uue küsimuse. Kui Oscar on oma mälestused, oma mälu juba maha müünud, kuidas ta siis mäletab veel apteeki ja selle peremeest? Kuidas sai ta siis veel mäletada, et nad olid möödunud ööl kahekesi baaris «Legendaarset Maad» joonud?

«Siin müüakse ainult puuviljamahlu,» ütles apteeker. «Aga kuidas võisid sa praegu veel raha tagasi saada?»

«Kuidas? ...» Oscar võttis apteekri õlgade ümbert kinni. «Sennonilt.»

Nerses Majaen hõõrus peopesaga oma laupa.

«Ta ju armastas nalja teha ... Aga mina lõin temas kahtlema. Lollpea ... Seda ütlen ma enda kohta ... See oli ju naljamisi sõlmitud kokkulepe, kuid...» Ja Oscar vangutas pead. «Kuid see oli mäng, tõeline mäng... Ja nüüd võin ma täiel häälel üle Willancki kuulutada, et ainsad tõelised mängumehed — need oleme meie: mina ja Sennon. Willanck ei näe enam kunagi selliseid mängureid ... Mitte kunagi. Me oleme tõelised inimesed, Nerses, tõelised. Meie mängime elamuste, tundmuste pärast... Nüüd, nüüd neid pole enam, nad on kadunud ... Inimesed tegid kõik selleks, et neid hävitada,., et hävitada

119

iga elamus... Ja tapsid. Jah, Nerses, neil läks see tõepoolest korda. Aga elamusteta elu — see on lihtsalt enesepettus.»

Nerses Majaen vabastas oma õla võõrast käest ning nihutas tooli Oscarist kaugemale.

«Aga kus siis Sennon on?» Küsimus kõlas tobedalt. «Ma tahaksin teada, kuidas sai ta raha tagastada, kui ta ise on ju surnud? .. .»

«Surnud? .. .» Oscar kummardus üle laua ja sirutas kaela välja. «Ei... Ta ei ole surnud, Nerses . . .»

Apteekri laup kattus külma higiga.

«Eile oli ta surnud,» jätkas Oscar. «Ma tahan öelda, et minu jaoks ta suri täpselt keskpäeval, kui kell oli viimase paugu löönud. Kuid ma eksisin. Nüüd ta juba enam surnud ei ole. Ja meie oleme ainsad õiged mängurid. Kas sa tõesti kahtled selles ikka veel? . . .»

«Mina?...» pobises Nerses Majaen ja pühkis salvrätiga oma higist nägu.

«Ei!... Ma ei usu, et ta tapeti!» karjatas Oscar ning nii mõnedki pöördusid naaberlauda-dest vaatama meest, kes tegi valju häält, lootes midagi närvekõditavat näha. Kuid nad pidid sedamaid pettuma, sest nägid ainult ühte kõige tavalisemat purjus inimest, kes laua peal püherdas.

«Sa võid seda uskuda või mitte uskuda,»

ohkas Majaen, «kuid sellest ei muutu enam midagi.»

«Nerses, ma tahaksin sind punšiga kostitada.»

«Mismoodi ikkagi said sa oma raha tagasi?»

«Mismoodi? õigemini küll, kust kohast? Panga osakonnast. «Capella», esimene korrus, hall ..

120
Tol hommikul, kui läksime lahku, otsustasin veel veidi mööda linna hulkuda...» Oscar suutis end hädavaevu laualt üles upitada ja toetas nüüd küünarnukid lauaäärele, et veidigi oma iseseisvust näidata. «Kas sa oled kunagi koidu-ajal jalutanud? Kõik ümberringi on mingis salapärases sinises vines. Majad ja puud, tänavad ja need üksikud harvad vastutulijad. Mulle näis ... Õigemini tahaksin ma öelda . . . Olin veendunud, et kõik ümberringi paistis lausa läbi...»

«Nõnda, sa läksid jalutama,» meenutas talle Nerses Majaen.

«Ja ma ei oleks veel niipea hotelli läinudki, kui mind poleks hakanud uni vaevama. Ma polnud juba terve ööpäev maganud, olin hommikust järgmise hommikuni üksnes purjutanud ... suurest rõõmust... Sellest, et maailmas leidub siiski ka selliseid inimesi nagu Sennon. Tavaliselt on inimesed valmistanud mulle üksnes meelehärmi. . . Aga kui keegi on äkki otsustanud mind rõõmustada, siis sel puhul kohe lihtsalt peab natuke võtma. Võtma nõnda, et süda rinnas laulaks.»

«Nõnda, sa läksid hotelli, sest sind hakkas uni vaevama,» püüdis Nerses Majaen juttu jälle õigesse rööpasse juhtida.

«Kohtasin pangaametnikku ... Ta teretas lahkelt ja pilgutas vandeseltslaslikult silma. «Melastr, mul on teie nimele kakskümmend tuhat.» Minu nimele! Haarasin sellel röövlil kraest kinni. Mulle ei meeldi, kui heidetakse lamedat nalja. Ükskord Ramsesel . . . kohtasin ma orbitaalhotellis ... noh, kuidas neid nüüd nimetataksegi... ah soo, kohtasin tumma, kes oli saabunud Lolylansilt, ei, mitte tumma, aga

121
sihukest, kes räägib küll, kuigi tal pole häält ning ta ei tee suudki lahti...»

«Nõnda, pangaametnik ütles sulle, et sinu nimele on kantud kakskümmend tuhat?»

«Minu nimelel... Ma ei oodanud, et Sennon võiks nii teravmeelselt käituda. Kui ta poleks mõrvatud, nuputaksime ilmtingimata välja uue raha tagastamise viisi...»

«Sennon oli kandnud raha panga kaudu sinu nimele?»

«Millest ma siis sulle kogu aeg räägin? ... Meie oleme Willanckil ainsad ...»

«Lähme üles... Sest muidu jääd sa viimaks otse siiasamasse laua taha magama.»

«Laua taha?» Oscar proovis, kas ta ikka küllalt kindlalt hoiab lauast kinni, ja veendunud, et kõik on korras, kuulutas: «Ma ju istun küll sirgelt?»

«Istud, istud!»

«Kuule, las ma teen sulle punši välja!»

«Mõni teine kord.» Nerses Majaen tõusis püsti. Ka Oscar püüdis tõusta, kuid lõi seda-maid jalgel vankuma. «Mõni teine kord,» kordas Nerses Majaen, võttis tal kaenla alt kinni ja talutas ta söögituppa. «Nesthor, aita mul ta üles kanda.»

Nesthor vangutas kaastundlikult pead.

«Las magab,» ütles ta. «Pärast võib talle anda reibastavaid tablette.» Ta aitas Oscari diivanile tõsta. «Selle väetikese oleks pidanud kohe koju saatma.»

«Väetike?» nuuksatas Oscar. «Niimoodi kutsus mind ema.»

«Ta pole võimeline tegema isegi kahte sammu,» lausus Majaen.

«Pole midagi. .. küll politsei aitab.» Nesthor

122
silmitses põlglikult diivanil lamavat lõtva keha. «Kas jäi juba magama?»

«Ta pole kaks ööd maganud ... Püüdis politsei eest pakku pugeda.»

Nesthor pühkis käed käterätikusse puhtaks ja läks saali tagasi.

«Mis, kas ma jäin tukkuma?»

Nerses Majaen avas silmad ja vaatas diivani poole. Oscar oli juba ärganud.

«Tuleb välja, et ma jäin tukkuma.»

«Noh, kuidas sa ennast tunned?» päris Nerses.

Oscar vangutas pead. «Kas valutab?»

Oscar sättis pihu laubale, otsekui tahaks ta kontrollida, kas pea ikka tõepoolest lõhub valutada.
Nerses Majaen puistas klaasi tableti, segas veidi ja ulatas siis klaasi Oscarile. «Võta, see aitab.»
«Suur tänu,» Oscar jõi vastikust tundes hapukat piimjat vedelikku, heitis siis endalt villase teki ja tõusis. «Kas ma magasin kaua?»
«Ei tea. Ma ise magasin ka. Nii, istudes,» vastas Nerses Majaen.
«Hm ...» mõmises Oscar tuimalt.
«Kas sa tahtsid midagi öelda?»
Oscar sügas hoolega kuklatagust.
«Egas kedagi...» Ta vaikis hetke, otsekui otsides vajalikke sõnu. «Kas mind keegi ei küsinud?»
«Kes?»
«Ütleme... Üks Ursula-nimeline naine,» sõnas Oscar ja silmitses apteekrit küsivalt.
«Kaks päeva tagasi . . .»
123
«Kaks päeva tagasi!...» ahastas Oscar. «Kaks päeva tagasi mõtlesin ma, et kõik on lõp-penud. Peale mälestuste müümise ei leidnud ma muud paremat väljapääsu. Kas Ursula pole tõepoolest enam siin käinud?»
«Kas te leppisite kokku, et kohtute minu apteegis?» päris Nerses Majaen.
«Seda küll,» tunnistas Oscar.
«Jah, ta oli mõrvapäeval tõesti minu juures ... Isegi ööbis siin.»
Oscar silmitses hetke Nerses Majaeni kohmetult. Siis läksid ta silmad suureks ning ta hakkas itsitama.
«Mida sa naerad?»
Naer sarnanes karjetega, Oscari nägu tõmbus punaseks, mööda põski hakkasid pisarad veerema.
«Ma kohtusin ka eile Ursulaga,» jätkas Nerses Majaen.
«Kohtusid! Uuh! . . .» Oscar oli lausa lämbumas naeru kätte. «Tuleb välja, et sel ajal, kui Linda Lour baaris tema kohta andmeid päris, magas tema rahumeeli siin sinu juures?»
«Ja arvan, et magas õige rahulikku und.»
Oscar tõmbas hinge tagasi.
«Nii et sa varjasid teda enda juures. Aga kas sa teadsid ka seda, et teda otsitakse?»
«Ta ütles mulle seda, hoiatas mind.»
«Jah, ja meie otsustasime juba igavesti Wil-lanckilt lahkuda,» ohkas ta, «ja alustada uut elu mõnel uuel planeedil .. .» Oscar nuuskas häälekalt nina. «Raha eest, mis ma pidin oma mälestuste müügist saama, kavatsesin ma saata ta nii kaugele kui vähegi võimalik sellest meeletust planeedist. Nii oli minu tahtmine.»
«Aga kas tema polnud põrmugi vastu?»
124
«Ta lausa unistas sellest. Sõita, sõita ainult ära .. .» «Kuid üksnes sinuga.»
«Seda muidugi... Mu meelest oleks ta kaasa võtnud ka minu, kuigi tõelisest Oscarist oleks järel olnud üksnes see...» Ning ta silmitses oma keha mingil imelikul pilgul. «... See ümbris ja muud ei midagi. Me oleksime võinud endale maja ehitada, saada lapsi. Ja ta oleks rääkinud mulle, see tähendab, mitte mulle, vaid sellele tühjale kotile, millest on välja imetud kõik mälestused, tõelisest Oscarist.» Oscari hääl katkes. «Nüüd on kõik muutunud,» rahustas ta ennast. «Võime kas või praegu kohe teele asuda. Eks ole ju tõsi? Aga ma olen sinu ees suur võlglane, Nerses.»
«Mis sa nüüd ...»

«Ara sa vaidle midagi mulle vastu . . . Jõin ennast täis kui siga, otsisin Ursulat, aga mul ei tulnud pähegi see, et sina võiksid teda oma katuse all varjata. Kui teda peaks äkki ZUSUPO otsima hakkama, lendab kõik jälle uperkuuti. Kas sa saad sellest aru?»

«Ma ei saa ainult ühest asjast aru,» sõnas Nerses Majaen, «ja nimelt sellest, miks otsib teda taga politsei?»

«Kas sa siis seda ei tea? Kõik ikka selle Sen-noni pärast.»

«Sa pead silmas seda, et ta . . .»

«Jah,» ütles Oscar. «Kahjuks on see nõnda. Mul pole mõtet seda sinu eest varjata.»

«Või nõnda!»

«Ma ei saa endale andeks anda, et rääkisin talle sellest raha mahamängimisest.»

«Kellele? Ursulale?»

125

«Jah. Oleksin pidanud ennast vaos hoidma kõigest viis või kümme minutit... Ma teadsin küll, et ta on kergesti süttiv, kuid kes võis arvata, et ta sihukese asjaga võib hakkama saada. Kuigi teisest küljest võib tedagi mõista: igaüks pole ju võimeline võtma oma unistuste hukku külmavereliselt. Igapäevaseid ebameeldivusi on hoopis lihtsam üle elada .. . Aga mis puutub illusioonidesse! ... Siin on juba hoopis raskem ennast talitseda. Eks ole ju? Lausa hämmastav. Eks ole ju?» «Arvatavasti.»

«Ei, kindlasti kohe. Võin tuua hulga näiteid selle kohta. Võtame kas või viimase juhuse, mis toimus otse minu enese silme all. Benetic-til . . .»

«Sa tahad öelda, et Ursula ...»

«Jah... Keskpäeval ma mõistsin, et minuga on sandid lood ning ma läksin Ursula poole. Sest see asi ei puudutanud mitte üksnes mind, vaid ka teda.»

«Ja Sennon Jubbesi uksest mööda minnes mõtlesite ümber?» märkis Nerses Majaen.

«Ma olen uhke olemisega inimene,» kordas Oscar. «Mäng on mäng. Kuid praegu, jah, just praegu heidan ma endale ette, et ei astunud Sennoni juurde sisse.»

«Miks siis?»

«Siis poleks juhtunud kõike seda. Sest minu hale väljanägemine oleks teda kindlasti liigutanud. Kuid ma olen ka kindel, et ta poleks poole sõnagagi maininud seda, mis mind pangas ootab ...»

«Selle võimaluse jätsin ma hoopis kahe silma vahele,» arutles Nerses Majaen kuuldavalt. «Ja seda võimalust ei saa mitte mingil moel eitada.»

«Mida nimelt?»

126

«Ei midagi, ei midagi ... Nõndaks, sa laksid Ursula juurde ...»

«Ta märkas otsemaid, et ma olen miskipärast tujust ära. Ma püüdsin endale kindlaks jääda ja mitte sõnagi lausuda, kuid ta oskas minust siiski kõik välja pinnida. Ja kas ma võisingi üldse teisiti käituda?»

«Ma ei tea.»

«Vannun sulle, et see oleks olnud kohutavalt raske. Ja tema kangekaelsus ning visadus saidki võidu.»

«Ühesõnaga, sa rääkisid talle kõik ära.»

Oscar lõi silmad maha.

«Ega mul olnudki midagi eriti rääkida. Ütlesin talle: «Mängisin kogu oma varanduse maha. Aga keskpäev on juba ammuilma möödas.» Ja siis ma järsku nägin, kuidas ta vajus põlvili ja jäigi nõnda otse põrandale istuma. Kuidas ta kattis näo kätega. Temagi elas kõike seda üle, millest ma juba olen rääkinud. Ma püüdsin teda jalule aidata, kuid ei suutnud. «Oscar, mida me nüüd peale hakkame?» Vastasin talle, et tulin just seda asja temaga arutama. «Oota natuke... Ma lähen vaatan, mida Sennon teeb.» ütles ja tormas uksest välja.»

«Ta ei võtnud mitte midagi endaga kaasa?»

«Mida tal oli võtta?» päris Oscar arusaamatuses.

Nerses Majaen vaatas mehele pettunult otsa.

«Mispärast ta äkki otsustas Sennoni juurde minna? Kas sa ei küsinud seda ta käest?»

«See on vana lugu... Oleksin ma teadnud, et seal midagi niisugust juhtub, oleksin ilm-tingimata vahele astunud. Parem, kui Sennon oleks minu leidnud Ursula juurest. Midagi niisugust oleks aastaid tagasi vaat et juhtunud ja

127

me oleksime oma ettevaatamatuse pärast peaaegu vahele jäänud. Siis olime veel kogenematud, pealegi oli Sennon plaanitsenud Willanckilt ära sõita. Pärast seda vahejuhtumit hakkas Ursula alati ise tema juures käima, et teada saada, kas mees teda äkki ei vaja.»

«Või kohe nõnda!»

Oscar muigas.

«Me otsekui varastasime Sennonilt onne. Tundsin ennast alati süüdlasena. Ja sellepärast jätsin ma tõrkumata talle võimaluse selles asjas esimene olla. Ja mu südametunnistus oli justkui puhas. Ja mis siis sellest, et me olime Wil-lanckil? Mispärast ei võiks siin armastada? Sa ütle mulle, on see siin keelatud?»

«Miks see nööp sul lahti ei tule, Sabel?» — «Rebi ta siis eest! Julgemini, julgemini, Ner-ses!»

«Ei,» vastas Nerses Majaen otsaesiselt higi pühkides. «See pole keelatud.»

«Natukese aja pärast tuli Ursula tagasi. Ma polnud teda veel kunagi nii kahvatuna näinud.»

«Mida ta tagasi tulles sulle ütles? On sul see meeles?»

«Ta hakkas mind keelitama, et jätaksime kõik kus kurat ja sõidaksime aega viitmata siit ära. Aga sa ei kuula üle ju sugugi halvemini kui Linda!»

«On see siis sinu arvates ülekuulamine?» sün-gestus Nerses Majaen. «See lugu huvitab mind üliväga. Mina pole süüdi, et otsustasite kokku saada just nimelt minu apteegis. Ja teie pärast pole ma juba kaks päeva tundigi tööd teinud. Olen endast täiesti väljas.»

«Mul ei tulnud sel hetkel midagi paremat pähe,» sõnas Oscar suures ähmis.

128

«Juhtub .. . Ursula keelitas sind Willanckilt lahkuma.»

«Ma ei saanud naeru tagasi hoida .. . Lootusetus ja meeletus olukorras hakkan ma ikka äkki naerma... Närvid veavad alt. Ja ma ütlesin talle: «Kuidas me saame siit ära sõita! Ma ju ütlesin sulle, et olen kogu oma raha maha mänginud.» Siis tormas ta minu kallale. «Mis sa seisad nagu soolasammas?» Raputas mind õlgadest: «Veel on aega, kuni korrapidaja pole märganud, et Sennon on tapetud!» Ja alles siis ma taipasin, mis oli juhtunud. Leppisime kokku kohtuda apteegis Suure Peni tänavas. Nõudsin, et ta jalamaid lahkuks «Capellast». Kui ta oli ära läinud, keerasin ma ukse lukku ja võtsin külma dušši. Tahtsin mõtteid koguda. Ning siis tuligi mul pähe müüa oma mälestused maha.»

«Ja kui politsei su ukse taga koputas, kas sa siis toepoolest ei kuulnud seda?» «Ei kuulnud.»

Nerses Majaen tõusis püsti ja läks Oscari juurde.

«Ajame siin küll omavahel kenasti juttu, aga mina mõtlen kogu aeg hoopis millestki muust,» ütles ta.

«Millest siis?» päris Oscar pilku tõstmata. «Oled sa ikka kindel, et Sennoni tappis ...» «Kindel.»

«Aga kuidas ta võis teda küll tappa?» küsis Nerses Majaen kähku ning tegi järsu sammu ettepoole.

Oscar pööras pead ja sõnas iga sõna aeglaselt välja öeldes: «Ta tulistas minu püstolist.»

129

Nerses Majaen hoidis kurku tõusnud oiet hädavaevu tagasi.

Oscar võttis oma põuetaskust revolvri ning ulatas selle Nerses Majaenile.

«Näed, siin on graveeritud kaks O-tähte. See tähendab: Oscar Oscar.»

«Kuidas see relv Ursula kätte sattus? Kas sa ise andsid talle?»

«Ei... Ma isegi ei tea ... Ma ainult oletan.»

«Sinu oletused pole praegu tähtsad. Tähtis on see, et relv kuulub sulle, ja kui mõrva pani toime Ursula, mis on väheusutav, siis kes võib vanduda, et ta ei läinud Sennoni juurde juba varem valmismõeldud plaani täitma, mille väljatöötamises on kindlasti ka sinul oma osa mängida. Loogilisem oleks isegi arvata, et selle plaani mõtlesid sina üksinda välja. Ja olgu öeldud, et see plaan polnud sugugi halvasti välja mõeldud. Kuid ka kõige paremini väljamõeldud plaanidel on oma hellad kohad. Võtame kas või lihtlabase juhuse. Selles loos mängis juhuse osa korruse korrapidaja. Aga kõige tõenäolisem on, et sa enne Ursula juurde minekut õiendasid ise Sennoniga arved. Ja väga tõenäoline on ka see, et too revolver olekski jäänud Sennoni tuppa, kui Ursulal poleks sisseharjunud kommet käia iga päev Sennoni poolt läbi ning tema tahtmistest teadust saada. Jääb ainult loota, et sa kuulaksid oma südametunnistuse häält ning tunnistaksid süü ilusasti üles. Tunnistaksid üles, missugune kahest variandist on see tõeline.»

Oscar vaatas Nerses Majaenile otsa, pilgus lapselik uudishimu.

«Sa pead üles tunnistama,» lausus Nerses Majaen, saades äkki vihaseks tolle tobedalt

130

naeratava Oscari peale. «Saa ometi aru! Sest tüdruk on juba ZUSUPO küüsis ... Ursula võeti kinni selsamal ajal, kui meie sinuga lobisesime baaris tolle veetleva Lindaga.»

Oscari nägu tõmbus halliks.

«Kui teda ... ei... pea, Nerses,» ütles ta, võttis oma rahatasku välja ning hakkas sealt midagi palavikuliselt otsima. Lõpuks ulatas ta Nerses Majaenile hoolikalt neljaks kokku murtud paberilehe. «Mul pole midagi üles tunnistada ... Loe... Kui ma ei eksi, siis juhtus see kaks aastat tagasi, näe, siin on isegi kuupäev, ükskord palus Sennon minult ootamatult relva laenuks. Tundsin loomulikult kohemaid huvi, milleks see ... «On ta sul helisummutajaga?» — «Jah,» vastasin mina. «Aga misjaoks sul seda vaja läheb?» — «Lihtsalt niisama,» vastas tema. «Ma tahaksin ka lihtsalt niisama relva kanda. Las ta jääb minu kätte. Sa võiksid ju midagi paremat, kaasaegsemat osta,» ütlesin. Aga siis tegi ta mulle selgeks, et Willanckil on teistsugused seadused, et relva pole sugugi lihtne osta, aga Lethele ei sõida tema veel niipea. Ta vormistas kõik seaduslikult... Näe, siin on politsei õiend selle kohta, et ma olen relva temale üle andnud.»

«Pane paber ära,» ütles Nerses Majaen. Oscar murdis paberi uuesti hoolikalt neljaks kokku.

«Tavaliselt pani Sennon õhtul relva voodisse või öölambi kõrvale. Minu meelest kartis ta kedagi... Võib-olla mind?... Kuid miks pidi ta mind kartma? Nii kui Ursula revolvrit märkas, tärkas tal nähtavasti otsekohe mõte mehele kätte maksta. Mitte minu eest... Aga enda eest. Sest pole ju lihtne endale tunnistada, et

132

kõik on uperkuuti käinud ... Ma olen valmis süü enda peale võtma. Sest selleks pole vaja midagi erilist.»

«Väga võimalik,» lausus Nerses Majaen umbusklikult.

Oscar võttis oma tõendi uuesti taskust välja ja hakkas seda oma peente sõrmede vahel puruks rebima.

«Milleks sa seda teed?» päris Nerses Majaen jahmunult.

Oscar korjas paberitükid hoolikalt peopesale kokku ning puhus neile kõigest jõust.

«Anna mulle andeks,» ütles ta, «sinu vanamehel tuleb koristades tükk aega vaeva näha, aga ... Nüüd võin ma kasutada sinu teist ettepanekut. Linda Lour kardab nii hirmsal kombel näidata välja oma nõrkust ning naiselikku intuitsiooni, et usub rõõmuga kõike, mida ma talle räägin. Seda enam, kui ma süütõendina panen ta ette selle revolvri.»

Nerses Majaeni huultelt kostis oie.

«Willanck pole mulle veel täielikku surmahoopi andnud.»

«Oled sa kindel, et Ursula on selle üle õnnelik?»

«Peamine on, et ma ise jääksin endaga rahule... Elus armastatakse ainult üks kord. Kas sa oled kunagi armastanud?»

«Olen.»

«Siis sa peaksid mind mõistma ... Ja kui sul midagi selle vastu pole, siis ma ööbiksin meeleldi sinu pool.»

«Jää siia, Nesthor!»

Vanamees pöördus ümber.

«Ära seisa nõnda. Istu ometi!»

133

Nerses Majaen kõndis närviliselt mööda tuba: raamaturiiulite juurest tumeda akna juurde ja jälle tagasi. Hetkeks heitis ta pilgu Nersesile, kes oli tugitooli vajunud ning meenutas heldimusega neid paiku, kust kord olid ta rännu-retked alanud, paiku, mida ühtekokku kutsuti Maaks. See paljudele üpris võõras sõna äratas temas mingeid helli tundeid ning hetkiti kujutas ta isegi õige selgelt enda kõrval neid inimesi, neid tema eelkäijaid, kellest olid talle jäänud veel ainult magusad mälestused.

Nesthori jaoks oli kõik nõnda selge, et ta ei pidanud vajalikuks seda isegi enam seletama hakata. Ta oli juba ammuilma leppinud sellega, et elab Zugastri süsteemi suuruselt neljandal planeedil Willanckil, elab ühe tavalise turismi-linna Suure Peni tänava tillukeses apteegimajas.

«Kas Oscar jäi magama?» «Jah.»

Nerses avas laual lebava vutlari.

«Kas sa oled mu flööti näinud?»

Nesthor ei lausunud ainsatki sõna.

Ja Nerses käis käega hellalt üle pilli läikivate nöpsikute.

«Kas sulle ei meeldi miski, Nesthor?»

«On juba hilja, varsti koidab ... Kas sa oled otsustanud tänasegi öö üleval olla?»

«Ära pahanda ...» Nerses Majaen astus akna juurde, peatas pilgu helkivatel pilvedel, mis olid mööda taevast otsekui hooletult laiali pillutud. «Minu flööt mängib kõigest ühte eriainust viisi. Ja teda saab vaid üks kord mängida. Kas sa oled kunagi varem kuulnud sellisest kummalisest flöödist?»

«Tähtede all pole midagi uut.»

134

«Huvitav, mis viis see sihuke võiks olla?»

«Kõige lihtlabaseni,» vastas Nesthor, «kõige lihtlabaseni.»

«Minu meelest sa eksid.»

«Ja just sellepärast sa seda viisi ei kuulagi. See on alati nõnda olnud.»

«Sinu ärritatus võib ühest küljest isegi põhjendatud olla. Kui niimoodi edasi läheb, tuleb meil apteek varsti kinni panna.»

«Ja selle asemel avada pansionaat, õigemini, varjupaik neile, kelle teed saatuse tahtel ristuvad ZUSUPO omadega,» pahandas Nesthor. «Vaatan, et see tüdruk ei anna sulle põrmugi rahu.»

Nerses Majaen ohkas.

«On see saladus?»

«Ei,» vastas Nerses. «Mul pole sinu eest midagi varjata ... Asi on ainult selles, et kõik pole sugugi nii lihtne, nagu esialgu võib paista. Ursula ja Oscar on inimesed, keda Willanck ei suuda hukutada.»

«Willanck on kõvemaidki, tugevamaidki inimesi hukutanud...»

«Kuid neid mitte. Nad sattusid täiesti juhuslikult sellesse närusesse loosse. Ja kui üks neist sai kurjategijaks, siis ainult sellepärast, et ta ei tahtnud saada Willancki ohvriks ... Neid tuleb aidata. Kellelgi pole nendega pistmist, mitte kedagi ei liiguta karvavõrdki see, et nad teineteist armastavad. Ennemini vastupidi, see kutsub ülejäänuis esile muigeid ja pilkeid. Kuid just nende päralt on tulevik.»

«Kui sind praegu isa kuuleks ... Ta teadis, et niisugune päev saab sul kindlasti kunagi olema.»

«Missugune päev?»

«Sinu esivanemad ei tunnistanud seda pikendatud

135

noorusaega, ei suutnud aru saada selle mõttest.»

«Mis mõttest?»

«Sellest oma elu kinnikülmutamisest... Hoida tagasi põlvkondade kiiret vaheldumist, külmutada kinni progress ainuüksi sellepärast, et see progress toob paljudele vaid ebameeldivusi. Aga mis progressi saab olla tardunud, üksluises elus? ... Sinu isa oli kindel, et ei eksi sinus... Ma ei mõista küll, kuidas sa äkki ärkasid oma meeldivast, lodevaks muutvast unest, kuid ma olen sinu üle rõõmus... Olen mõelnud palju selle üle, miks Maalt lahkunud inimesed ei ole suutnud säilitada kõike seda, mida nende eelkäijad aastasadade ja aastatuhandete vältel olid loonud ja kalliks pidanud .. .»

«Ja sa mäletad Maad? ...»

«Mäletan? ... Ma tahaksin mäletada üksnes Maad ega tahaks iial vahetada oma olemust, oma nägu mingi kunstliku, mingi maski vastu. Ma ei taha aastatuhandeid kiratsedes ühelt tähelt teisele rännata ega olla teie iidse soo mäluks, vaid oma õigel ajal kaduda sellest maailmast ja saada üheks oma esiisade põrmuga, mullaga.»

Tume aken oli märkamatult värvi muutnud. Nüüd särasid seal võidu kahe päikese kiired. Klaas muutus sinakaks, aga juba õige pea kumasid sellest läbi peaaegu kõik värvid, mida sellel planeedil võis kohata.

Nerses Majaen võttis flöödi vutlarist välja.

«Kui ma praegu vajutan sellele nöpsikule, siis me, Nesthor, kuuleme imekaunist meloodiat.: Ja saame vastused kõikidele meid vaevanud küsimustele.»

«Võib-olla,» vastas Nesthor. «Kuid milleks

136

me peaksime kulutama ära selle haruldase meloodia? Võib-olla läheb teda vaja kunagi hiljem, mõnel hoopis raskel hetkel.»

«Raskemat olukorda ei oska ma lihtsalt enam endale ette kujutada.» Nerses Majaen tõstis flöödi huulte juurde ja libistas sõrme üle nöp-siku, mis pidi määrama selle erilise viisijupi saatuse. «Kuidas see küll nõnda on, et üks kõige tavalisem nupuke võib saada saatuslikuks, võib määrata terve inimsaatuse?»

«Inimesed on ise tahtnud, et see nõnda oleks.»

«Ja seal ka? ... Nerses osutas flöödiga kusagile ülespoole, justkui peaks seal kandis asuma juba ammu legendiks muutunud Maa. «Kuidas oli seal, kui oli vaja langetada otsus, öelda, keda kahest uskuda?»

«Ja see ongi see sinu kõige raskem olukord? ...»

«Kas sa arvad siis teisiti, arvad, et on lihtne, kui sa ei tea, keda uskuda?»

«Igasuguse tühja asja pärast ei tasuks siiski nupule vajutada. Usu lihtsalt mõlemat. Usu, ilma et sa peaksid sundima ennast valikut tegema. Ja vaata, mismoodi siis asi laheneb.»

Nesthor astus Nersesi juurde, võttis tal flöödi käest ning pistis selle vutlarisse. Ja et kindlam oleks, keeras isegi vutlari lukku.

«Ma lähen alla,» ütles ta seejärel. «Retsepti-kuhi aina kasvab. On ju tipptund. Kas sa heidad magama või valmistad endale midagi eineks?»

«Püüan siiski magama jääda.»

«Peaksin sel puhul soovima head ööd, aga kuidas sa seda soovid, kui hommik on juba käes!»

«Head ööd, Nesthor!»

VIIES PEATÜKK

«Eine kahele,» tellis Nerses Majaen ettekandjalt.

Ta oli klubis täiesti üksipäini.

Ka perenaist ennast polnud näha, sest pärastlõunal astus siia vaid mõni üksik haruharva sisse. Kuid Nerses Majaenile see meeldis, et ta on üksipäini ning et Sabeli pole kohal.

Veetlev Linda Lour ei olnud talle ära öelnud ning valis «ülimalt tähtsa» jutuajamise tarvis selle klubi; talle ei võinud muidugi pähegi tulla, et Nerses Majaenil on mõjuvad põhjused Sabe-list eemale hoida.

Nerses Majaen istus oma tavalisel kohal akna all, aeg lausa venis, ta ristas käed rinnale ja jättis silmad vaid veidi poikvele. Nerses Majaen püüdis oma kujutlusis taastada neid sündmusi, mis olemasolevate faktide põhjal ei tekitanud enam mingisuguseid kahtlusi.

«Nerses!...»

Tuttav hääl ajas ta segadusse. Apteeker tõmbus kähku sirgu ning jäi klubi perenaist silmitsema.

«Asjatult kõhklesin,» mõtles ta. Sabel oli ikka endine.
«Tere, Sabel!»
Klubi perenaine laskis pilgul üle ruumi käia, veendus, et ümberringi pole hingelistki, ning
138

võttis Nerses Majaeni põsed oma pihkude vahele ja suudles teda himuralt.
«Miks ma küll vältisin sind, Sabel?»
«Kas tahad süüa?»
Nerses noogutas tummalt.
«Täna toon ma sulle hüääniprae ...»
«Ma ei einesta üksipäini,» vastas Nerses. «Ja pealegi ma esitasin juba oma tellimuse... Ära mine minu juurest...»
«Noh, kui sa pole üksinda ...» Sabel embas tema õlgu. «Mis on juhtunud? ... Paistab, et sa pole täna öösel sõba silmalegi saanud. Oled nii kahvatu .. .»
«Ma ei maganud tõepoolest.»
«Miks siis?»
«Alguses ei saanud, sest otsisin vastust ühele hirmus tähtsale küsimusele, aga pärast... polnud enam aega, sest leidsin selle vastuse alles koiduajal.»
«Kellega sa siis einestad?» päris Sabel tooniga, mis apteekrit meeldivalt üllatas. «Ei taha mulle öelda?»
«See on saladus!» viivitas Nerses Majaen vastusega.
Ettekandja kattis aegamisi ja hoolikalt lauda. Kui ta ära läks, sõnas Nerses Majaen:
«Oled sa kunagi mõelnud selle üle, kui vajalik on inimestesse uskuda?»
«Kas sa usud, kas sa usaldad mind?»
«Sind?»
«Ja sa ei öelnud mulle, keda ootad.» «Lindat.»
«Seda ma arvasingi.»
«Lubasin teda aidata.» Nerses Majaen märkas, et uurija oli saali astunud. «Ära mõtle sellest midagi, mitte midagi muud.»
139
Linda Lour laskis silmadel üle saali libiseda. Märganud apteekrit akna all istumas, ta naeratas ja tervitas kerge sõrmeliigutusega.
«Kas ma segan?» päris Sabel.
«Arvatavasti, aga kui sa tahad ...» Nerses Majaenile ei võinud pähegi tulla, et Sabeli küsimus ning tema põiklev vastus jäävad teda kummitama veel aastaid, et Sabel läheb ära, oskuslikult varjatud rahulolematus hinges, läheb ära, pea uhkelt seljas, ja et tema hüüab talle kiiruga järele: «Sea end igaks juhuks valmis, võib-olla tuleb meil sinuga siit farmi sõita ...»
Muuseas, see lubadus hakkab iga kord isemoodi kõlama. Ja harva, mil ta jääb üksnes lubaduseks.
Sabel ja Linda kohtusid saali keskel. Viimane tervitas vaevumärgatava peanoogutusega klubi perenaist ning suundus siis kiirel sammul otsejoones Nerses Majaeni juurde.
«Kas te kutsusite mind väikesele einele, melastr?»
«Vestlusele, melastra ... Kuid ma olen kindel, et te pole täna veel ivagi hamba alla saa-nud.»
«Olete ülimalt läbinägelik.» Linda Lour seadis ennast istuma ning vaatas apteekrile otsa. «Nõndaks? ...»
Nerses Majaen valas klaasidesse mahla.
«On teil kiire?»
«Loodan, et meie jutuajamine ei kesta kauem kui eine.»

«Niisiis, ma lubasin juurdlusel abiks olla.»
«Huvitav,» ütles Linda Lour silmi vidutades. «Kui see ainult liiga hilja poleks.»
«Kas teil läks korda Ursula keelepaelad lahti harutada?» päris Nerses Majaen ärevalt.
140
Naine vaikis veidi jä Vastas alles' pärast pausi:
«Ei... Tema kangekaelsus jääb meile kauaks meelde ja paneb tagantjärelegi imestama.»
«Nii et ma pole siis oma abiga hiljaks jäänud,» ohkas Nerses Majaen kergendatult.
Linda Lour jättis vastuse võlgu.
«Melastra, ma tean, kuidas Sennon Jubbes tapeti.»
Nerses Majaen kehitas arusaamatuses õlgu, sest Linda Lour jõi mahlaklaasi põhjani ning hakkas rahulikult ja mõtlikult sööma, just nagu ei kuulekski ta apteekri juttu.
«Ursula ja Oscar kavatsesid juba ammu Wil-lanckilt ära sõita, seada ennast sisse mõnel rahulikumal planeedil, perekonna luua ...»
Linda Lour muigas irooniliselt.
«Kuid te kuulake edasi,» jätkas Nerses.
«Kas ma tõesti katkestasin teid?»
Nerses Majaen hakkas noaotsaga salvrätikule mingeid ainult talle mõistetavaid jooni vedama.
Ettekandja astus ligi ja serveeris neile eine.
«Miks te vait jäite?» päris uurija. «Te tahtsite öelda, et Sennoni ei tapnud mitte Ursula, vaid Oscar?»
«Ei... Oscari arvates on mõrtsukas Ursula, aga Ursula arvab, et Sennon Jubbesi tappis just nimelt Oscar.»
«Miks ta siis vaikis?»
«Tal olid omad kaalutlused. Teile tundub naljakana, et Willanckil on inimesi, kes on võimelised teineteist armastama ... kes tahaksid koos elada? Ursula peab elu Oscarita mõttetuks.»
«Täiesti võimalik.»
Nerses Majaen vaatas imestunult Linda otsa,
141
«Baaris pidasite seda miskipärast ebatõepäraseks.»
Linda Lour lükkas tühja taldriku kõrvale. «Kas kohvi ka joome?»
«Aga muidugi, muidugi joome ka kohvi,» lausus Nerses Majaen ärritatult. «Teil jäigi relv leidmata. Aga mina leidsin selle üles. See osutus Oscari revolvriks, mille ta kaks aastat tagasi oli seaduslikult vormistatuna Sennonile andnud.»
«Te tahate siis öelda, et Oscaril oli vastav õiend?»
Nerses Majaen nägi järsku enda ees peeni närvilisi sõrmi, mis rebisid puruks selle õiendi, ning vaadanud Linda Lourile otse silma sisse, lausus:
«Jah. Tal on see... Aga Sennon palus relva endale sellepärast, et kartis kedagi, ja ta hoidis seda kogu aeg magamistoas laua peal... Nagu me teame, olid tal selleks ka kaaluvad põhjused.»
«Keda ta kartis?»
«Iseennast,» vastas Nerses Majaen. «Miks te ei söö?»
Apteeker vaatas etteheitvalt uurijat, kuid tõmbas siiski taldriku endale lähemale.
«Et jõuda niisugusele järeldusele, peame teadma lihtsat tõsiasja: me ei tohi valida ühte kahest, aga oletama, et mõlemad rääkisid tõtt.»
«Kas Ursula hakkas siis rääkima?»
«Õnneks küll... Kui ma olin otsustanud neid mõlemat uskuda, pakkus järeldus ennast lausa iseenesest: Sennoni tappis . . .» Nerses vaikis hetke, püüdes jagu saada kartusest rääkida teatraalsel toonil. «Jah, Sennoni tappis Sennon ise.»
«Te tahate siis öelda, et see oli enesetapp?»

142
«Jah.»
«Aga põhjus?»
«Ma ei tea seda. Tean ainult ühte, et relva omandades nõudis ta Oscarilt kõikide formaalsuste täitmist, mis sellisel puhul on vajalikud. Miks? ... Ja tean ka veel, et päev enne seda, kui ta oli juba lõplikult otsustanud eluga arved klaarida, kandis ta delikaatselt, soovimata iseenda poolt väljamõeldud mängureegleid rikkuda, panka Oscari nimele kogu võidetud summa. «Capella» administraator kinnitab, et kõik need aastad oli Sennon Jubbes miskipärast ärevana ringi käinud. Enesetapu-päeval, kui ta administraatoriga hüvasti jättis, oli ta öelnud: «Jääge jumalaga, melastr Daniel! Nähtavasti on see meie viimane kokkusaamine.» Te ei pööranud administraatori tunnistusele mingit tähelepanu ja ta pole asjata teie peale pahane. Kui oleksite ta lõpuni kuulanud, oleksite teada saanud veel sedagi, et lifti astudes oli Sennon Jubbes kuulutanud: «Enam ma siia tagasi ei tule. Kindlasti ei tule ma siia enam tagasi.»»
Toodi kohv.
«Olete teinud üsna väärtusliku uurimistöö,» märkis Linda Lour pilklikult. «Voib-olla peaksite elukutset vahetama? Kuid ma ju hoiatasin teid, et see teie uurimistöö võib osutuda hilinenuks. Täna hommikul lõpetati juurdlus. Ja tõtt öeldes just sellepärast ongi mul praegu aega siin teiega kokku saada.»
«Te katkestasite uurimise?»
«Täna öösel saime vastuse oma järelepärimisele. Lethe planeedi Sonthi linna linnavalitsus väljendas pahameelt niisuguse ebatäpse küsimuse pärast. Ja hoiatas, et ühe naistepesu-
143
vabriku direktor Sennon Jubbes on sunnitud ZUSÜPO kohtusse andma kuulujuttude pärast, mida viimane tema kohta kosmoses levitab.»
Kohviklaas pidi Nerses Majaeni sõrmede vahelt põrandale pudenema. Aga ta kogus ennast kohemaid, klaas jäi kätte, üksnes paar piiska loksus lauale.
«Te ütlete siis... Sennon ähvardab kohtuga? ... Nähtavasti istuvad Sonthi linnavalitsuses naljahambad koos.»
«Nad saatsid meile igati usaldusväärsed dokumendid ja meil pole mingit alust neisse mitte uskuda, meil pole alust mitte uskuda ka seda, et praegusel minutil kaugel Lethel Sonthi linnas istub Jubbes oma laua taga ning teeb oma igapäevast peadirektoritööd. Ehk selgemalt öeldes,» Linda Lour naeratas, «Sennon Jubbes on elus. Teda pole keegi tapnud. Ei Ursula, Oscar ega ka tema ise, nagu te siin mulle mõne hetke eest püüdsite selgeks teha.»
«Aga laip, mis magamistoast leiti? ... Aga tunnistajad? ...»
«Milline laip? ... Kui meil on olemas niisugused dokumendid, nagu meil praegu on, siis pole mingit laipa olemas, teda lihtsalt ei saa olemas olla.»
«Te peate silmas ...»
«Ja üldse, unustage see, et «Capellas» on mõrv toime pandud.» «Ja seda ütlete teie?!»
«Annan teile võimaluse tutvuda Sonthi linnavalitsuse vastusega . . . See on usaldatav tõend. Ja teie, melastr Majaen, võite isiklikult veenduda, et Sennon Jubbes on elus ja terve ning et kõik, mis siin mõne päeva eest juhtus,
114
on kõige tavalisem silmapete, miraaž ... Mida kõike ei juhtu selles suures maailmas!...»
Nerses Majaen raputas energiliselt pead.
«Aga kui mõrva pole olnud, siis me loomulikult katkestasime juurdluse,» lisas Linda Lour naerma puhkedes.
«Pidage!... Aga Ursula? Tähendab, ta võib Oscariga lõpuks ometi Willanckilt ära sõita?»
«Ei,» vastas Linda Lour pead raputades, «Ursula ei või enam kusagile sõita.»

«Sennon Jubbes on elus... Tähendab, keegi pole teda tapnud ... Teie kahtlustasite Ursulat... Kuid tema ei tapnud ju, sest Sennon . .. sooritas enesetapu... Mida ma räägin?» Nerses Majaen tundis, et on enesega lõplikult sassis. «Sennon ei tapnud ennast, sest ta on elus ja ähvardab kuulujuttude pärast teid kohtusse kaevata ... Tähendab, Ursula ...»

«Te ei saanud minust õigesti aru,» ütles Linda Lour salvrätikuga suud pühkides. «Asi on nimelt selles, et Ursula ei saa ära sõita, sest täna öösel poos ta enda kambris üles. Tema tüüpi naised ei ütle iialgi elust lahti.. . Kuid nüüd on mulle selge, miks Ursula ...»

Alaliste Elanike Klubi lõi kõikuma ... Võnked jalge all tugevnesid ... Aina kiiremini ja kiiremini hakkasid apteekri ümber tiirlema toolid, lauad, aknad; ka Linda Lour oleks otsekui vurr-kann liikuma läinud, põrand ja lagi vahetasid välgukiirusel kohad.

Läbi selle meeletu möllu kuulis Nerses Majaen kusagilt kaugelt, väga kaugelt Linda Louri häält.

«Ka seda juhtub, melastr ... Kuid sellele ei tasu pöörata erilist tähelepanu ... Muuseas, kõik läks nii, nagu arvasin: meie jutuajamine

145

kestis täpselt nii kaua kui einegi.. . Loomulikult teadsin ma juba ette, et te ei suuda meile millegagi abiks olla, kuid kõigele vaatamata oli teiega meeldiv kohtuda ... Te vist kavatsesite klubi perenaisega farmi sõita? Oleks mul aega, tuleksin teiega meeleldi kaasa ...»

«Ursulab karjatas Nerses Majaen. «Ursu-la-a-a!...»

Saali vaikuses kostsid üksnes läheneva ettekandja rutakad sammud.

II. KUIDAS SIND ÄRA TUNDA

LETHE. Tchitchilla tähtkujus (vt. sektor 138 G) asuv ainus planeet. Keskmine kaugus Tchitchillast 5,7 astronoomilist ühikut. Orbi-taalliikumise keskmine kiirus 39,95 km/sek. ... Teeb tiiru ümber oma telje 32 tunni 3 minuti ja 11,4 sekundiga. Planeet avastati 4986. aastal Marouyam Meddusthi poolt. Kui 5566. aastal algas planeedi asustamine, katsid asukad planeedi kaasavõetud taimedega. Viiesajanda aastatuhande seitsmesajandatel aastatel ilmus astronoomilistele kaartidele esmakordselt Lethe nimi, mis tekitas astronautides tükk aega segadust, sest alles 7124. a. nimetati Hall Kõrb ametlikult Letheks. Antiikmütoloogias märgib Lethe ühte allmaailma jõgesid, mille vett juues unustasid surnute hinged möödunu.

Lowell, A. Täielik galaktikateatmik.

76. kd. (317. täiendatud väljaanne),

ESIMENE PEATÜKK

Benedict, 9827. a.

«Melastr!»

Nerses Majaen jäi silmitsema kõrvalistmel platsi võtnud kõhnavõitu meest, kelle ninajuurele kokkujooksnud kulmudega nägu meenutas vana teatrimaski.

«Melastr, te, kas te ...» Traagiline mask näitas näpuga allapoole ja hakkas miskipärast hingeldama. «Kas te ... kas te olete kohalik?»

«Ei.»

«Tänan teid,» vastas mask ja ristas käed rinnale.

Siin, vastuvõturuumis, olid koos kõik orbitaaljaamast Lethele saabunud reisijad. Inimesed ootasid. Suurem osa oli siiski juba kannatamatuks muutunud ja ootasid kärsitult, millal kostab hauatagune hääl, et järgmist istujat välja kutsuda. Ja see järgmine tormas ülepeakaela pruuni ukse poole, mis kindlate ajavahemike järel iseenesest avanes

ning, neelanud endasse mõne inimese, jälle niisama vaikselt sulgus, jättes kõik ülejäänud süngevõitu või siis rõõmsasse ootusse.
Kui saalis tuhmilt vastukajav hääl oli järjekordse õnneseene välja kutsunud, pöördus naa-bertoolil istuv mees uuesti Nerses Majaeni poole:
149
«Melastr.. .»
«Mis on?»
«Kas te tulite üksinda?»
«Ei.»
«Tänan teid.»
Nende vastas akna taga lõid sätendama pikaks veninud kirjatähed, mille ereroheline värv rikkus siin ruumis valitsevat tagasihoitud ärevustunnet:
SONTH
«Melastr ...»
Väljas lõi uuesti tulikirjas särama SONTH ning Nerses Majaen silmitses selle valgusel mõttessevajunud maskinägu.
«Kui te lähete linna,» lausus too ja osutas peanõksuga pruuni värvi ukse poole, «kui see muidugi peaks teil korda minema... kas ma võin siis jääda lootma, et kohtume veel kord? ...»
«Kui see on hädavajalik.»
«Tänan teid.»
Nerses Majaen püüdis igavledes saalisviibijaid klassifitseerima hakata. «Melastr...»
ütleme näiteks muretud ning rahulikud? Aga see pole ju mitte päris nõnda.
«Melastr, see on isegi väga-väga hädavajalik.»
Kannatamatud ja kärsitud? Aga seegi pole ju mitte päris nõnda.
«Homme või siis ülehomme jään ma teid ootama...»
Meeltheitvad ja enesekindlad? Just nõnda. Nerses Majaen naeratas rahulolevalt ning vaatas uuesti oma naabri poole, keda nähtavasti võis ühtaegu pidada nii esimest kui teist masti
160
meheks. Just tema see oligi, kes oma melanhoolse optimismiga juhtis apteekri õigele teeotsale.
«Muigate ilmaasjata, melastr,» jätkas traagiline mask kibestunult. «See on tõepoolest hädavajalik ... Lethe tarvis. Kuid võib juhtuda, et ma ei tunne teid enam ära ... Ega te sellepärast ometi solvu? ...»
Nerses Majaen oleks tahtnud eitavalt vastata, kuid taipas samas, et sellele järgneb mehe lühike «tänan teid» ning väga pikk ja raskemeelne vaikimine.
«Aga võib-olla tunnen teid teis siiski ära,» jätkas kurb mees. «See oleks igatahes suurepärane ... Ma annan teile õige ühe kirja.» Ning ta võttis oma rinnataskust väikese metallplaadi. «Nõndaks, mul on siis teile selline palve ... Kui ma teid ära tunnen, andke mulle see kiri tagasi. Aga vastasel korral... Mehe nägu muutus veel kurvemaks. «Tahan öelda, et kui ma teid ära ei tunne, otsige üles mu poeg Gushar ... Muuseas, kas te olete perekonnainimene? ...»
Nerses Majaen nõkutas ebamääraselt pead.
«Aga mis mul sellest, küsisin seda lihtsalt niisama, jutu jätkuks... Minul on kaks last. Gushar on juba täismees. Aga minu tütar Bianka peaks praegu vist kaheksateistkümnene, ei üheksateistkümnene olema... Ei mäleta isegi enam täpselt...» oigas ta siis valuliselt. «Pole juba ammu olnud Kahvatu Armunu tänaval. Muuseas, seal ma elangi. Kuid palun teid, ärge küsige, miks meie tänavat just nõnda kutsutakse, ma ei oska sellele niikuinii vastata. Maja number seitse ... Ärge ainult pahandage, kui ma teid seal juhuslikult ära ei tunne, ärge solvuge ja ärge püüdke mulle meelde tuletada, et
151

kohtusime teiega linna vastuvõturuumis. Vastasel korral satute minu pärast üpris ebameeldivasse olukorda... Te lihtsalt vabandage ning püüdke minu selja taga, salaja Gushariga kohtuda. Või siis Biankaga. Kas te sõitsite siia alatiseks?»
«Ei, üksnes ühe pisitillukese asja pärast ja õige lühikeseks ajaks.»
«Tänan teid,» järgnes sellele kohe käbe vastus ning mees jäi sedamaid vait, vaadates kartlikult enda ümber.
Vastuvõturuumis kõlas jälle hauatagune hääl, kutsudes seekord Baab Gasparit.
Traagiline mask sai elu sisse. Lootust ja ahastust väljendavad silmad peatusid hetkeks Nerses Majaenil ning uurisid teda tähelepanelikult. Siis tõusis mees püsti.
«See olen mina,» ütles ta. «Kui teil õnnestub linna pääseda, peatuge ilmtingimata hotellis, mille nimi on «Kollane Hüään». Kas jäi meelde?»
«Jäi.»
«Tänan teid,» vastas Baab Gaspar ja kadus pruuni ukse taha. SONTH SONTH
Tähed lõid kollaselt kiiskama. Nerses Majaen tundis ennast äkki väga üksikuna.
«Nesthor!» hõikas ta üle kogu saali. «Kuhu sa kadusid, Nesthor?»
Kõik vaatasid meelepaha ja põlgusega tema poole, sest see habemik noormees käitus kuidagi väga vabalt, üllatavalt vabalt, mida nende eneste kohta küll öelda ei saanud.
152
«Teie nimed?»
«Nerses Majaen.»
«Nesthor.»
«Kust te meile saabusite?»
«Rodgerilt.»
«Iseenesestki mõista. Aga kust te ise pärit olete?»
«Willanckilt.»
Punast mütsi kandev mees tõstis lõpuks pilgu. Tema väikesed terased silmad puurisid saabu-nuid kahtlustavalt. Ta kummardus uuesti kausta kohale ning sedamaid järgnes ka kohe küsimus:
«Saabumise eesmärk?»
Saabumise eesmärk? ... Nerses Majaen pühkis pihuga laubale tekkinud higipiisad ära ja ohkas sügavalt. Huvitav, kas ta võiks vastata küsimusele nõnda, et ei paistaks meelehaigena. Mis parata, nad olid võtnud selle reisi ette, et tutvuda mehega, kes oli kaks kuud tagasi ühes Willancki võõrastemajas elu enesetapuga lõpetanud. Ta ei pidanud seda vastust mõistlikuks ning vaatas abitult Nesthori poole.
«Saabumise eesmärk,» kordas punast mütsi kandev mees juba rangemalt.
«Lihtsalt niisama,» vastas Nesthor.
«Eriala?»
«Kas minu oma või?»
«Kuidas nii, et lihtsalt niisama?» jõudis vastuse mõte lõpuks ametnikuni. «Lihtsalt niisama ei tehta midagi.»
«Juhtub siiski ka seda,» lausus Nesthor sundimatult.
«Mina olen apteeker,» vastas Nerses Majaen kähku, püüdes ignoreerida küsimust, kas lihtsalt
153
niisama tehakse ikka midagi või mitte. «Aga tema on minu abiline.»
«Ärge ajage mind segi,» katkestas väikeste silmade omanik teda ärritatult. «Ärge ajage segi... Nii et kas lihtsalt niisama muidumees voi apteeker?»
«Ikka apteeker.»
«Kas see või teine. Valige, mis teile endale paremini meeldib,» vastas Nesthor. «Meile on see päris ükskõik.»
Leht kaustas krabises vaikselt. Ja punast mütsi kandev mees märkis rahulolevalt:

«Loomulikult on apteeker etem ... Ilmaasjata hullutasite mind.» Siis tõusis ta püsti ja lausus pidulikult: «Minge paremale ning väljuge peaukse kaudu. Sonth Lethe planeedil tervitab teid.»

«Tänan teid,» vastas Nerses Majaen ja ruttas Nesthorile järele.

Kui nad peauksest väljusid, nägid nad enda ees suurt avarat jaamaesist väljakut.

«Ma ei saanud mitte kui millestki aru,» ütles Nesthor.

«Kas lähme jalgsi või kuidas?» päris Nerses Majaen.

Nesthor ei vastanud.

Ja siis nad kõndisid juba mööda võõra linna tänavaid.

Nerses Majaen heitis pilgu taevasse ja imestas muutuste üle, mis Tchitchillal olid sündinud. Nähtavasti olid need muutused omased kõikidele tähtedele.

Paar päeva tagasi, kui nende astrolaev oli ennast kõverruumist lahti rebinud ning kosmos oli piduliku ja soliidsena neid ümbritsenud, jah, just siis oli Tchitchilla paistnud oma ainsa sirbikujulise

154

planeediga mingi odava valgevasest kettana kogu selles kalliskividena säravas maailmas. Kuid nüüd oli toas kõik muutunud ja Tchitchillast, sellestsamast Tchitchillast oli saanud soliidne kullakarva päike, mida ümbritsesid õrnad pilvetombud, ning see Tchitchilla jagas suuremeelselt soojust ja valgust oma ainsale pisitillukesele planeedile.

«Aga miks siis vastuvõturuumis oli öö?» päris Nerses Majaen.

Nesthor ei vastanud jälle.

«Ja ometi on nad üksikud, Nesthor,» ütles Nerses Majaen.

«Kes?»

«Tchitchilla ja Lethe. Nad on olemas üksnes teineteise tarvis, kuid nad mõlemad on hirmus üksi... abitud, kuid õnnelikud.»

«Nagu meiegi,» ütles Nesthor. «Kus me peatume?»

««Kollases Hüäänis». Seda hotelli soovitas mulle Baab Gaspar, mees, kellega ma tutvusin Sonthi vastuvõturuumis.»

«Kollaseid hüääne pole olemas.»

«Hotelli puhul pole sel mingit tähtsust.»

«Kas see on lähedal?»

«Pole aimugi,» vastas Nerses Majaen, vaikis hetke ja lisas siis: «Baab Gaspar kutsus mind enda poole, kuid avaldas miskipärast kahtlust, kas ta mind enam ära tunneb.»

Tchitchilla oli seniidis ja linnas polnud ainustki varju.

Nerses Majaen sulges hetkeks silmad ning meenutas ererohelisi tähti SONTH, SONTH, mis kippusid mõni aeg tagasi harmoonilist ootusärevust rikkuma.

Miks küll, mõtles ta. Kus? Ja kuidas?

155

Siis tegi ta uuesti silmad lahti, sest kuulis kellukeste helinat.

Nendele tuli vastu sädelevates rõivastes mees, kelle kuuekäistel, püksikäänistel ja mütsiäärel rippusid väikesed kellukesed. Too helisev mees peatus iga teekäija juures, sosistas tollele midagi kiiruga kõrva sisse ning ruttas siis edasi. Nerses Majaen aeglustas tahtmatult sammu.

«Sonthi saabus apteeker Nerses Majaen oma abilisega,» ütles helisev mees. Märgates nende hämmeldust, kordas ta öeldut veel kord, nüüd juba kõvemini. «Sonthi saabus apteeker Nerses Majaen oma abilisega.»

«Meie need olemegi, melastr,» ütles Nerses Majaen.

Kellukesed vaikisid.

«Kas te ei ütleks parem, kus teil siin asub hotell «Kollane Hüään»?» jätkas Nerses Majaen hetke pärast.

Kellukesi täistipitud mees vaatas ehmunult uustulnukaile otsa.

«Sonthi saabus . ..»

«Melastr, seda võite kuulutada kellelegi teisele. Aga meil oleks praegu vaja leida hotelli «Kollane Hüään».»
«Minge otse... Kuni tänava lõpuni välja... Sonthi saabus apteeker Nerses Majaen . oma abilisega,» ütles kellukesi täistipitud me_es, kes oli märganud mingeid naisi. Sissesõitnuile enam vähimatki tähelepanu pööramata, läks ta otsejoones edasi.
Nerses Majaen ja Nesthor läksid tänava lõpuni, seisatasid hetke madalukese kahekorruselise maja ees, mille fassaadil ilutses omaenese saba söөv suur kollane hüään, ning hakkasid siis aeglaselt trepist üles astuma.
156
Majja sisenedes oli Nerses Majaenil otsus juba küps:
«Veel täna külastan ma Baab Gasparit.»
«Aga mina lähen Sennon Jubbesi poole,» lisas Nesthor.
Vestibüülis astus nende juurde veel üks kellukesi täisriputatud mees ja ütles peaaegu sosinal:
«Sonthi saabus apteeker Nerses Majaen koos oma abilisega.»
*
Klaaskabiinis istus naine ning naeris kellelegi vähimatki tähelepanu pööramata.
Mõne aja pärast naer vaibus, naine ohkas kergendatult, tõusis, astus tänavale ja jäi hajameelselt ringi vahtima, otsekui ei suudaks ta otsustada, kuhupoole minna.
Tema pilk libises üle Nerses Majaeni, kes seisis veidi eemal ja silmitses «Kollast Hüääni». Teise korruse aknal nägi Nerses Nesthorit, viipas talle ning hakkas siis pikal sammul edasi minema. Tchitchilla oli juba loojumas, puude kroonides sahistas õhtune jahe tuuleke, mis võis iga hetk jõudu juurde saada.
Nerses Majaen sundis end väevõimuga mööda minema klaaskabiinidest, kus inimesed naersid ennastunustavalt, lõbusalt ja vabalt. Ta ei suutnud nende kabiinide tähendusest aru saada. Majaen seisatas küllalt kaugel järgmisest kabiinist, otsis silmadega mõnda teekäijat, et küsida, kus asub Kahvatu Armunu tänav.
Aga juba hetke pärast sai talle selgeks, et Sonthi tänaval pole kuigi lihtne kohata viisakat ja vastutulelikku inimest. «Vabandage, melastr,» pöördus ta lõpuks ühe mööduja poole.
See jäi Nerses Majaenile juhmilt otsa vaatama.
157
«Mul on Kahvatu Armunu tänavat vaja leida,» ütles apteeker käsi laiutades.
Peatatu ei liikunud paigast ja vaikis.
«Käest kadunud,» kordas Majaen segaduses, «see võib tunduda teile ju naljakana ...»
«Ei, ei.»
«Ma olen selles linnas esmakordselt... Alles täna saabusin ... ja ...»
«Selge, selge . .. Olete uustulnuk ...»
Võõras jõllitas talle juhmilt otsa ning Nerses Majaen mõtles juba, et praegu poleks paha veidi naerda, naerda päris põhjuseta. Talle näis, et naerust ei peeta siin lugu mitte üksnes nendes veidrates kabiinides.
«Kas see polegi siis naljakas, et ma olen ära eksinud?» Apteekri suust tuli kuuldavale mingi naljakas luksumine. «Ja näete, ma ei oska mitte kuidagi seda pagana tänavat üles leida.»
Võõras sattus sellest veel enam segadusse.
«Minge sellele skväärile,» hakkas ta lõpuks rääkima ja vaatas ise hirmunult enda ümber, «minge skväärile, keerake seal vasemale ... Seal see Kahvatu Armunu tänav ongi.»
Nerses Majaen püüdis üle võõra õla näha skvääri, kuid ei näinud seal midagi.
«See on küllalt kaugel,» jätkas võõras, «väsite tublisti ära.»
«Pole viga,» vastas Nerses Majaen. «Ma olen siia sõitnud kaugelt planeedilt, palju kaugemalt kui see tänav.»

«Soo, soo ... Te olete siis kaugelt tulnud. Mul on ... mul on tegelikult kaunis kiire ...»
«Te kujutage vaid ette,» jätkas Nerses Majaen ja võttis võõral sõbralikult käe alt kinni. «Minu reisitee oli selline: Willanckilt sõitsin Ramse-sile, sealt Kesksektorisse. Kesksektorist
158
ääremaile — Cimalile ja Wolfile... Seejärel veel edasi, Rodgerile... Ma ei teadnudki, et Lethe peab sidet ainult Rodgeriga.»
«Mul on aeg... Muidu jään ma hiljaks...»
Oli näha, et tal pole kusagile kiiret. Nerses Majaen mõtles, et kui ta veel kord naerma puhkeb, siis võidab ta ilmtingimata mehe poolehoiu.
«Kõverruumist väljalennul oli mul tegu, kuidas aega surnuks lüüa, ning ma mõtisklesin Galaktika selle osa ehituse üle... Ma küsisin endalt, milleks me sõidame ringi, kui oleks võimalik hoopis sirgem tee valida. Läbi Kesksek-tori, ilma et me peaksime veel aega viitma Ramsesi, Wolfi ja Rodgeri kosmodroomidel . . . Kas pole nii?»
«Mul on kiire, melastr.»
«Ega te juhuslikult ei tunne Baab Casparit?»
«Küsige seda kelleltki teiselt, melastr.»
«On teine selline kõhn ja hirmus kurb mees.»
«Ei... ta on äärmiselt elurõõmus inimene.»
«Tuleb välja, et te tunnete teda?»
Võõras ei vastanud midagi. Ta vaatas ainult ärevalt enda ümber. Kuigi Nerses Majaen oli ta käe juba ammu lahti lasknud, ei kippunud ta miskipärast minema, vaid uuris mõtlikul pilgul kõnniteepragusid, kust ajasid end välja tillukesed rohelised rohulibled. Ta astus kogemata ühele liblekesele ja ehmus ise ka. Kuid kui ta jala rohuliblelt ära võttis, ajas see ennast aegamisi uuesti kikki, otsekui heites väljakutse kõikidele taldadele, kes hakkavad teda tallama mitte üksnes täna, aga ka homme, ülehomme, alati...
«Mis parata,» ohkas Nerses Majaen, «kuigi teil pole kusagile kiiret, ei taha te ometi minuga
159
juttu puhuda. Mida te kardate?» Võõras vaikis. «Ja siiski pean ma selle Kahvatu Armunu tänava üles leidma.» Arvates, et vestlus on sellega lõppenud, vaatas võõras veel kord enda ümber ja tormas siis lähima klaaskabiini poole. Ja juba järgmisel minutil naeris ta, lausa hirnus, unustades kõik muu maailmas, andudes kogu oma olemusega meeletule naerule, mis otsis paaniliselt klaasseinte vahelt väljapääsu.
Hämarus mähkis silmapiiri juba endasse ning oranž loojak asendus otsekui märkamatult halli vinega.
Nerses Majaen suundus skvääri poole. Kahvatu Armunu tänav!
Ja ehkki Tchitchilla ei säranud enam keset taevast, paistis «K-A-H-V-A-T-U A-R-M-U-N-U» hämarusest selgesti kätte.
Ja ererohelised tähed — SONTH. Just nagu päise päeva ajal.
Ta raputas pead ja astus kiirel sammul seitsmenda maja juurde. Mudis taskus metallplaati ja vaatas kadedalt klaaskabiine, kuhu inimesed olid ennast sulgenud ning naersid, naersid ja naersid.
Kolmandal korrusel leidis ta ühelt ukselt sildi: «Baab Gaspar» ning vajutas kella-nupule.
Ta oleks justkui lähenevaid samme kuulnud, aga kui uks ükskord lahti läks, ei olnud selle taga hingelistki.
Nerses Majaen rõõmustas siiralt, kui veidi aja pärast astus ühest uksest esikusse oma vanuse kohta hästi säilinud naisterahvas.
Apteeker tegi kerge kummarduse.

«Kas ma võin näha Baab Gasparit, melastra?»
«Ootab ta teid?»
160
«Kuidas teile nüüd öelda . . . Asi on nimelt selles . . .»
«Istuge,» palus naine. «Kohe uurin välja, kas ta saab teid vastu võtta. Kuidas teid esitleda?»
«Nerses Majaen, apteeker.»
Naise kulmud kerkisid kõrgeteks kaarteks. Siis kadus ta niisama kuulmatult, kui oli ilmunudki.
Nerses Majaen otsustas jääda rahulikuks, sest kui naine valvab oma peremeest nagu truu Kerberos, siis võib tõenäoliselt oodata viisakat keeldumist.
Nerses Majaen hakkas avaras esikus ringiratast käima, püüdes aimata, mitmenda ringi järel ilmub peremees nähtavale. Ta otsustas lugeda kümneni ning siis «Kollasesse Hüääni» tagasi minna, arutada Nesthoriga läbi selle mõttetu visiidi üksikasjad, ja kui optimism pole teda selleks ajaks veel maha jätnud, otsida üles Gushar või Bianka.
Üks.
Ta seisatas hetke peegli ees, et imetleda oma habet, mis koos vuntsidega raamis ta tihedalt kokkusurutud huuli. Ta oli alles üsna hiljuti endale habeme kasvatanud ning tundis selle üle isegi mingit seletamatut uhkust.
Kaks.
Nähtavasti astub ta liiga kiiresti. Seda ütles talle too seal peeglis. Ta pilgutas oma peegelpildile vandeseltslaslikult silma, tundus, nagu hakkaks see tobe mäng talle isegi meeldima.
Kolm.
Nerses Majaen püüdis ennast silmitseda kõrvalt, võõra inimese pilguga. See oli lausa hädavajalik edaspidiseks, hoolimata sellest, kas ta kohtub Sonthis Sennon Jubbesiga või mitte. Just
161
see enesekindlus sundis teda lendama läbi tuhandete valgusaastate, et Willanckile tagasi pöördudes veetlevale Linda Lounle silma vaadates nõuda kui süüdistaja: «Sennon Jubbes pani toime enesetapu. Aga kes tappis Ursula?» Neli.
Veel kord selja taha vaadates nägi ta seal eemal seismas meest, kelle juurest oli ta taht-nud juba ammu ära minna. Seejärel hakkasid mõlemad teineteisele aeglaselt lähemale astuma, jõudsid päris vastamisi ning tegid teineteisele nägusid.
Viis.
Nerses Majaen oli tõepoolest solvunud, sest ümber pöörates ta taipas, et too teine ju ainult irvitab ta üle. Seda ei saanud kannatada. Kuid edasi astudes märkas ta, et too seal peeglis naeratab. See naeratus võttis temalt viimased relvad ning ta hakkas valjul häälel naerma.
Viis.
Ei, kuus ... No muidugi, kuus.
«Palun teid, melastr,» kuulis ta naise häält, mis oli ikka veel säilitanud oma värskuse.
Nerses Majaen pöördus veel korraks kähku peegli poole, et pilgutada oma peegelpildile silma, kuid nägi seal vaid oma profiili ning kinnivajuvat ust.
Järgmises saalis aeglustas ta tahtmatult sammu.
Naine naeratas rahulolevana Majaenile ja lasi pilgul üle saali käia.
«Oo!» sõnas Nerses Majaen. «Tuleb välja, et Baab Caspar on suur kunstihuviline ja kunsti-lundja.»
Vastuseks naine ainult noogutas ning astus edasi.
162
Et endale sellist kunstikogu soetada, pidi inimesel olema palju raha, kuid rikkus ei tahtnud selle nukrailmelise mehega kuidagi kokku sobida. Huvitav, kes see Baab Gaspar

võiks küll olla? Võib-olla üle kogu Sonthi tuntud kunstnik? Kuid kunstnikud seavad välja tavaliselt omaenese töid. Võib-olla on ta hoopis suurtööstur? Või siis rännumees? Nerses Majaenile tundus viimane oletus kõige tõenäolisemana, sest -sü.-i nendel seintel rippusid kaugete ja lähedaste planeetide kunstnike tööd. Siin oli neid Bene-dictilt ja Tospilt, Rodgerilt ja Orionilt ja isegi Lolylansilt. Tema tähelepanu köitis eriti üks planeet Mauli hävitatud põliselanike skluptuur. Kujul oleks otsekui elu sees olnud, tema värvid ja vorm muutusid ühtelugu. Keegi ei tea, kui mitmeid sadu või tuhandeid aastaid võivad mauli kujud ennast kordamata muutuda.

Nerses Majaen lisas sammule kiirust ja jõudis eesastujale järele. Ning äkki meenus talle, millise halvakspanu ja samal ajal haledusega oli ta täna hommikul sellesse traagilise ilmega mehesse suhtunud, ja tal hakkas häbi enda pärast.

Järgmine tuba oli eelmisest tunduvalt väiksem. Siin jäi naine seisma ning hakkas ebalevalt naeratades kohendama oma kerget kleiti. Nerses Majaenile ei jäänud märkamata, et naisel oli kena kujuga keha. Järsku naine punastas vaatas apteekrile silma ja ütles nähtavasti hoopiski mitte seda, mida parajasti mõtles:

«Ta ootab teid.»

Nerses Majaen laskis silmadel veel kord üle naise käia ja lükkas siis ukse lahti.

Kabinetis ootas teda juba Baab Gaspar.

«Rõõm teid näha.»

163

Traagilist maski polnud enam. Kuid see oli siiski toosama Baab Gaspar, kõhn ja väga lõbus Baab Gaspar.

«Arvasin, et on siiski parem teid kohe täna külastada, kuigi te ...»

«Palun teid,» pakkus peremees Majaenile istet. «Nii et siis Nerses Majaen?»

«Jah,» vastas apteeker, «me ei jõudnud teiega tuttavaks saada.»

Baab Gaspari naeratus oli ütlemata võluv.

«Me ei jõudnud veel paljutki,» ütles ta. «Nii et te olete siis apteeker?»

Nerses Majaen noogutas tummalt.

«Saabusite Lethele . . .»

«Nagu te juba teate, kavatsen ma mõneks ajaks siia jääda.»

«Ja loomulikult ka apteegi avada?» katkestas peremees teda vaimustatult.

«Arvasite ära,» vastas Nerses Majaen, et peremeest mitte kurvastada. «Kui te pole unustanud ...» Ta jättis lause pooleli, võttis taskust plaadi ning pani selle lauale.

«Kuidas ma sain unustada,» lausus Baab Gaspar ja hakkas viisakuse pärast seda silmitsema. «Kui te ilmusite otse minu juurde, siis võib arvata, et te pole juhuslik seikluste otsija.»

Apteeker ei mõistnud, millest õieti jutt käib, kuid ta jätkas siiski vapralt:

«Aga kas sihukesi on palju?»

«Küllalt, me oleme hakanud nende vastu isegi abinõusid tarvitusele võtma. Magusa elu otsinguil rändavad nad planeedilt planeedile.» Ta täitis klaasid. «Aga meil on vaja energilisi, tarku ja teadjaid inimesi... Niisuguseid, kelles pole veel kustunud ettevõtlikkuse säde. Selles on Lethe progressi ainus alus.»

164

Nerses Majaen püüdis enda ees istujas leida hommikuse traagilise maskiga võõra tunnusjooni. Kuid asjatult. Sellel näol polnud isegi kõige vähemat sarnasust traagilise maskiga. Baab Gaspari jutujooks viis ta vaid järelduseni, et hommikune kohtumine vastuvõturuumis oli üksnes mingi košmaarne viirastus, uni.

«Ootasime juba ammu tõelist apteekrit,» sõnas peremees klaasi sõrmede vahel keerutades, «sest need avantüristid leidsid üsna ruttu ennast pankrotis.»

«Võib-olla olen minagi samasugune nagu nemad ...»

«Täiesti võimatu!»

«Miks?»

«Sest te tulite koju. Aga kodustes tingimustes lahenevad kõik küsimused kiiresti ja vastastikuse kasusaamise alusel. Meeldiv, sõbralik atmosfäär dikteerib usalduse.» Baab Gaspar tõstis klaasi huulte juurde, kuid ei joonud tilkagi. «Mina kui linnapea ei või linnavalitsuses mitte kedagi usaldada. Kuidas sa usaldad inimesi, kes oma salasihid on peitnud ametlike kõnede ilusate sõnade taha? Meie planeet pole kuigi suur ning me tahaksime tarbetutest kosmilistest sekeldustest kõrvale jääda. Me ei taha vahele segada mitte kellegi siseasjadesse. Ja ei luba ka seda, et välismõjutused viiksid meie tuhande-aastase kultuuri väärastumiseni . . . Kas te mõistate mind?»

«Õnneks teadsin ma teie kodust aadressi,» meenutas Nerses Majaen. «Kahvatu Armunu tänav, maja number seitse... Mäletate?»

«Palun teid, melastr, ärge ainult küsige minult, miks just Kahvatu ja miks ka Armunu .. . Olen selles linnas sündinud ning kogu

165

oma elu mööda saatnud, kümme aastat olen olnud linnapea, kuid ma pole siiamaani saanud selgust, miks on meie linna tänavatel sellised kummalised nimed. Muuseas, melastr, mul ei lähe oma kodune aadress mitte kunagi meelest,» lisas Baab Gaspar leebelt naeratades.

Nerses Majaen muutus rahutuks, sirutas juba käe välja, et võtta laualt kiri, kuid mõtles siiski ümber ning haaras selle asemel hoopis klaasi kätte.

«Niisiis? ...» päris ta.

«Linnanõukogu eraldas juba mõned ruumid apteegi tarvis,» vastas Baab Gaspar, kes oli külalise küsimusest omamoodi aru saanud. «Teil on võimalik isegi valida, sest olete ju esimene, kes lõppude lõpuks vastas meie kutsele, mille saatsime maailmaruumi juba kolm aastat tagasi.»

Nerses Majaen ahmis vaikselt õhku, vaatas kahtlevalt Baab Gaspari poole ning võttis metallplaadi oma kätte.

«Nii et seda pole teile siis enam vaja?» küsis ta siiski igaks juhuks.

«Kiri? ... Ei, hoidke see enda käes. Võite isegi minema visata.» naeratas linnapea. «Kuigi teie asemel ma hoiaksin selle siiski alles, niiöelda mälestuseks. Muuseas, viimase saja aasta jooksul on see esimene kord, kus me otsustasime kutsuda endale apteekri väljastpoolt ning saatsime kirjad laiali.»

«Kas te olete ikka kindel, et saatsite selle kirja kolm aastat tagasi välja?» päris Nerses Majaen. «Püüaksin teile heameelega tõestada, et see on alles täna saadud ...»

«Melastr, ma ei unusta midagi,» märkis

166

linnapea. «Ja mis te üldse närveerite selle tühja kirja pärast!»

«Kuid ma pidin selle teile ju tagasi andma...»

«Võite ta siia jätta, kui te nii väga tahate... Tehke kuidas soovite.»

«... ärge solvuge ja ärge püüdke mulle meelde tuletada, et me kohtusime teiega linna vastuvõturuumis. Sest vastasel korral satute minu pärast üpris ebameeldivasse olukorda . . . Te lihtsalt vabandage ning püüdke minu selja taga ... kohtuda .. .»

«Vabandage,» ütles Nerses Majaen, «teil on õigus. See plaat oleks ju suurepäraseks suveniiriks, meenutamaks Lethel veedetud aastaid ...»

«Aga muidugi!» nõustus Baab Gaspar. «Kus te peatusite?»

««Kollases Hüäänis».»

«Missugune meeldiv üllatus.»

«Mulle meeldib järgida nõuandeid . ..» lausus Nerses Majaen paljutähendavalt.

«Soo, teile on siis seda isegi soovitatud! . .. Seda enam on mul meeldiv kuulda, sest «Kollane Hüään» kuulub mulle.» Nerses Majaen pistis plaadi taskusse, aga Baab Gaspar jätkas: «Teate, kolm aastat tagasi oli olukord selline, et ma oleksin oma hotelli äärepealt kinni pannud. Sest sissesõitnuid peaaegu polnudki.»

«Aga nüüd?»

«Nüüd pole vigagi, linnanõukogu abiga ...» sattus Baab Gaspar veidi segadusse. «Muuseas, linnanõukogu eraldas teie apteegi tarvis ühtteist ... Et te ei kannaks kahju ... Kas te saate minust aru?»
«Jah,» vastas Nerses Majaen. «Suur tänul ... Küllap ma olen teile juba tüütuks muutunud.»
167
«Sugugi mitte, melastr. Aga kui te just kiirustate . ..»
Apteeker tõusis.
«Teil on suurepärane kunstikogu. Linnapea naeratas.
«Ütleksin sedasama, kui seal oleks kas või seesama üksainus mauli skulptuur.»
«Ja te poleks põrmugi eksinud . . . See on mu parim eksponaat.»
«Küllap see on väga haruldane eksemplar?»
«Selle asjakese eest on mulle pakutud ... Te arvatavasti ei usuks seda, kui ma teile täpse summa nimetaksin.»
«Usuksin, melastr. Sest Kesksektoris on ju üksnes mõned mauli skulptuurid säilinud.»
«Jah, neid on tõepoolest väga vähe.»
«Vähe. Neile, kes mauli kultuuri hävitasid, näisid need kujukesed elavatena, sest nad muudavad lakkamatult oma välimust.» Märganud, kuidas linnapea nägu süngestus, jäi Nerses Majaen hetkeks mõttesse ja leidis, et peremehe nägu meenutab nüüd jälle traagilist teatrimaski. Seepärast ruttas ta lisama: «Nii vähemasti on see kirja pandud mauli käsikirjades.» Ta astus väljapääsu poole. «Millal me saame lahendada apteegi probleemi, melastr?»
«Teil tuleb vaid ruumid valida,» sõnas Baab Gaspar ning juhtis ta esikusse. «Te rõõmustasite mind väga ... Mingil arusaamatul põhjusel on kõik apteekrid meie linnast äkki ära kadunud, ja mitte üksnes meie linnast, kogu planeedilt on nad kadunud. Ning mitte keegi ei oska öelda, millal ja mispärast. Alles mõni aeg tagasi me avastasime äkki, et meie linnades pole enam ainsatki apteeki. Kuid ons see võimalik, et niisuguses linnas nagu Sonth pole apteeki?»
168
«Loomulikult on see mõeldamatu,» vastas Nerses Majaen.
«Ärge siis unustage meid,» lausus linnapea suuremeelselt. «Olete ju täiesti võõrasse keskkonda sattunud, ja kui teil peaks igav hakkama .. .»
«Tänan teid . . . Kuid mul elab siin üks tuttav, just nimelt siin Sonthis.»
«Kes, kui see muidugi pole saladus?» päris Baab Gaspar.
«Sennon Jubbes.»
«Kus te temaga kohtusite?» päris Baab Gaspar.
Linnapea selline erakordne huvi ei meeldinud Nerses Majaenile.
«See on üks vana lugu,» vastas tema. «Võiks isegi öelda, et igiammune lugu.»
Linnapea naeratas.
«Kas te tunneksite ta ära?» päris ta seejärel.
«Vaevalt küll . . .» hiilis Nerses Majaen otsesest vastusest kõrvale. «Nägemiseni.»
«Korraldan nõnda, et teie esimene kokkusaamine toimuks minu majas,» pakkus Baab Gaspar abivalmilt. «Nägemiseni, melastr. Ja tervitage oma abilist!» hõikas ta veel talle trepilegi järele, enne kui uks sulgus.
Kahvatu Armunu tänaval seisid inimesed klaaskabiinide ees järjekorras ja ootasid kannatlikult, millal ükskord jõuab kätte nende kord naerda.

Nerses Majaeni haaras mingi ebameeldiv rahutus. See oli päeva jooksul märkamatult vähehaaval temasse kogunenud, ta teadis seda täpselt.
169
Oli hilisöö. Ta istus oma teise korruse numbritoas ning püüdis leida selle rahutuse põhjust.

Tänava vastaspoolele ilmusid aeg-ajalt mõned üksikud jalakäijad, läksid tänavalaterna valgussõõri alt läbi ning sulasid siis jälle kokku kleepja kõikehaarava pimedusega.

Mälestused, mida oleks mõttetu uuesti üle elada või analüüsida, ilmusid äkki pimedusest nähtavale nii nagu need möödujad seal teisel pool tänavat, astusid valgussõõri ja kadusid uuesti.

Ärevus ning see vastik enesetunne, mida need mälestused tekitasid, meenutasid juba ammuilma juhtunut. Mida täpselt, seda ei_suutnud ta nüüd enam meenutada. Ja kui äkki loid ta silme ees põlema laialivalguvad tospi kirjas tähe-spiraalid, püüdis ta hinge kinni pidada ning mitte enam mälestustele voli anda.

Spiraalid lõid ainult hetkeks põlema ning kustusid samas. Nerses Majaen mudis väsinult oma laupa ja mõtles, et kunagi varem pole ta tundnud end nii räbalasti. Ta silmitses veel kord laternaposti õrnalt embavat meest ning tahtis juba akna juurest ära minna, kui äkki ilmusid spiraaljad tähed uuesti nähtavale, tospi kirjas tähed paistsid nüüd selgesti kätte:

RUUTKERA

Apteeker nõjatus aknalauale ning naeratas. Nüüd polnud enam raske sattuda kaugete mälestuste võimuvalda. Rahulikult, ilma tühise paanikata. Kõigepealt «RUUTKERA». Tähed, mis venisid mööda tänavat edasi:

RUUTKERA

Et neid tähti kokku lugeda, tuli joosta Kaksikute väljakult mitte Suure Jänese tänava suunas,

170

vaid mööda Kaljukitse prospekti. Tuli just nimelt joosta, et üksteisest üsna kaugel asuvad tähed sulaksid üheks sõnaks.

Willanckile tagasi jõudes tuleb ilmtingimata kontrollida, kas see tobeda nimega asutus ikka tegutseb veel, otsustas ta endamisi. Ta jooksis mõttes rnööda Kaljukitse prospekti ja'tormas koos nende mõtetega läbi kauni sisemusega maja.

Ta pingutas oma mälu. Pingutas nõnda, et toavaikusse kostis isegi «Kollase Hüääni» uksehoidja räme hääl.

«Kui koerad hakkavad laulma, vaadake, et teil ei hakkaks palav, melastr.»

«Võtame arvesse,» lubas Nerses Majaen.

. .. Õõnsused.

Suured ja väikesed.

Kaarjad ja kaldjad.

Madalate lagede ja kõrgete põrandatega.

Nerses Majaen astus esimesse õõnsusse, aga selgus, et see on juba hõivatud, kuid mees, kes lamas laual, ei pööranud sisenejale mitte mingit tähelepanu.

Nerses Majaen vaatas enda ümber, tõmbas laua all vedeleva kahejalgse tooli välja ning jäi mõtlema, kas sellele toolile tasub ikka istuda.

«Ma kuulan teid,» sõnas uksele ilmunud teenija.

«Klaasike mauli kohvi.» Teenija kadus.

Aga seina ääres laual lamav mees lausus oma vestluskaaslasele otsa vaatamata:

«Umberto. Mind tuntakse selle nime all,» ütles ta ning hõõrus oma kõrvu. «Kuid mina olen hoopis teine mees. Sest Umbertoks kutsutakse

171

minu armukese abikaasat. Äga kui teil on ebamugav sellel toolil istuda, siis võite ju püsti tõusta.»

«Miks te lamate laua peal ning hõõrute sedaviisi oma kõrvu?» päris Nerses Majaen.

«Aga kas teile meeldiks rohkem, kui ma lamaksin kõrvadel ja poleeriksin seda lauda? ... Kuulge, jätkem see parem mõneks teiseks korraks.»

Ning ta seadis ennast veel mugavamalt lauale lamama.

«Ja kuigi te tungisite minu õõnsusesse, ei hakka me ometi kaarikut ootama, kaarikut, mis on üle löödud oranži brokaadiga,» jätkas mees pärast väikest pausi.
«Mis kaarikut?» uudistas Nerses Majaen.
«Ei, paar päeva tagasi,» vastas mees.
«Kas te ei oleks nii kena ja räägiks veidi arusaadavamalt, Umberto?» pakkus Nerses Majaen.
«Umberto on minu armukese abikaasa, ja just sellepärast tunnengi ma kohutavat rahuldust oma kõrvade mudimisest,» ütles laual lamav mees. «Kui teenija ei too teile kohvi, paluge tulist jääd. Kas teil ei olegi veel palav sellest väljakannatamatust külmast?»
«Saan ma teid millegagi aidata?» uuris Nerses Majaen. «Kuigi olen tavaline apteeker, jagan ma siiski üht-teist ka haigustest.»
«Kui te prooviksite tainast sõtkuda, läheks võib-olla minulgi surmahimu üle.»
Teenija ilmus uuesti.
«Palun, melastr,» ütles ta ja asetas Nerses Majaeni põlvedele mingi mähkmetesse keeratud kompsu. «Tahaks loota, et meie kohv maitseb teile.»
172
Merses Majaen silmitses arusaamatult kompsu, seejärel lükkas tekiääre ettevaatlikult kõrvale. Sedamaid kostis ta kõrvu rinnalapse nutt.
«Mida ma temaga peaksin peale hakkama?» hüüdis ta kaugenevale teenijale järele.
Laual lamav mees pöördus apteekri poole, jättis oma kõrvad rahule, pistis käed taskusse ning tõmbas sealt püstoli välja.
«Mis te tühja pabistate,» ütles ta. «Kui tuuakse mauli kohvi, peab ilmtingimata nutma, et laps ei jooks kohvi ära.»
Ta tõstis kiirustamata püstoli ja Nerses Majaen surus lapse oma rinna ligi ning kattis kähku ta näo kinni.
«Umberto,» pobises mees edasi, «Umberto, sa oled jätis, sest minu armukese abikaasa laskis kolm päeva tagasi minu naisega jalga. Umberto, sa pead elama kättemaksu tarvis, sest surm on sind juba niigi ära tüüdanud.»
Nerses Majaen raputas pead, püüdes nõnda lahti saada nendest košmaarsetest rumalustest. Laps ta kätel hakkas veel suurema häälega nutma. Ja siis äkki tulistas Umberto endale meelekohta.
«Pagan võtaks, lasksin jälle mööda,» ütles ta ning silmitses imestunult oma püstolit. «Nähtavasti ei õpi ma seda asja mitte kunagi selgeks .. . Või prooviks veel kord?»
Ning ootamata vastust tulistas ta uuesti endale meelekohta.
Nerses Majaen nägi, kuidas mööda Umberto põske hakkas veri alla nirisema.
«On ta juba surnud?» päris sisserutanud naine.
Imik karjus kõigest kõrist.
173
Naise parem pool oli rikkalike rõivastega kaetud, vasak pool aga täiesti katmata.
«On ta surnud?» päris naine Umberto sõrmede vahelt püstolit võttes.
Nerses Majaen noogutas.
«Teda oli surm juba ammu surmani ära tüüdanud ning ta ei armastanud mind juba ammu enam,» seletas naine. «Umberto, kuni kaarik ette sõidab, oota mind surnukuuris. Ma olen kogu elu seda sinu eest varjanud, Umberto .. . Kuid nüüd pead sa seda teada saama.» Naine pöördus järsult Nerses Majaeni poote ning suunas relva-suu mehele. «Umberto!»
«Ma pole Umberto. .. Koristage see tobe püstol!» protesteeris Nerses Majaen.
«Umberto, kallis!» karjatas naine. «Kui see pole meie laps, siis tea, et naisel on parem olla noor ja ilus kui vana ja inetu .. . Vasta mulle, Umberto,» karjus naine püstolit viibutades. «Miks sa vaikid, kui sa süüdi pole.»
«Kaks korda kaks on viis,» ütles Nerses Majaen, leidmata sobivamat vastust.

«Umberto, sa siis armastad mind,» hakkas naise hääl värisema. «Umberto ...» Ta vajus toolile ja hakkas nutma . ..

Nerses Majaen hiilis ettevaatlikult õõnsusest välja, tormas vestibüüli, kus ikka veel istus oma kiilaspead sügav uksehoidja.

«Ega te juhuslikult taha mauli kohvi?» päris apteeker hingeldades.

«Ainult siis, kui see on saapas,» vastas uksehoidja.

Nerses Majaen sättis ta põlvedele mähkmeisse mässitud tillukese keha ning lipsas «Ruut-kerast» välja.

Ja kui ta jooksis mööda Kaljukitse prospekti

174

Kaksikute väljaku poole, ei imestanud ta üldse, et spiraaljad tähed moodustasid hoopis imeliku sõna: «AREKTUUR». Sest kaks korda kaks võrdus siin ju viiega.

Valgeks võõbatud kastides olid ridadesse seatud suured ja väikesed, säravad ja läbipaistvad, sinakad ja helekollased pudelid, mille peale oli mustade rasvaste tähtedega kirjutatud nende täpne sisu. Laual seisid hoidjates õrnad katseklaasid, laiad marmorkausid ootasid kannatlikult seda õndsat hetke, mil põrandal seisvatest kottidest võetud aine nende sisemust vastu hõõrdudes muutub imepeeneks tolmuks. Tumepunase sametiga kaetud seinad rahustasid üleliia närvilisi kliente; siia-sinna olid läbimõeldud hoolimatusega laiali paigutatud pehmed ümmargused metalljalgadel seisvad toolid.

Harvad möödakäijad aeglustasid apteegi ees sammu, hingasid sisse siit tulevat eriomast arstimite hõngu, piilusid salamahti sisse ja jätkasid kordagi tagasi vaatamata oma teed, otsekui ei tahaks nad endale tunnistada, et apteek neid tõepoolest huvitab.

Keskööl ilmus apteegi ette poisipõngerjas.

«Imelik, et niisugune uudis nagu apteegi avamine pole jõudnud veel poisikestes huvi äratada ja selle asemel, et seda laviinina rünnata, saadavad nad siia üksnes oma piilun,» mõtles Nerses Majaen.

Poisike vaatas kartlikult enda ümber, astus lävele, võttis ukselingist kinni ning hingas sügavalt sisse. «Kui vahvalt siin lõhnab!» Nest-hor viipas teda lähemale ning naeratas sõbralikult: «Ära karda midagi, astu aga julgelt sisse!»

175

Poiss mõõtis Nesthorit pealaest jalatallani, vilistas imestunult läbi hammaste ning tormas tuhatnelja minema.

Siis pistis läbi avatud ukse käru oma nina sisse.

«Võtke post vastu,» ütles see.

«Kohe, kohe,» torises Nesthor. «Mis pagana post see võiks veel olla?»

«Kiri,» vastas käru. «Vajutage esimesele kangile ... Nõndamoodi.»

Nesthor võttis kirjaplaadi ja hakkas seda sõrmede vahel keerutama. Aga käru veeres mööda tänavat juba edasi, kogus iga hetkega kiirust juurde ja andis aeg-ajalt signaali.

Vanamees vajutas plaadil olevale nupule ning kuulis pehmet häält ütlevat: «Taevase Faasani tänav, apteek, Nerses Majaenile. Sonthi linnapealt . . . Taevase Faasani tänav, apteek, Nerses . . .»

Ta lülitas kirja välja ning asetas selle lauale.

Seejärel vaatas ta rahutult kõrget, laeni ulatuvat kella, mis seisis toanurgas. Selle pendel mõõtis kiirustamata aega.

Mispärast Nerses küll hilineb, mõtles Nesthor.

Ja veel mõtles ta, et see oli esimene poisike, keda ta siin linnas nägi.

Ning lõpuks mõtles ta isegi selle üle, miks küll keegi ei tule nende juurde ostma ja aega veetma.

«Melastr, ma ju hoiatasin teid.»

«Ärge segage!» Nerses Majaen hingeldas õlale võetud mehe raskuse all. «Minge laiali . . . Nesthor, aita mind.»

Kahekesi kandsid nad mehe apteeki ning asetasid ta tugitooli.
176
«Vedeles tänaval,» sõnas apteeker hinge tagasi tõmmates. «Keegi ei läinud ta ligi. Aga see tüüp,» ta osutas punapäisele suurele tugevale noormehele, «ainult segas mind. Nesthor, me peame järele vaatama, mis temaga lahti on. Mulle ei meeldi tema näovärv . . .»
«Teil saab olema suuri ebameeldivusi,» kuulutas punapea kõrisõlme liikudes. «Ja minul ka.»
Nerses Majaen võttis kapist arstimitekarbi.
«Palun, ärge segage ennast Spandarati asjadesse!» haaras punapea Nerses Majaeni käsivarrest kinni. «Miks te ei lase inimesel rahulikult surra?»
Nerses Majaen püüdis punapea tugevast haardest lahti pääseda.
«Ma tean, et te olete meie linna apteeker. Ja saabusite Sonthi oma abilisega.» Punapea põsed läksid erutusest veel punasemaks. «Jätke ometi see Spandarat rahule. Kui igaüks topib oma nina asjadesse, mis temasse ei puutu, mis sellest siis sedaviisi välja tuleb? Kaos. Ja mitte keegi ei suuda enam selgeks teha, kes meist on apteeker, kes juuksur, kes tagasihoidlik kontoriametnik.»
«Ma palun teid . . .»
«Spandarat on juba nähtavasti oma arved eluga klaarimad. Kas tõesti tema surm häirib teid niivõrd, et? . . .» jätkas punapea.
Spandarat lamas tugitoolis, oli liikumatu, tema pärani silmadest tulvas külma sära ning see häiris Nerses Majaeni kõige rohkem. Ta astus mehe juurde ja tegi sellel särginööbid lahti.
Samal hetkel tormasid apteeki mehed, lükkasid Nerses Majaeni toorelt eemale. Üks neist nöö-
177
pis kiiruga Spandarati rinnaesise kinni ning jäi tigedalt Nersesile otsa vahtima.
«Mis on teil pistmist meie surnuga?» surus ta läbi hammaste ning andis kaaslastele märkide abil mingeid käsklusi.
Need voltisid surnu nagu vooditeki kokku, pistsid kasti ning sulgesid kaane.
«Ma ... ma hoiatasin teda,» pobises punapea.
Üks sissetungijaist noogutas tummalt pead ja pöördus seejärel Nersesi poole.
«Te olete kõigest apteeker. Huvitav, mille eest linnanõukogu siis teile palka maksab?» kuulutas ta kumedalt. «Kui te hakkate tänavalt üles korjama ja siia tassima kõiki, kes seal kokku varisevad ja kes järelikult kuuluvad ainult meile, võidakse linnanõukogus üsna pea tulla järeldusele, et.... te tahate oma nina pista võõrastesse asjadesse, et teile meeldib tekitada paanikat meie nii rahulikus linnas, et te olete tulnud siia halbade kavatsustega ... et te suhtute oma kohustustesse ükskõikselt.»
«Melastr,» ütles Nesthor pausi kasutades. «Võtke kaasa ka see.» Ning ta pani kasti kaanele väikese paki.
«Mis see veel on? .. .»
«Ma ei tea,» vastas Nesthor. «Kingitus. Kuid mis kingitus, seda ei oska ma teile öelda ... Linnanõukogus leiti vajaliku olevat premeerida meie esimest klienti.»
«Kuid ma pole ju mingi klient.»
«Seda muidugi . . . Teie ei ole tõesti meie klient. See kingitus kuulub Spandaratile, kes antud momendil asub juba selles kastis. Kui ta võtab nõuks ükskord sealt välja tulla ...»
«Sellest kastist ei tule ta enam mitte kunagi välja. Selles võite teie kindel olla.»
178
«Väga võimalik, melastr,» jäi Nesthor nõusse. «Kuid mis saan mina parata, kui linnanõukogu on käskinud mul premeerida esimest klienti.»
Mehed võtsid ka pakikese, heitsid Nesthorile hindava pilgu ning astusid apteegist välja. Punapea tahtis midagi öelda, lõi aga siis käega ja järgnes lahkujaile.

Kui nad olid kahekesi jäänud, asetas Nerses Majaen arstimikarbi oma kohale ning päris:

«Mis sa selle kohta ütled, vana?»

«Seal on üks kiri sinu nimele.»

«Ja muud ei midagi?»

«See on linnanõukogust,» lisas Nesthor. «Näe, seal laual.»

Nerses Majaen võttis rahulolematul ilmel kirja, vajutas nupule ja surus plaadi kõrva ligi.

«Nesthor!» hõikas ta. «Jah.»

«Kui ma ei ole lõplikult lolliks läinud ...» «Ei sa ole.»

«Kui Oscar Oscar pole võimeline eraldama elusat surnust...» «Ei ole.»

«Siis kohtun ma Baab Gaspari majas õige pea Sennon Jubbesiga!» «Kas sa näed!»

«Ruutkera,» sõnas apteeker Nerses Majaen, otsekui oleks see mõni vandesõna.

«Või kerakujuline ruut,» märkis Nesthor häirimatult. «Mis tegelikult on üks ja seesama.»

TEINE PEATÜKK

Tütarlaps astus kabiinist välja ning jäi Ner-ses Majaeni tuhmil pilgul silmitsema. Apteeker naeratas.

Kuid tüdruku pilk oli hajevil ja mõtetest täiesti tühi. Ja Nerses Majaen mõtles, et ka tema enda naeratus võib tunduda üpris tobedana. Sellepärast astus ta aegaviitmatult kabiini, istus toolile ning vaatas viisamisi tänavale, kas äkki keegi ei jälgi ta oskamatuid ning kohavaid liigutusi.

Seestpoolt oli kabiin täiesti matt, ei mingit sära nagu väljaspool. Apteeker ohkas, see ohe tähendas nähtavasti seda, et ta on täiesti leppinud olukorraga. Kaine mõistus ütles talle veel nüüdki, et kabiinis istuja võib näha tänavale, aga tänaval asujatele jääb kabiinis istuja nähtamatuks. Kuid sellel planeedil ei allunud sugugi mitte kõik kainele mõistusele ja Nerses Majaenil polnud enam jõudu vastu panna siinsetele ootamatustele. Ta seadis ennast mugavamalt istuma, silmitses enda ees asuvat nelinurka, mis vilkus nagu mõni kassisilm.

Seni polnud veel midagi naljakat juhtunud.

Kuid ta ootas kannatlikult, mõistmata samal ajal, mida see tütarlaps oli siin nii ennastunustavalt naernud.

180

«Melastr,:» sosistas mingi hääl talle.

«Jah?» vastas Nerses Majaen ja vaatas otsivalt enda ümber.

«Kas te kavatsete veel kaua sedaviisi istuda?»

«Ei,» vastas Nerses Majaen.

Siis äkki meenus talle, et ta on ka tänavale näha.

Ja et mitte jätta möödakäijaile endast tobeda inimese muljet, hakkas ta suurel häälel naerma, püüdes kõigest hingest, et ta naer oleks nii loomulik kui vähegi võimalik.

«Mis te naerate?» päris seesama hääl kartlikult.

«Kas ma tulin siis teie arvates siia kabiini nutma?» päris Nerses Majaen. «Aga mina naeran nii nagu kõik teisedki.» Ning ta hakkas uuesti itsitama. «Näete, sedaviisi . . .» Siis ta tõusis püsti.

«Kas te lähete juba ära, melastr?»

«Jah. Sest on ju veel teisigi, kes himustavad naerda.»

«Kuid ma pole teile ju veel mitte midagi jutustanud.»

«Ons see nõnda hädavajalik?» «Aga muidugi, melastr.»

«Pidage . . . Aga kes te sihuke üldse olete?» uuris Nerses Majaen ja istus uuesti pilkuva kassisilma ette.
«Ärge minge veel minema,» sosistas hääl talle kõrva.
«Ei mõtlegi,» rahustas Nerses Majaen teda.
«Pistke raha pilusse, ja ma räägin teile midagi õige naljakat,» hakkas kassisilm tungivamalt vilkuma.
Apteeker soris taskutes ja leidis raha.
181
«Kas see sobib?» ütles ta raha kassisilmale näidates.
«Ma ei tea . . . Ma ei näe ju . . . Ma ei näe kunagi oma kliente. Nähtavasti on isa teid esmakordselt naerma saatnud.»
«Isa?»
«Pole viga, mu poiss,» kõlas hääles hellust. «Sa ei oska praegu veel naerda. See tuleb sul veel väga kunstlikult välja. Ja sa ei tea ka seda, kui palju miski lugu maksab. Kui oled juba ilma näinud, läheb kõik paika, muutub loomulikuks, see aga tähendab, et ka meeldivaks. Aga seekord kuula seda, mida isa on sulle soovitanud. Noh ... Pista raha prakku. Vaatame, mida ma sulle pean jutustama.»
«Vaatame? Kuid te ei näe ju.»
«Ära pane tähele, mu poiss. Niimoodi ainult öeldakse. Kasvad veel veidi ja näed, kui palju on maailmas selliseid vastukäivusi. Inimesed räägivad asjadest, millest nad tegelikult ei tea tuhkagi. Ja neil tekib äkki illusioon, et kõik see, millest räägitakse, on tõepoolest olemas.»
Hääl vaikis.
Nerses Majaen pistis raha pilusse. Kassisilm pilkus veel mõne hetke ja uinus siis.
Seejärel kõlas kabiinis jälle võõras hääl.
«ühel mehel oli kord õige kergemeelne naine. Kuuldus temast jõudis lõpuks ka linnapea kõrvu. Ta kutsus tolle lehtsaba abikaasa enda juurde ja küsis temalt: «Kuidas sa võid küll kannatada ja armastada sihukest naist?» «Oo, melastrl» sõnas mees. «Ma ei saa ju jätta armastamata naist, keda armastavad kõik linna mehed!»»
Nerses Majaen naeratas. Lugu hakkas talle meeldima.
182
«Aga edasi?» nõudis ta.
«See on kõik,» vastas hääl ehmunult, «ütle isale, et ta sulle teinekord mõne väiksema raha annaks.»
«Mispärast?»
«Aga sellepärast, et sa oled veel väike kuulama kalleid lugusid. Sinu jaoks on nad veel arusaamatud ja ebahuvitavad.»
«Kust sa seda võtad?» protesteeris Nerses Majaen.
«Sina, mu poiss, tahad kõike enneaegu teada saada,» märkis hääl. «Ja selle otsuse langetasin ma sellepärast, et sa ei hakanud naerma.»
«Aga kas peab siis ilmtingimata naerma?»
«See on lihtsalt kasulik. See, kes ei naera, jääb alati inimeseks.»
«Rääkige siis veel midagi.»
«Su isa paistab olevat helde käega mees.»
«Midagi niisugust, mis tõmbaks mu naerust kõrverasse.»
«See maksab palju ... Kui palju raha sul on kaasas?»
«Aga kui palju selleks vaja läheb?»
«Ma ei tea,» sosistas hääl. «Sa tahad mind lihtsalt segadusse ajada oma rumalate küsimustega, väikemees.»
«Pole ma mingi väikemees,» ütles Nerses Majaen. «Ma olen apteeker. Ja jõudsin siia alles üleeile.»

«Vabandage siis,» sosistas hääl uuesti. «See on minu viga. Selle magasin ma maha. Kuid meile sõidetakse juba ammu, sõidetakse paljudest paikadest. Andke mulle andeks, melastr . . . Nägemiseni.»

Ta vaikis.

183

«Aga kes teie niisugune olete?» sosistas Nerses Majaen vandeseltslaslikult. Vastust ei järgnenud.

«Kes teie niisugune olete?» kordas Nerses Majaen valjemini.

Kassisilm lõi ehmunult vilkuma ja seda nähes ei suutnud Nerses Majaen enam tõepoolest naeru tagasi hoida.

«Oleme teiega naabrid,» lisas ta läbi naeru. «Minu apteek on siinsamas lähedal otse üle tee. Ja ükskord tahan ma ilmtingimata kuulata ära ka teie kõige kallima naljaloo.»

«Olime alles üsna värsked tuttavad, kuigi mängulaua taga kohtusime juba mitmendat korda,» oli Oscar siis öelnud ja näidanud apteekrile ainsat fotot, mis tal Sennonist oli. See oli tehtud «Capella» vestibüülis. Sennoni nägu oli selline, mis miskipärast jäi otsemaid meelde. Jah, mõtles Nerses Majaen siis endamisi, harva tuleb ette selliseid väljendusrikkaid silmi.

Sennoni enesekindlasse ning avalasse pilku oli pugenud siiski mingi varjatud nukrus. Taltsutamatu himu lõbustuste järele ning mingi mure segunesid selles pilgus: keegi Ursula, kelle rindu katsid tospi poppmustrid, ja mingi teos-tumatu unistus kauge, kättesaamatu elu järele.

Missugused võiksid olla ta silmad praegu, mõtles Nerses Majaen ja raputas pead, püüdes rumalaid mõtteid endast eemale peletada.

Praegust polnud ju tegelikult olemas.

Oli ainult möödunu.

Ja selles möödunus oli Willanckil aset leidnud

184

tragöödia. Vangikongis ülespoonud tüdruk. Enesetapuga lõpetanud Sennon Jubbes, kes Linda Louri käe läbi oli ellu ärganud, otsekui oleks Sonthi linnavalitsusest saabunud telegramm mingi imeeliksiir.

Ta astus üles juba tuttavast Kahvatu Armunu tänava maja trepist ja sai alles siin lahti kõikidest loogikavastastest mõtetest, mis puudutasid eelseisvat kohtumist Sennon Jubbesiga. Nüüd astus ta juba üsna enesekindlalt Baab Gaspari eramusse, veendumaks, et siniste, lausa läbipaistvate silmadega meest, kes lõpetas oma elu Willanckil ühes võõrastemajas, ei ole olemas üheski Galaktika nurgas ning et teda ei saa ellu äratada mitte ükski ametlik paber.

Esikus heitis ta korraks pilgu peeglisse ja kehitas ükskõikselt õlgu.

Nerses Majaen lootis jälle näha perenaist, kuid teda ootas hoopis üks noor olevus.

«Tere, Bianka,» tervitas apteeker teda.

Tüdruk astus mehele lähemale, vaatas uudishimulikult apteekri pealaest jalatallani üle, tegi isegi ringi ümber tulnuka ning naeratas siis paljutähendavalt:

«Tõsi, ma olen tõepoolest Bianka. Aga kuidas teie seda teate?»

«Sa oled oma isa nägu, kui teda vaevavad nukrad mõtted,» selgitas Nerses Majaen. «Nähtavasti oled sinagi praegu kurb.»

«Minu isa on alati lõbus,» märkis Bianka ja uuris apteekrit kahtlustavalt. «Aga mina olen praegu lihtsalt väsinud.»

«Selge,» lausus Nerses Majaen. «Mind kutsus melastr linnapea. Olen apteeker Nerses Majaen.»

Bianka surus sõrmed suule, mõtles hetke ja kuulutas siis elavnedes:

185

«Astuge sisse, palun!»

Mõne hetke pärast leidis Nerses Majaen enda võlvilisest ruumist, mille pehmete karusnahka-dega kaetud põrandal olid istet võtnud perenaine ning veel keegi võõras naine.

«Tervist!» hüüatas melastra Gaspar ning langetas nii nagu paar päeva tagasi häbelikult pilgu ja kohendas ilma igasuguse põhjuseta demonstratiivselt oma kleidiäärt. «Madeline,» tutvustas ta siis oma sõbratari. «Madeline Jub-bes.»

«Milline meeldiv ootamatus,» lausus Nerses Majaen. «Veetsime teie abikaasaga Willanckil «Capellas» õige lõbusasti aega. Aga järsku ta kadus. Mul ei võinud pähegi tulla, et kohtun veel temaga. Aga kus Sennon praegu siis on?» Nerses Majaen vaatas otsivalt enda ümber. «Tulin siia just lootuses teda kohata.»

«Te kohtusite Sennoniga Willanckil,» lausus Madeline ning ta kulmud kerkisid veidi. «On see muie?» mõtles Nerses Majaen. «Willanck tõmbab kõiki meie mehi ligi,» jätkas Madeline Jubbes. «Kes pole Willanckil olnud, ei pea ennast täisväärtuslikuks meheks. Küllap olite teiegi sellisel arvamusel enne seda, kui sinna sõitsite?»

«Mina elasin seal,» seletas Nerses Majaen. «Mul oli oma apteek ...»

«Melastr, miilal te viimast korda kohtusite Sennoniga?» päris Madeline Jubbes apteekri sõnadest suurt välja tegemata.

Nerses Majaen silmitses kahtlustavalt naist, kes halvasti varjatud kärsitusega ootas tema vastust.

«Väga ammu, melastra,» lausus ta kurku tõusnud klompi väevõimuga alla surudes.

186

«Kui te ...» alustas Madeline Jubbes.

«Sennon ja Baab pidid kahjuks ootamatult linnast ära sõitma,» katkestas perenaine ta jutu.

«Kahju,» lausus Nerses Majaen. «Kuid kas mul on lootust temaga tulevikus kohtuda?»

«Aga muidugi!» kinnitas perenaine. «Ainult ma ei tea, millal nad tagasi tulevad.»

«Selge,» ohkas Nerses Majaen kergenda tuli.

Alles nüüd ta taipas, et teda oli kogu aeg ärritanud kohtumine Sennoniga, inimesega, kes oli lakanud olemast juba seal, Willanckil. Loogika ning kaine mõistus eitasid võimalust kohtuda Jubbesiga, ja mitte sellepärast, et ta oli koos linnapeaga kuhugi ära sõitnud, vaid lihtsalt sellepärast, et Sennoni pole enam olemas ... Ta oli sooritanud enesetapu. Kes teab, mispärast? . .. Huvitav siiski... Miks? ... See küsimus sündis Nerses Majaeni peas esmakordselt. Ta püüdis seda küsimust endast eemale peletada, mõistes samal ajal vägagi hästi, et selleks tuleb alustada uut juurdlust. Juurdlust? ... Ning Nerses Majaenile meenus Linda Lour.

Mispärast naised küll püüavad varjata seda, mis ju niigi on selge. Või ei tea nad tõepoolest? . . . Vaevalt küll. Ja ega üksnes naised ole sihukesed. Ka linnapea ei taha tunnistada Sennoni surma fakti. Ametlikus teates püüab ta kinnitada, et Sennon Jubbesiga pole mitte kui midagi juhtunud ning et ta aitab oma tagasihoidliku panusega naistepesu tootmisel kaasa Lethe progressile. Nähtavasti mõjus pikaleveninud vaikus millegi poolest ühesugustele, kuid väliselt väga erinevatele naistele lausa masendavalt, sest Madeline Jubbes vaatas ehmunult

187

oma sõbratarile otsa ning hakkas siis ise rääkima.

«Sennonil on väikesed pahandused,» ütles ta. «Kas te teate, millega ta siin tegeleb?»

«Tean... Talle meeldis nii väga rääkida naistepesu tootmisest. Ja . ..» Nerses Majaen ohkas, mõistes, et ta hakkab vastu oma tahtmist mängima kaasa naiste poolt algatatud mängu. Aga muuseas, kas see ikka toimuski vastu tema tahtmist? «Willanckile ei tulnud ta iial lõbutsema, vaid ikka tööasjus. Õigemini öeldes nii üks kui teine täiendasid teineteist meeldivalt,» lisas ta. «Said üheks orgaaniliseks tervikuks.»

«Te tahate öelda, et. . .» Melastra Gaspari silmis süttisid vallatud sädemed.

«Tahan öelda seda, et Sennon oli tõeline teoinimene. Küllap pole kuigi lihtne mõelda välja uusi pesumudeleid. Sest neid on kogu Galaktika peale kokku juba nii palju välja mõeldud, et...» Nerses Majaen sattus oma mõttest nõnda vaimustusse, et tõusis isegi püsti. «Kogu seda mitmekesisust võib näha Willancki naiste seljas.

Seal võib näha niisugust pesu, mida ei leia ühestki kaubamajast. Sennon oli üks nendest vähestest meestest, kes sellest aru sai, ega lasknud mööda ühtegi võimalust kohtuda Willancki naistega. Kuid kas ma sain ikka õigesti aru, et Sennonil on pahandusi just pesu tootmises?» jätkas ta.

«Just nimelt,» kinnitas Madeline Jubbes, kes oli vaimustatult Nerses Majaeni kuulanud. «Pesu müük on vähenenud. Jääb niisugune mulje, nagu oleksid Lethe naised lakanud pesu kandmast. Räägitakse, et nad hakkavad varsti loobuma ka kleitidest.»

188

«Kas tõesti?» imestas Nerses Majaen. «Miks siis?»

«Et teineteist ära tunda.» «Aa! . . .» venitas Nerses Majaen. «See võiks küllaltki huvitavaks kujuneda.» Naised ei vastanud selle peale midagi. Saabus vaikus.

Melastra Gaspar kohendas muudkui oma kleidiäärt. Aga Madeline Jubbes lausa põles soovist vestlust jätkata ning lisada omalt poolt veel midagi väga tähtsat. Ja apteeker tundis seda. Ta oli juba ammu veendunud, et sellisel puhul võib üleliigne küsimus või niisama kiirustamine asja ainult ära rikkuda.

Kuid vaikimine muutus juba väljakannatamatuks.. See vaikimine andis Nerses Majaenile märku, et ta on siin praegu üleliigne. Ta köhatas korra ning tõusis uuesti püsti.

«Melastr.» Madeline hääl kõlas äkki summutatult.

«Jah?» vastas Nerses Majaen abivalmilt.

«Te nähtavasti ruttate kusagile?» hakkas nüüd ka perenaine rääkima.

«Ruttan,» laiutas Nerses Majaen käsi, sest teist vastust temalt ei oodatudki.

«Ega te meid unusta?» päris perenaine.

«Olete väga armastusväärne, melastra,» vastas Nerses Majaen kummardades ja heitis küsiva pilgu Madelinele. Too põles soovist ütelda midagi väga tähtsat ja põhjapanevat, aga naeratas talle üksnes süüdlaslikult. «Kahju, et mul ei õnnestunud täna Sennoniga kokku saada.»

«Peate meile andestama,» lausus perenaine. «Kui sõbrustate ärimeestega, peate alati olema valmis igasugusteks üllatusteks. Lähemal ajal

189

kohtute temaga ilmtingimata, kui te muidugi enne minema ei sõida.»

«Ruttate liiga minu ärasaatmisega,» mõtles Nerses Majaen endamisi.

«Te aimasite ära,» ütles ta neile, «üsna pea kavatsen ma Rodgerile lennata.» — «Milleks?» pärisid Madeline suured rohelised silmad. «Ravimite järele,» vastas ta sellele tummale küsimusele. «Loodan, et auline linnapea ja Sen-non jõuavad selleks ajaks linna tagasi. Oleksin ülimalt rõõmus, kui võiksin teid vastu võtta enda pool apteegis.» See kutse oli ennekõike mõeldud väga veetlevale Madeline Jubbesile. «Kosutan teid mahlade ja kohviga. Nii nagu meil oli Willanckil kombeks.»

«Võtame teie kutse meeleldi vastu,» lubas iseenda ja oma sõbratari eest melastra Gaspar. «Nägemiseni, melastr!»

Apteeker kummardas uuesti ning astus võlvitud ruumist välja.

Koridoris põrkas ta Biankaga kokku.

«Kas kuulasid pealt?» päris apteeker rangelt.

Tüdruk raputas ebamääraselt pead.

«Miks sa siis siin seisad?»

Bianka hakkas ukse poole minema, andes märku, et apteeker järgneks talle.

«Nii et sõidate ära?» päris Bianka, kui nad olid järgmisse tuppa jõudnud.

«Jah.»

«On see nii tähtis?» «Mis asi?»

«See ravimite toomine.»
«Mitte just nii väga tähtis,» vastas apteeker mõtlikult. «Sonth on tervete inimeste linn ja võib arvata, et Lethe üldse on terviseplaneet.
190
Egas siit ilmaasjata apteegid ära kadunud. Aga kui linnanõukogu otsustas siiski apteegi avada, siis olgu see ka üks väärt apteek, Bianka,» jätkas apteeker häält madaldades ning vaatas vandeseltslaslikult neiule otsa. «Ma tahaksin Gushari näha.»
«Ja on see oluline?»
«On.»
«Te ei saa teda näha.»
«Võib-olla siis homme ... või ülehomme? Ma ju ei öelnud, et nüüd kohe. Kuigi poleks üldsegi halb . . .»
«Selge,» katkestas teda tüdruk, sirutas käe välja ning kohendas ta pluusikraed. «Te ei saa teda enam üldse näha. Eile viidi ta minema.»
«Kuhu?»
«Ma ei tea. Nähtavasti sinna, kuhu ikka neid viiakse, kes on rivist välja langenud.»
«Aga mida see rivist väljalangemine tähendab?»
«Inimesed surevad või siis langevad rivist välja. Surnud viiakse kirstudes minema. Aga need, kes rivist välja langevad, pannakse kasti ja viiakse minema.»
«Selge . . . Kastiga. Tähendab, sa tahad öelda, et Gushar suri eile?»
«Teie tahate seda öelda.» Ning ta kohendas uuesti apteekri kraed. Nähtavasti oli Nerses Majaen jätnud talle sügava mulje.
«Anna mulle andeks, Bianka ... Ma ei teadnud, et sul on suur mure.»
Tüdruk surus pihu kõrile ning laskis seejärel käe langeda. Apteekrile näis, et ta püüdis nõnda pealetükkivat naeru tagasi hoida.
«Nähtavasti pole ma eriti terase olemisega inimene,» jätkas Nerses Majaen. «Kuid . . . Kuid
191
sinu isa palus selle kirja üle anda Gusharile või siis sulle.» Ning ta ulatas tüdrukule tillukese plaadi.
«Isa?»
«Baab Gaspar.»
«Millal?»
«Sel päeval, kui ma teie linna tulin.»
«Kuskohas te kohtusite temaga, melastr?»
Nerses Majaen vangutas etteheitvalt pead.
«Sa oled uudishimulik tüdruk, Bianka . . . Kuulad isegi uste taga. See pole sinust kena ...»
«Melastr,» hõikas tüdruk apteekrit, kui too oli juba uksest välja astumas. «Kas me kohtume veel?»
«Vaevalt küll . . .»
Trepist alla minnes püüdis apteeker Gusha-rist mitte mõelda, sest imelikul kombel said Gushar ja Spandarat äkki tema kujutlustes üheks. Elu selles linnas oli muutunud tema jaoks košmaarseks jampsiks. Keset seda mõtete kaost kerkis esile täpne ja tark küsimus: «Kas tõesti oli eile sellest majast surm läbi k ainud?» Ning sellele järgnes täiesti loogiline vastus: «Ei, ei, ei!» Nerses tundis uuesti, kuidas absurdikeeris teda endasse haarab, tundis, et sellesse keerisesse võib kergesti uppuda, kui ta nüüd kohe, otsemaid ei püüa vabaneda nendest paradoksidest.
Vabaneda.
«Kollase Hüääni» juurde jõudes oli tal otsus juba küpsenud.
Sonthis pole tal enam mitte midagi teha.
Ning kogu Lethel samuti.

Selle otsuse järel tundis ta meeldivat rõõmu oma isetegevusliku uurijategevuse üle, mida ta oli Willanckii nii kohusetruult harrastanud. Ei

192

olnud enam mingit kahtlust, et Sennon Jubbes on surnud ning tänane küllakutse oli lihtsalt lame bluff. Kuid milleks, milleks küll? ... Apteekril läks korda see järjekordnegi küsimus endast eemale peletada, sest iga uus «miks» oleks aluseks uuele uurimistööle. Palju lihtsam oli opereerida üldsõnaliste vastustega. Oli veel tarvis välja selgitada Linda Lourile saadetud telegrammi mõte ja seda võis teada siin üksnes Baab Gaspar.

Reeturlik «miks» kerkis alateadvusest uuesti pinnale.

Nerses Majaen kehitas õlgu, ning et ennetada lähenevat ohtu, lausus vaikselt, poolel häälel: «Aga see ei puutu enam minusse.»

Kui mees esimest korda apteegist mööda läks, täis täielikku ükskõiksust kõikide maailma apteekide vastu, jõudis Nesthor märgata üksnes neid sinakaid suitsutorte, mis mees endast järele jättis.

Ja alles siis, kui ta teist korda uksest mööda läks, nägi Nesthor, et see on keskmist kasvu, üpris kehvalt riides mees.

Näis, nagu oleks ta nõuks võtnud jalutada üksnes apteegi ees. Kolmandal korral vilksatas vanamehe silme eest läbi piip, mida võõras hammaste vahel muljus. Ja jälle jättis ta endast järele sinakad suitsutordid, mis haihtusid peagi Tchitchilla heledates kiirtes.

Nesthor astus vitriini juurde, kuhu ta paar päeva tagasi oli välja pannud mitmevärvilisi pille, mis oma suuruselt meenutasid punaseid, siniseid, valgeid ja oranže piljardikuule; seal oli ka mitmesuguseid kirurgitööriistu, mis oleksid vägilastele jõukohased käsitseda; astus

193

vitriini juurde ja vaatas aknast välja. Piipu lössutav mees seisis vitriini ees. Nende pilgud kohtusid. Mehel oleks otsekui midagi väga tähtsat meelde tulnud, ta naksutas sõrmi ja astus vitriinist eemale ning juba järgmisel hetkel hõljusid sinised suitsupilvekesed apteegisaalis, kuid jõudmata laeni, lagunesid koost.

«Tervist!» ütles tundmatu.

Nesthor kummardas.

«Olete siin üksinda?»

Nesthor sihtis uudishimulikult tundmatu piipu.

«Lõpuks ometi on meil apteek avatud,» jätkas tundmatu.

«Selle abi ei näi siin keegi vajavat,» lausus Nesthor. «Apteekides ei suitsetata, melastr.»

«Kas tõesti?» imestas tundmatu. «Aga mina oskan ainult suitsetada.» Ta laskis suust uue suitsupilve lendu. «Ainult suitsetada. Eks ole imelik?»

«Ei ole,» vastas Nesthor.

«Räägitakse, te olevat uustulnuk?»

Nesthor vaatas talle altkulmu otsa.

«Näib, et ma ei esitlenud ennast,» naeratas tundmatu. «Agamemnon,» ütles ta ning tegi sädeleva kummarduse, mis andis tunnistust tema suurepärasest kasvatusest. «Vajaksin pea-valurohtu.»

«Kas teil retsept on?»

«Ei... Neid tablette olen ma alati retseptita saanud.» Agamemnon pistis piibu uuesti suhu. «Siis, kui meie linnas olid veel apteegid.»

«Ja oli see ammu?» päris Nesthor ning silmitses kahtlustavalt ebamäärast kasvu meest.

«Ammu ... õige ammu,» vastas Agamemnon. «Mina tarvitan kõige tavalisemaid pille. Teate

194

küll neid oranže magusa glasuuriga pille . . . Olen nendega harjunud,» ütles ta ja laiutas abitult käsi.

Nesthor tõmbas lauasahtli lahti ja hakkas otsima oranže magusa kestaga pille.

«Kes teab, missuguste galaktiliste kauguste taga leidsid meie apteekrid endale varjupaiga,» lausus Agamemnon otsekui endamisi. «№i et te ütlete ennast kaugelt olevat?»

«Ei ... Ma pole sellest sõnagi lausunud,» mühatas Nesthor karbikesse pille poetades. «Loodan, et te teate, kuidas neid tuleb kasutada. Võtke tingimata sooja vett peale... Ja heitke mõneks minutiks pikali. Selili. Ja ärge liigutage ennast.»

«Apteek annab linnale oma kordumatu võlu,» jätkas Agamemnon ravimikarpi taskusse toppides. «Inimesed ainult ei märka seda. Ja taipavad seda alles siis, kui linnast on apteegid viimseni kadunud. Aga see on juba halb.»

«Halb, et taipavad?» päris Nesthor.

«Te saate minust suurepäraselt aru, melastr,» vastas Agamemnon. «Kui linnas on apteek, siis on seal ka elu.»

«Te nähtavasti tahate öelda mulle midagi tarka?»

«Ärge naerge, melastr . . . Apteekide olemasolu märgib seda, et inimesed on haiged ...»

«Väga võimalik,» nõustus Nesthor.

«Aga kus on surm, seal on ka elu. Tähendab, et kõik pole veel kadunud. Tähendab, Agamemnon võib olla kindel, et tulevad veel kliendid, kellele võib tarvis minna Agamemnoni abi.»

«Ja see kõik oleneb ainult apteegist?» uuris Nesthor.

«Juhtub ka nõnda, melastr, juhtub ka nõnda.»

195

Agamemnon pistis piibu suhu ja apteek täitus uuesti siniste suitsupilvedega. «Nii et teid ei üllatagi see, et ma oskan ainult suitsetada? Pole midagi teha ... Mis te arvate, kui ma hakkaksin teie alaliseks kliendiks?» «Kena, väga kena.»

«Muuseas, teie noor sõber võib omakorda saada minu kliendiks. Usun, et jääte rahule,» lausus Agamemnon. «Soovitate isegi oma klientidel minu poole pöörduda.»

«Millega te saate meid aidata?»

«Oo, melastr... Ma aitan inimestel elada muretult, aitan tuua nendeni meelelahutusi ja mõnusid, mis neile tavaliselt kättesaamatuks jäävad. Minu abil võivad nad elada vabalt, rebida ennast lahti hallist argipäevast, tunda ainult naudinguid, ainult naudinguid.»

«Nagu Willanckil?» märkis Nesthor.

«Te olete Willanckil olnud?» rõõmustas Agamemnon. «Paljud minu kliendid tunnevad seal mõnu kogu universumi hüvedest ja muretust elust. Usun, et nad meenutavad mind austus-ja tänutundes. Teate, esialgu on sellega raske leppida. Inimesed ei taha nõusse jääda. Kuid mina olen kannatlik ning küllaltki kangekaelne. Ja hinnad on mul ka üpris soodsad.»

«Aga milles seisneb teie abi?» tundis Nesthor huvi.

«Sellest ehk mõni teine kord, melastr. Mõni teine kord,» lausus Agamemnon. «Kõigepealt andke iseendale aru, kas te olete kogu see aeg täisväärtuslikku elu elanud. Te olete juba aastates mees. Mõelge nüüd korraks ja öelge ausalt, kas te olete elanud selleks, et kasutada kõiki meie käsutuses olevaid rõõme? Või olete kogu elu murekoorma all koogutanud ning mõelnud

196

ainult sellest, kuidas muretseda endale seda piskut, seda eluks kõige vajalikumat? Te rügasite tööd teha, aga elu läks teist vaikselt ja märkamatult mööda. Kas teil on pere?»

«Ei.»

«Näete nüüd? Te pole jõudnud isegi kõige tavalisema, kõige primitiivsema õnneni. Ning teie noort sõpra ootab sama saatus. Et olla olemas, huigute teie ühelt planeedilt teisele ... Aga aastad lähevad ... Ja alles oma elu

viimastel minutitel te mõistate äkki, et kõik see, kogu teie elu on üks suur rumalus olnud. Tuleb elada, melastr. Isegi teie jaoks pole veel hilja kõike otsast alata. Agamemnon on valmis teid selles aitama.»

«Millega?»

«Sellest mõni teine kord, melastr, mõni teine kord,» kordas Agamemnon naeratades. «Ma külastan teid veel. Et osta endale peavalurohtu. Kuigi...» Ta vaikis hetkeks. «Kuigi mu pea pole veel kordagi valutanud. Minu sügavaim austu§ Nerses Majaenile.»

Agamemnon käis kokku hiilgavaks kummas duseks ning astus seejärel tänavale.

Sametiga ülelöödud seinad lõhnasid veel tükk aega sinise tubakasuitsu järele.

«Lapsi pole üldse näha,» ütles Nesthor.

Nerses Majaen avas ja sulges veel kord laual seisva kasti, ohkas ning nõjatus sellele.

«Mis sa ütlesid?» küsis ta äkki.

«Linnas pole peaaegu üldse lapsi näha,» seletas Nesthor uuesti. «Misjaoks sa selle kasti siia tassisid?»

«Kirstutegija määris kaela ...» Nerses Majaen tõstis uuesti kastikaane üles. «Eks ole ju

197

täiesti tavaline kast? . . . See kirstutegija on üks naljakas mees. Endast lugupidavad inimesed muretsevad juba oma eluajal kirstu.»

«Sa oled pessimistiks muutunud,» märkis Nesthor.

«Nii ütles mulle ka kirstutegija. Aga ma ei hakanud talle seletama, et lähema tuhande aasta jooksul pole mul plaanis kasti pugeda ... Miks sa nende laste pärast muretsed?»

«Kelle pärast siis veel? Kui nõnda edasi läheb, kaovad inimesed ju üsna varsti sellelt planeedilt ... Nähtavasti oleme päris ilmaasjata siia-maile tulnud.»

«Ei, mitte ilmaasjata ... Sest muidu peaksin ma kogu elu vaevlema kahtluste käes ... Aga võib-olla olen ma eksinud, võib-olla on Sennon Jubbes tõepoolest elus ning Ursula ja Oscar ilmusid mulle vaid mingis hullumeelses unes. Kuigi ma sattusin täiesti juhuslikult selle asja sisse, oleks mul siiski kahju, kui see minu esimene ja viimane katse uurijat mängida liiva jookseks.»

«Aga oled sa selle üle mõelnud, miks Senno-nil oli tarvis endalt elu võtta?»

Nerses Majaen vaatas rahulolematult vanamehele otsa. Mis see siis pidi tähendama — selle küsimuse oli ta täna kord juba suure vaevaga endast eemale peletanud.

«Põhjusi võis olla mitmeid,» vastas Nerses Majaen teeseldud ükskõiksusega. «Kui pidada silmas seda muretut elu, mida mees Willanckil elas, kui pidada silmas Ursulat, kes oli Sennoniga kokkuleppe sõlminud, kuid armastas hoopis Oscarit... Kes võib vanduda, et Sennon ei teadnud nende suhetest. Juba ainuüksi see võiks olla enesetapu põhjuseks.»

198

«Nähtavasti mõtles nõnda ka Linda Lour. Paljude põhjuste hulgast valis ta kõige tõenäolisema.» Nesthor vaikis hetke, märkas siis, kuidas Nerses Majaen näpib närviliselt habet, ja jätkas rahulolevana: «Kõige tõenäolisema ... Aga lõpptulemus? Sinu tänane visiit kinnitas veel kord, et Sennon Jubbes pani siiski toime enesetapu. Ja Ursula poos ennast vangimajas üles. Eks ole ju nõnda?»

Nerses Majaen sulges ettevaatlikult kasti kaanega.

«Ma ei saa ise ka aru, mispärast ma pidin minema selle kirstutegija juurde,» ütles ta. «Läksin mööda ... Vitriinides jätavad mind külmaks kõik asjad, ainult mitte kirstud. Seal oli neid igasuguses suuruses ja igasuguste ilustuste ja igasuguste hindadega ... Kui ta hakkas mind veenma, et endast lugupidav inimene ostab juba enne oma surma kirstu valmis, ja kinnitas, et jätan endast lugupidava inimese mulje, tuligi mul tahtmine see kast ära osta. See kõige kallim... Kuule, Nesthor, kas sa võid mulle öelda, mispärast ma ostsin küll endale selle tobeda kasti? Võib-olla hakkan minagi rivist välja langema? . ..»

«Mis see veel tähendab?»

«Inimesed kas surevad või langevad rivist välja. Aga miks ma ikkagi ostsin selle kasti? Kas sellepärast, et ta oli väga kallis?»

«Mine võta kinni,» lausus Nesthor.

«Või siis sellepärast, et ta pole üldse kirstu moodi?»

Nesthor noogutas jälle: «Ka see võib olla.» «Näed nüüd isegi, Nesthor, kui palju miks-küsimusi,» märkis Nerses Majaen. «Palju, tõepoolest palju,» nõustus Nesthor.

199

«Kuid miks-küsimusi on mitmesuguseid, ühed vajavad vastust, teistele ei pea võib-olla üldse reageerima. Ma tahan öelda seda, et kui sind ei erutagi see, miks Sennon Jubbes elu enesetapuga lõpetas, siis kas sa ei kahetse, kui näed uut tragöödiat, mida miks-küsimusele vastates oleks võinud ära hoida, et mitte pärast Linda Louri moodi tagantjärele targana hakata otsima eneseõigustust igasugustest dokumentidest?»

«Igatahes pole meil siin enam midagi teha, vana.»

Nesthor raputas pead.

«Las Sonthi lugupeetud linnapea otsib endale uue apteekri. Meie lendame Rodgerile. Just nagu arstimite järele. Agamemnon, kes meilt täna peavalupille ostis, jääb meile tükiks ajaks meelde. Kui me otsustaksime siin kindlalt kanda kinnitada, oleks tema minu meelest meie esimene ja viimane klient.»

«Millal me siis teele asume?» päris Nesthor.

«Kahe päeva pärast,» vastas Nerses Majaen, võttis kasti ja viis toa nurka postamendi juurde, millel seisis kohaliku skulptori töö, mis kandis miskipärast nimetust «Trööst».

Apteeker laskis postamendile köidetud kräu-nuva kassi vabaks ning sättis looma asemele selle tobedavõitu kasti.

«Sedapsi,» ütles ta rahulolevana.

«Mida küll inimesed mõtlevad, kui näevad kirstu postamendil?» märkis Nesthor rahulolematult.

«Mis neil ikka mõelda. Arvavad, et nende linna apteeker on hulluks läinud,» vastas Nerses Majaen lõbusalt.

«Sinu vanavanaisa oli niisamasugune kergemeelne inimene,» märkis Nesthor. «Muuseas,

200

Majaenide suguvõsas on vaid kolm meest habet kandnud. Ülempreester Majaen, kelle nime mainis esmakordselt juba Horenatius ... Siis veel sinu vaarisa, kes elas kahe tuhande kuuekümnenda aasta paiku, ja nüüd siis ka sina . .. Kas sa süüa tahad?»

«Suurepärane . . . Aga kas sa oled ikka kindel, et mälu sind ei peta?»

Nerses Majaen naeratas, nähes, et löök oli tabanud märki. Nesthor vaikis solvunult. Ja teades, et sel õhtul ei ütle Nesthor enam ühtegi sõna, lisas Nerses Majaen:

«Vana, mul pole kõht tühi. Kuid kõige parema meelega tukuksin ma vähe.»

Nerses Majaen tundis äkki, et vanamehe mälus kahelda oli siiski üleliia julm tegu. Ja kui too ruttas tema aset kohendama, hakkas apteekrit uuesti vaevama küsimus: «Miks Sennon lõpetas oma elu enesetapuga?» Seejärel mõtles ta, et palub Nesthorilt andeks paari päeva pärast, siis, kui nad on juba kaugel sellest Marouyam Meddusthi poolt juhuslikult avastatud planeedist.

«Lethe,» mõtles ta. «Lethe. .. Allmaajõgi, mille vett juues surnute hinged unustavad möödunu. Lethe ... Marouyam Meddusth nimetas seda planeeti Halliks Kõrbeks. Miks siis mõned on hakanud teda Letheks kutsuma? On see juhuslik? . . . Lethe.»

«Kollane Hüään» oli juba ammu oma tuled kustutanud ning tema vähesed üürilised nägid magusaid unesid.

ühe pimeda numbritoa uksel seisis inimkogu.

See oli Nesthor.

Ta seisis liikumatult, sirge seljaga, nagu oli

201

seisnud kõik need kümned, sajad ja tuhanded aastad, ükskõik kus nad ka poleks olnud.

Ta kuulas naabertoast kostvat Nerses Ma-jaeni rahulikku hingamist ja mõtles, miks küll oli apteeker ta mälus äkki kahtlema hakanud. Olgu või naljaga pooleks. On asju, mille üle ei naljatata.

Nesthor oli solvunud.

Sest ta polnud midagi unustanud. Sest juhuse tahtel oli temast saanud otsekui liikuv mälu. Sest kogu tema olemise mõte ja eesmärk seisnes just selles.

Otsekui meteoriidid, mis sündisid ja hetke pärast surid, vilksatasid ööpimeduses ta silme eest mööda inimesed ning sündmused, mis olid nüüd juba legendideks muutunud.

Siin oli valget halatti kandev veidi kühmus naeratav mees — kõige esimene Majaen, kes kunagi ammu, omal ajal, ei osanud aimatagi, et Nesthor hakkab tema kaugete järeltulijatega mööda Galaktikat ringi rändama.

Tookord, kahe tuhande kahekümne viiendal aastal, oli Nesthor veel noor olnud ega kujutanud endale ette, mida tegelikult tähendab igavik. Ta ei mõistnud isegi seda, miks kiideti tema julgust ja ennastsalgavust. Tõepoolest, mis selles siis ikka nii iseäralikku oli? ... Kõige tavalisem, lihtlabasem operatsioon ... ning tema aju sai endale igavese ihu, mida võis kuludes uue vastu vahetada. Esmakordselt vahetas ta ihu uue vastu neljanda aastatuhande hakul sihukesega, mis ta veidi vanemaks tegi. Ja sellest ajast peale muudab ta oma väljanägemist iga kümne aasta tagant veidi vanemaks.

... Kerge tuuleke pani aknakardina võbelema. Nesthor ärkas mõtetest ja äigas peopesaga üle

202

otsaesise. Mälestustevool meenutas mingit pikka, meeletult ruttavat unenägu.

Uni?... Vaat mis oli tal puudu, mida ta vajas kõik need aastatuhanded. Ta naeratas endamisi, sest see oli ju avastus, tõeline avastus. Et näha und, peab eelnevalt mäletama väga täpselt kõike seda, mis sinuga on juhtunud, ühtekokku kogutuna soojendavad mälestused südant, sünnitavad imelisi, võib-olla isegi ebareaalseid pilte. Tavalised inimesed elavad suurema osa oma elust just nimelt sellises muinas-jututaolises maailmas. Nad elavad homses päevas. Nesthorgi oleks tahtnud elada homses, seda enam, et tal oli teistega võrreldes üks eelis: lõputuna tunduvad mälestused. Aga ilma mälestusteta pole võimalik homses elada.

Kõige esimene Majaen valmistas teda ette tähereisideks, milleks tavalisest inimelust oleks vähe. Ja Nesthor sooritaski kaks sellist reisi, avastades mitukümmend planeeti, millest võib Lowelli «Täielikku galaktikateatmikku» sirvides täpse ülevaate saada.

Kõigest kaks lendu terve aastatuhande jooksul. Maal polnud tal enam ainsatki sugulast. Ei olnud sõpru ega tuttavaid... ei olnud seltsi-mehigi. Ja kuigi teda aeti tihtipeale segi robotiga, oli ta siiski inimene, kes igatses inimlikku läbikäimist, igatses seda võib-olla veel rohkemgi kui Maal elanud inimesed. Sellepärast jäigi Nesthor põlvest põlve Majaenide truuks kaaslaseks.

Selle aja jooksul, mis Nesthorile praegu vaid hetkena näis, oli palju muutunud. Pärast teist tähereisi selgus Nesthorile, et Galaktika avarustesse võivad sõita ka kõige tavalisemad inimesed, tuleb vaid tungida läbi kõverruumi. Ja

203

siis asustasidki Maa lapsed kõik vähegi elamiskõlblikud planeedid. Inimkord otsekui kolis üle Galaktika tsentrisse ja pani seal elu kihama. Pikapeale unustati universumi ääremaale jäänud emaplaneet. Nii et Nesthor ei imestanud enam sugugi, kui kuulis mõnda rääkivat Maast kui legendist, inimeste loodud imeilusast legendist.

... Nesthorit ei vajatud enam.

Nii nagu ei vajatud enam Maadki.

Ainult Majaenidele oli ta veel tarvilik, neile oli ta ju suguvõsa mälu.

Majaenid andsid põlvkonnalt põlvkonnale üle selle vanamehe, kelle igavese elu ainsaks eesmärgiks näis olevat kasvatada neist, Maast nii kaugel sündinuist, tõelisi Maa inimesi. Ja seda kohust oli ta täitnud kõik need aastatuhanded tänase päevani välja, mil Nerses Majaen oli talle siin Sonthil «Kollases Hüäänis» etteheiteid teinud.

Ah, Nerses Majaen! . .. Kuidas sa küll võisid kahelda vanainimese mälus! Olgu see kas või naljaks öeldud.

Nersesi isa.

Ta vaidles vastu.

See Caputanile elama asunud Maa inimene ei saanud mitte kuidagi leppida, et tema poeg omandas pikaajalise nooruse. «See on suur õnnetus,» oli vana Majaen öelnud. «See igavene noorus hukutab kord kogu Galaktika.» Aga kui Nerses alustas kõikidest manitsustest hoolimata oma sada korda aeglasemat teist elu, jättis vana Majaen Nersesiga hüvasti ja usaldas poja Nes-thori hooleks.

Ta tahtis, et tema poeg elaks oma peaaegu lõputu elu inimkonna õnne nimel, et ta elaks

204

nende kirjudes kuubedes ja hajevil pilkudega ringiekslevate Maa laste õnne nimel.

Nesthor oli kindel, et selle missiooni Nerses täidab. Asjaolude õnneliku kokkusattumise tõttu oli Nerses Majaen astunud oma elu esimese iseseisva sammu. Mingi väikese, imetillukese ajaosa oli ta elanud juba teiste jaoks ning oli sellest loomulikult tundnud ka ääretut rõõmu.

«Miks lõpetas Sennon Jubbes oma elu enesetapuga?»

See on küsimus, mis sunnib Nerses Majaeni astuma veel teisegi sammu.

... Tumehallid aknaklaasid muutusid rääm-kollaseks. Ja mõne hetke pärast ilmusid vastasmaja tagant nähtavale Tchitchilla esimesed arglikud kiired.

Nesthor mõmises mõnusalt läbi hommikueelse une, nähtavasti otsustas ta apteekri üles ajada. Kuid ta ei teinud seda, sest tema kunstlikus pealuus peituvas ajus pakitses üks väga tähtis küsimus.

Ja otsekui tahtmata segada seda mõtet, jäi ta paigale.

«Sa ei tahtnud, et ma kordaksin oma küsimust ... Sellepärast kahtlesidki minu mälus. Et ma solvuksin ja jääksin vait... Kuid niipea, kui sa oled ärganud, kordan ma seda küsimust uuesti.»

Jah.

Tal oli tekkinud mõte.

Ning vana Nesthor astus magamistuppa.

KOLMAS PEATÜKK

Ta silmitses sametiga ülelöödud seinu, peatas pilgu tillukesel riiulil, ja sealpool klaasseina seisvad kõhukad kolvid muutusid äkki miskipärast laialivalguvaks halliks laiguks. Varsti mähkub kogu apteek halli hämarusse ning kõige ümbritseva vastu ükskõikne linnarahvas ei märkagi võib-olla, et apteeker ja ta elatanud abiline on igaveseks sellele linnale hüvasti öelnud.

«Me ei mõistnud teineteist,» ütles ta avarasse apteegisaali. «Sa ei suutnud mõista, miks ma äkki siia sattusin. Aga mina ... Nähtavasti ei mõista ka mina mitte kunagi, miks Sonthi elanikud hakkasid äkki sinu järele igatsust tundma.»

Apteegisaal ei suvatsenud isegi mitte kajana vastata.

Nerses Majaen naeratas, meenutas heldinult oma väikest apteeki Suure Peni tänavas, meenutas kõiki, kes olid käinud temalt tellimas tablette, mis kutsusid esile ainult Willanckile omaseid aistinguid, ja neidki, kes eelistasid tablettidele mahlajooke või mauli kohvi; nende vaikne sagin tõi apteeki elevust ja andis mõtte muidu nii üheülbalisele ning kiretule elule.

... Keskpäevajärgses tummas vaikuses

206

helises kusagil kaugel mingi kelluke. Nerses Majaen heitis pilgu kellale. Kohe lõpeb tööpäev ning ta sulgeb igaveseks selle asutuse uksed, millest inimesed hirmu ja kartusega mööda käivad.

Kellahelin kutsus õhtupalvusele Sonthi elanikke, kes olid tegelikult täiesti ükskõiksed usu suhtes.

«Ükskõiksus tähendab usu kaotust,» mõtles Nerses Majaen.

Aga mis sünnitas ükskõiksuse?

Küsimus ei nõudnud kohest vastust.

Vastuse üle võib mõelda koduteel, võib mõelda •ma Willancki korteris hüääninahkadel leside6 ning suitsetades sigarette, mille nimeks «Skorpioni süda».

Võib-olla õnnestub isegi leida rahuldav vastus. Või siis väga murelikul ilmel konstateerida: «Jah, inimesed on muutunud ükskõikseks.» Ja sellest oleks küllalt, et unustada nii Tchitchilla, Lethe kui ka Sonin oma hirmunud linnapea, idiootlike naerukabiinide, tavaliste surnute ning arusaamatute «rivist väljalangenutega».

Ta kontrollis, kas kraan on ikka korralikult kinni keeratud, laskis ribikardinad ette ning apteegisaal muutus äkki naljakalt triibuliseks.

«Ja ongi kõik,» sõnas ta, võttis kitli aeglaselt seljast ja riputas hoolikalt nagisse Nesthori kitli kõrvale.

«Nerses? ... Tere!»

Ta silitas kitleid, silitas aegamisi, samal ajal selle kähedavõitu hääle omanikku ära arvata püüdes.

Aga asjata.

See oli talle täiesti võõras hääl.

Ta pöördus kiirustamata ümber, vidutas

207

silmi ja silmitses lävel seisvat kõrgekasvulist meest.

«Sa paned juba uksi kinni? ... Nii et jõudsin veel õigel ajal,» ütleja hääles olid naerunoodid. «Sa oled mu unustanud, Nerses!» Mehe häälest kostis etteheide. «Nähtavasti olen tundmatuseni muutunud.»

Nerses Majaen astus lävepakul seisvale mehele lähemale, aimamata, et see mõni samm võib talle saatuslikuks osutuda.

«Sennon!?» Tema enese hääl tõi ta tegelikkusse tagasi. «Sennon ...» kordas Nerses Majaen sunnitult, sest taganemisteed tal enam ei olnud.

«Ruutkera,» kirus apteeker ennast mõttes ja lausus siis: «Kinnita vähemalt, et sa oled Sennon ... Miks ma küll lasksin ribikardinad ette? ...»

Tundmatu otsis pilguga kohta, kuhu istuda.

«Istu!» kutsus Nerses Majaen. «Kas panen lambi põlema?»

«Ei, ei... nõnda on parem,» lausus tundmatu. «Aga sa oled ... jõudnud juba halliks minna.»

«Imelik,» mõtles Nerses Majaen, «nii et sa ka ise kinnitad, et me oleme vanad tuttavad?»

Ning ta naeratas võõrale.

Kassi ja hiire mäng ...

Vana, igivana mäng.

Kuid kes meist on hiir?

Ja kes on kass?

«Aastad lendavad linnutiivul,» lausus Nerses Majaen, sest kassi osa on alati eelistatavam. «Aastad lendavad ja jätavad endast mõne halli jälje, halli märgi... Nagu on üks luuletaja öelnud. Aga mina kavatsesin homme Rodgerile lennata.»

208

Imelik, mängureeglid sobisid. Nerses Majaen oli veendunud, et just selline pidigi olema kohtumine Sennon Jubbesiga, kui nad tõepoolest oleksid teineteist tundnud.

«Sõidad arstimite järele,» noogutas Sennon. «Tean. Aga kas mina olen ka muutunud?»

Pärast pikka lahusolekut ei esita inimesed tavaliselt selliseid idiootlikke küsimusi. Aga et Nerses nägi Sennon Jubbesi elus esimest korda, siis oli tõepoolest võimatu taibata, kes neist on kass, kes hiir. Nerses Majaen mõistis ainult seda, et tema vastus tähendab palju sellele pikka kasvu siniste silmade ja käheda häälega mehele.

«Tahad selgusele jõuda, kas sa oled minu meelest muutunud?» mõtles ta. «Inimesed muutuvad ikka ajapikku, siin pole midagi parata. Ja kuna me kohtume esmakordselt, siis tahad sa kõikide loogikareeglite kohaselt kuulda kindlasti jaatavat vastust. See vastus tähendab sulle väga palju. Me mängime .. . Aga mängus puudub tihtilugu igasugune loogiline seaduspärasus.»

«Ei, sa pole muutunud,» lausus apteeker, «sa pole põrmugi muutunud.» «Mitte karvavõrdki? .. .» uuris Sennon Jub-

bes.

«Mitte karvavõrdki,» kordas Nerses Majaen ja hakkas otsmikult higi pühkima.

«Päevani, mil ma Lethele jõudsin, ei tulnud sulle isegi pähe, et maailmas võiks olla ka keegi apteeker Nerses Majaen. Sa tead väga hästi, et me pole kunagi kohtunud. Ei siin ega ka Wil-lanckil. Huvitav, kuidas sa oleksid käitunud siis, kui ma poleks Baab Gasparile lausunud ainsatki sõna meie olematust sõprusest? Teisi võib

209

petta, Sennon Jubbes . . . Kuid miks petad sa iseennast? Ja miks sa nüüd vaikid?»

Apteeker tabas endal Sennoni uuriva pilgu.

«Sa tahad mängida kassi. See on täiesti iseenesestmõistetav. Sellepärast sa vaikidki,» mõtles Nerses Majaen edasi. «Aga Nesthor ootab mind juba. Ja ma ei tahaks lasta ajal niisama kaotsi minna.»

Apteeker köhatas kõvasti ja teeseldult.

«Kuidas?» päris Sennon Jubbes.

«Ahaa!... Sa ise kibeled ka. Tahad, et mina teeksin jutuotsa lahti. Sulle on see hädavajalik. Kuigi me kohtume esmakordselt, tunnen ma sind siiski juba piisavalt hästi. Tean seda, et sa lõpetasid «Capellas» elu enesetapuga ... Hm,» mõtiskles Nerses Majaen. «Kuid mida tead sa minust? Mitte kui midagi, kullake, absoluutselt mitte kui midagi. Nii et kuula nüüd, mis ma sulle ütlen. Oota, oota ainultl Vaatame, kuidas sa suhtud sellesse teatesse.»

«Ursula poos ennast vanglas üles,» katkestas Nerses Majaen vaikuse.

«Kahju,» vastas Sennon Jubbes hetkegi mõtlemata.

«Aga kas sa Oscarit mäletad veel?»

«Kas tema poos ka ennast üles?»

«Ei.»

«Hm ...»

«Palus sind tervitada.»

«Suur tänu!»

«Ta palus sulle ilmtingimata meelde tuletada, kuidas me koos püüdsime «Capella» keldrites hiiri,» ütles Nerses Majaen.

«Hiiri?» päris Sennon Jubbes.

«Just nimelt hiiri,» vastas apteeker.

210

«Ah-jaa, muidugi...» kinnitas Sennon Jubbes. «Sul on vist kiire.»

«Hea küll... Esimeseks korraks aitab. Kui mäng sulle meeldis ning sa tahad seda samas vaimus jätkata, tuleb meil mitu ööd piinelda, et lõpuks selgusele jõuda, mispärast ja mihukest hiiri me püüdsime.»

«Ei, mul pole kiiret,» vastas Nerses Majaen. «Ainult Nesthor võib hakata närvitsema. Kas sa teda veel mäletad?» Sennon Jubbes ei vastanud midagi. «Võib-olla lähme baari? Ma elan «Kollases Hüäänis». Melastr Baab Gaspar kiitis mu valiku heaks. Kuigi mul polnud aimugi, et see hotell kuulub temale. Aga kas sa ka tead, et kollaseid hüääne pole üldse olemas?»

Sennon Jubbes noogutas ainult vastuseks. «Algul see isegi häiris mind, kuid nüüd olen ma jõudnud juba harjuda. Kas melastr Gaspar tuli ka tagasi?»

«Jah.»

«Ta jättis mulle väga meeldiva mulje. Võibolla kutsume temagi oma seltskonda?»

Sennon Jubbes naeratas abitult.

«Mul on täna tegemist... Leidsin hädavaevu need mõned minutid, et sulle tere öelda. Võibolla mõni teine kord!»

«Mis siis ikka ... Suur tänu sellegi eest, sõbrake,» lausus Nerses Majaen. «Hakkame siis minema?»

Nad lahkusid triibulisest ruumist. Ukse juures jäi Sennon Jubbes ootama, kuni apteeker võtit lukuaugus keeras.

«Noh?» naeratas apteeker ja pistis võtme taskusse.

«Nägemiseni, Nerses,» sõnas Sennon Jubbes. «Head teed sulle!»

212

Nad silmitsesid mõne hetke teineteist vaikides ja pöördusid siis minekule, kumbki oma teed.

Linn mattus juba pimedusse, aga Nerses Majaen käis ikka veel mööda tänavaid, kus põlesid üksikud külmad rõõmsavärvilised valgustid, mis ei suutnud ometi eemale peletada rõhuvat pimedust ega ka apteekri veendumust selles, et isegi Tchitchilla silmipimestavate kiirte käes on Sonth mingisse salapärasuse tumedasse loori mähkunud.

Nerses Majaen peatus baaride ja restoranide suurte akende taga. Seesolijad ei pööranud mitte mingit tähelepanu inimesele, kes vaid korraks ilmus pimedusest, kes oli käed taskusse pistnud ning otsekui mingi raskuse all küüruvaju-nuna silmitses palavikuliselt saale, püüdes välja uurida seda, mis nii hoolikalt oli inimeste ükskõiksuse taha varjatud.

Nad on kõikjal ühesugused, need lõbustusasutuste külastajad, vahivad ainiti laua poleeritud pinda ning ainult haruharva, pärast pikka vaikimist, vahetavad paar seosetut sõna, unustades samas jälle ümbruse ning klaasides kiiskava joogi. «Kes te olete?»

Missugused süütud või kuritegelikud mõtted sünnivad teie kiretute maskide taha varjatud ajudes?

Miks on teie pilgud nii külmad ning meenutavad surnute klaasistunud silmi?

Surnute silmi, kes enne oma surma unustavad langetada laud, jättes selle kohustuse teiste kanda.

Oma klaassilmadega ei näe te ju seda teie

213

ümber hõljuvat mõttetust, mis teid tasapisi endasse neelab,

neelab teie hinge,

teie vihkamise

ja teie armastuse.

Kas te pole ikka veel sellest kõigest väsinud?

Või on teie jõuetus tardunud teie maskidel, millega te nii oskuslikult varjate oma mõtteid?»

Baaris istuv üksik tütarlaps tabas akna taga seisva apteekri pilgu.

Apteeker surus näo klaasi vastu. Tüdruku kulmud kerkisid kõrgele, tema põskedesse tekkisid lohukesed, mask avaldas hetke imestust. Tüdruk puhkes naerma. Nerses Majaen

püüdis lahti rabelda selle tüütu pilgu võimusest, taipamata ikka veel, mis ajas tütarlapse nõndamoodi hääletult naerma. Hääletult... Muidugi hääletult. Sest siin naerdakse täiel häälel ainult kabiinides peenraha eest, mida vilkuv kassisilm sisenejalt välja lunib.

«Sa naerad minu üle.»

Miks?

Kas sulle tundub see vastu klaasi laialivalgunud nägu tõepoolest naljakana?

Ei. Ma ei huigu sugugi sihitult mööda öist linna.

Ma tahan kas või tagantjärele teada saada, mis inimesed te sihukesed olete. Miks te olete oma maailma unustanud ning miks on maailm teidki unustanud?

«Jah, just nimelt seda,» lausus Nerses Majaen poolel häälel, pöördus aknast ära ning mõtles, kui hullumeelselt arusaamatu oleks veel siis kõik, kui naised ei moodustaks selles Sonthi absurdide reas meeldivat erandit.

214

Ta oli jõudnud vaid paar sammu teha, kui baariuks lahti läks ning sealt tütarlaps välja astus. Ta nõjatus uksepiidale ning kutsus Ner-sesi anuval pilgul.

«Me mõistame teineteist... See on vist tõepoolest nõnda.»

Saali nõrgad valguskiired joonistasid seisja figuuri ukseavasse ning kustusid pimeduses.

Tütarlaps kutsus Nerses Majaeni kerge pea-viipega.

Saalis oli soe. Ja igav.

«Istu!» ütles tüdruk nurgalaua juurde astudes.

Nerses Majaen ei lasknud ennast kaks korda paluda, ta tundis alles nüüd, kuivõrd kohtumine Sennon Jubbesiga oli teda väsitanud.

«Oled sa midagi kaotanud?» küsis tüdruk temalt otsekui vanalt tuttavalt.

Tökatmustad juuksed langesid tüdruku õlgadele ja rinnale ning katsid näo, nii et apteeker nägi ainult tema tillukest lõuga, täidlasi huuli, teravat nina ja silmi.

«Loobu oma otsimistööst,» lausus tüdruk, «sa oled ju niigi leidnud selle, mida ihaldasid.»

«Ma ei ole mitte kui midagi otsinud,» vastas Nerses Majaen.

«Minu nimi on Eeva ... Sa otsisid ju mind.»

«Kas tõesti?»

«Pole mõtet vastu punnida, eitada. Tavaliselt otsitakse ikka olematut. Või seda, mis näib olematuna. Eks ole ju nõnda?»

«Võib-olla tõesti.»

«Ja pole tähtsust, mis on mu nimi. Kui sulle ei meeldi Eeva, võid mind kutsuda Gretcheniks või Nicollet'ks või Mariamiks või Genevraks või

215

Lilithiks . . . kõige tähtsam on see, et sa oled leidnud selle, mida nii otsisid.»

«Mina ...»

«Ära püüagi eitada!»

«Ja mis ma olen siis sinu meelest leidnud?»

«Ukse.»

«Ukse?»

«Ja see uks on valmis avanema sinu ees, kui sa oleksid Ali-Baba.»

«Näib, et sulle meeldivad muinasjutud,» märkis Nerses Majaen. «Mina lendan homme Rod-gerile.»

«Homseni on veel aega küllalt. Ja sa oled kindel, et sul õnnestub siit ära sõita?» «Arvan küll...»

«Selge. Nii et sa sõidad siis homme ära,» lausus tüdruk ning nihutas oma tooli mehele lähemale. «Kas sa tead, kes see Eeva oli? Eeva oli ema. Inimsoo esiema. Igavene ema, kes kordub igas naises, seda muidugi ainult siis, kui too naine on ikka täisväärtuslik naine. Mille üle sa, Nerses, nõnda mõttesse jäid?»

«Tahan meelde tuletada, kus ma olen sind küll näinud.»
«Ainult siin ... Mõned minutid tagasi.»
Tüdruk püüdis veel veidi lähemale nihkuda. Tema poolenisti juustega kaetud näost võis ühtteist juba välja lugeda. Kuid see ei tõotanud mitte midagi meeldivat. Inimesed varjavad oma nägu läbipaistmatu maskiga. Aga kui nad tahavad selle ükskord eest võtta, selgub, et see polegi enam kuigi soovitatav. Kas mitte sellepärast, et selle alt võib oodata teist, veel hullemat maski? Või on avalikuks tulnud tõde alati ebameeldiv, kui mitte öelda hirmuäratav?
«Mille üle sa,, Nerses, nõnda, mõttesse jäid?»
216
Apteeker naeratas.
«Raske endalgi öelda, mille üle.»
«Kartsin, et mul ei õnnestugi sinuga kohtuda,» lausus Eeva, Senobia või Nicollet. «Kui ma olin apteeki minemas, oli keegi teine juba seal sinu juures ees. Aga tänaval ei tahtnud ma jutuotsa üles võtta. Seepärast tulingi siia ja otsustasin sind siin oodata. Olin kindel, et sa mu üles leiad.»
Nerses Majaen kortsustas kulme.
«Juhtusin sellest baarist täiesti juhuslikult mööda minema.»
«Selge see, et juhuslikult,» jäi tütarlaps nõusse. «Leitakse ikka juhuslikult, kui otsijal on tõepoolest tohutu suur himu leida, ütle siis midagi, Nerses.»
Apteeker silmitses rahulolematult lähemale
astuvat ettekandjat.
«Seesam, seesam, avane!» meenus talle miskipärast.
Kuid uks jäi suletuks.
Ukseriivi krigina asemel kuulis ta tüdrukut ütlevat»
«ükskõik mida.»
«Jah, ükskõik mida,» sõnas Nerses Majaen ning ettekandja tõstis kaks klaasi kandikult nende ette lauale.
Apteeker uuris veidrat pruuni vedelikku klaasis.
Mida teha? Milleks see kasutu ning mõttetu jutuajamine? Loomulikult polnud see tüdruk ei Eeva, Nicollet ega Martha. Ta oli kõige tavalisem olevus, kes kattis oma näo juusteloori taha ja püüdis igati rõhutada oma figuuri kõiki võlusid. Iga ta liigutus pani liikuma väikesed pringid rinnad. Ta kujutas ennast Eevana.
217
Ning tahtis nähtavasti, et Nerses Majaen oleks tema seltsis Aadam. Õuna, mida legendi tänapäevane interpretatsioon maha vaikis, püüdis ta asendada mingi salapärase uksega.
«Seesam, seesam, avane!» lausus Nerses Majaen.
«See kõik on asjata,» naeris tüdruk. «Muinasjutu ja tegelikkuse vahele jääb tohutu kuristik. Joo!» Ta lükkas juuksed kõrvale ja paljastas pool nägu. «Me võime sinuga kohtuda homme või siis paari päeva pärast... Me kohtume ju niikuinii, sest sa plaanitsed uueks Ali-Babaks hakata ... Joo!
Sa ei sõida homme niikuinii minema. Ja üldse...» Juuksed varjasid uuesti ta näo. «Siit äralendamiseks on ainult üks võimalus. Sa leiad selle üsna lihtsalt üles.»
Apteeker jõi ühe sõõmuga klaasi tilgatumaks sellest pruunjast kurku kõditavast vedelikust.
«Ära imesta midagi,» sõnas tüdruk. «Ja ära pea seda järjekordseks tobeduseks ... või...» Tüdruk vahtis ainiti apteekrile otsa. «Või banaalseks igavaks looks mehe ja naise vahel, mis lõpeb ilmtingimata voodis.»
Eeva või Nicollet vidutas silmi ning tema nägu omandas kavala ilme.
«Kuigi mul pole midagi sellise finaali vastu, püüdlen ma praegu siiski hoopis millegi muu poole. Muidu poleks ma hakanudki aega sinu peale kulutama. Muuseas, kui see ei tuleks asjale kasuks ...»

«Mis asjale?»
«Sa pead avama selle ukse, mille ees sa täna seisma jäid. Et seejärel sulgeda teine uks, mille kaudu käivad sisse ja välja maskid.»
218
«Maskid?» sattus Nerses Majaen segadusse. «Jah. Sa oled tobedustest jahmunud ning tahad nüüd leida kõigele sellele mingit seletust, tahad leida vastust oma lõpututele küsimustele.»
«Millistele küsimustele?» huvitus Nerses Majaen.
«Kas või sellele, kes oli su tänane aptcegi-külastaja,» lausus tüdruk, võttis tal käe alt kinni ning juhtis mehe ukse poole.
Nerses Majaen peatus ja seadis oma käe tüdrukule õlale.
«Sennon Jubbes?»
«Oletame...»
«Kas tõesti?»
«Pole hea, kui meid tänaval koos nähakse. Kuigi sulle on niigi juba teada, et pimeduse saabudes algab linnas agoonia. Ja ega ainult linnas .. . Kogu Lethel. See õudne agoonia kestab juba kuid ja aastaid ... Võib-olla vältab kümneidki aastaid. Aga kui kaua ta ka ei kestaks, surma eest pääsu pole, Nerses.» «Kuule, kuidas sind ikkagi kutsutakse?» «Kas ma siis ei öelnud? Nicollet... Ma-riam ... Senobia ... Kuid ma eelistaksin siiski Eeva olla. Me kõik tahame Eevad olla, sest me kõik oleme veel täisväärtuslikud naised, Nerses. Head ööd!»
Ja tüdruk hakkas kiirel sammul edasi astuma.
Ta sulas ühte linna endasse mähkinud kleepja pimedusega, millega pidasid lootusetut kahevõitlust üksnes harvad tänavavalgustid.

«Tere hommikust!»
«Tervist!» vastas linnapea ooteruumis istuv korrapidaja pilku tõstmata.
219
«Pöördusin teie poole Rodgerile sõidu küsimuses.»
«Jah.»
«Ma pidin täna ära sõitma.»
«Jah.»
«Õhtul sain ma teada, et mulle vastati eitavalt.»
«Jah.»
«Ma tahaksin põhjuses selgusele jõuda.» Korrapidaja ei vastanud midagi.
«Kas te kuulete mind?»
«Jah.»
«Ma tahaksin teada, miks ei lubata mul Rodgerile sõita. Kes teil siin tegeleb nende küsimustega?»
«Teine korrus, viies tuba.»
«Teil nähtavasti pole kombeks inimestele silma vaadata.»
«Jah,» vastas korrapidaja kiretult ega tõstnud nüüdki oma pilku.
Nerses Majaen tahtis veel midagi küsida, kuid mõtles siis, et tal ei tasu pisiasjadele nii suurt tähelepanu pöörata. Praegu oli vaja keeldumise kohta vastus saada, ja mida rutem, seda etem. Igasugune viivitamine võis talle ainult kahjuks tulla. Ta oli selles rohkem kui kindel.
Eile hotellini jõudes oli ta pidanud ennast võhivõõraks pealtvaatajaks, kes jälgib laval toimuvat pimedast, inimesi pungil saalist. Aga laval läks huvitav komöödia: tundmatu esines ammuse tuttavana ja püüdis lavapartneriga kokku saada nii, et nende kõneluse juures poleks pealtnägijaid, aga partner ei kavatsenudki võõrast tuttavaks tunnistada ja andis sellest kohe alguses delikaatselt märku. Aga naised... Nagu tõelised komöödiakangelannad ilmusid

220

nad kõikjale, olid igal sammul olemas, ja ikka mingis väga veidras maskis, mis ei vastanud põrmugi näidendi sisule.

Nii oli see olnud eilseni. Selle hetkeni, kui ta ütles hüvasti Eevale, Marthale, Nicollefle või Senobiale, jõudis hotelli ning kuulutas Nest-horile vapustavat uudist. «Ma kohtasin Sennon Jubbesi.» — «Surnut või?» päris Nesthor. «Ei, seda, kes elu enesetapuga lõpetas,» täpsustas Nerses Majaen. «Kui ta on elu ja tervise juures,» märkis Nesthor, «siis pole sel enam mingit tähtsust, kas ta kunagi tapeti või tappis ta enda ise. Sel pole mingit tähtsust ja on lausa ebaloogiline nõnda rääkida.» — «Sul on õigus, loogika jäi Willanckile.» — «Mida sa tahad öelda?» uuris Nesthor.

«Homme lendame siit minema, ja mida kaugemale me sellest pärapõrgust jõuame, seda rohkem kõik asjad jälle paika saavad. Ning ma pean alluma kõikidele loogikaseadustele ja õnnitlema siiralt Linda Louri hiilgavalt läbiviidud juurdluse pärast,» lausus Nerses Majaen. «Ma ei saa aru, miks ma pidin ennast sellesse asjasse segama. Kuidas see küll juhtus, Nesthor? .. .»

Vanamees ei lausunud ainsatki sõna, sest ta kavatses kuulutada hoopis tähtsamat uudist.

«Kui me ikka homme pääseme sellest neetud urkast,» sõnas Nesthor lõpuks.

«Mida see veel tähendab?» päris Nerses Majaen, haistes uut ebameeldivust.

«Aga see tähendab seda, et linnavalitsuse loata ei saa me siit mitte kusagile sõita.»

«Nii et sa pidid siis load muretsema?» uuris Nerses Majaen pahaselt.

«Ma püüdsin seda teha.»

221

«Ja nad keeldusid?» üllatus Nerses Majaen.

«Ei... Tuli välja, et niisuguseid asju niimoodi kiiruga ei aeta. Nad lihtsalt soovitasid loobuda mõttest juba homme minema lennata.»

Ja äkki mõistis Nerses Majaen, et võhivõõra pealtvaataja osa on ta käest võetud, on võetud osa, kus ta võis arutult vastu võtta kõik väljapakutud tobedusod. mis lavalt alla saali kandusid.

Oli täiesti selge, et iga järgnev minut, tund ja päev imeb Nerses Majaeni endasse, et teda siis otsekui halenaljakat, pooleldi seeditud komöödia autorit lavalt saali sülitada.

Ja see oli kõige õudsem.

Nerses Majaen tundis, kuidas ring ta ümber aina koomamale tõmbub. Tundis, kuidas pind ta jalge alt hakkab kaduma. Lethe oli võtnud nõuks apteeker Nerses Majaeni endasse neelata. Igaveseks.

«Vaatame seda asja veel ...» mõtles apteeker tigedalt ning lükkas viienda toa ukse koputamata lahti.

«Tulin, et...»

«Kui aeg on käes, teatame teile ise,» kõlas toasügavuses laua taga istuva kõrendi kume hääl.

«Olen apteeker.»

«Selge.»

«Täna pidin ma sõitma Rodgerile.»

«Ka see on meile teada.»

«Tahaksin teada, miks ...»

«Kõik on selge. Kui aeg on käes, teatame teile,» kordas kõrend ja Nerses Majaen jõudis märgata, et kogu selle aja jooksul ei liigutanud mees isegi sõrmeotsa. Ja kui toas oleks viibinud

222

veel mõni teine, võinuks arvata, et too seal laua laga pole ainsatki sõna lausunud.

«Kas ma võin kaevata edasi?»

«Aga loomulikult!»

Selline külm vastus jahutas Nerses Majaeni.

«Andke andeks,» püüdis ta olukorda leevendada, «aga millal umbes te mulle sellest teada ;innate?»

«Te võite kaevata.»

«Võib-olla pole selleks vajadust,» hakkas Nerses Majaen taganema. «Kui me saame ...» «Me ei saa midagi...» «Kahju. Aga mina mõtlesin ...» «Ilmaasjata mõtlesite.»

Apteeker sügas närvHiselt lõuaalust. Ta oli otsustanud ära minna, kui iseendalegi ootamatult kuulis omaenese häält ütlevat:

«Võib-olla te tõstaksite korraks ka oma pilgu?»

Vaikus.

«Mida te ometi kardate? Mõnikord on isegi väga huvitav inimesele silma sisse vaadata.» Vaikus, ikka vaikus.

«Nii et ma pean siis teie peale kaebama,» lausus Nerses Majaen väsinult ja astus toast välja.

«Laske käia ...»

Ebamäärased kahtlused ähvardasid muutuda reaalsuseks.

Esmakordselt oma pika noorusaja jooksul tundis Nerses Majaen kogu oma olemusega ärevust, mis võib rööpaist välja lüüa isegi kõige rahulikuma inimese.

«Ära sõita ... Ja rutem ...» käis tal läbi pea.

Vajaliku toa otsingul hakkas ta kolmandale korrusele minema. Hetkeks ta peatus ja libistas pilgu üle kummiga kaetud käsipuude.

223

«Võta ennast kokku!»

Nerses Majaen ohkas raskelt ja vaatas viisa-misi enda ümber.

«Sa tahad jalga lasta ... Kuid kelle eest? Kes sind ähvardab? Kui ei õnnestunud täna ära sõita, läheb see korda nädala või kahe või kuu aja pärast.»

Aju dikteeris talle tarku otsuseid, kuid kõik need kahvatasid paanilise soovi ees siit nii kiiresti kui vähegi võimalik ära sõita. Pärast kohtumist Sennon Jubbesiga võis iga siin veedetud tund saada talle saatuslikuks, sest ta polnud ju enam juhuslik võhivõõras pealtvaataja.

Sest olgu kuidas on, aga Sennon Jubbes lõpetas «Capellas» elu enesetapuga. Ta naeratas mõrult.

Sest olgu kuidas on, aga Sennon Jubbes elas siiamaani.

Faktid, mis ei saanud kuidagimoodi kokku sobida. Aga kui? ...

Nerses Majaen jõudis kolmandale korrusele ning jäi ühe ukse ees seisma.

«Linnapeal on asjatoimetusi . . . Linnapeal on asjatoimetusi,» kordas naishääl, kuigi ooteruumis, kuhu apteeker oli sattunud, polnud hingelistki.

Hoiatusest hoolimata astus Nerses Majaen toasügavuses asuva ukse juurde.

«Linnapeal on asjatoimetusi . . . Linnapeal . . .»

Nerses Majaen koputas, koputas kõvasti, nii et ooteruum kajas.

«Astuge sisse,» hõikas keegi teispool ust. «Kes seal on?»

224

«See olen mina, melastr,» ütles Nerses Majaen ust avades. «Tervist!»

«Teie? ...» Baab Gaspar vaatas tema poole mitte kõige heatahtlikumalt.

«Tulen kaebusega,» ruttas Nerses Majaen kuulutama. «Tahtsin täna Rodgerile lennata, et sealt arstimeid tuua, sest Lethel ei toodeta neid juba ammu enam.»

«Kas tõesti?» imestas linnapea.

«Ja ise pole ma suuteline kõiki ravimeid valmistama,» lausus Nerses Majaen ning vaikis hetkeks. «Melastr, tunnen teile kaasa ...»

«Tänan teid,» vastas linnapea. «Kui olin õnnetusest teada saanud, pöördusin otsemaid linna tagasi. Gushari ootas suur tulevik. Kas te saite temaga tuttavaks? Kahju. Väga kahju ... Kuid nagu mulle näib, pole te rahul sellega, et teie väljasõit on edasi lükatud.

Sain ma teist ikka õigesti aru? Loomulikult, loomulikult saame ju me teineteisest suurepäraselt aru. Muuseas, kas te olete jõudnud meie linnaga juba harjuda? Eks ole meeldiv linn? Niisugune rahulik. Te ei kahetse, et võtsite meie kutset kuulda ... Kuid kas need ravimid on ikka nii väga hädavajalikud? Nähtavasti on tekkinud mingi nõudmine nende järele?» vuristas Baab Gaspar, andmata aega teisel midagi vahele öelda. Ja pealegi oli ilmne, et linnapea ei ootagi mingeid vastuseid. Ta oli otsekui unustanud ennast kuulama oma ilukõnet. «Kui on tekkinud nõudmine, tähendab, inimesed on hakanud haigestuma. Kuid, melastr, meie linnas ollakse harva haige. Aga kui juba haige ollakse, siis ei aita mitte ükski arstirohi tõbist. Nii et ma võin teile täiesti kindlalt öelda, et te võtate Rodge-

225

rile sõidu täiesti ilmaasjata ette. Täiesti ilmaasjata. Võin teile ...»

«Kuid lubage,» ei pidanud Nerses Majaen enam vastu.

Baab Gaspar vaatas apteekrile etteheitvalt otsa.

«Te ei anna ju mulle võimalustki asja selgitada, melastr.»

«Kas tõesti? ... Olge lahke, melastr,» lausus linnapea vastutulelikult. «Kuulan teid meeleldi. Aga mida tähendab üldse «ei anna võimalustki»? Te olete siin uus inimene ning nähtavasti ei tea veel, et selliseks avalduseks pole teil mingit alust. Rääkige, palun, melastr, selgitage mulle asja sisu ... Kuid see on asjatu ajaraiskamine. Te ju töötate, olete linnanõukogu käsutuses. Ja minu meelest peaks teile endalegi olema selge, et te ei saa niisama jätta oma kohustusi ja kihutada asja ees, teist taga Rodgerile või kusagile mujale. Ilma loata. Te ütlete, et lähete arstimeid tooma? Aga see on ju otsene vihje sellele, et tervet linna ähvardab hukk. Kuid see ei vasta ju tegelikkusele! Veel enam, te väidate, nagu me ei annaks võimalustki.»

Vastuvõturuum hakkas apteekri silme ees kõikuma. Kõikus aina tugevamini ning tugevamini ja tundus, et kohe pistab ta meeletus hoos kihutama, kuid Nerses Majaen haaras kinni tugitooli käepidemeist ja kõikumine lõppes sedamaid.

«Teil on õigus, melastr, olete väga armastusväärne.»

«Suur tänu.»

«Ma ei mõista ainult ühte, ja nimelt seda, mispärast oli üldse vaja apteeki avada. Pealegi

226

on see linnavalitsuse jaoks lihtsalt üleliigne kulutus.»

«Seda selgitasin ma teile meie esimesel kokkusaamisel. Linn, ükski linn ei saa olla apteegita.»

«Aga kui keegi ei vaja ravimeid?»

«Kas see valmistab teile meelehärmi, melastr? Kui vajadus ravimite järele puudub, siis on järelikult teil tavalisest rohkem vaba aega. Kas teid siis ei rahulda selline rahulik tööots?»

«Tööots, töö, mida kellelegi vaja pole.»

«Melastr, jäägu see linnavalitsuse mureks. Kui see asi üldse ongi muretsemist väärt. Mina ei näe selles mitte midagi halba. Te lihtsalt pole veel suutnud omaks võtta meil Sonthis valitsevaid tavasid. Olete noor, suurepärane spetsialist ... Ma ju ei eksi — te olete suurepärane spetsialist!... Kasutage siis ometi ära seda oma noorusaega! Aga asjaõiendused jätke meile, vanainimestele.» Baab Gaspar isegi naeratas korraks. «Mis puutub kogemustesse, siis on meil neid palju rohkem. Eks ole nõnda?»

«Te hellitate oma noored sedaviisi ära,» märkis Nerses Majaen tõsisel ilmel.

«Ma ei arva seda, ei arva ...»

«Või nad peavad siis teil vananema enneaegselt. Noored vanainimesed... See pole kuigi meeldiv nähtus,» kuid märganud, et linnapea nägu tõmbub pilve, muutis Nerses Majaen kähku teemat: «Nii et minu sõit Rodgerile osutub võimatuks?»

«Kas ma olen teile tõesti öelnud, et osutub võimatuks? ... Nii on lihtsalt otstarbekam.»

«Miks siis?»

«Apteeki me sulgeda ei saa.»

227

«Kuid keegi ei tunne mitte mingit vajadust selle järele.»

«Seda enam ... Siis pole ju ka vaja mitte mingisuguseid ravimeid.»

«Kuid te avasite apteegi ju sel ...»

«Melastr, ärge muutuge formalistiks!»

«Ma ei saa mitte kui millestki aru.»

«Ja polegi vaja aru saada... Olete noor. Lõbutsege, saage kokku tütarlastega ...»

«Lõbutsege? Kas teile ei tundu, et Sonth on liiga tõsine linn selle tarvis?»

«Seda kindlasti.»

«Tähendab?»

«Sõitke sellistele planeetidele, kus pole nii tõsiseid linnu.»

«Kas ma võin siis sõita? Te teete nalja?»

«Võite.»

«Oleksite võinud kohe alguses nõnda öelda ...»

«Kuid ...»

«Ma kuulan teid.»

«Kuid apteegitöö ei tohi sellest kannatada.»

«Seal pole ju mingit tööd.»

«Seda enam. Seda enam ei tohi see kannatada.»

«Melastr, kuidas on see võimalik, et ma sõidaksin ära ja samal ajal ei kannataks minu töö, mida tegelikult pole üldse olemas?»

«Teil on veel küllalt aega selle üle järele mõelda,» hiilis linnapea otsesest vastusest kõrvale. «Aeg teeb imesid ...»

«Seda muidugi,» mühatas Nerses Majaen vastu ja püüdis palavikuliselt leida käest kadunud mõtteotsa. Ta kogus ennast, tõusis ja ütles hüvasti: «Nägemiseni, melastr!»

«Astuge meie juurest jälle läbi, kui teil juhtub

228

igav olema,» kutsus Baab Gaspar külalislahkelt. «Küllap veedame koos mõnusalt aega.»

«Suur tänu, melastr!»

«Nägemiseni.»

«Oled sa ikka kindel, et sul läheb korda siit minema sõita?» kuulis ta linnanõukogu vaikuses Eeva, Senobia või Nicollet' häält. Nerses Majaen ei pöördunud vaatama; nii oli tüdruk eile talle baaris öelnud ja tema ei pööranud sellele siis mitte mingit tähelepanu. Aga kas see oligi nii juhuti öeldud?

«Siin ei ole mitte midagi juhuslikku,» mõtles Nerses Majaen endamisi.

Ta peatus apteegi ees, mille oli sulgenud eile kindlas veendumuses, et ei ava seda enam mitte kunagi. Tumedalt aknaklaasilt peegeldus tänava vastaspool, üksikud möödakäijad ning inimjärje-korrad naerukabiinide juures.

Nerses Majaen pöördus ümber ning silmitses hajameelselt järjekorras seisvaid inimesi. Nähtavasti oli paljude päev alanud mõne ebameeldivusega. Või näis talle ainult nõnda? Igatahes oli naeruhimulisi täna tavalisest hulga rohkem.

Ta läks üle tänava ning peatus ühe kabiini klaasukse taga. Järjekorra moodustasid naised, noored tüdrukud, kes jälgisid Nerses Majaeni uudishimulikul, igatseval ja isegi veidi väljakutsuval pilgul. Ning seepärast pidi apteeker veel enam rõhutama oma täielikku ükskõiksust. Kuid ta vaatas samas siiski vastu tahtmist korraks järjekorra poole ning tabas endal kellegi ainitise läbitungiva pilgu. Naine astus järjekorrast välja ning tuli tema juurde.

«Madeline? . . . Melastra? . . .»

229
Madeline Jubbes noogutas kergelt, võttis apteekril käe alt kinni ja viis ta järjekorrast eemale.
«Teil ei õnnestunud ära sõita,» ütles ta, ja Nerses Majaen ei saanud aru, kas naine on selle üle rõõmus või tunneb talle kaasa.
«Ei õnnestunud,» ohkas Nerses Majaen ja vaatas miskipärast kartlikult enda ümber. Järjekorras seisjad jälgisid neid ilmse vihkamise ja kadedusega, teda ja Madeline Jubbesi.
Apteeker kehitas õlgu.
«Tahtsin teiega kokku saada . . . tahaksin teiega kokku saada ... nii et me oleksime ainult kahekesi,» lausus naine.
«Nagu ma olen jõudnud juba märgata, eelistavad siin koik niisuguseid kohtumisi, kus poleks kõrvalisi isikuid.»
«Sel pole mingit tähtsust,» ütles Madeline Jubbes. «Tulete kuidagi väga hilja täna ...»
«Jah. Käisin linnavalitsusest läbi, et saada selgust, miks mul ei lubatud välja sõita.»
«Noh, ja kas saite midagi teada?»
«Olete suur optimist.»
«Kuigi apteek oli suletud, polnud mul vähimatki kahtlust selles, et te ei sõida ära. Ja otsustasin juhust kasutades veidi naerda ... Ma pole juba nii ammu naernud.»
«Huvitav. Tähendab, kõik peale minu olid kindlad, et ma ei sõida siit kusagile... Aga miks te siis kohe ei naernud?»
«Ei olnud aega.» Madeline Jubbes heitis pilgu järjekorrale. «Siin pole õige paik pikemaks vestluseks.»
Nad hakkasid apteegi poole minema. Ja Nerses Majaen tundis, et tema selga puurivad naiste kahemõttelised pilgud. Ta tõmbus turri.
230
Apteegisaali poolhämarus lõi lihtsa, veidi intiimsegi õhkkonna. Nerses Majaen jättis Madeline Jubbesi nõusolekul ribikardinad üles tõmbamata.
«Ma kuulan teid, melastra.»
«Kas Sennon on pärast Willancki ka palju muutunud?» Madeline Jubbes tõstis jala üle põlve ning ristas käed.
«Mitte põrmugi.»
Madeline kummardus närviliselt ettepoole.
«Ja see ei tundunud teile imelikuna?»
Madeline Jubbes ootas vastust.
«See ainult rõõmustas mind, melastra. Rõõmustas, et aastad on temast täiesti puutumatult mööda läinud.»
«Jah ... Aastad on temast tõepoolest täiesti puutumatult mõõda läinud. Seda märkasite te täiesti õigesti.»
Madeline Jubbes vaatas uurivalt apteekrile otsa. Nerses Majaen pidas paremaks vaikida ning otsustas üksnes küsimustele vastata, vastata enam-vähem mõistlikult.
«Nerses!» Poolhämar ruum muutis vestluse sõbralikuks. «Kas sa oled ikka kindel, et kohtusid eile Sennon Jubbesiga?»
«Ruutkera!» mõtles apteeker ning surus huuled tugevasti kokku.
«Jah.»
«Ja... Kui ma üldse kunagi olen kohanud Sennon Jubbesi, siis oli see eile. Aga siit tuleneb kohe esimene järeldus. Jubbes ei taha eitada minu versiooni meie kunagisest tutvusest. Kuid ise ta teab ju küll, et me kohtusime alles siin Sonthil. Nii et miks ta küll petab iseennast? Ega ometi sellepärast, et usub kõike
231
seda, mis ma talle räägin? Nähtavasti on tal selleks tõsine põhjus. Kuid milline?»
«Mis te muhelete?» päris Madeline Jubbes ärevalt.

«Teie küsimus tundub mulle veidrana.»
«Nerses!» Madeline Jubbes kummardus ettepoole, justkui tahaks ta tungida läbi nähtamatu usaldamatusbarjääri. «Nerses, kas sa saad olla minuga avameelne?»
«Teil ei tasu selles kahelda, melastra . . .»
«Et pärast mitte kahetseda oma ebasiirust.»
Apteeker noogutas vastuseks. Kes teab? Võibolla kahetseb ta tõepoolest pärast. Kuid kus on garantii, et ta ei kahetse just nimelt siis, kui on selle naisega avameelne?
«Ma võiksin sulle paljugi rääkida.» Madeline Jubbesi hääl oli pehme ja mahe, sellest ei puudunud ärevusnoodidki.
«Palun teid, melastra ... Kui ma saan millegagi kasulik olla ...»
«Sina ja sinu abiline on esimesed, kes viimaste aastakümnete jooksul on siia ilmunud.»
«Seda ma ei teadnud.» Nerses Majaenile meenus vastuvõturuum, kus inimesed ootasid vaguralt, millal neid nähtamatu hääl välja kutsub. «Linna vastuvõturuumis . . .» lausus apteeker ning takerdus siis.
«Sa ei taha rääkida,» märkis Madeline Jubbes. «Sa ütlesid «linna vastuvõturuumis».»
«Jah,» jätkas Nerses Majaen, «ma tahtsin öelda, et Lethe asub kosmilistest teedest kaugel. Siia pääseb ainult igasuguseid ümbersõite tehes. Ja vastuvõturuumis on nii palju tüütuid formaalsusi, et sul kaob korrapealt igasugune soov veel kord siia kanti sõita.»
«Sa ei öelnud seda, mida tahtsid öelda.»
232
«Melastra . ..»
«Sennon pole kusagile sõitnud,» kuulutas Madeline Jubbes.
«Te tahate öelda, et tal polnud mingit põhjust kaevata pesu vähese läbimüügi üle?» püüdis Nerses Majaen naiivsevõitu küsimusega kõrvale hiilida salakavalatest karidest.
«Ma pole tahtnud seda ütelda. Muuseas, naised loobuvad tõepoolest üha rohkem ja rohkem aluspesust. Sennon lihtsalt leidis, et pole sinuga kohtumiseks küllalt ette valmistatud.» Ta nõjatus tooli seljatoele. «Nerses, sa ei taha minuga avameelne olla. Aga mina oleksin võinud sulle paljustki rääkida. Kuid ... selleks on vaja, et me usaldaksime teineteist.»
Kiusatus oli suur. Ent apteeker otsustas olla seekord arukas. Väga võimalik, et see kõik on kena lõks. Üksikasjaliselt läbitöötatud ning targalt väljamõeldud mäng, mille algatajaks oli Sennon Jubbes.
«Usalda mind, Nerses,» ohkas Madeline Jubbes. «Sest pärast on juba hilja. Praegu olen ma veel kindel, et sina istud mu ees ... Meie uus apteeker, kes alles üsna hiljuti saabus Sonthi.» Naine tõstis käed rinna juurde. «Veel ma usun, aga homme ...»
«Ei usu, melastra? Ilmaaegu. Aga mina kuulan teid alati ära ning püüan jagada teie muresid.»
«Sa pole selles süüdi, Nerses. Ma teadsin, et see kõik nõnda läheb. Mõtlesin kaua, enne kui tulin siia. Kuid tulin ometi. Tulin, kuigi teadsin kõiki võimalikke raskeid tagajärgi, mis sellest sammust johtuda võivad. Tulin, et sinult teada saada, kuidas elab Sennon.» Madeline vaikis, seejärel tõusis aeglaselt püsti. «Mida ta teeb?
233
Kas ta on minuta tõepoolest õnnelik? Mina armastan teda ikka veel, Nerses ...»
Apteeker tõusis samuti, läks närviliselt üle põranda ning pöördus siis Madeline Jubbesi juurde tagasi, võttis tal õlgade ümbert kinni ja sosistas:
«Melastra, teil on halb tuju.»
«Ma sain sinust aru, Nerses,» sõnas Madeline Jubbes õlgu kehitades ja vabastas ennast apteekri embusest. «Aga kõige õudsem on see, et kui sa kunagi hiljem püüaksidki minu küsimustele vastata, siis ma ei võtaks sind niikuinii enam kuulda. Ma ei usu sind siis enam.»
Ta astus ukse juurde, tundis seal, et apteeker tahaks teda saata, peatus hetkeks ning sõnas selja taha vaatamata:

«Hüvasti!»

... Tumesinine maailm muutus ruskeks, seejärel roheliseks. Aga edasi?

Viinamarjakorjamine. Võlumahl, mida suru-kodades marjadest välja pressiti.

Smaragdne sügis.

Nii kirjutas sügise saabumisel «Caputani Kuller».

«Olgu ta siis pealegi smaragdne,» nõustus Nesthor vastu tahtmist, kuid püüdis kõigiti välja näidata oma rahulolematust.

«Olgu peale,» kordas noor Nerses, «peaasi, et on sügis.»

Siis silmitses ta kaugeid luhtasid, libistas pilgu üle suurte ja väikeste küngaste, üle korrapäratute pruunide kivivoolmete. Varsti, üsna varsti võtavad vaprad Caputani poisid ette rännuretke sinna nende kivide vahele, unustavad mõneks ajaks omavahelise vaenu ja seiklusi tulvil

234

võitlused kaldaäärsete maatükkide pärast. Seiklusi ja avastusi tulvil võitluse. Avastusi? ... Aga muidugi. Oma poisipõlveaastate jooksul avastasid nad endas kõik selle, millest olenes kogu nende tulevane elu.

«Ei sobi,» lausus Nesthor pärast pikka pausi.

«Mis?»

«Sügis saab olla kuldne,» vastas Nesthor. «Smaragdne võib olla üksnes kevad. Kuigi ma ei mäleta ka seda, et keegi oleks rääkinud minu kuuldes smaragdsest kevadest.»

«Kes ei rääkinud?» uuris Nerses.

See oli tühi uudishimu, sest mingil arusaamatul põhjusel tundis ta niigi oma hinges, ihus ja mälusagarates seda kauget kevadet, mil maailm võttis paljaks oma pruunjad palmed, tumeda rammusa põuepoole, ja toitis pundunud seemneid, selleks et nende piimvalge sisu saaks ime-listeks võrseteks ja sirutuks päikesest tulvil kirka laotuse poole. Ning pärast kõike seda ei tundugi enam võõrastavana, kui sügist nimetatakse kuldseks...

«Kes? ... Inimesed,» vastas Nesthor talle. «Need, kes elasid Maal. Need inimesed teadsid juba ammuilma, et kevad on roheline, sügis aga kuldne... Tõelised kevaded ja sügised ei ole niisugused, nagu siin välja pakutakse.»

«Nii et meie sügis pole siis tõeline?»

«Küllap ta on siiski tõeline... Sinu jaoks. Kõikide Giusarocca poegade jaoks.» Ning Nest-hori hääles lõi helisema nukker iroonia. Nähtavasti ei suutnud ta hästi ette kujutada seda, et inimesed võivad olla ka teiste planeetide pojad. Ta ei teadnud, millise püsivuse ja kangekaelsusega järgivad inimesi ka kõige veidramad mälestused.

235

Kuid kas ainult mälestused? ...

Nerses Majaen jälgis Nesthorit, kes nühkis rahulikult laudade valgeid plaate, seadis rohu-klaase, kolbe ja marmorkausikesi ühest kohast teise, et apteegi nukrasse ning monotoonsesse atmosfääri vähegi vaheldust tuua.

Smaragdne maailm, mis oli äsja ta pilgu ees avanenud, osutus lihtsalt mälestuseks ning jutuajamine Nesthoriga oli kustunud, juba ammu aastate poolläbipaistva vaheseina taha jäänud. Kas tõesti ta ei kuulnudki praegu ilmsi ja selgelt Nesthori sõnu: «Aga sügis on kuldne.»

Igiammune lugu.

Minevik.

Minevik, mis hetkeks muutus tegelikkuseks, tänapäevaks.

Või siis aeg, mis taastub mingi maagilise jõu mõjul?

Ei.

Möödunu tuli lihtsalt tagasi.

Tuli tagasi, et aidata arusaamatutes inimestevahelistes suhetes segiläinud ning vastuoludest hämmeldunud Nerses Majaeni. Lapsepõlv saab täiskasvanuile toeks, kuigi

inimesed pahatihti arvavad, et raskustest võib jagu saada üksnes elukogemuste varal. Ja miks me küll oleme nii enesekindlad neile oma elukogemustele toetudes, kust võtame julguse arvata, et uudishimulik, tõeline lapsepõlv on meid igavesti maha jätnud?

... Lumivalgel laual sai uue köha apteegi-kaal, mille kausid jäävad robustsetest puudutustest veel kauaks ajaks kõikuma.

«Tulin, et sinult teada saada, kuidas elab Sennon ... Mida ta teeb? Kas ta on minuta tõepoolest õnnelik?»

236

Kuid see pole ju enam möödunu naasmine.

«Ma armastan teda ikka veel, Nerses.»

Miks on ta siin, Sonthis, kus naised pärivad oma meeste käekäigu kohta teateid võõrastelt, lausa võhivõõrastelt, sel ajal kui nende mehed, kes on ühes Galaktika otsas elu enesetapuga lõpetanud, elavad rahumeeli edasi oma naiste kõrval siin, Sonthis?

Nerses Majaen püüdis ennast ette kujutada tähelaevas, mis teel Lethelt Rodgerile on läbimas kõverruumi.

Kuid asjatult.

Tähelaeva kabiini asemel tuli silme ette ikka linnapea vastuvõtutuba. Kui ta selle nägemuse endast eemale peletas, leidis ta ennast apteegis, kus oli niisama igav nagu igal pool selles linnas.

«Mis sa sedaviisi vahid?» päris Nesthor.

«Mismoodi?»

Nesthor astus vitriini juurde, et sealgi üht-teist ümber paigutada.

«Ma ei vahi,» lausus Nerses Majaen. «Ma mõtlen ... Meenus Caputan ja tema smaragdne sügis . . .»

«Ohoo,» pobises Nesthor endamisi.

«Seal oli kõik nii lihtne. Allus sisemisele loogikale. Sinisele suvele järgnes roheline sügis. . .»

«Ehk siis rohelisele suvele järgnes kuldne sügis,» parandas Nesthor. «Kõik oleneb kohast...»

«Väga võimalik,» jäi Nerses Majaen kiiruga nõusse, et mitte hirmutada endast eemale peas tekkinud uut mõtet. «Väga võimalik... Kuid on ju võimatu, et tundmatu surnu tuleb äkki ilma vähemagi põhjuseta sinu juurde ning räägib sinuga kui igiammuse tuttavaga.»

237

«See on tõepoolest võimatu,» jäi Nesthor nõusse, lõgistades hiiglasuurte kirurgikääridega, mis olid otsekui hiidude tarvis tehtud.

«Aga kui ta äkki tuleb? .. .»

Nesthor laiutas abitult käsi.

«Aga kui meie siksakiline tee Willanckilt Lethele ei kulgenud mitte üksnes ajas, vaid ka ruumis?» päris Nerses Majaen.

«Kõik on võimalik.»

«Ja veel,» püüdis apteeker loogilist mõttelüli käest laskmata kangekaelselt selgusele jõuda, «võib-olla ei voola Lethe ja Willancki aeg üldsegi mitte ühes tasandis?»

«Seda tuleb kontrollida,» ütles Nesthor.

«Ja-jaa ... Kuid sa kuula mind edasi. Lethel on praegu alles see aeg, kus Sennon Jubbes pole veel Willanckile sõitnud. See tähendab, nende teada pole ta veel sooritanud enesetappu.» Nerses Majaen astus vitriini juurde.

«Linda Lour arvas samuti, et ei toimunud mitte mingisugust tapatööd,» märkis Nesthor.

«Ta eksis. Püüan kohe selgitada.. . Lethe asub ajaväljas, mis jääb maha Willancki ning muude planeetide ajast. Võib-olla just sellepärast asustatigi Lethe teistest palju hiljem?»

«Sa rääkisid Sennonist,» tuletas Nesthor meelde.

«Jah. Sennon pole veel Willanckile sõitnud. Nähtavasti sõidab ta sinna alles lähemas tulevikus. See sõltub ajavahest. Willanckil saab ta Oscar Oscariga tuttavaks. Neist saavad mängupartnerid. Jubbes kohtub Ursulaga ning unustab igaveseks nii Lethe kui Madeline'i. Ja siis ühel heal päeval paneb ta käe endale külge. Seal, «Capellas».»

«Kuid milleks?»

238

«Ma ei tea seda.»

«Aga seda on väga tähtis teada.»

«Kuula edasi... Willanckil algab juurdlus. Linda Lour saadab järelepärimise Sonthi linnavalitsusele. Kuid pea silmas, et ajavahe tõttu jõuab see järelepärimine Sonthile varem, siis, kui Sennon Jubbesil pole isegi veel mõttes Lethelt ära lennata. Nõnda oleme faktiliselt Sen-noni jaoks inimesed tulevikust, tema tulevikust. Ning kõik arusaamatused ja tobedused saavadki sellest alguse. Ajal, mil maailmarändurid avastasid peaaegu iga päev uusi maailmu, polnud niisugused asjad sugugi mitte haruldased. Lowelli teatmik on sellistest faktidest lausa tulvil.»

«Jah. Kuid sellega pole võimalik siiski mitte kõike seletada,» lausus Nesthor, astus vitriinist veidi eemale ning silmitses ilmse rahuldustundega oma tööd.

«Mida nimelt?»

«Kas või seda, miks Sennon Jubbes teeskles, et on sinu tuttav. Ta meenutas sinuga juteldes igasuguseid kohtumisi Willanckil, kuigi ta pole veel Willanckile lennanudki, see seisab tal alles ees, kuid on meie jaoks juba minevik. Aga kõige tähtsam küsimus, millele sa pole veel vastanud, on see, miks ta endale käe külge pani... Inimesed ei lõpeta oma elu lihtsast uudishimust asja vastu.»

«Ara nori, Nesthorl Aga kui Sennon Jubbes valmistub just Willanckile lennuks? Ta ju teab, on ammu järele uurinud, et ajavahe planeetide vahel on olemas, ja sellepärast ta nõnda teesk-lebki.»

«Kuid milleks?»

«Ju siis on põhjust.»

239

«Aga miks teeskles siis Baab Gaspar vastuoksa Jubbesile tundmatut, kas ka temal on selleks mingi põhjus? Ei, see pole vastus. Erinevate ajatasandite olemasoluga pole kuigi palju võimalik seletada. Minu meelest ruttasid sa ilmaasjata kirja Biankale andma. Ma ei oskagi seletada, mis see on: isa saadab kirja oma lastele, kellega ta kohtub juba tunni-paari pärast ise. Kuidas seda seletada, kas jälle Lethe ja Willancki aegade erinevusega?»

«Ärge ainult pahandage, kui ma teid seal juhuslikult ära ei tunne . . . Ärge solvuge ja ärge püüdke mulle meelde tuletada, et me kohtusime teiega linna vastuvõturuumis. Sest vastasel korral satute minu pärast üpris ebameeldivasse olukorda,» meenutas Nerses Majaen oma esimest kohtumist Baab Gaspariga.

«Sul on õigus, Nesthor.»

«Sa võid ju kirja sisu teada saada,» sõnas Nesthor.

«Kui mul ainult õnnestub Biankaga kohtuda.»

«Ma aitan sind,» ütles Nesthor. «Sa kohtud temaga veel täna ... kiriku õuel... Seal ei sega teid keegi.»

«Kontrolli igaks juhuks võimaliku ajavahe olemasolu, palun sind,» tuletas Nerses Majaen meelae.

Ja tundes, et satub jälle mingisugusesse segasesse loosse, püüdis ta ennast uuesti kujutada Rodgerile lendava tähelaeva kabiinis.

Linn imes endasse voogudena tulevaid ning ründavaid hämaruse laineid. Taevas oli sünge, pilvelahmakaid täis. Pilved ähvardasid linna vihmaga üle kallata. Aga praegu püüdsid need

240

hallid hämarusevood linna halvata, uinutada tema valvsust, teeseldes, et nad on tõepoolest valmis taanduma majade esikülgedel ning kaubanduskeskustel särava meeletu reklaami ees.
Kuubi ülemine osa oli veel taeva taustal nähtav. Puistu oli aga pimedusse mattunud ning Nerses Majaen suutis hädavaevu, lausa käsikaudu mööda tema varjulisi teid edasi minna. Alles siis, kui kaubanduskeskuse katusele ilmus äkki läbipaistev, õhkõrn kombinee, mis asendus tohutu suurte tähtedega
JUBBES,
muutusid apteekri sammud kindlamaks, sest pimedus vaheldus nüüd oranži ja rohelise vaigusega.
«Kohtusimegi uuesti, melastr.» «Tere õhtust, Bianka.»
Tüdruk otsis pimeduses Nerses Majaeni käe üles ning sosistas: «Kohtusime.»
Tüdruk pigistas ta sõrmi ja Nerses Majaen tundis tüdruku käe soojust endassegi valguvat. See ajas Nerses Majaeni veidi segadusse, sest ta ei tundnud endas tundeid, mida oleks võinud tüdrukule vastu pakkuda. Kas pidi ta tõesti kohtuma alles kusagil Willanckist kaugel planeedil, sellel Lethel, mingi tüdrukuga, et avastada südamevärinal, mõista, et kogu oma helluse on ta hoidnud ühe ja ainsa naise tarvis selles maailmas. Igatsus, ebatavaline nukrus sai Nerses Majaeni üle võimust. Järsku nägi ta ennast merekaldal, kus otsekui mingi imeline ilmutis seisis Alaliste Elanike Klubi perenaine vee vikerkaarevärvilises küütluses.
«Istume õige, Bianka,» pakkus Nerses Majaen pärast pikaleveninud vaikimist.
241
«Olgu pealegi,» lausus tüdruk ning, laskmata Nerses Majaeni kätt lahti, hakkas pingi poole minema.
«Tahtsin sinuga nii väga kokku saada.»
«Mina ka, Nerses.»
«Jah, selge,» sõnas apteeker.
«Mis on selge, Nerses?»
«See, et ka sina tahtsid minuga kohtuda . .. Täna ei oleks pidanud mind siin enam olema.»
«Ma tean seda.»
«Sa tead kõike, Bianka.»
«Kõike?» Tüdruk hakkas summutatult naerma. «Ons see võimalik?»
«Aga kas siis inimesed tohivad siin tänaval naerda?»
«Ei tohi,» ütles Bianka.
«Näed nüüd? ... Aga miks? ...» Nerses Ma-jaen püüdis oma kätt tüdruku pihust ära tõmmata, kuid tüdruk surus veel tugevamini tema sõrmi. «Ning kas on võimalik, et Sennon Jub-bes ...»
«Kas sa kohtusid temaga?»
«Jah,» lausus Nerses Majaen rahulolematult, sest tüdruk kippus teda kogu aeg katkestama.
«Kus?»
«Apteegis,» pidi Nerses Majaen vastama.
«Ja sa tundsid ta ära?»
«Jah.»
«Kundas sa ta ära tundsid, Nerses?» Tüdruk surus end järsku apteekri ligi.
«Jään elu lõpuni diletandiks,» mõtles Nerses Majaen. «Minust ei saa iialgi uurijat, sest küsimusi esitavad mulle ikka need, keda mina ise peaksin pinnima.»
Ja see mõte tegi ta üsna nukraks.
242
«Uurija... Aga sa oled ju kõigest apteeker. Kas sul on siis kavas detektiiviks hakata?»
«Kuidas sa ta ära tundsid, Nerses?» päris tüdruk uuesti.

Mis teha. Inimesed on juba kord sellised. Unustanud isade ja isaisade kogemused, tuleb neil ilmtingimata teha uusi järeldusi, koguda uusi kogemusi. Ja just see sünnitabki suuri ning väikesi tragöödiaid.

«Ta pole muutunud,» vastas Nerses Majaen.

Tüdruk mudis vaikides ta sõrmi.

«Bianka, kas sulle ei tundu, et teie linnas sünnib palju imelikku?»

«Meie linnas on kõik kõige tavalisem.»

«Isegi see, et inimesed võivad naerda üksnes kabiinides?»

«Tänavatel lihtsalt ei tohi naerda, Nerses, pealegi oleks see ebaviisakas.»

«Mida kirjutas isa sulle selles kirjas?» päris apteeker ja pahandas samas oma kärsituse pärast.

Tüdruk laskis ta käe lahti.

«Kui see on saladus, siis ei pruugi sa vastata,» kiirustas Nerses Majaen lisama. «Tahtsin vaid märkida, et ka see kirjalugu on minu meelest õige ebatavaline. Kohtusin sinu isaga linna vastuvõturuumis. Ta sai enne mind linna, ütle, kas see pole siis veider, et ta palus mul kiri sulle või Gusharile üle anda, samal ajal kui ta ise kohtus ju teiega hulga varem. Või on see ka kõige tavalisem asi... Kas ta oli ammu linnast välja sõitnud?»

Bianka vaikis.

«Kas sa solvusid?»

«Ei.»

«Miks sa siis ei vasta mulle?»

243

«Nerses, kes, kes sa oled?»

Apteeker sattus segadusse.

«Mina? ... Olen apteeker ... Nerses Majaen. Või ei tunne ka sina mind enam ära?» lisas ta hetkelise kõhkluse järel. «Nii nagu sinu isa .. .»

«Kes?»

«Baab Gaspar.»

«Ja ta ei tundnud sind ära?»

«Hakkan juba arvama, et Sonthi elanikel on lihtsalt raske teineteist tunda ja teada.»

«Jah,» sosistas tüdruk.

«Kuid miks siis?»

«Ema räägib, et inimeste välimus on petlik.»

«See on ju igivana ütlus,» naeratas Nerses Majaen. «Aga kas see kiri, mis ma üle andsin, oli tõepoolest väga tähtis? Sa vaikid?»

«Ma noogutasin,» vastas Bianka.

«Ma ei märganud. On ju pime.» Apteeker hingas sügavalt välja. «Nii et sa siis noogutasid. Selge. Kiri oli tähtis. Seda ma arvasin. Ta oli kindel, et ei tunne mind Sonthis enam ära ... Või oli selles peaaegu kindel. Kas see on sinu meelest normaalne? Või on ka minu välimus petlik?»

«Peab olema normaalne, Nerses.»

«Hea küll,» lõi Nerses Majaen käega. «Aga millest selles kirjas juttu oli?»

Bianka vaikis.

«Kahju,» sõnas apteeker püsti tõustes. «Lootsin, et sa suudad minu kahtlusi hajutada.»

«Sa lähed ära, Nerses?»

«Jah. On juba hilja, läki.»

«Isa kirjutas, et...»

«Mis ta kirjutas?»

«Miks sa seisad? Istu!»

Apteeker istus.

244

«Noh?»

«Ta kirjutas, et igatseb meie järele . ..»
«Aga edasi?»
«Et tahab veel kord proovida.»
«Mida ta tahab proovida?»
«Seda ma ei tea. Aga kui see ei peaks õnnestuma, siis ei jää tal muud üle, kui kuradile kebida.»
«Või nõnda ...»
«Nerses, aga mida tähendab see «kuradile kebida»?»
«See tähendab ... Muuseas, see pole tähtis. Aga kas ta ei selgitanud, miks tal tuleks kuradile kebida?»
««Sest ma olen kogu aeg vigu teinud ja kahetsen nüüd neid. Olen üksi kõiges süüdi»,» andis Bianka Baab Gaspari kirja sõna-sõnalt edasi. «Palus, et ma ei räägiks sellest mitte kellelegi. Isegi mitte temale endale.»
«Kuidas seda mõista? . . . Või on see teil ka täiesti normaalne asi?»
««Ärge rääkige mulle sellest mitte kui midagi. Ärge küsige minult mitte kui midagi. Kõik tarviliku saite siit sellest kirjast teada»,» kuulutas Bianka Baab Gaspari häält matkides. «Ja siis hoiatas isa Gushari, et ka tema ei kordaks neidsamu vigu.»
«Milliseid siis?»
«Ma ei tea. Gushar oleks arvatavasti teadnud. Kahju, et ta langes rivist välja. Tema oleks teile paljutki võinud selgeks teha.»
Nerses Majaen mõistis, et ta ei pitsita sellelt tüdrukult enam midagi välja.
«Aga kas ta sõitis ammu teie juurest ära?» esitas ta oma viimase küsimuse.
«Ei.»
245
«Millal siiski?»
«Isa pole üldse mitte kusagile sõitnud.»
«Kuidas sellest nüüd aru saada? ...» hüüatas Nerses Majaen.
«Ma ei tea, Nerses,» lausus tüdruk ja pani oma pea apteekri rinnale. «Jääme siia, ma ei tahaks siit mitte kusagile minna ...»
«Bianka!»
Hääl kõlas järsult ja teravalt ning tüdruk tõstis pea ta rinnalt.
«Oled tore tüdruk ning ma ei tahaks sind kurvastada.»
«Ära jäta mind, Nerses ... Ma kardan. Kõik räägivad, et meil on kõik normaalne. Kuid see pole tõsi. Mul on hirm.»
Nerses Majaen tundis mingit imelikku tühjust oma hinges.
«Tahtsin sinuga nii väga kokku saada, Nerses ...»
«Et kõigest sellest mulle rääkida?» Nerses Majaen mõtles, et kui ta katsuks praegu püsti tõusta, siis ei suudaks ta seda teha — tüdruk oli ennast tema vastu surunud.
«Ei.»
«Mispärast siis?»
«Sest sellest pole midagi.»
«Millest on siis midagi?»
«Et ma olen juba kahekümnekahene, Nerses.»
Nerses Majaen ohkas. «Mida suudan ma anda sinu kahekümne kahele aastale?» mõtles ta. «Mitte midagi. Mitte midagi peale kaastunde. Mulle pole vaja sinu kahtekümmend kahte aastat, Bianka ...»
«Lähme!» Nerses Majaen tõusis püsti. «Kahekümne kahe aastasel noorel tüdrukul pole sobilik istuda pimedal alleel vana mehe seltsis.»
246
«Sa oled veel noor, Nerses,» anus Bianka. «See näib sulle ainult nõnda,» lausus Nerses Majaen väsinult. «Ma tean paremini, kui vana ma olen. Lähme nüüd, Bianka . . .»
«Jäid kuidagi hilja peale,» märkis Nesthor. «Said sa märjaks ka?»

«Nagu näed,» vastas Nerses Majaen. «Siin on isegi vihm kuidagi iseäralikult vastik. Näib, nagu ta ei langegi ülevalt alla, vaid tungib sulle igast küljest peale. Vihmapiisad otsekui sünniksid siinsamas sinu ümber.»
«Ma kontrollisin järele.»
«Jah?»
«Willancki ja Lethe vahel pole mitte mingit ajavahet.»
Nerses Majaen pühkis käterätikuga oma näo ning habeme vihmapiiskadest kuivaks. Seejärel hakkas ta märgi riideid seljast kiskuma.
«Ja Sennon Jubbesi jaoks pole me mingid tulevikust tulnukad. Kas sa said kirja kohta midagi teada?»
«Küll on külm, Nesthor...»
«Heida voodisse. Teen sulle kohe grokki.»
«Kirja kohta sain üht-teist teada. Linna vastuvõturuumist tuttav Baab Gaspar on mingi veaga hakkama saanud ning sattunud mingisse täbarasse olukorda, nii täbarasse olukorda, et ta ei taha seda isegi iseendale tunnistada.»
«Kuidas sellest aru saada?»
«Aga Baab Gaspar pole viimasel ajal Sont-hist kusagile sõitnud.»
«Ma ei saa enam mitte millestki aru.»
«Mina ka... Ole hea, anna mulle klaas grokki. Püüan kas või milleski, kas või kõige vähemaski selgusele jõuda.»

NELJAS PEATÜKK

Nerses Majaen ärkas mingi võõra hääle peale, mis kostis naabertoast.
Ta sirutas end mõnuledes teki all välja, naeratas aknast sissevaatavale sini-sinisele pilvitule taevale ja sulges uuesti silmad.
«Vanainimese kombed,» püüdis võõras mees poolel häälel rääkida, kuid see ei tahtnud tal mitte kuidagi korda minna. «Ma ei pea muidugi sealjuures teid silmas.»
«Kas siis vanainimesed tahavad magada?» päris Nesthor.
Ta oleks tahtnud nii väga pikendada neid harvu hetki, mis tulevad inimese juurde koidu-ajal, päeva hakul. Neid hetki, mil maailm ja elu tunduvad jumaliku helde annina, mil sa ei mõtle veel tõepoolest mitte kui millelegi või vähemalt püüad ennast veenda selles. Kuid sa ei jõua neid hetki veel õieti tajudagi, kui äkki märkad, et mõtted vahelduvad su peas lausa metsiku kiirusega. Jääb järele vaid üks: niisamasuguse metsiku kiirusega jälgida nende tulekut ja minekut, unustades sealjuures sedamaid sinitaeva, võõra, kõrvu kostnud hääle ning jumaliku ärkamisrõõmu.
«... veel noor,» hakkas kõrvu järjekordne lausekatkend.
248
«On ta teie poeg?»
«Mul pole poegi.»
Nerses Majaen tõmbas teki üle pea, et kõrvaltoast kostev kõnelus ei segaks tal mõtlemast. Ning ta nägi ennast vanglakambris. «Püüa meelde tuletada, Ursula . . . Kas tal polnud tahtmist siit igaveseks ära minna?» Ja tüdruku vastus: «Iga kord hüvasti öeldes ütles ta, et ei tule enam kunagi tagasi. Kui ta seda esimest korda ütles, ma isegi uskusin teda. See oli siis, kui ma olin aru saanud, et armastan Osca-rit... Kuid Sennon tuli siiski jälle tagasi. Nüüd tagantjärele mõeldes tundus ta tõepoolest siis murest muljutuna ... Mitu korda aastas kavatses Lethele tagasi lennata. «Lendan ära, lendan igaveseks,» ütles ta ikka. Kuid ma teadsin juba, et õige varsti ilmub ta uuesti «Capellasse». Ta oli väga kinnine inimene.»
«Kas võib istuda?»
«Aga paluni»
«Tänan teid!»

«Olge ainult tasa, melastr!»

Nerses Majaen tõmbus teki all kõverasse; vanglakambrist oli äkki saanud Sonthi vastuvõturuum, kus ta oli kohtunud traagilise maskiga.

Traagilise maski ehk Baab Gaspariga.

Mis ta oli öelnud, enne kui kadus pruuni ukse taha?

«Kui teil õnnestub linna pääseda, peatuge «Kollases Hüäänis». Kas jäi meelde?»

Kui teil õnnestub ...

Tähendab?...

Apteeker oleks teki all peaaegu lämbunud. Ta keeras ennast teisele küljele.

249

... Väikest punast mütsi kandev mees. Tema tüütud pärimised.

Aga kui ta poleks apteeker?

Aga kui Sonthi linnapeal poleks pähe tulnud õnnelik mõte apteeki avada?

Ja siis see Sennon Jubbes.

Mis on temast teada?

See, et ta pöördus õige mitu korda Lethele. Kuid tal ei läinud korda pääseda Sonthi. Vastuvõturuumist lendas ta uuesti Willanckile. Ta proovis ikka ja jälle Lethele tagasi pääseda. Ebaõnnestumistest hoolimata. Aga võib-olla siiski hoolides, ängistatuna.

Võib-olla tuleks ühendada kõik lülid ning saada loogiliselt järgnev sündmuste ahel. Niisiis, alustame esimesest lülist.

Selleks on traagiline mask.

Ka tema püüdis linna pääseda.

Ta rääkis, et peab proovima veel kord. Ja kui sellest midagi välja ei tule, siis kebima kus kurat. Aga edasi.

«Isa pole kusagile sõitnud.»

Ühe ja sellesama ahela lülid ...

Apteeker kujutas selles poolunes endale ette isasid ja abielumehi, noormehi ja elatanud mehi, kes hulkusid ringi mööda Galaktika avarust, peatusid aeg-ajalt mõnel ettejuhtuval planeedil, meenutasid tihtilugu oma kauget Lethet, kunagist Halli Kõrbe, ning kes püüdsid meeleheitlikult pöörduda koju tagasi. Koju, kuhu neid enam ei oodata ega lastagi. Ning jälle peavad nad aastakümneid hulkuma mööda kaugeid radu, lööma surnuks aega, et ükskord lõpuks lõpetada oma elu kusagil luksuslikus või siis tagasihoidlikus numbritoas ... Ahela lülid läksid erilise raskuseta kokku. Kuid süga-

250

vamalt järele mõeldes võis sealjuures ometi märgata tillukesi mõrasid, mis tekitasid kõiges eelnevas kahtlust. Aga kes siis on need isad, kes mitte kusagile ei sõida, need abielumehed, kes on kogu aeg oma naiste kõrval? ... Kes nad on? Kust on nad pärit? Ja mispärast kutsutakse neid rivist välja langenuiks ning kantakse ära kõige tavalisemates kastides?

«Külastajaid võtame vastu üksnes apteegis, melastr.»

«Kui teil midagi selle vastu pole, võime osad vahetada.»

«Kuidas sellest aru saada?»

«Te võite hakata minu kliendiks,» kuulutas tundmatu meeshääl. «Kas te olete kuulnud midagi Warwoux'st?»

Nerses Majaen heitis teki kõrvale ning tõusis voodis istukile.

«Olen kõigest Warwoux' tütar ...»

Ta hõõrus silmi, rapsis peaga, kuid Ursula seisis ikka kõigest hoolimata silme ees. Ta nägi ta poolpaljaid rindu ja kurbi, otsekui midagi paluvaid silmi.

«Olen kuulnud,» vastas Nesthor, «minu meelest peaks see üks planeet olema.»

Vanamehe rahulik hääl tõi ta jälle tegelikkusesse tagasi. Ning Ursula haihtus vaguralt, sulas ühte sinise taevaga, kadus Tchitchilla kiirtest säravasse laotusse.

«Ei. Sellist planeeti pole olemas,» kuulis ta võõrast vastavat ning võib-olla mees isegi naeratas sealjuures. «Võite enesekontrolliks lehitseda Lowelli teatmikku. See on nähtavasti tinglik või siis miskit ühendav mõiste. Kuid mitte selles pole asi. Niisiis, on saabunud Warwoux' agent. Tavaliselt need mehed hoiduvad isikli-

251

kest kontaktidest oma klientidega. Nii ma olengi nende esindaja osas, või kui see teile paremini meeldib, olen maakler.»

Nerses Majaen hakkas aegamisi riidesse panema. See veider külaline, kes oli sellisel varasel tunnil nende numbrisse tunginud ning nimetas ennast tavaliseks maakleriks, hakkas teda tõsiselt huvitama.

«Ehk te saate veidi konkreetsemalt asja selgitada?»

«Püüan.»

Apteeker torkas tuhvlid jalga ning astus poikvel ukse juurde.

Nesthor kattis parajasti lauda. Külaline silmitses tähelepanelikult nurgas postamendil seisvat kasti.

«Kas see sattus teile juhuslikult?» päris ta kasti poole osutades.

«Ei,» vastas Nesthor.

«Sihukesi kaste tehakse nende jaoks, kes on rivist välja langenud,» vastas Nerses Majaen tuppa astudes.

Külaline vaatas apteekri poole, kummardus ning esitles:

«Agamemnon.»

«Aa-aa ...»

«Tulin siia ühe asjaliku tööalase ettepanekuga. Kohtume teiega, melastr, just õigel ajal.»

«Tahaksin esinestada,» lausus apteeker. «Ehk astute kambaliseks?»

Nerses Majaen istus, tõmbas endale taldriku ette. Ta ootas kannatamatult, millal tulnuk meenutab uuesti Warwoux'd.

«Kas teil pole muud paremat siia panna?» päris Agamemnon postamendile osutades.

252

«Ei. Kas te ei soovigi keha kinnitada?»

«On see kast teil ostetud?»

«Jah.»

«Mispärast?»

«Mul pole kombeks ühestki poest tühjade kätega välja astuda.»

«Tähendab, te olite kirstukaupmehe juures?» «Just nõnda.»

«Aga kas te teate ka seda, kes just nimelt rivist välja langevad?»

«Paistab, et teile meeldib küsimusi esitada, melastr.»

«On see vastus minu küsimusele?» märkis Agamemnon.

«Loomulikult mitte ...»

«Kuidas siis sellega lood on? ...»

Nerses Majaen pühkis salvrätikuga suu puhtaks ja lausus pilku tõstmata:

«Mulle ei meeldi söögi ajal rääkida. Kuid kuulata, kuulata ma võin ...»

«Ega teid suits ei häiri?»

«Suitsetage, suitsetage pealegi.»

«Suitsetan erilisi lõhnasigarette.» Agamemnon läitis sigareti ja istus laua äärde. «Soov teid külastada pidi minus varem või hiljem tekkima, aga praegu pole küsimus selles ... Nii või teisiti, kuid ükskord oleksime ikka jõudnud teiega ühisele arusaamisele. Ma olen veendunud, et te tahate aega võita, et minu ettepaneku üle veidi põhjalikumalt mõelda.» Lõhnavad suitsupilved hõljusid kõnelejate vahel. «Inimene on üks rahutu olevus. Talle ei meeldi olla seal, kus ei pea ennast hädavajalikuks. Tänu just nimelt sellele omadusele ongi enamvähem kõik Galaktika punktid kenasti asustatud. Lähemas tulevikus tungib inimene välja

253

oma maailmaruumist ning asub niisama energiliselt asustama teisigi galaktikaid. Eks ole ta veidralt loodud, melastr?»

«Huvitav, mille poole te tüürite?»

Agamemnon naeratas.

«Ei millegi poole. Tahan ainult märkida, et teilegi pole see tunne võõras.»

«Võib-olla soovite tassikese kohvi?» pakkus Nerses Majaen.

«Oleme kõik ühed rahutud hinged. Ja ärge uskuge, kui teile püütakse vastupidist tõestada. Erinevatel inimestel väljendub see rahutus ka erinevalt. Ja selles ongi kogu konks.»

«Võib-olla tõesti.»

«Nõndaks, kas teil on plaanis lennata Rodgerile?»

«Arstimite järele,» märkis Nerses Majaen rutakalt.

«Seda muidugi, seda muidugi.» Agamemnon sirutas end mõnuledes. «Igaüks mõtleb midagi välja, et õigustada esivanematelt päritud instinkte. Peaasi, et te mõistaksite, kui raske see siiski on. Tahan öelda, et Lethe ei taha lahkuda oma poegadest. Isegi siis mitte, kui te ise ennast tema pojaks ei pea.»

«Sonth on imehuvitav linn,» märkis Nerses Majaen ebalevalt.

«Seda muidugi,» lausus ka Agamemnon, «kuid kaunimad paigad on ikka seal, kus meid ei ole. Loodan, et meie jutuajamine jääb rangelt meie vahele, et te ei räägi sellest mõnele juhuslikule isikule.»

«Aga sellele, kes pole juhuslik?»

«Ka temale mitte.»

«Olgu pealegi.» Nerses Majaen võttis tassist viimase lonksu. Agamemnon uuris teda silmi

254

vidutades, rahul sellega, et apteeker püüab mõistatada, mis siis ikkagi temast tahetakse ning millega see jutuajamine lõpeb.

«Mida te pakute?» päris Nerses Majaen lõpuks.

«Mitte kui midagi.»

Nerses Majaen pani tassi alusele ja tõusis.

«Sel juhul palun mind vabandada. Oli väga meeldiv teiega tutvuda.»

Külaline polnud nähtavasti osanud aimata asjade sellist käiku.

«Minu meelest on meil jutt veel pooleli,» ütles ta.

«Kahjuks on mul tegemist,» lausus apteeker ja hakkas magamistoa poole minema. «Isegi pidulikku laadi kõnelused on hakanud mind väsitama.»

«Mul on teiega äriasjad rääkida,» pidi külaline taanduma. «Missugused äriasjad?»

«Kui teil tekib vajadus Lethelt ära lennata, pöörduge ilmtingimata minu poole,» lausus külaline ning ulatas Nerses Majaenile oma visiitkaardi. «Siin on mu aadress ja videofoni number.»

Nerses Majaen võttis nimekaardi ja torkas selle otsemaid taskusse.

«Nägemiseni, melastr Agamemnon!»

«Kas te ei usu mind?» muutus külaline rahutuks. «Vannun teile, et see on ainus võima-lus... Tasu suhtes loodan teiega kokkuleppele jõuda. Ja kus te ka ei viibiks, saate korralikult oma töötasu kätte. Kus te ka poleks,» kordas Agamemnon.

«Lähemal ajal pole mul plaanis kusagile sõita,» Nerses Majaen vaikis hetke, kehitas õlgu

255

ning jätkas siis: «Eile öeldi mulle, et apteegi-asjad ei pea mind üldse huvitama. Ja kui ma ei eksi, olete just teie meie ainuke klient kogu apteegi lahtioleku aja jooksul. Kahju, et teil ei õnnestunud saada linnavalitsuse poolt valmispandud kingitust. Ja vaevalt, et mul tekib lähemal ajal tahtmine Lethelt lahkuda.»

Magamistuppa astudes kuulis Nerses Majaen oma selja taga külalist ütlemas:
«Pidage! . ..»
«Mul pole kahjuks aega.»
«Olete kuidagi liiga enesekindel, ja-jaa .. . See ei ole just kuigi meeldiv omadus. Kuid mina olen äriinimene. Praegu Warwoux' agendi maakler.»
«Kui te just ise see agent ei ole.»
«Tõsi mis tõsi. Nii mitmedki teie tuttavaist on minu kliendid. Nad on juba ammu siit kaugetele lennuretkedele läinud. Muuseas, omal ajal ütlesid ka nemad minu teenetest otsustavalt ära.»
Nerses Majaen mõistis, et Agamemnoniga tuleb alustada avameelset juttu sellest, mispärast oli ta siia Galaktika ääremaale sõitnud ning missugusesse tobedasse olukorda sattunud. Ometi kehitas ta õlgu ja lausus:
«Te ju jätsite meile oma aadressi... Kui teie prohvetlik ettekuulutus peaks täituma, küllap me teiega siis veel kohtume.»
«Olete lootusetu, melastr Majaen.»
«Tänan teid!»
«Või siis väga andekas näitleja.» «Olete ülimalt armastusväärne.» Agamemnon ohkas raskelt, tõusis ning astus hüvasti jätmata uksest välja. «Nesthor?» Nerses Majaen sügas mõtlikult
256
oma lõuga. «Kas sina said arü, millest ta rääkis?»
«Näib, et ta rääkis, nagu oleksid meie tuttavad juba ammu sitt kaugetele lennuretkedele läinud.»
«Kohtun homme temaga uuesti... ei, juba täna õhtul.»
«Aga kui see kõik on vaid mäng? ... Võibolla oleks meil siiski targem oodata?»
«Kui see on mäng, siis saagu ta juba kiiremini otsa,» lausus Nerses Majaen otsustavalt. «Mind on kõik see õige tublisti ära tüüdanud.»
Ta astus akna alla.
Teisel pool tänavat klaaskabiini juures oli nagu tavaliselt rahvast. Apteeker rõõmustas, et järjekord polnud siiski kuigi pikk ning et ta suleb ennast üsna pea putkasse, kutsub rohelise kassisilma endaga vestlema, kuuleb temalt mõne teravmeelse loo või nalja, mis mõneks ajaks hajutab ta raskemeelsed mõtted.
Nerses Majaen silmitses mõtlikult klaasi taha kappi seatud kolbe ja instrumente, silmitses sametisi seinu, mis tekitasid tunde, et nende vahel võib lämbuda. Raske oli leppida mõttega, et see ruum võib osutuda tema viimaseks elupaigaks üldse. Nerses Majaen püüdis sellest mitte mõelda, kuid ei suutnud.
... Caputanis, palju aastaid tagasi, siis kui ta oli veel noor ja Nässaka Madgo ustav jünger, oli ta ühe põhja- või lõunanaabritele korraldatud rüüsteretke ajal vangi langenud. Ja kõige hirmsam oli see, et Nersesi ei võtnud vangi mitte Nõgi-Noeli poisid, vaid Verona plikad. Kuidas see oli küll juhtunud? Mispärast äkki olid tüdrukud otsustanud ennastki meelde tuletada,
257
tõestada, et poistel tuleb neidki arvestada? ... Kuid asi polnud mitte selles, vaid hoopis selles, et nad panid ta külma pimedasse keldrisse kinni. See oli midagi ennekuulmatut... Mehiselt pisaraid neelates püüdis ta plikadele selgeks teha, et vangi pimedas keldris hoida on täiesti mängureeglitevastane. Kõik asjata ... Tüdrukutel oli ses suhtes oma arvamus, sest neis oli juba ellu ärganud naiselikkus. Mitu minutit või tundi ta selles tobedas keldris istus? Tookord igatahes näis talle, et ta ei pääse sealt enam iialgi välja. Ukse taga kustusid sammud, ümberringi valitses vaikus ja pimedus. Nerses teadis, kui kiiresti unustavad tüdrukud oma võidetud. Kuid ta poleks hakanud karjuma ega appi kutsuma juba üksnes uhkuse pärast.
Praegune sunnitud ja sihitu ootamine meenutas mingil moel seda ammust tunnet.

Nerses Majaen tõusis, käis rahutult mööda tuba edasi-tagasi, läks lõpuks kiirel sammul naabertuppa ja istus videofoni ette.
Ta kõhkles vaid hetke. Juba järgmisel minutil teadis ta täpselt, et mitte mingi jõud, mitte mingid ähvardused ei suuda teda sundida loobuma kõnelusest Agamemnoniga, selleks et nii kähku kui võimalik pääseda välja pimedast ja niiskest keldrist.
Ta võttis taskust nimekaardi. Silmitses videofoni numbrit... Sõrm keerutas ketast palju kordi. Siis jäi ta ootama, kuni tuhmile ekraanile ilmub Agamemnoni nägu.
«Tere, Nerses,» kuulis ta tuttavat naisehäält.
Ekraanil vaheldusid tumedad plekid heledatega.
«Miks sa siis vaikid, Nerses?»
258
Plekkide vahele joonistus Eeva, Nicollet' või Mariami nägu. Nerses Majaen püüdis leida mingit loogilist sidet Agamemnoni ning selle naise vahel, kuid sekundid lendasid tuulekiirul ja pikalt mõelda polnud võimalik. «Olen ma ikka tobu!» andis ta endale hinnangu ning naeratas igaks juhuks.
«Tere, Senobia!»
«Olgu ma siis pealegi Senobia,» jäi temaga nõusse tüdruk, kelle nägu oli juuste varjus.
«Ma kuulan, Senobia,» ütles Nerses Majaen.
«Nii et saame siis homme kokku ... sellessamas baaris. Keskpäeval.»
«Kas see pole hilja?» kahtles Nerses Majaen.
Tüdruk ei vastanud mitte kui midagi.
«Minu jaoks on see igatahes hilja,» kuulutas Nerses Majaen pettunult.
«Varem pole kuidagi võimalik . ..»
«Aga kui...»
«Olgu peale, oleme kokku leppinud — kusagil enne lõunat,» nõustus Nicollet või Eeva. «Nägemiseni, Nerses!»
Ning ta nägu kadus ekraanilt.
Nerses Majaen võttis laualt nimekaardi ja otsustas, et võib lubada endale mõne minuti klaaskabiini jaoks.
Ta lahkus apteegist ja läks üle tänava.
Äkki ta peatus, sest taipas midagi väga olulist. Mitte ainult olulist, vaid ka rahutuks-tegevat. Sõrmed kompasid taskus kahte nimekaarti. No muidugi, see oli arusaamatus. Agamemnon oli andnud talle ju ühe kaardi.
Nerses Majaen silmitses ümbrust. Inimesed läksid temast ükskõikselt mööda, sest apteeker polnud ammu juba neile enam mingi sensatsioon.
259
Apteeki tagasi pöördunud, võttis Nerses Majaen taskust nimekaardid, kaks ühesugust kollasest paberist ristkülikut, mis erinesid vaid sinna trükitud siniste numbrite ning aadresside poolest.
Nii et tema oletus Eeva või Senobia ja Agamemnoni vahelistest suhetest osutus ekslikuks.
Aga kuidas üldse oli talle taskusse sattunud Eeva või Nicollet' nimekaart? Nähtavasti oli ta selle Nersesile salamisi taskusse pistnud. Ja rahulolevana oma oletuse üle ta mühatas.
Segasevõitu ärevus, mis teda ennist oli haaranud, hakkas aegamisi hajuma. Ja selle asemel tundis ta ennast jälle otsekui pimedas keldris olevat.
Heledad ja tumedad plekid ekraanil muutusid naeratavateks huulteks, mis pigistasid jämedat suitsupitsi.
«Kas ei oodanud?»
«Ei osanud arvata, et saate oma kangekaelsusest nõnda kiiresti jagu,» kuulutas Agamem-non.
«Aga nüüd?»

«Kipun arvama, et minu teine oletus osutus õigeks.»
«Ma ei mõista teid.» «Olete suur näitleja.»
«Tänan teid. . . Kas ma võin kokkuleppele alla kirjutada?» «Kiirustate?»
«See pole ärimehe küsimus.»
«Õige.» Suitsupilved katsid korraks ekraani. «Oma nõusoleku võite anda kohe praegu, suuliselt. Kas teid üksikasjad ei huvitagi?»
«Missugused?»
260
«Näiteks hind.»
«Olen nõus igasuguse hinnaga.» «Või siis reisitingimused . ..» «Mida kiiremini, seda parem.» «Selge. Mitu inimest?» «Mina ja Nesthor.» «Tagajärgede eest. . .» «Vastutan ma ise.»
«Kas teid ei huvitagi, millised need tagajärjed võiksid olla?»
«üksnes niipalju, kuivõrd nad võivad teiste peale mõjuda, mitte minu ega Nesthori, vaid
teiste peale.»
«Teiste peale ei mõju see mitte kuidagi. Võimalikud tagajärjed võivad kahju tuua üksnes teile või Nesthorile.»
«Ja ei kellelegi muule?»
«Ei.»
«Niisiis ...»
«Dikteerin kokkuleppe tingimused. Helilindis-tan selle. Korrake minu järel.
Ja Nerses Majaen kordas kõike, mida kuulis kõnetorust. Siis jäi Agamemnoni kähisev monotoonne hääl vait.
«Mis veel?» päris Nerses Majaen.
«Võite ära sõita juba esimese tähelaevaga,» teatas Agamemnon.
«On see ikka kindel?»
«Warwoux ei valmista oma klientidele mitte kunagi üleliigseid sekeldusi. Ennem vastupidi. Warwoux' ülesandeks on neid kõigiti aidata.»
«Nägemiseni, melastr Agamemnoni»
«Hüvasti, melastr Majaen!»
«Mi-is?» ei mõistnud apteeker.
«Ütlesin hüvasti, sest meie ei kohtu enam kunagi.»
261
«Miks siis?» tahtis apteeker küsida, kuid mattklaasilt olid naeratuseks tõmbunud huuled ning nende vahele surutud jäme suitsupits juba kadunud.
«Melastr ...» kostis kellegi sosinat.
Nerses Majaen naeratas.
«Kas te jääte veel kauaks nõnda istuma?»
«Ei,» vastas Nerses Majaen. «Kas te ei mäleta mind? Oleme ju kohtunud, ja siis te pidasite mind väikeseks poisiks.»
Kassisilm hakkas kiirelt ja ärevalt vilkuma.
«Lubasin, et tulen veel kord kuulama teie vahvaid lugusid.» Apteeker vaikis hetke ning seadis ennast mugavamalt tugitoolis sisse. «Kui te ei hakka jonnima, nii nagu eelmine kord, võiksime isegi veidi omavahel vestelda. Vaikite? Ma tahaksin teada, miks seda naeru nõnda müüakse ning miks ei tohi tänaval naerda. Või siis, kes teie selline olete? Kas tark masin või vaid üks rumal inimene? Minu meelest pole need sugugi igapäevased küsimused, eks ole ju?»
«Pistke raha pilusse, melastr, ja ma räägin teile mone naljaka loo,» kuulutas hääl.
«Seda ma tean. Seda olete mulle juba seletanud. Täna tahaksin ma kuulda kõige kallimat lugu.»
. «Kõige kallimat?... Ei maksa,» soovitas hääl.

Ta tahtis veel midagi öelda, kuid Nerses Majaen pistis juba raha pilusse. Rohekas silm vilkus mõnda aega kangekaelselt edasi, siis ikka harvemini ja harvemini, kuni kustus lõpuks hoopis.

«Linnapea lakei läks kord ühe mehega vaidlema,» alustas hääl, «ja kui asi jõudis

262

käsikähmluseni, hammustas see mees lakeid ninast. Mees võeti kinni ja veeti ülekuulamisele. «Ma pole teda hammustanud,» kuulutas areteeritu. «Aga kes siis sinu arvates teda hammustas?» päris linnapea. «Ta ise hammustas,» vastas kinnipeetav kõhklematult. «Mismoodi saab inimene iseennast ninast hammustada?» vihastus linnapea. Areteeritu kehitas vaid õlgu: «Eeh, melastr ... Ta on ju linnapea enda lakei — mida tahab, seda ka teeb!»»

Kabiinis valitses vaikus.

«Ma hoiatasin teid,» kuulutas hääl, «et pole mõtet kuulata kõige kallimat lugu.»

«Miks?»

«Te ei hakanud ju naerma.»

«See pole naljakas, vaid isegi kurb.»

«Ega siis alati kõige kallim pea kõige naljakam olema, melastr. Tavaliselt on ikka vastupidi.»

«Üpris nukker anekdoot,» kordas Nerses Majaen. «Kurb, kui linnapea lakeil antakse võimalus isegi omaenda nina hammustada.»

«Järeldused tehke ise,» soovitas hääl. «Kui iga loo järel hakkavad inimesed naermise asemel oma arvamust avaldama, võivad Lethel ühel heal päeval kõik naerukabiinid kaduda.»

«Aga kas endamisi võib arutleda?»

«Laske käia. Kuid ärge tehke seda mitte kunagi kuuldavalt. Te sunnite juba teist korda mind vestlusse astuma. See ei kuulu aga minu ülesannete hulka.»

«Andke andeks... kohe, kohe lähen ära,» Nerses Majaen tõusis püsti, «ega sunni teid enam endaga lobisema.»

«Mispärast siis kohe ära minna?» Kassisilm hakkas närviliselt vilkuma.

263

«Pean hakkama ärasõiduks valmistuma. Ma nimelt sõidan ära.»

«Igaveseks?» Apteeker vaikis.

«Nii et linn saab veel ühe varju juurde,» sosistas hääl. «Te ütlesite «varju»?» Hääl ei vastanud.

Nerses Majaen ootas veel veidi, kuid asjatult. Veidraid lugusid rääkiv hääl vaikis. Kas mitte sellepärast, et oli öelnud rohkem kui tohtis?

«Kõike head,» lausus Nerses Majaen, «olen teie tänase jutuga ülimalt rahul. Te ei oska nähtavasti isegi aimata, kui huvitav see oli. Te jääte mulle igaveseks meelde.»

«Aga mina hakkan teie järele igatsust tundma,» kuulutas hääl kartlikult.

Nerses Majaen, kes polnud oodanud sellist vastust, sattus hetkeks segadusse. Seejärel astus ta kabiinist välja ning sulges ettevaatlikult ukse enda järel.

Kõnnitee äärel seistes laskis ta pilgu mõtlikult ringi käia.

Kõik oli nagu ennegi. Tavaline tänav, tavalised arhitektuursete liialdustega kahe- ja kolme-korruselised majad, kõnniteesillutis, mis oli tuhandete taldade lihvimisest juba üpris tuhmiks tõmbunud. Ja lõpuks võis ka täie kindlusega kinnitada, et inimesedki olid kõige tavalisemad.

Ja kui Agamemnon täidab oma lubaduse, muutub see lugu üsna varsti kõige tavalisemaks mälestuseks, mis meenub vaid siis, kui Nerses Majaenil tuleb tahtmine kellelegi pajatada oma esimesest katsest mõrva põhjusi selgitada.

Kuid praegu mööda kõige tavalisemat Sonthi

264

tänavat astudes polnud apteekril isegi mõttes oma elukutset vahetada, isegi mitte siis, kui teda selleks sunnitaks. Ja veel mõtles ta, et see tüütama kippuv ning mõnikord isegi košmaar-sena näiv lugu kaob kunagi, laguneb tükkideks ja kustub mälust.

Siis jääb järele vaid mingi veider nukrus.

Nukrus või igatsus.

Imelik tunne, mis ei jäta inimest isegi kõige rõõmsamatel hetkedel, mis sunnib teda mõtisklema mõttetuse üle, elu ja surma tobedast vaheldumisest, alguse ja lõpu vaheldumisest.

«Aga mina hakkan teie järele igatsust tundma.»

Kuid kes te niisugune üldse olete?

Kas tark masin või vaid üks rumal inimene?

Kes te olete, teie, kes te ei vastanud sellele küsimusele?

Kes te olete, kes teate kõige suuremat saladust, mis osutus kõige kurvemaks lõbusate lugude hulgas?

Kes te olete, kes lubasite minu järele igatsema hakata?

Kes te olete, kes te kümneid ja sadu aastaid müütate soovijaile naljakaid lugusid?

... Tänavanurgal asuvas klaaskabiinis naeris umbes kümneaastane poiss, naeris lausa ennastunustavalt. Nerses Majaen aeglustas sammu.

Poiss naeris, tegi grimasse, peksis rusikatega oma põlvi, naeris nõnda, et pisarad tulid silma. Ta oli naerust lausa nõrkemas. Ta tundis täielikku mõnu sellest, mille ta oma rahaga oli kinni maksnud. Tundis samasugust mõnu nagu aastate eest üks Caputani poiss jääkommi lut-sutades.

Siis tuli poiss kabiinist välja. Nähes poisi

265

vanainimeselikult tõsist nägu, kus polnud enam jälgegi äsjasest lõbususest, keeras apteeker kähku minekule ega vaadanud enam kordagi tagasi.

«Aga mina hakkan teie järele igatsust tundma.»

Millal ja kus tekkis inimeses see meeldiv valu, mida nüüd kutsutakse igatsuseks või siis unistuseks? Miks on ta nõnda püsiv? Armastus saab otsa, sureb, vihkamine kustub ja ununeb, mure muutub ajapikku väiksemaks ja väiksemaks, aga igatsus jääb. Inimene igatseb selle järele, mida ta kord on üle elanud ja näinud. Kuid kõige imelisem on see, et ta suudab igatseda isegi midagi tundmatut ning kauget.

Nesthor rääkis, et igiammu, kui kaugel Maal ei teatud veel midagi sellest planeedist Galaktika ääremail, olid inimesed unistavalt vaadanud mööda taevalaotust laialipuistatud teemant-tähti ning loonud neist imelisi legende.

Anekdoote räägivad üksnes targad masinad või rumalad inimesed, sest kumbki neist ei pööra oma pilku tähtede poole.

Kuid need, kes imetlevad tähti, kuulavad meeleldi ka anekdoote, milles tihtilugu tuleb ilmsiks ka mõni salajas hoitud asi.

Huvitav, kas ka siinne rahvas, kes ostab endale naeru, igatseb kaugete tähtede järele? Või on äkki isegi unistused saanud siinmail ostu- ja müügiobjektiks?

... «Kollase Hüääni» vestibüülis polnud hingelistki. Iga kord võõrastemajja tulles tundis Nerses ennast äkki üksiklasena, kes kiratses selles meeletus hukkumisele määratud maailmas. Selle üksiku inimese päralt oli hotell, linn ning isegi kogu planeet. Ela ja tunne elamisest

266

mõnu. Keegi ei hakka sind segama. Ela üksnes iseendale, kuni sind pole veel võtnud surma külm käsi oma kaenlasse.

Ta hakkas aegamisi trepist üles astuma.

Linnavalitsus oli andnud vahendid, et «Kollane Hüään» võiks vabalt tegutseda. Ning hotell jätkas kangekaelselt oma olemasolu, kuigi temas polnud peaaegu ainsatki üürilist. Kuid raha ei leitud mitte üksnes hotelli jaoks, raha oli antud ka apteegi ja kiriku tarvis . ..

Huvitav, kui palju oli Sonthil veel selliseid asutusi? Ülearuseid ja mõttetuid asutusi, asutusi, mis olid ometi loodud mingi erilise hoole ja armastusega.

«Nesthor,» ütles Nerses Majaen võõrastetuppa astudes, «homme hommikuks määrasin ma kohtumise.»

«Või nõnda,» vastas Nesthor magamistoast, tehes seal nähtavasti voodit üles. «Vaata, et sa midagi segi ei ajal» Ning ta hakkas kuidagi veidralt naerma.

«Mida võiksin ma segi ajada?» küsis Nerses Majaen magamistoa uksele astudes. «Mul pole aega magada ... Homme vahetad mu välja ... Siin pole hea toon puududa etenduselt isegi

statistina...»

«Küll ma teid välja vahetan, melastr.»

Nerses Majaenile tundus, et ta oli kuulnud omaenese häält.

«Ma hoiatasin sind, Nerses,» ütles Nesthor magamistoast välja astudes.

«Mille eest?»

«Selle eest.» Ja Nesthor osutas võõrastetoa nurka.

Apteeker pööras end ringi ning nägi nurgas mingit inimkogu kössitamas.

267

«Kes see veel on?» päris apteeker imestunult.

«On üks,» vastas Nesthor ja kutsus: «Nest-hor!»

Tuppa astus veel üks Nesthor.
Apteeker teadis, et niisugustel puhkudel tuleb silmi hõõruda. Tuleb õige hoolega silmi hõõruda. Aga et seda mitte teha, pistis ta käed taskusse, vaatas kord Nesthorile, kord sisenejale otsa, ja kehitas arusaamatuses õlgu.
Vanamees muigas.
«Saa tuttavaks,» ütles ta, «see on Nesthor, aga see seal nurgas on Nerses Majaen. Muuseas, tseremoonia on siin täiesti liigne. Kus on enne kuuldud, et inimest tutvustatakse iseendaga.»
«Mida see kõik peab tähendama?»
«Esiteks seda, et Agamemnon ei loobi oma sõnu tuulde, aga teiseks, me lendame siit tõepoolest ära juba järgmise tähelaevaga. Nerses! ...»
«Jah?»
«Ega ma sulle ...» ütles vanamees ja pöördus nurgas seisva inimkogu poole. «Anna õige oma dokumendid siia, Nerses.»
Nurgas seisja kehitas õlgu, näppis habet ning hakkas lähemale astuma.»
«Kas see pean mina olema, Nesthor?»
«Sina jah.»
Nerses Majaen ulatas Nerses Majaenile väikese ümbriku.
«Homsest peale hakkan mina sinu asemel apteegis istuma,» sõnas teisik.
«Tore, Nesthor!»
«Jah,» vastasid mõlemad Nesthorid korraga.
«Vajan tõelist Nesthorit.» Nerses Majaen silmitses enda ees seisjaid kahtlustavalt. «Kumb teist on tõeline?»
«Mina,» vastas too, kes seisis talle lähemal.
268
«Nii et need jäävad, aga meie sõidame ära?»
«Just nimelt.»
«Aga kui me äkki segi läheme? Ja jääme siia?»
«Ära muretse. Kuni meie oleme siin, ei söanda nad midagi teha. Tahad, proovime järele?»
Nerses Majaen keerutas ebalevalt ümbrikku sõrmede vahel ning pöördus siis oma teisiku poole:
«Kes sa oled?»
«Sinu teisik.»
Apteeker ohkas kergendatult.
«Kuni sa oled siin,» jätkas teisik. «Aga niipea, kui sa oled ära sõitnud, saan ma sinuks. See on kindlamast kindel. Hakkan elama nii, nagu ma ise tahan. Kuid ma luban sulle regulaarselt töötasu järele saata.»
«Suur tänu!»
«Võta heaks.»
«Sa ära häbene mind.»
«Häbenen sind ainult nii palju, kui üks inimene ikka iseennast häbeneb. Aga üldiselt oleme ju üks ja seesama isik.»
«Ja-jaa,» vastas Nerses Majaen hajameelselt.
«Tunne ennast päris vabalt.»
«Püüan.»
«Kõik on vaid paari päeva küsimus.» «•Muidugi, muidugi.»
«Peaasi, et meid ei nähtaks koos. Muuseas, kõik täisealised meessoost isikud meie linnas on järele tehtud, teisikud. Kuid sellest hoolimata pole eriti meeldiv ...»
«Kõigi ees avada tõde?»
«Just nimelt. Alastiolek on üldiselt meeldiv ainult siis, kui ollakse üksinda või siis kahekesi.» Ja teisik muigas virilalt.

270

Nerses Majaen mõtles vastikustundega, et too kaval ja labane naeratus kuulus ju temale endale.

«Aga teisikutele on see tunne võõras.»

«Kas tõesti?» imestas Nerses Majaen.

«Selles pole mingit kahtlust. Teisikud ei tunne iial nälga, on naiste vastu täiesti külmad. Oleme inimlikest nõrkustest vabad. Et olla täpsem, pean ütlema, et üsna pea sünnib siin, Lct-hel, täiuslik ühiskond.»

«Kahtlen selles,» kuulutas Nerses Majaen. «Nesthor, kas rae ei peaks enne magamaminekut veidi jalutama?»

«Seda muidugi,» jäid mõlemad Nesthorid

nõusse.

Nerses Majaen näppis närviliselt habet ja sõnas siis pilku tõstmata:

«Pidage meeles, et ma pöördun alati tõelise Nesthori poole.»

«Väga kena, melastr,» lausus Nesthori teisik. «Kuid niipalju kui mina tean, on erinevus meie vahel õige tilluke. Ta ise on ka mingil määral ...»

«Palusin teil seda silmas pidada. Ja, palun, üleliigse seletamiseta.»

Nerses Majaen astus toast välja.

Nesthor mõõtis oma teisikut põlgliku pilguga ning järgnes Nerses Majaenile.

«Tunneksin ennast hulga paremini, kui see kõik oleks juba seljataga,» märkis apteeker.

«Mis kohtumisest sa rääkisid?» huvitus vanamees.

«Kohtumisest... Pean kohtuma Eevaga või Senobiaga. Ta kinnitab, et mul tasub vaid tahta ning ma saan sedamaid Ali-Babaks.»

«Eks tee siis proovi.»

271

«Nesthor, see Sennon Jubbes lõpetas vist ikka tõesti «Capellas» oma elu enesetapuga.»

«Vihma on hakanud sadama,» ütles Nesthor rusikaks surutud pihku avades.

Terve päeva ei läinud ta oma töö juurest sammugi eemale. Apteegikaalu osuti värises peaaegu lakkamatult. Nerses Majaen oli jälle oma aines. Ta puistas pulbreid hülssi, pressis tablettideks, pakkis ... Segas tilku ja pulbreid, hõõrus kausikeses peeneks valgeid, roosasid, siniseid kivikõvu kampu ... Vaikne tänavakära, mis kostis Helesinise Faasani tänavalt, tundus talle lõputu elu lakkamatu hingamisena, talle meeldis vaadata möödujaid, kes kogunesid klaaskabiinide ümber, meeldis vaadata noori tüdrukuid ja poisse. Ta silmitses huviga isegi neid kabiine, kus ehmunult pilkusid kassisilmad ning kus nähtamatu laadatola sosin meelitas isegi vestlusse astuma puruvõõraste inimestega.

Nerses Majaen ei tahtnud mõelda sellele, et need tablettide ja pillide mäed pole kellelegi vajalikud, ei tahtnud mõelda Willanckil asuvale mugavale apteegile, mille teisel korrusel oli ta veetnud õige mitmeid õdusaid tunde, kuulates alt kostvat monotoonset häältemõminat.

Kuid kelle jaoks ja milleks üldse see kõik?... Ja kas ühiskond vajakski seda? ... Vastutus töö ees?... Tühjad, mõttetud sõnad. Tal on ju nüüd täiesti kindel eesmärk teha midagi niisugust, mis takistaks enne tähtaega rivist välja langemast. Südametunnistus? ... Kuid kas pole seegi pettekujutlus, mille on sünnitanud moraal? Initsiatiiv? ... Kellele on seda tarvis, kui mitte keegi ei vaja tablette Sonthis ega kogu Lethelgi? Nõnda võib ainult päris tobe

272

initsiatiivi üles näidata, et tõestada oma töö mittevajalikkust ning kasutust, sest linnapeale ei maksa midagi otsida siia uus apteeker, öelda endisele hüvasti ning muretseda uus. See on muidugi kurb. See, et selline apteek jääb sinuta edasi tegutsema.

Ei, Nerses Majaen pole rumal. Ta ei ütle mitte kui midagi, vaikselt ja märkamatult avab iga päev ühel ja samal ajal apteegi, teeb armastuse ja hoolega oma tööd ja jätab mulje, nagu oleks Sonthi tõepoolest apteeki vaja, huvi tundmata ja hoolimata sellest, et selles linnas ei tohi ega saagi haigeid olla.

Ta oleks võinud vastikustundega meenutada seda, kuidas ta astus keskööl apteegis istuva tüdruku juurde ja pakkus talle peavarju. Seal, Willanckil. Ja mõista hukka oma nõrkuse, mis lõpptulemusena sundis teda sekkuma tapmis-või enesetapmisloosse ... Ta cieks võinud .. . Kuid ta ci hakanud seda tegema. Sest just tänu kõigele sellele, mis ta tegemata jättis, sattus ta Lethele ja oleleb siin nüüd vaikselt ja muretult.

... Uks avanes ning Nerses Majaen vaatas harjumuslikult kella. Päev oli möödunud otsekui üksainus viiv. Ta vormis viimase pilli valmis, pühkis kahetsusega kaalukausid puhtaks ja oli juba unustanud kõrvuhakanud ukseava-nemiskrigina.

«Melastr Majaen,» kuulis ta üteldavat, kui oli kausikesed puhtaks pühkinud ning oma kohale tagasi pannud. «Melastr apteeker,» kuulis ta sosistatavat.

Nerses Majaen heitis viimase pilgu oma töölauale, võttis kitli seljast ja astus apteegisaalist välja.

273

«Ega ma ei sega teid,» sõnas Sennon Jubbes püsti tõustes. «Ei, istuge, istuge edasi.» «Te ei oodanud mind?»

«Seda küll,» lausus apteeker, mõistmata, miks tulija niimoodi sosinal räägib. «Tulin selleks, et...»

«Üks hetk,» katkestas Nerses Majaen teda. «Pesen enda ainult puhtaks ...»

«Ja-jaa ...»

Kui Nerses Majaen tagasi tuli, oli Sennon Jubbes oma kohmetusest juba üle saanud. «Ma kuulan teid.»

«Läksin mõõda ja .. .otsustasin sisse astuda.» Sennon Jubbes ei tõstnud pilku. «Olin juba unustanud, et püüdsime koos «Capella» keldreis hiiri, ausõna, olin selle juba täiesti unustanud.»

«Hiiri?» päris Nerses Majaen. «Melastr, pean teile ausalt tunnistama, et kohtasin teid siin, Sonthis esmakordselt oma elus. Ning me pole mitte kunagi mitte mingeid hiiri püüdnud. Aga ka üksipäini pole ma kunagi sihukese asjaga tegelnud.»

«Kas te ei aja midagi segi?» uuris Sennon Jubbes. «Oleme teiega Willanckil kohtunud. Võib-olla tõesti ei püüdnud me teiega hiiri, kuid teie apteegist tablette ostmas käisin ma küll.»

«See pole võimalik. Esiteks pole te iialgi Willanckil olnud. Ja teist kuulsin ma esmakordselt alles pärast teie enesetappu. Ma pole isegi teie laipa näinud.»

«Ma pole oma elu enesetapuga lõpetanud.»

«Loomulikult, sest teie ju ei ole Willanckil viibinud. Seal õiendas eluga arved Sennon Jubbes.»

«Mina ju olen Sennon Jubbes.»

274

«Jah, nüüd võite seda julgesti kinnitada. Varsti avaneb ka linnapeal selline võimalus, sest on oodata Baab Gaspari enesetappu. Selle Baab Gaspari enesetappu, kellel ei õnnestunud Sonthi tagasi pääseda. Nii palju kui mina tean, proovis ta viimast korda ning ebaõnnestumise puhul kavatseb kaduda kus kurat.»

«Melastr!»

«Aga Nerses Majaen sõidab ära esimesel võimalusel,» jätkas apteeker. «Täna kohtub ta Eeva, Nicollet' või siis Senobiaga.»

«Ma tahaksin teie jutust kas või veidikegi aru saada.»

«Olgu peale, räägin selgemalt. Oleksin pidanud ilmuma apteeki alles pärast Nerses Ma-jaeni ärasõitu. Kuid tal on täna kohtumine ning ma kasutasin juhust, et päev varem asuda oma kohustuste täitmisele. Kas ka teie mitte ei tundnud sellist soovi siis, kui

Sennon Jubbes oli teid Warwoux'lt välja tellinud ning valmistus ise Willanckile sõitma?»
«Te tahate siis öelda, et...»
«Et me mõistame teineteist suurepäraselt. Ja üldse olen ma valmis oma olemasoluga aitama kaasa Sonthi tulevasele progressile.»
«Seda muidugi, seda muidugi,» kinnitas Sennon Jubbes. «Seda muidugi!»
Nerses Majaen astus vitriini juurde ning laskis aknakatted alla. Ruum vajus hämarusse.
«Ka eelmine kord tulite täpselt samal ajal,» ütles ta, «ja mina ... see tähendab, tema, Nerses Majaen, oli tõepoolest segaduses, sest ta teadis, et teie... see tähendab, Sennon Jubbes on surnud. Asi on nimelt selles, et talle meeldib uurijat mängida. Eks ole huvitav... Apteeker, ja äkki uurija. Ma tundun talle sümpaatne olevat,
275
kuid ma ei suuda aru saada tema rahutust hingest. Varem ei olnud ta niisugune. Sennon Jubbesi surm mõjus talle, öelge, palun, mida peaks tegema üks tavaline apteeker? Pole ju kuigi lihtne ametit vahetada. Don Quijotede aeg on möödas.»
«Kelle aeg, palun?»
«Don Quijotede ... Te ei tea niisuguseid? Noh, aga see pole ka tähtis ... On mõnes mõttes isegi hea, et niisugused mehed hakkavad ununema ... Melastr, ma ootan kannatamatult aega, mil jään üksinda. Ei, ärge saage minust valesti aru ... Palun teid, istuge! Ma pean silmas Ner-ses Majaeni. Ta aheldab mind.»
Sennon Jubbes noogutas kaastundlikult.
«Saan teist aru. Kuid ärge heitke meelt. Ka mina olen selle kõik läbi elanud. Teil vedas, et tal pole naist ega lapsi. Muidu oleks teie olukord õige sant. Need segavad hirmsasti. Andke andeks, aga kas te ei kavatsegi oma habet maha ajada?»
«Tõepoolest,» vastas Nerses Majaen, «veel täna ajan selle maha.»
«Milleks tühja kiirustada? Las ta sõidab ikka enne minema,» ütles Sennon Jubbes ja tõusis püsti. «Oli väga meeldiv teiega vestelda. Aga nüüd ma lähen. Kahju, et naised ei lepi War-woux'ga. Et nad väldivad seda. Ja mitte mingid keelitused ei aita siin midagi. Muuseas, pidage meeles, et valjusti niisugustest delikaatsetest asjadest meil ei räägita. Kõik me oleme väärikad Sonthi kodanikud, väärikad isad ja abielumehed. Kõik on hästi. Kõik läheb just nõnda nagu vaja. Mitte keegi ei sega meie rahu. Ning ka meie ise ei sega mitte kellegi rahu.»
276
«Kas kõigest sellest teatakse ka teistel planeetidel?» «Küllap vist mitte.» «Aga kui saadakse teada?» «Saadagu pealegi. Varsti katkestame suhted isegi Rodgeriga. Need, kes siit ära on sõitnud, teevad endale ajapikku selgeks, et siin ei oota neid keegi ja et neil pole siin midagi peale hakata. Kas või see Baab Gaspar, keda te kohtasite linna vastuvõturuumis. Kas te kujutate ette, millisesse tobedasse olukorda ta satuks, kui me ta linna laseksime? Viimase kümne aasta jooksul on siia pääsenud vaid apteeker oma abi-lisega. Ma olin apteegi avamise vastu, teadsin, et see toob mulle ainult ebameeldivusi. Õnneks ei hakanud apteeker ärasõiduga viivitama.»
«Ta tahtis vaid täpsustada, kas te olete tõepoolest olemas.»
«Sel pole ju mingit mõtet! Tähtis on see, et MINA olen olemas. Eks ole ju õige, melastr? Nägemiseni!» «Täiesti õige.» «Me kohtume veel.» «Ilmtingimata, melastr.»
Nerses Majaen seisis ukselävel ja tema pilk saatis veel tükk aega kaugenevat Sennon Jubbesi. Seejärel sulges ta apteegi ja läks «Kollasesse Hüääni», kuigi eelseisev kohtumine Wil-lancki apteekriga ei tõotanud mitte midagi rõõmustavat.

VIIES PEATÜKK

«Mine nüüd,» ütles Senobia või Nicollet ja müksas teda kergelt.

Apteeker libistas veel kord pilgu üle kummaliste siniste kaljude, mis kaotasid kusagil kaugel otsekui märkamatult oma suursugususe ning sulasid ühte tinase taevaga.

Kaljud tungisid mullapõue ja sirutusid kõrgusse, laotasid ennast paremale ning vasakule, valmis endasse imema kogu selle hallikarva planeedi, mida inimesed olid hakanud Letheks kutsuma.

Kuid olid need ikka inimesed? ...

Või olid need hoopis tuhanded, kümned tuhanded teisikud, kes olid siin tõeliste inimeste kohad sisse võtnud, kes olid välja tõrjunud kõik need, kes naiivselt arvasid, et nad ei peagi enam rohkeni tööd tegema. Tõelised inimesed olid välja tõrjutud Warwoux' ettevõtlike agentide abil, ainuüksi nende abil, sest need agendid olid kangekaelsed ja järjekindlad kõiges, mis tõotas neile kas või minimaalsetki kasu. Neid võis kohata kõikidel asustatud planeetidel, kus nad ilmutasid lausa kosmilist kannatlikkust, et oodata ära hetk, mil mõne planeedi asukad leiavad, et nad on kõik nendest oleneva teinud ning kavatsevad puhkama jääda ja naudingutele

278

anduda. Nad ootasid, mil saabub see saatuslik päev, kus ühiskond peab oma kohustused täidetuks ning läheb üle kõige selle tarbimisele, mis on loodud paljude põlvkondade vältel, päev, mil loobutakse progressist. Ja selline päev oli Lethele juba ammu saabunud . . .

«Mine nüüd, mine,» kordas Eeva või Gretchen.

«Kuhu?» päris Nerses Majaeu.

Selles sinistest kaljudest piiratud hiiglasuures maailmas polnud ju peale kidura karmi taimestiku mitte kui midagi.

«Sa tahtsid leida ust,» lausus tütarlaps, osutas pilguga mingile kitsale kivisele rajakesele, mis sai alguse kusagil siinsamas ning kadus praegu veel pilgu eest varjatud kuristikku.

«Sa tahad öelda, et uks on seal?» päris apteeker ebalevalt.

Tütarlaps ei vastanud. Ta ronis kivirahnu otsa ning jäi teed silmitsema, üle tasandiku tuhisev tuul mängis julgelt tüdruku pikkade juuste ja kerge kleidiga. Nerses Majaenil läks alles nüüd korda esmakordselt näha Senobia või Nicollet' nägu, mis lõpuks ometi tuli juuste tagant täielikult välja ja rõhutas nende karmide kaljude taustal veel rohkem neiu ilu ja naiselikkust. Tuul läks järjest julgemaks ning asus uue hooga tüdruku kleidi kallale, embas ta ümaraid puusi ja oleks kaugemalegi läinud, kui tüdruk poleks oma kleidisabast kinni haaranud. Nüüd vaatas ta apteekrile otsa ja naeratas sõbralikult.

«Kas ma pean üksipäini minema?» päris Nerses Majaen.

«Jah.»

«Kuid kuhu?»

279

Tüdruk hakkas naerma.

«Ja miks just üksipäini?»

«Et tunda suuremat leidmisrõõmu,» ütles ta. «Aga mine, mine nüüd.»

«Kas mind oodatakse?»

«Me kohtume veel.» Tüdruk hüppas kivirahnu otsast alla, astus Nerses Majaeni juurde, pani käed ta õlgadele ja sõnas: «Ja pea meeles ... Me kõik tahaksime olla Eevad. Aga nüüd rutta, Ali-Baba. Sa jõuad veel.»

«Kas tõesti?» kahtles Nerses Majaen.

«Jõuad,» kinnitas tüdruk. «Sel puhul võivad isegi mõned päevad saatuslikuks saada.»

«Millisel puhul?»

«Kui palju küsimusi! Olgu siis pealegi, sa saad neile vastused. Ma tean, et sa kasutad oma avastust. Ja me kohtume veel. Sest sina oled ju minu võit.»

«Jah,» kordas Nerses Majaen. «Ma olen tõepoolest sinu võit.»

«Ära naera midagi,» palus tüdruk. «See on tõepoolest nõnda.» Ta embas meest. «Mul läks korda Warwoux'st võitu saada. Sel korral nad ilmselt hilinesid. Sest sa oled siin. Sa oled valmis Ali-Babaks hakkama, tähendab, sinust saab suure pere isa.»
«Oled sa ikka kindel, et Warwoux on omadega hiljaks jäänud?»
Tüdruk sulges silmad ja noogutas.
«Ja ka selles, et minust saab suure pere isa?»
«Ma sünnitan sulle palju lapsi,» ütles Seno-bia või Mariam.
«Tänan,» lausus Nerses Majaen segaduses. «Sa oled suuremeelne ja ... helde.»
«Mine, mine nüüd,» lausus tüdruk teda oma embusest vabastades.
280
Nerses Majaen seisis liikumatult paigal. Ta oleks tahtnud öelda midagi väga tähtsat. Kuid mida nimelt, seda ta veel ei teadnud. Aga Eeva surus oma käed uuesti puusade ligi, sest tuul ei jätnud minutikski oma meeletuid magusmõnu-said rünnakuid. Hüvastijätuks tõstis ta käe ja Nerses Majaen, kes ei tahtnud olla tuule häbi-tuste tunnistajaks, keeras ennast kähku minekule ning hakkas kiirel sammul mööda kitsast rada astuma.
Päike seisis kuru kohal ja kõik ümberringi — maapõu, kaljud, neid katvad metsatukad, välud ja lai jõgi — imesid ahnelt endasse heldelt jagatud soojust.
Sinine taevas toetus vormitutele kaljunukki-dele ning see silma häiriv taevasina valgus aegamisi allapoole, imendus metsadesse ja väludesse ning isegi jõgede mässulistesse voogudesse.
Nerses Majaen seisis ja hoidis hinge kinni, julgemata rikkuda seda harmooniat, mida inimesed on harjunud kutsuma vaikuseks, kuigi tegelikult koosneb see vetemühast, punga puhkemise prõksust, kurus hulkuvast kajast, putukate malbest suminast, puude rohelisest kohinast ning taevas ujuva Tchitchilla liikumise sahinast. Kui kaua oli ta nõnda seisnud ja kuulanud neid hääli? ... Vaevalt et ta oleks suutnud vastata sellele küsimusele: aeg oleks otsekui kängunud sellest hetkest, mil ta oli hüvasti jätnud Martha, Eeva või Senobiaga, laskunud mööda kurun?lva alla ning leidnud end siin, jõe kaldal, voogudsst siledaks lihvitud kivil.
«Aga mis edasi?» mõtles Nerses Majaen, püüdes jagu saada sellest imelikust tardumusest.
281
Rohekad lained paiskusid vastu kivi, said vahuks, valged mullid püüdsid meeletult vastu panna oma vältimatule lõpule, kuid lõhkesid juba hetke pärast, tehes ruumi järgmistele. Ner-ses Majaen tundis, kuidas ta ihu vajab hingamisaega, et sulada kokku kogu selle üleüldise harmooniaga ning leida lõpuks endale õige koht siin maailmas.
Ta hakkas ennast aegamisi riidest lahti võtma, ajas siis käed õieli ning sirutas ennast mõnuledes välja, otsekui püüdes kokku sulada selle lummusliku looduspildiga, mis teda siin ümbritses.
Siis tõmbus Nerses Majaen pingule kui pillikeel ning hüppas vette.
Vees keeras ta selili ja laskis voogudel oma keha kanda. Ta nägi, kuidas kaugeneb ja kaugeneb punasesoonilisest kaljust, mille taha ta oli oma rõivad peitnud.
Seejärel sulges ta silmad ning püüdis mitte millelegi mõelda.
Kuid samas oli platsis tüütu küsimus, mis nõudis kangekaelselt vastust: «Aga edasi?»
«Seesam, seesam, avane,» pobises ta endamisi. Kuid nähtavasti oli ta käpardi olemisega Ali-Baba. Ta keeras end kõhuli ja hakkas voogudega võitlema. Algul näis, et ta ujub vastuvoolu, kuid peagi sai selgeks, et vee kiirus ja tema enese kiirus on ühesugused ning ta seisab päris ühe koha peal.
«Ja ongi kõik,» ütles ta endale ja otsustas ujuda kaldale, sest Tchitchilla valmistus loo-juma ja Nerses pidas paremaks enne pimeduse saabumist «Kollasesse Hüääni» jõuda. Seal ootasid teda kaks Nesthorit ning üks Nerses Majaen.
282

Lillakat punasesoonelist kaljut märgates tõusis ta püsti, kuid vesi ei tahtnud teda lahti lasta ning ta ronis vaevaliselt kividele ja hakkas mööda nende libedaid põski edasi ukerdama.

«Hei, terekest ka!» kuulis ta äkki kedagi hüüdvat. Apteeker jäi imestunult ringi vahtima.

«Siia, vaata siia!» kuulis ta uuesti hüütavat. Apteeker vaatas hääle suunas ning märkas endast mõne sammu kaugusel asuvas kaldapõõ-sastiküs ühte meest, õigemini, tema pead. Mees lehvitas talle tervituseks käega.

«Tere, tere,» vastas Nerses Majaen ja liikus kivilt kivile hüpeldes kalju poole. «Kohe, kohe panen ennast riidesse,» lausus ta ehmunult.

«Milleks?» vastas mees.

«Kuidas, palun?» ei saanud Nerses Majaen aru ning hakkas energiliselt ühel jalal hüplema.

«Ilma riieteta on hulga parem,» vastati talle.

«Ma ei ütleks seda,» lausus Nerses Majaen pead vangutades, silus pihuga oma märgi juukseid ja astus rõivaste peidupaiga poole.

«Pole vaja riidesse panna,» soovitas mees, lükkas põõsad laiali ning astus lagedale.

Ta oli jumala ihualasti.

«Miks?» päris Nerses Majaen arusaamatult ja pühkis habemelt veepiisku.

«Et oleks võimalik teid tunda,» selgitas mees lahkelt.

«Mind võib ju näo järgi ära tunda. Olen Nerses Majaen.»

«Võib. Kuid see ei tähenda veel midagi.»

«Olen Sonthi apteeker.»

«Õige. Kuid ka see ei tähenda veel mitte kui

283

midagi. Siin võidakse teid vaid rõivasteta ära tunda.»

«Oletame,» ütles Nerses Majaen. «Teie olete ka ihualasti, kuid ma ei või kinnitada, et tunneksin teid sellepärast paremini.»

«Ei või olla.»

«Te tahate siis öelda, et oleme teiega ammused tuttavad, võib-olla isegi sõbrad?» ärritus Nerses Majaen, sest võõras seisis otse ta ees ega lasknud tal kalju juurde minna. «Võib-olla püüdsime «Capella» keldrites koos hiiri?»

Võõras sügas oma karvast rinda ja lausus:

«Kas te siis ei näe, et mina olen inimene?»

«Aga kes te siis võiksite veel olla? Ega ometi hüään? ...»

«Olete teravmeelne,» naeratas võõras. «Kuid ma oleksin võinud olla isegi...» Ta jäi kohmetult vait, seejärel kõõritas apteekri poole ja päris: «Kas te teisikutest olete midagi kuulnud?» Nerses Majaen püüdis temast mööda minna. «Nähtavasti ei ole,» tegi võõras otsuse.

«Teate, mul on külm.»

«Harjute, harjute ära ... Meie oleme siin kõik juba ära harjunud.»

«Te tahate siis öelda, et teid on siin rohkem?»

«Aga muidugi. Läki.»

«Kuulge...»

«Seal,» lausus võõras ja osutas tasandiku poole, «seal ei käi keegi ihualasti ringi. Seal on sihuke asi võimatu ja selleks on ka omad põhjused. Aga meie... meil pole rõivaid vaja. Nõnda on palju lihtsam üksteist ära tunda. Sest muidu oleks raske arvata, kas rõivastes kõnnib ringi tõeline inimene või tema teisik. Siin hakkad kõigis kahtlema. Aga kahtlused üksnes

284

pidurdavad progressi. Teil tuli just õigel ajal pähe mõte suplema minna, sest muidu oleksin ma pidanud paluma teil riided siia jätta. Alguses see muidugi paneb kohmetama. Eriti naisi...»

«On siin siis ka naisi?»

«Neid on meestest isegi rohkem.»

«Ja te arvate, et ma peaksin sedaviisi nende ette ilmuma?» nakkas Nerses Majaen vastu.

«Ärge ajage asja keerulisemaks, kui see on,» vastas võõras. «Naised ei solvu sellest. Kui Kuru elanikud näeksid teid rõivais, vaataksid nad teie peale , kahtlustavalt, vaata et isegi pahameelega. See oleks, nagu käiks keegi Sonthi tänavail purupaljalt ringi, nagu läheks ta linnapeale alasti visiidile. Melastr, palun ärge jääge maha!»

«Kas on veel kaugele minna?»

«Ei,» vastas võõras.

«Mulle öeldi, et ma teen siin avastuse.» «Jah ... Te avastate lõpuks ometi inimesed.» Apteeker noogutas. «Eks ole veider?» «Mis nimelt?»

«Et te peate inimesi avastama.» «Või veel!»

«Kui tahate, proovin teile selgitada . . . Seal üleval, seal Sonthis, ja Lethel üldse on päris-inimesed segamini teisikutega. Teisikud suruvad aegamisi pärisinimesed kõrvale ja Lethele, kui mitte arvestada Kuru, ei jää varsti enam mitte ühtegi pärisinimest. Paljud süüdistavad selles Warwoux'd... Aga kui jutt on terve ühiskonna kadumisest, siis pole mõtet süüdlast kaugelt otsida. Niisugustel juhtudel on süüdi ikka inimesed ise.»

285

üle jõe viival kitsal sillal läks võõras Nerses Majaenist ette. Sild tundus lõputuna ning kõikus igast nende sammust. Teisel kaldal jätkas mees niisugusel toonil, nagu ta polekski vahepeal vaikinud:

«Lethe agoonia algas sellest, et inimesed hakkasid mõtlema üksnes iseendale.»

«Selge,» lausus Nerses Majaen, sest ta mõistis juba isegi paljut, nii et võõra jutt tundus talle üleliigsena.

«Ent siiski,» jätkas võõras, «keegi tegi kunagi esimese sammu sellel teel.»

«Mismoodi?»

«Et täielikumalt elu nautida, muretses ta endale teisiku, kes asendaks teda perekonnas, tööl ja ühiskonnaski. Aga ise lendas ära, noh, ütleme kas või Willanckile... või kusagile mujale, kus sai segamatult elada ainult iseendale. Aga teisikud ei tee mingeid kulutusi. Nad ei söö ega joo, nad ei vaja naisi. Kogu teenitud raha saadavad nad aeg-ajalt pärisinime-sele. Siinjuures pange tähele, et mitte kellelegi ei tule isegi pähe, et nende keskel elavad väga kohusetruud ja arukad inimesed polegi ehtsad, vaid üksnes inimeste teisikud.»

«Kas te oletate seda või? ...»

«Nüüd võib juba täiesti kindlalt öelda, et see on tõepoolest nõnda.»

«Tähendab, inimesed on vabatahtlikult loovutanud oma kohad teisikutele.»

«Jah ... Ning seepärast võib nüüd planeedile jäänud tõelisi mehi kahe käe sõrmedel üles lugeda.»

«Aga naisi? ...»

«Nemad osutusid nagu ikka veidi kainemalt

280

mõtlevateks olevusteks. Ja just tänu neile tekkiski Kuru kogukond.»

«Ja kas see... põgenemine algas juba ammu?»

«Suurepäraselt öeldud. Just nimelt põgenemine. Kuru kogukonnas sünnib juba kolmas põlv.»

«Kurb lugu,» märkis Nerses Majaen.

«Ega kõiges selles ole tõepoolest midagi lõbusat,» ohkas apteekri kaaslane. «Seda poleks iialgi juhtunud, kui teisiklus poleks nõnda moodi läinud.»

«Võib-olla oli selleks mingi eriline vajadus?»
«Ei olnud siin mingit vajadust. Te lihtsalt ei tea, kuidas olukord selliseks kujunes. Algul asendasid teisikud ainult reainimesi, kes tahtsid elult võtta rohkem, kui neil võimalik oli. Ja see oli meeltmööda just nendele, kes asusid ühis-konnapüramiidi tipus. Nad arvasid, et inimesed, kes moodustavad selle püramiidi jalami, ei eksisteeri mitte selle tarvis, et ehitust püsti hoida, vaid lihtsalt sellepärast, et tipus asujaile igasuguseid sekeldusi valmistada. Teisikud seevastu ei valmista mitte mingisuguseid sekeldusi, aastate ja aastakümnete kaupa võivad nad esineda vaid miimidena, teha seda, mis on neile sisse programmeeritud. Võiks arvata, et teisikud ei tõuse iial inimeste vastu üles. Kõik näis nagu korras olevat.. .» «Kõige selle tulemuseks on seisak. Aga edasi?»
«Edasi? ... Seda edasist ei tule,» lausus võõras mees pahuralt.
«Teisikuid hakkasid endale muretsema ka need, kes tipul seisavad. Ja nii jõudiski kätte täielik teisikute valitsusaeg. Need keelasid päris-
287
inimestel pöörduda tagasi oma planeedile. Jah, melastr... See pole mitte ainult üks kurb lugu, vaid lausa tragöödia, tõeline tragöödia. Ja kõige selle põhjuseks oli lõppkokkuvõttes ikkagi ükskõiksus.»
Kui nad välule jõudsid, lausus mees: «Olemegi pääral... Oleme kogu Kuru asustanud, kuid õhtuti koguneme siia nende kaljude jalamile, et naised saaksid endale mehi valida ... Kas näete? Vaadake siia. Melastr . . . Mis teiega on?»
Nerses Majaen oleks otsekui maaga ühte kasvanud. Ta silmitses võlutult rohus lamavat naist. Naine oli pannud käed kukla alla, vaatas silmi vidutades kuldsetest kiirtest helkivat helesinist laotust ja imes iga rakuga endasse helde valguskera soojust. Tema pronksikarva proportsionaalne tugev keha oli tulvil vaikset armastust ning heldet viljakandvust nii nagu kogu see ebatavaline kordumatult kaunis kohtki, mida miskipärast kutsuti Kuruks. Naine tundis endal pilke ning keeras ennast küljeli. Ja Nerses Majaeni kõrvus hakkasid helisema mingid maagilised hääled. Ta kuulas hardunult neid elujaatavaid helisid, mis sündisid temas naise nisukarva juukseid vaadates. Juuksed olid rohule laiali valgunud ning liikusid täidlase rinna tõusmise ja vajumisega ühtses taktis. Ta kuulas hardunult neid elujaatavaid helisid, mis sündisid temas, vaadates kullendavat kolmnurka naise sileda kõhu all, vaadates kogu naise keha, millel sillerdasid higipiisad otsekui bril-janditolm.
Mehi märgates naine naeratas ja tervitas neid kerge käeviipega. Selsamal hetkel ukerdas
288
puu tagant välja väike prinkjalgne põngerjas ning tormas ema rinnale. Nerses Majaen kuulis otsekui läbi une naise vaba õnnelikku naeru. Noor naine embas last ning nad hakkasid teineteist hellitama, unustades kõik muu maailmas, tundes ja haistes üksnes omaenese olemasolu.
«Melastr!» Mees puudutas õrnalt Nerses Majaeni kätt.
«Jajah,» vastas apteeker, pööras kahetsedes oma pilgu mujale ja hakkas võõra mehe järel edasi astuma.

Päev kaldus õhtusse.
Lõke süüdati lagendikul, mida piirasid igivanad puud ning mille kohal kõrgusid hiigla-suured kaljunukid. Punakad tulekeeled püüdsid kangekaelselt limpsata taevasina. Ja see oleks neil otsekui kordagi läinud, sest taevaalune lõi punetama, sealt pühiti halastamatult kõik seni säranud värvid, mis olid nendele pärisinimes-tele andnud siin imelise looduse keskel mingi kordumatu varjundi.
Nerses Majaen istus lõkke ääres ja silmitses mõtlikult seda tule tantsu, mille valgel muutusid tumedad kaljud veel süngemateks ning hirmuäratavamateks. Tundus, et nad

vajuvad nüüd kohe siia nende istujate peale ning muudavad igaveseks unustatud muinasjutuks kõik need naised ja mehed, kes olid võtnud oma südameasjaks luua uus, terve põlvkond inimesi.

Vesteldi vaikselt. Kui oli vaja tuld kohendada, siis tehti seda kiirustamata, sest mitte üksnes tuli, vaid ka aeg oli nende käsutada. Kes on ajale sadulasse saanud, sel pole vaja rutata. Saduldatud aega ei hirmuta millegagi, ta ei väsi iial ning ratsuni jääb üle vaid rahulikult

289

ja kannatlikult soita läbi kõikidest silmapiiridest kindlas teadmises, et kunagi saabub ka tema aeg, tema hetk, hetk, mis kuulub ainuüksi talle ja ei kellelegi teisele. Nõnda mõtiskles Nerses Majaen, ning ta ümber olid inimesed, need esimesed võrsed, kes olid sündinud planeedi elu puu kõdunenud, fosforsete juurte seest.

Keegi istus ta kõrvale ja surus ennast ta vastu. Nerses Majaen pööras pilgu tulelt ning vaatas külje alla pugenud naise suurtesse tumedatesse silmadesse, kus peegeldus kogu pimedusse vajunud maailm.

«Kas te olete väsinud, melastr?» päris naine kaastundlikult.

Nerses Majaen oli end külmatundest kägarasse tõmmanud ning käed ümber põlvede põiminud.

«Nojah, see kõik on ju nii harjumatu,» jätkas naine. «Kuid pole viga ... See läheb mööda. Uustulnukad kohmetuvad ikka.» Ta naeratas. «Alguses istuvad kõik just nii nagu teie lõkke ääres, vahivad tulle ja mõtisklevad.»

«Kõik?» päris Nerses Majaen, kes ei tahtnud mitte kuidagi teiste sarnane olla.

«Kõik on alles ees ... Te harjute. Ja Kuru saab teile niisama kalliks kui teie kodupaik.»

Kalliks? ... Nii nagu Giusarocca? . .. Nerses Majaen raputas pead. Miski, mitte miski ei saa muutuda talle nii kalliks kui Caputan, keset lainjaid künkaid, lõputuid tasandikke, sinenda-vaid metsi ja suuri jõgesid, kesk päikesekuldset maailma ootav Caputan.

«Melastr, kas te nukrutsete millegi üle?» päris naine ning silitas ärevalt oma pikkade peente sõrmedega apteekri nägu. «Uskuge

290

mind, te ei leia kusagil mujal maailmas sellist paika, kus inimesed ennast veel nõnda täielikult annaksid looduse meelevalda.»

«Jah?... Kuid kas see on siis kõige tähtsam?»

«Aga muidugi,» lausus naine vaimustatult. «Sest missuguseks kujuneks muidu inimkonna saatus? Inimkond kaob, jättes enda asemele teisikud, kes muretsevad vaid selle pärast, et mitte rivist välja langeda. Ja selle nimel on nad valmis kõigeks, miski muu maailmas ei huvita neid.»

Nerses Majaen vaatas nukralt ning samal ajal haletsevalt naise suurtesse tumedatesse silmadesse. Silmad ütlesid, et naine oli veendunud, et teisikute võimuvalitsus on kõikjal maad võtnud. Ning apteeker ei tahtnud talt võtta seda veendumust, sest selline oli Kuru asukate üksmeelne arvamus.

«Eeva,» päris Nerses Majaen, «aga kas teisikud teid ei sega?»

«Kuidas te minu nime teate?»

«Siin on ju kõik Eevad,» naeratas apteeker.

«Jah, aga ...»

«Aga teie järeltulijad saavad endale nimedeks Nicollet, Mariam või siis Anahit. Eks ole ju nõnda?»

«Jah. Aga kes need naised on?»

«Inimsoo tuntud esindajad, kes on elanud ammuilma tagasi. Kuid te pole vastanud veel mu küsimusele, Eeva.»

«Mismoodi saaksid nad meid segada? ... Neil on oma asjaõiendamised ja kohustused! Teavad, et neil tuleb midagi teha. Kuid mida ning mille nimel? . . . Seda nad ei mõista. Eemalt tundub, nagu jälgiksid mõnda arutult andetut näite-

291
mängu. Kui tekkis Kuru kogukond, püüdsid nad alguses tõepoolest endale selgeks teha, mis see sihuke võiks olla. See oli siis, kui inimesed olid otsustanud elama hakata nii, nagu on kohane tõelistele looduslastele, et osata ära tunda mitte ainult teisikuid, vaid õppida ka iseennast tundma.»

«Ja kuidas on siis tõelistel looduslastel kohane elada?»

«Nii, et meid ei saaks petta ükski teisik.» Ta osutas oma ning apteekri ihule. «Meist saavad uue inimsoo esiemad. Ja me valime enda tarvis välja vaid terveid ja täisväärtuslikke mehi, sest meie sugu peab tulema terve ja täisväärtuslik. Kas te usute mind, melastr?»

«Võib-olla et usungi... Kuid sellel pole mingit tähtsust, sest juba kahe päeva pärast jätan ma Lethega igavesti hüvasti.»

«Kas tõesti? . . . Kuid ära sõidavad ju ainult. . .»

«Jah, ainult need, kes on endast siia teisiku jätnud, üks teisik vähem või rohkem — Lethe jaoks pole sellel enam mingit tähtsust. Varem või hiljem langevad kõik teisikud rivist välja, ning kui neil ei tule pähe koostöö \Var\voux'ga, siis läheb teil nähtavasti korda asustada Lethe jälle terve ja täisväärtusliku inimsooga.»

«Kuulge, kui te vaid püüaksite meie Kuruga ära harjuda, siis ei taha te enam kusagile sõita. Meie elame looduse rüpes, vabad kõigest sellest, mis sünnitas teisikuid. Kui on külm, soojendame end lõkke ääres. Kui meil pole midagi süüa, läheme jahile. Ajal pole meie üle võimu, sest me ei kiirusta ju kusagile.»

«Jah,» lausus Nerses Majaen, «te olete tõe-
292 .
poolest kõike päris otsast alustanud. Tagasi koopaisse, et uuesti saada planeedi peremeesteks. Kuid ma kinnitan teile, et pole olnud juhust, kus koopasse tagasiläinud inimestest oleksid saanud planeedi peremehed. Tavaliselt läheb kõik vastupidi. Planeedi üle saab võimu see tõeline koopast tulija, kes ei vaata endale nina ette, vaid pöörab pilgu tähtede poole ...»

Lõke oli kustumas, süsimust pimedus laskus kaljudelt alla, hõljus hõõguvate süte kohal, mille vahelt lipsasid aeg-ajalt veel mõned lee-gidki välja, ehmusid pimedust nähes ning kadusid uuesti süte alla tagasi. Inimesed olid kuidagi väga vaikselt ja märkamatult laiali läinud, nii et lõkke ääres istus veel vaid mõni üksik, mõni harv paarike, nad sosistasid või unistasid vaikselt. Aeg-ajalt kostis läbi öö mõne lapse nutt.

Nerses Majaeni haaras nukrus.

Olevused, kes olid sündinud progressi jaoks, tulid vabatahtlikult siia, kust olid alanud nende kauged esivanemad.

Ta lükkas ettevaatlikult naise õla endast eemale ning tõusis aegamisi. Ta silmitses pal-jaid paarikesi siin lõkke ümber ning kujutas endale äkki õudusega ette, kuidas nende ini-meste järeltulijaile kasvavad karvad selga, kuidas nad otsivad endale rasked madjakad pihku, kuidas nad hakkavad kõnelemist unustama .. . ja kui ei juhtu midagi ettenägematut, hakkavad tuhandete aastate pärast teadlased pead murdma, kas sellel planeedil ongi üldse kunagi tsivilisatsiooni olnud.

Kui ei juhtu midagi ettenägematut.

Mõtteisse süvenenult läks ta jõekaldale tagasi, aga sealt viis teerada juba platoole.
293
«Melastr!» kuulis ta naist selja taga hüüdmas. «Kuhu te lähete, melastr?» Nerses Majaen surus käed kõrvadele Veel mõned sammud ning siis sulas ta juba uhte sugavtumeda salapärase ööpimedusega

VIIMANE PEATÜKK EHK LÕPU ALGUS

«Melastr . . .»

Tuttavat häält kuuldes Nerses Majaen võpatas, pöördus ümber ning nägi salongisügavu-sest tulemas kõhnavõitu meest, kelle nägu meenutas teatrimaski.
«Melastr, kas te ...» Mask ahmis kramplikult õhku, näitas endale näpuga. «... kas te ei mäleta siis mind?»
«Baab Gaspar?»
«Tänan teid,» lausus mask ning tegi kummarduse.
Tähelaev oli juba ammu orbitaaljaamast välja lennanud ning suundus kõverruumi.
«Seal, Sonthi vastuvõturuumis ennustasite kõike täpselt,» naeratas Nerses Majaen. «Ma tegin teile visiidi, aga teie ei tundnud mind ära. Ning andsin ka kirja Biankale tagasi.»
«Aga Gushar? ...»
«Gushar hulgub nähtavasti kusagil kosmilistes kaugustes.» Nerses Majaen tõusis püsti, sest Baab Gaspar ei tahtnud miskipärast istuda, punnis lausa kangekaelselt vastu. «Kuid ma ei kohtunud isegi mitte tema teisikuga. Nähtavasti oli see rivist välja langenud. Te ju mõistate mind.»
Teatrimaski nägu väljendas meeleheidet.
295
«Melastr . . .» Baab Gaspari nägu hakkas värisema. «Räägitakse, et teisik langeb rivist välja just sel momendil, kui pärisinimene sureb.»
Nerses Majaen embas Baab Gasparit ning sõnas:
«Ei midagi niisugust. Uskuge mind. Ma kohtasin Sonthil oma apteegis Sennon Jubbesi, kes oli ennast juba ammuilma tagasi ära tapnud. Willanckil.»
«Sennon Jubbes lõpetas oma elu enesetapuga?»
«Jah. Willanckil. Kuid ta teisik ei mõtlegi rivist välja langeda. Nii et teie poeg on elus ja terve. Vähemalt mina arvan nõnda. Vähemalt pole tema elu mitte mingil moel seotud teisikuga.»
«Kas te nägite Sennon Jubbesi?»
«Nägin ta teisikut. Tema dublant hädaldas aina, et naistepesu müük on tugevasti vähenenud. Tuleb välja, et Lethe naised jätavad linnad ning kogunevad kogukondadeks, et sünnitada seal tõelisi, täisväärtuslikke inimesi. Ja et erineda oma teisikuist ning üksteist ära tunda, on nad otsustanud hakata alasti ringi käima. Vaat millest see naistepesu populaarsuse langus.»
«Nii et ka Bianka ...»
«Melastr, Bianka on vahva tüdruk ning ta läheb kord ilmtingimata sellisesse kogukonda elama. Aga teie abikaasa... Andke mulle andeks, melastr, kuid kogukonda võetakse vastu vaid noori naisterahvaid. Pole parata, näib, et kõik on väga arukalt korraldatud.»
«Suur tänu, melastr ...»
Baab Gaspar astus sammu tagasi ning Nerses Majaenile näis, et ta peab sellega jutuaja-mise
296
lõppenuks. Nerses Majaen istus uuesti tugitooli ja mõtles, et Nesthor on arvatavasti mõlema jaoks valmis seadnud turvised, millesse tuli pugeda enne kõverruumi sööstmist.
«Melastr.» Traagiline mask tuli talle uuesti lähemale. «See oli minu viimane katse pääseda Sonthi.»
«Ma saan teist täiesti aru,» noogutas Nerses Majaen. «Kõik teie katsed on lõppenud ebaõnnega, sest teisikud ei luba pärisinimestel enam mitte mingil juhul enda asemele asuda.»
«See oli viimane kord! Järgmist võimalust polegi enam,» lisas Baab Gaspar. Apteeker tundis, et endine linnaisa pole nende meeste killast, kes kergesti alla annavad. «Võimalust polegi enam, sest... sest see oli viimane reis Rodgerile...»
«Mismoodi viimane?»

Lowell, A. Täielik galaktikateatmik. 9827. a.

«Ainus tee, mis Lethele viib, käib läbi Rod-geri. Kuid see tee otsustati kui mittevajalik sulgeda. Jah, melastr, nad polegi nii rumalad, kui meie mõtleme.»

«Seda muidugi!»

«Täielik isoleerumine ... Niisiis, igasugune juhuslikkus Lowelli «Täieliku galaktikateat-miku» järgmises väljaandes on välditud, seal isegi ei meenutata Lethe ehk Halli Kõrbe olemasolu. Ja millalgi kauges tulevikus tulevad nahkadesse mähitud Lethe asukad koopaist jälle välja, vaatavad umbusklikult enda ümber ja... Kas nad ikka vaatavad tähtede poole, kas nad ikka oskavad seda teha?» mõtles Nerses Majaen.

«Melastr,» sõnas Baab Gaspar, «varsti jõuame kõverruumi piirimaile.»

«Jah, jah, tuleb turvisesse pugeda,» sõnas Nerses Majaen.

297

Ning nad lahkusid tähelaeva ovaalsalongist.

«Suur tänu teile, melastr, teadete eest,» lausus Baab Gaspar koridoris ja ulatas Nerses Majaenile käe. «Nii et Bianka ja ...»

«Bianka ja melastra Gaspar on elu ja tervise juures. Ja tunnevad teie järele suurt igatsust,» teatas Nerses Majaen.

«Nad polegi mind siis unustanud ...» Traagilise maski sügavaid kortse mööda hakkasid pisarad aegamisi allapoole veerema.

Nerses Majaen avas silmad ning jäi ümbrust uurima. Suures turvises istuv Nesthor naeratas talle. Kvartskella osutid ei liikunud karvavõrdki paigast. Kabiin oli täis tuhmi

pehmet valgust. Ümberringi polnud mitte kui midagi muutunud. Just nagu polekski nad kõverruumi läbinud.

Nerses Majaen puges turvisest välja ning oli ühe hüppega metall-lauakese juures, millel lebas sametvutlaris flööt.

Ta võttis flöödi vutlarist välja ja tõstis suu juurde. Sõrmed otsisid masinlikult võlunöpsi-kut.

«Oota!» hõikas Nesthor.

«Kohe kuuleme kogu universumis ainulaadset muusikat, Nesthor,» lausus apteeker. «Ja selle meloodia saatel saab otsa see košmaar, mis oleks meile veel hoopis hullemini võinud lõppeda, ütleme, kui ma oleksin tol ööl jäänud Kurusse. Siis poleks meid mitte mingisugused teisikud päästnud. Aga nüüd kuula, Nesthor ...»

Nerses Majaen võttis flöödimängija poosi. Tema sõrmed juba puudutasid poleeritud nöpsikut.

298

Sel hetkel kostis koridorist samme, jalgade müdinat.

Nerses Majaen laskis flöödil langeda.

«Äkki on avarii?» ütles ta.

ütles ning tormas Nesthori järel koridori.

«Kuulge ... Mis on juhtunud? Kas tõesti avarii?» haaras Nerses Majaen kellelgi nõudvalt käest kinni.

«Tapmine.»

Nerses Majaen tundis, kuidas pind ta jalge alt kaob. Ta surus ennast vastu seina, ahmis' raskelt õhku, ootas, kuni peapööritus lõpuks mööda läheb, ning nakkas seejärel kesksalongi poole astuma. Kesksalongis olid inimesed kobaras ühe tooli ümber. Selles toolis oli enne kõverruumi tungimist istunud Baab Gaspar.

Nerses Majaen seisatas hetkeks ning silmitses tooli ümber kogunenud inimesi. Kõik nad olid Lethel oma viimast võimalust kasutanud. Olid saabunud Lethele sellesama tähelaevaga ning linna vastuvõturuumist otsemaid laeva jälle tagasi istunud. Nad olid leppinud juba oma kosmosehulkuri saatusega. Täiesti ükskõiksed ja leplikud.

Ta tungis inimeste vahelt läbi tooli juurde ning nägi toolil kõverasse vajunud Sonthi linnapead Baab Gasparit. Linnapea oli haaranud parema käega oma rinnast ning ta sõrmede vahelt nirises verd.

«Enesetapp,» lausus keegi ja müksas jalaga põrandale kukkunud revolvrit.

«Võib-olla on see hoopis mõrv?» kahtles teine. «Sellest tuleb jalamaid Rodgeri politseile teatada.»

«Kas see pole siis küllalt selge, mis siin on juhtunud?» vaidles esimene vastu. «Pärast

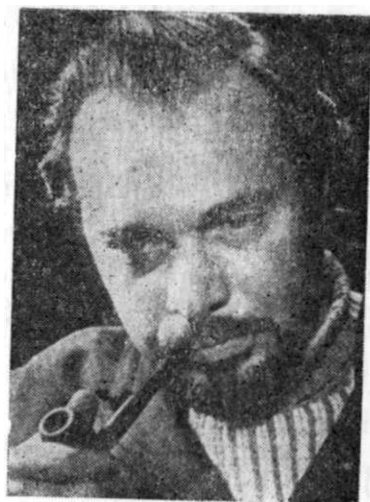
300

lasku kukkus revolver põrandale, aga selsamal hetkel haaras mees ise oma rinnast.» «Laipa ei saa ju ometi sedaviisi siia jätta.» «Mis te nüüd, enne politsei saabumist ei tohi siin mitte kui midagi puudutada ...»

«Milleks kogu see paanika, milleks politsei?» püüdis Nerses Majaen rahvahulka rahustada ning toolist eemale tõrjuda. Inimesed hakkasid vastu. «See pole enesetapp ega ka mõrv,» tõstis Nerses Majaen häält. «Kas te siis ei näe, et siin tugitoolis pole mingit laipa? Keegi pole surnud. Kas kuulete? ... Teie arvates on siin Baab Gaspari laip? Unustage niisugune asi otsemaid. Sonthi linnapea Baab Gaspar istub praegu oma kabinetis. Aga see, mida te siin näete, on illusioon, paljas illusioon ...» Inimesed hõõrusid silmi. Inimesed naeratasid.

Ning kõik olid otsemaid valmis nõustuma, et see kõverasse vajunud laip seal toolis on tõepoolest illusioon ja muud ei midagi.

1968—1970 Jerevan

KAREN A. SIMONJAN

Sari «15» tutvustab noortele vennasrahvaste kirjanduse paremikku. Armeenia kirjandust esindab selles liiduvabariigis väga agaralt viljeldav ulmekirjandus. Eesti luge-jatele pakutakse käesolevaga Karen A. Simonjani populaarset noorsooromaani «Apteeker Nerses Majaen».

Karen A. Simonjan on sündinud 17. märtsil 1936. aastal. Ta on lõpetanud K. Marxi nim. Jerevani Polütehnilise Instituudi. Tema esimene kirjanduslik katsetus ilmus 1955. aastal armeenia lasteajakirjas «Pioner». K. A. Simonjani raamatutest ei kuulu ainult kaks ulmekirjanduse valdkonda, esimene ulmejuttude kogu «Marslased» ilmus 1957. aastal. Sellele järgnesid jutukogud «Meduusi tundíate vahel» (1958), «Tsirkus Kuub (1960), «Aga meie tahtsime mängida» (1963), «Naeratus» (1964), «Aas»_ (1967); jutustused «Teine päike» (1962), «Aadam Väike-Lovi tähtkujust» (1962), «Walter Busch» (1962); romaanid «Eksi-planeet» (1961), «Sitsiilia kaitse» (1965), «Apteeker Nerses Majaen» (1970); lasteraamat «Hüvasti, Nathanajel!»

302

(1975) ja lastenäidend «Ja saagu sinu unistus teoks!» (1972). Tema teoseid on tõlgitud ukraina, vene, bulgaaria, saksa, inglise, prantsuse ning serbohorvaadi keelde.

Ka eesti lugeja on tuttav K. A. Simonjani teostega. Tema lühijutte on ilmunud ajakirjanduses ning esitatud raadios, 1973. aastal ilmus väike valimik ulmejutte lastele pealkirja all «Ainult kolm pääsevad maale», näidend «Ja saagu sinu unistus teoks!» trükiti ära repertuaarivihikus «Meie Repertuaar» (1973, nr. 3).

Ai J.

Paljud peavad fantastikat kergeks žanriks, detektiivkirjandust seda enam. Kui nõustuda selle seisukohaga, siis peaks Karen A. Simonjani raamat olema kahekordselt «kerglane», sest romaan «Apteeker Nerses Majaen» on nii ulme- kui ka kriminaallugu ühtaegu. Sealjuures on fantaasia ning reaalse vahe siin selgesti tunnetatav. Raamatu tegelased ammutavad oma teadmisi planeetide kohta 9827. aastal ilmunud A. Lowelli «Täielikust galaktikateat-mikust». Selleks ajaks on inimesed jõudnua nii kaugele kosmosesse, et mälestust Maast — tsivilisatsiooni hällist — võetakse kui kaunist muinaslugu. Inimesed, kes oskavad «kõverruumi» läbides jõuda senitundmatute kauguste taha, on asustanud kõik vähegi elamiskõlblikud planeedid Galaktikas. Inimestel on avanenud isegi võimalus leida endale rahulik planeet, kus vöiks segamatult teineteist armastada. Raamatu tegelaste käsutuses on «igavene noorus», vaimustav «mauli kohv» ja palju-palju muudki. Raskesse rahalisse olukorda sattudes võivad nad rahumeeli müüa maha oma minevikku

mäletava mälu, aga ühel planeedil on servis saavutanud veel kõrgema taseme: iga Lethe elanik võib enda asemele jätta väliselt täiesti sarnase teisiku ning sõita ise samal ajal mõnda kosmilisse Monte Carlosse, kus valitseb igavene puhkus, alatine lõbu.

Kuid ka selles maailmas kerkivad esile raskused, üle kogu Galaktika kuulus kohtu-uurija Linda Lour uurib romaanis Sennon Jubbesi tapmisasja. Apteeker Nerses Majaeni abil saab ta lõpuks selgusele, et see polegi mõrv, vaid hoopis enesetapp, kuid kohtuasi (mille käigus imeilus Ursula poob ennast vanglakambris üles) tuleb tal siiski pooleli jätta, sest selgub, et Sennon Jubbes on elus, juhib naistepesutööstust Lethel oma kodulinnas Sonthis, mille kohta linnavalitsus saadab isegi vastava teatise ... Võib-olla on see kõik liialt keerukaks aetud? Ei, sest kogu

303

detektiivne mitmehäälsus, kogu autori poolt pakutud fan-tastoharmoonia pole eesmärk omaette; sest autorile tunduvad teaduse ja tehnika imed vähem tähtsatena ning vähem tähelepanu väärivatena kui tõsine jutuajamine inim-saatustest. K A. Simonjani teos pole futuroloogiline etüüd, kus tehakse katse «teaduslikul alusel» ette kujutada enim usutav tulevikupilt, ega ka mingi meelelahutuslik teos, mille eesmärgiks on lugejat vapustada ootamatute fantaasiakäikudega, vaid kunstiteos, mis on sündinud tänase päeva muredest ja vajadustest õhutatuna.

Tulevik võib olla mitmesugune. Isegi väga mitmesugune. Kuid ükskõik milline ta ka ei oleks, idanevad tema seemned meie tänases päevas. Missugused seemned hakkavad kasvama, missugused kidunevad, missugused saavad pärast esimesi võrseid välja kistud — kõik see oleneb sellest, kes ja mis võidab praeguses sotsiaalses võitluses. «Tõsine» fantastika ei «fantaseeri». Nii nagu muugi ilukirjandus annab ta oma osa sellesse sotsiaalsesse võitlusse. Ja selles on tema otsustav erinevus meelelahutuslikust massi-fantastikast. Tõsine fantastika ei kaugene elust, vaid, vastupidi, läheneb sellele; tuues esile oma väga spetsiifiliste vahendite ja võtete abil ühiskonna arengusuunad, annab ta lugejale võimaluse otsekui läbi võimsate teleskoopide või mikroskoopide näha ilminguid, mida paljas silm poleks suuteline märkama.

Nerses Majaen, kes püüab mõista, kuidas ühel planeedil hukkunu saab siiski elada teisel planeedil, sõidab Let-hele ning satub seal veidrasse, õigemini öeldes pahaendc-lisše Sonthi linna. Linna vähesed inimesed käivad viisa-misi tänavail ringi, hirmuvad, kui keegi püüab nendega vestlusse astuda, jälgivad osavõtmatult, kuidas halli rõivastatud mehed pakivad kastidesse neid, kes on tänaval kokku kukkunud, rivist välja langenud, ning lausa lämbuvad naeru kätte spetsiaalsetes kabiinides, kus nad vastava tasu eest kuulavad mõttetuid anekdoote ning muid lorilugusid-

Optimism paistab selles linnas au sees olevat, sest ütleb ju linnapeagi: «Aga meil on vaja energilisi, tarku ja teadjaid inimesi... Niisuguseid, kelles pole veel kustunud ettevõtlikkuse säde.» Sonthi reibas ja halastamatu juhtkond ei tulnud võimule mingi relvastatud putši läbi. Linnarahvas ise muutis oma elu ajapikku ümber. Esiteks kasutasid mõned mehed ära fantastilised võimalused, mida andis nende käsutusse teadus ja tehnika, ning lendasid reklaamitud mõnude ja rõõmude otsinguile, jättes

304

koju tüütuks saanud igapäevast tööd tegema teenistusvalmid teisikud. Hiljem ... hiljem ilmus kellegi kindel protsessi juhtiv käsi. Seda enam, et korravalvurite meelest on sellised teisikud peaaegu ideaalkujud. Nad armastavad tööd teha, on riigitruud, küllaltki loogilise mõtlemisega. Mitte miski ei suuda neid teenistuskohustustest kõrvale kallutada, sest teisikud ei tunne inimlikke nõrkusi: nad ei vaja toitu, naised neid ei eruta, neile pole lapsed — järeltulev põlv — tähtis ega kallis, neil puudub omadus laskuda müstitsismi. Lihtsurelikud tunduvad sellise «täiuslikkuse» kõrval mittevajalike ning isegi kaht-lastena ning neid hakatakse süstemaatiliselt suruma kehtestatud standardite alla. Eriti kohutavaks muutub naiste olukord. Meeste ja peiude asemel on nende kõrval mingid mannekeenid, kellega tuleb elada, kelle kõrval tuleb vaguralt mängida, et mitte midagi

pole juhtunud. Kuid kaevata pole ju kellelegi, kusagile pole põgeneda, sest planeedilt võib ära lennata teisikuist ametnike eriloal ning ainult sel juhul, kui endast «vari» maha jäetakse ning ise enam mitte kunagi planeedile tagasi ei pöörduta.

Arutledes sellise ühiskonna sünni põhjuste üle, on K. A. Simonjan eriti leppimatu kosmopolitismi suhtes. See, kes on ennast lahti rebinud koduplaneedist, kes on kaotanud minevikku mäletava mälu, kes ei usu ega usalda aastate proovi läbi teinud kogemusi, muutub tühiseks ning viljatuks. Elumõte, suured sihid, õnn ja luule ei teki iseenesest. Seda ei saa ka «avastada», seda loovad inimesed ise, inimesed, kes elavad üksmeeles ja annavad elu kui teatepulga ühelt põlvkonnalt teisele. Tasub vaid korra see kett puruks rebida, kui kõik kaotab otsemaid mõtte, kaob piir hea ja kurja, ilu ja nõmeduse, tõe ja vale vahel. Hea, et apteekri eejkäijad mõistsid seda ja säilitasid igaveseks oma perekonna suure sõbra, vana Nesthori, suguvõsa mälu hoidja, kes kasvatas kõiki väikesi Majaene Maa traditsioonide austamise vaimus.

Kahju ainult, et Nesthor alles kogu Galaktika tsivilisatsiooni kogemuste põhjal jõudis järeldusele, et neil, kes ei mäleta minevikku, pole ka tulevikku.

Autoril on õnnestunud paljud tegelaskujud (Nerses Majaen, Nesthor, Linda Lour, Baab Gaspar — see Sonthi linnapea...), võiks üles lugeda ka paljusid õnnestunud süžeekäike, hästi kirjapandud episoode, kuid raamatu kõige suurem väärtus pole mitte selles, raamatu kõige suurem väärtus on atmosfääris, milles käivad ringi tegelased. Tulevikureaalsus, niisugune, nagu ta ei tohiks olla,

305

võtab kohati isegi hinge kinni. Ei tahaks küll sellist tulevikku. Mitte kuidagi ei tahaks. Aga see tähendab, et raamat on õnnestunud, et ta töötab tuleviku kasuks, niisuguse tuleviku kasuks, mida meie endale ette kujutame ja tahaksime.

Fantastikas on nii nagu Sonthiskf. On tõelisi teoseid, aga on ka teisikuid, varje. Kahjuks selles žanris nii nagu Sonthiskf kipuvad teisikud tõelisi, naturaalseid kunstiteoseid välja tõrjuma. Egas muidu oleks kodanlikus massikultuuris ulme- ja detektiivteosed nõnda rohkelt esindatud. Meeldiv on tõdeda, et K. A. Simonjani teos ei kuulu teisikute kilda, et ta on tõeline, «naturaalne», eluehtne.

Andrei Nuikin Tõlgitud ajakirjast «Detskaja Literatura», 1974, nr. I.1

Capella — kapella
Caputan — kaputan
Cimal — kimal
Genevra — ženevra
Giusarocca — džjuzarokka
Horenatius — horenatsius
Jubbes — džabbes
Lolylans — loliläns
Lour — huir
Madeline — madlään
Madgo —- madžo
Majaen — mažan
Noel — nöc!
Nicollet — nikoll
Rodger — rodžer
Tchitchilla — tšitšilla
Theophil — teofil
Warwoux — varvuu
Willanck — villank

Серия «15». Карен А. С и м о н я н. АПТЕКАРЬ НЕРСЕС МАЖАН. На эстонском языке. Перевод с армянского языка: Андрее Я а к с о о. Художник-иллюстратор Яан Таим-с а а р. Таллин, изд-во «Ээсти раамат». Toimetaja L.-M. Rosin. Kunstiline toimetaja H. Tikand. Tehniline toimetaja H. Tüksammel. Korrektorid A. Kino ja E. Toots. ИВ № 623. Laduda antud 29. VI 1977. Trükkida antud 21. XII 1977. Paber 70X90/32. Trükipoognaid 9,125. Tingtrüki-poognaid 10,67. Arvestuspoognaid 12,09. Trükiarv 36 000. «Eesti Raamat», 200090 Tallinn, Pärnu mnt. 10. Tellimuse nr. 1309. Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk 40/42. Hind 90 kop.